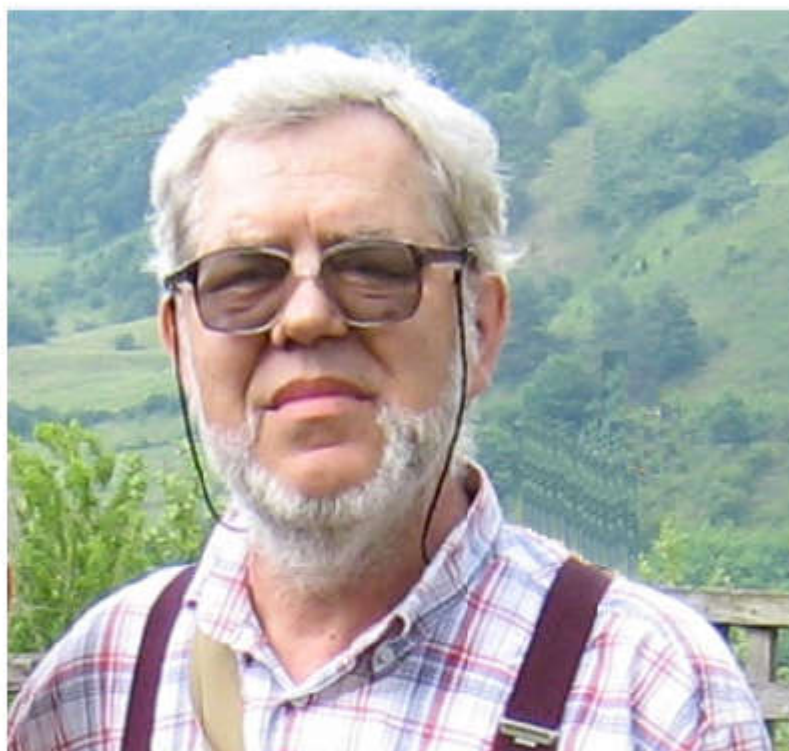

Radu-Diomid Drăguș

Viața mea

Radu-Diomid Drăguș

Viața mea

Editura VIAȚA
2016

Amintirile sunt viața
Ce-am trăit-o pe Pământ,
Griji s-avem să nu se piardă
Răscolind din când în când.

Dedic această carte nepotului meu Victor-Alexandru. Îi doresc să ajungă mare, frumos, sănătos, deștept, comunicativ, responsabil, cu simțul umorului și al datoriei, patriot. Dacă va fi interesat de moșii și strămoșii lui, va găsi aici câteva informații.

Moșu Radu

NTRODUCERE

De la bun început vreau să menționez că de-a lungul vieții mele am prețuit inteligența și talentul semenilor, evident și la femei și la bărbați. Deci, cu alte cuvinte, prezența acestor oameni n-a putut să-mi producă decât plăcere și admirație. Comunitatea cea mai mare de oameni cu care am contacte mai dese o constituie colegii de facultate, de aceea în unele împrejurări mă voi adresa direct lor, deși aceste scrieri pot fi citite, în măsura în care interesează, de orice persoană. Legat de colegii de la Facultatea de Electronică, promoția 1970 și nu numai, afirm, cum am făcut-o și altă dată, că eu nu am văzut ingineri electroniști proști, ceea ce ne poate diferenția este gradul de inteligență. Poate fac această afirmație și în glumă dar să fim serioși, la Facultatea de Electronică nu venea chiar oricine, cam toți candidații erau în liceu elevi de frunte, mulți participanți la olimpiade de matematică sau fizică regionale, la nivel de țară sau chiar internaționale. Amintirile care urmează, să le zic un CV extins de-a lungul vieții mele, sunt interesante în primul rând pentru mine, scrierea lor îmi face o deosebită plăcere, este și un exercițiu intelectual. În general un CV se scrie când vrei să fi promovat într-o nouă funcție, în situația actuală noua funcție care urmează este viața de apoi. Acum să nu fiu acuzat cumva că mi-am întocmit un CV prost în ideea de a nu putea accede, cel puțin deocamdată, la noua responsabilitate. Totuși nu e cazul să ne facem probleme cu accesul în noua (și ultima) funcție, lucrurile se cam rezolvă de la sine. Legat de amintirile mele spun ceva interesant, eu aveam de gând să le scriu dar nu-mi fixasem o dată anume. Anul acesta 2016, prin primăvară, colegul nostru de facultate **Mihai Gheție** ne propusese să ne scriem CV-urile, dar această propunere nu prea a avut ecou, pe site-ul nostru <http://promotia70eltc.nvn.ro/>, elaborat de Mihai Gheție, sunt postate de abia două, trei CV-uri. La această propunere eu m-am gândit că dacă scriu un CV să scriu un CV al vieții mele, adică aceste memorii. În concluzie pe Mișu Gheție, în poza de mai jos, îl iau coautor al acestei lucrări, el a dat impulsul mobilizator.

Având în vedere că nu sunt o personalitate publică, interesul cititorilor, chiar și al celor cunoscuți, este foarte redus pentru această cărțuie, în concluzie nu-mi fac iluzii că cineva ar citi-o. Totuși aceste amintiri rămân ca o moștenire sau ca un document de familie pentru urmașii mei și se adaugă amintirilor scrise de bunicul meu matern, care sunt și ele cuprinse aici. Ce atitudine vor lua urmașii față de această scriere îi privește personal. Dacă cineva va răsfoi această carte, poate nici n-ar fi nevoie ci doar să citească titlul, și i-ar veni ideea să-și scrie și el/ea propriile memorii, lucrul acesta mi-ar da într-adevăr o satisfacție.

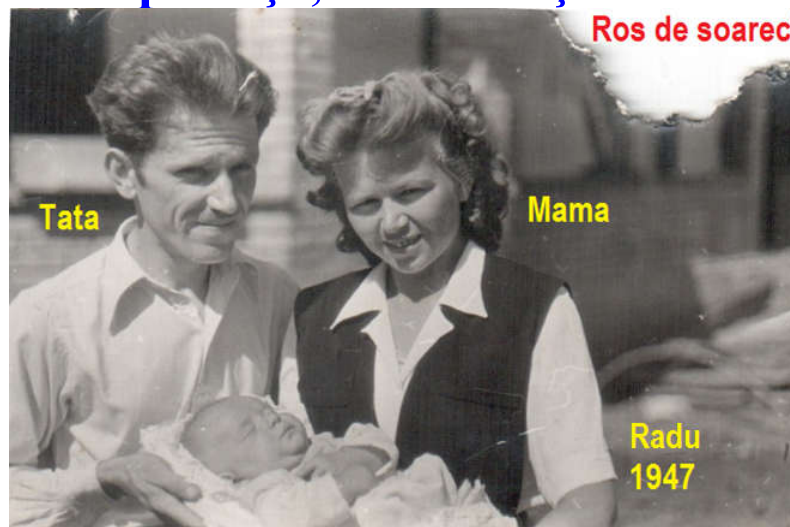

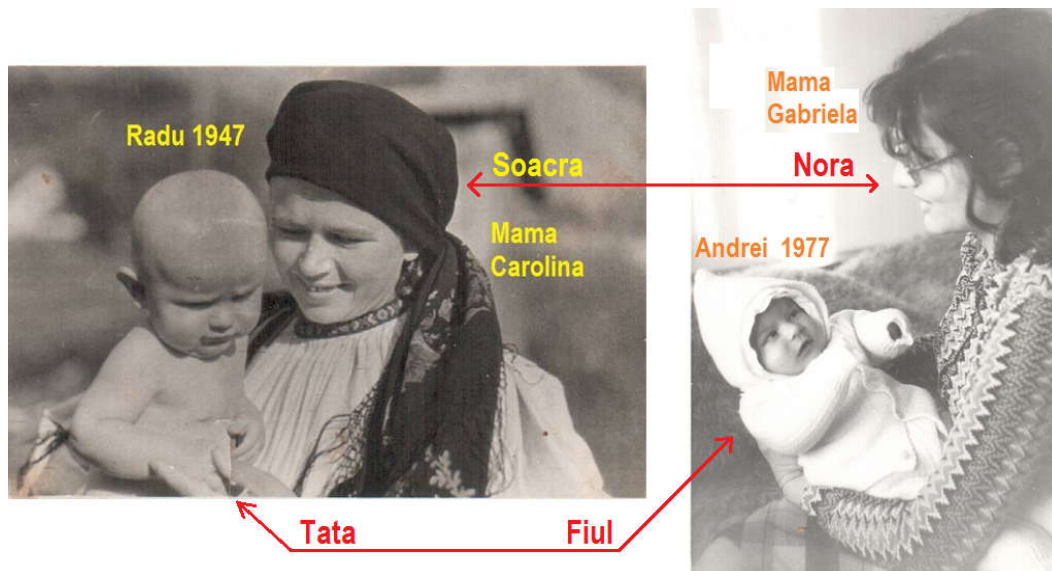
OPILĂRIA LA LUNCA ARIEȘULUI, până în clasa a IV-a

Am fost născut în data de 20 Aprilie 1947 la Lunca Arieșului (LA), un sat situat pe râul Arieș în Munții Apuseni la cca 40 km față de Turda. Mi s-a pus numele **Radu-Diomid Drăguș**, fratelui, născut în 6 Octombrie 1948, i s-a dat numele **Mircea-Virgil Drăguș**. Copilăria, până în clasa a IV-a inclusiv am petrecut-o în satul natal. Din clasa a V-a până-ntr-a XI-a am fost în Turda și apoi la facultate în București, doar în vacanțe veneam la Lunca Arieșului. La vârsta de un an am avut o boală de plămâni și am fost dus la Cluj, adică în 1948. Tocmai atunci apăruse penicilina la noi în țară, acest antibiotic mi-a salvat viața, cu alte cuvinte sunt și un produs al medicinei. Se zice că aș fi fost printre primii din țară tratat cu antibiotic, dar nu mă laud cu astfel de performanță.

În continuare spun ceva interesant legat de vârsta mea până-ntr-un an, când am fost botezat de un descendent din neamul lui Tache Ionescu, unul din marii artizani ai Unirii din 1918, om cu mari relații la Paris și Londra. Cum s-a ajuns la acest eveniment spun în continuare, mai mult ca o curiozitate, fără vreun impact asupra vieții mele viitoare. În timpul celui de-al doilea Război mondial tatăl meu, învățător, fusese mobilizat în armată și la un moment dat conducea o mică formație militară încartiruită la marginea Bucureștiului exact pe moșia viitorului meu naș Ionel Ionescu. Acest Ionel Ionescu, din neamul lui Tache Ionescu cum spuneam, la acea vreme avea vreo 20 de ani și era student la Chimie sau tocmai terminase studiile, nu știu exact. Avea moșie în apropierea Bucureștiului și se zice că își ara singur pământul cu tractorul personal. Mama lui trăia și făcea/făcuse parte din protipendada antebelică, cu acțiuni mari la diverse unități economice. Tatăl meu era un boem, atitudine pe care nu a mai exercitat-o după instaurarea puterii comuniste, fiind pe moșia boierului s-a împrietenit și l-a invitat în Apuseni la Lunca Arieșului.

Radu cu părinții, Carolina și Iosif Drăguș

(Mai sus sunt două poze la interval de 30 de ani, în stânga sunt eu, în dreapta fiul nostru Andrei, povestea lui apare mai încolo.)

În continuare este poza nașului meu Ionel Ionescu, din păcate afectată de inundații, de bine de rău i se distinge fața destul de bine.

Se zice că acești descendenți, e vorba de Ionel Ionescu și mama lui, cu relații mari la autoritățile vremii, ar fi putut oricând să plece din țară punându-li-se la dispoziție un avion. Au preferat să rămână în țară. Tatăl meu a reușit să scape de război, foarte probabil datorită relațiilor lui Ionel Ionescu. Prin 1947-1948 Ionel Ionescu împreună cu mama lui au venit la Lunca Arieșului. Cu acea ocazie am fost botezat de acest om, a existat și poza respectivă, eu eram la nașul în brațe, dar a fost distrusă de inundații. Mama mea povestea că mama lui Ionel semăna bine cu un personaj caragialian, în

special prin modul de a vorbi. Fiind acolo, Ionel s-a îndrăgostit de mătușa mea, sora mamei, care avea 16 ani. I-a făcut multe poze, cu dedicații amoroase. Ionel intenționa chiar să-și facă o casă la Lunca Arieșului. Numai că la un moment dat a izbucnit un conflict, exact ce-a fost nu știu, eu povestesc doar ce mi s-a spus, în plus mătușa mea, ca orice fată capricioasă nu l-a dorit, așa că omul și-a luat la un moment dat catrafusele și n-a mai dat nici un semn de viață niciodată. El stătea în cartierul Dorobanți și se pare că între timp a ajuns profesor la Facultatea de Chimie a Universității București.

Clasele I-IV le-am făcut în satul natal, cum spuneam mai sus. Deși eram la sat, unde m-am simțit foarte bine, totuși nu eram foarte izolați, aveam șoseaua și calea ferată îngustă de-a lungul Arieșului, care ne duceau până în Turda, în direcția est, pe atunci eram în regiunea Cluj. În acea perioadă cale ferată era principalul mijloc de transport, de aceea trenul era destul de aglomerat. Urmând direcția vest pe Arieș în sus se putea ajunge la Baia de Arieș, Câmpeni sau Abrud, dar aceste localități prezentau un interes mai mic pentru noi, Turda era orașul principal vizitat în diverse scopuri. Despre unicul meu frate, despre părinți, despre bunici, despre satul Lunca Arieșului (LA), despre râul Arieș, despre drum și calea ferată, voi vorbi mai târziu.

În satul nostru Lunca Arieșului erau două fierării, pentru potcovit animalele, trei mori pe apă și două dulgherii-tâmplării. Unul din tâmplari era foarte apropiat de casa Moșului (bunicului), pentru că era ginerele uneia din surorile lui. Eu mergeam des la acest atelier și priveam fascinat la ce putea să facă un mare meșter. Încă nu era curent electric, strungul pentru lemn era acționat manual cu manivela și o roată cu diametrul mare. Când eram solicitat uneori să acționez strungul eram tare încântat. Rolul principal al dulgherului în sat era să facă carele pentru boi, bivoli sau cai. Părțile metalice erau făcute la fierărie.

În ce mă privește am fost și sunt un “handicapat” fizic și intelectual, fac această afirmație și prin prisma așteptărilor pe care le-am avut și le am față de mine. De-a lungul scrierii vin cu argumente pentru această afirmație. Cum spuneam în introducere m-au fascinat întotdeauna oamenii deștepți, același lucru îl așteptam/aștept și de la mine. Totuși cine mă cunoaște sper că își dă seama că nu sunt chiar așa de neajutorat. Am auzit totuși o vorbă populară care îmi poate fi favorabilă, apropo de calitățile mele intelectuale: *“Ca să îți dai seama că ești prost trebuie să ai multă minte”*. Pe tema aceasta mai este o vorbă: *“Prostul dacă nu-i fudul parcă nu e prost destul”*. Pentru prima dată în lume eu am interpretat această vorbă populară. Fudulia aceasta este o reacție de apărare a prostului, dublată și de faptul că el nu-și dă seama de prostia lui. Gândiți-vă ce i-ar mai rămâne prostului de făcut dacă și-ar da seama că e prost, nu i-ar mai rămâne decât să-și dea cu ceva în cap. Din cele de mai sus rezultă că sunt două feluri de prostii, una immanentă, profundă, care nu mai lasă loc altor calități, și una mai rarefiată, mai diafană, de care poți fi conștient și care nu-ți împiedică manifestarea din plin a calităților. Acest ultim fel de prostie în anumite împrejurări poate da proprietarului chiar o anumită doză de farmec. Legat de vorba populară de mai sus interpretată de mine vreau să spun că l-am imitat cumva pe marele actor Mișu Fotino, care și el spunea că pentru prima dată în lume a emis următoarea aserțiune: *“De pensie nimeni nu scapă, tot secretul este să o apuci”*.

Fiind la țară am desfășurat și multe activități fizice, în special strânsul fânului, tăiatul lemnului și multe altele. Niciodată n-am avut o condiție fizică deosebită ca să fiu cumva mai performant, dar rezolvam sarcinile prin pauze mai dese și prin perseverență. Din alt punct de vedere, am o memorie slabă, n-am vreun talent mai deosebit, n-am auz muzical (tatăl meu cânta la vioară), n-am talent la limbi străine, n-am sensibilitate artistică, doar într-o măsură minimală. Totuși am un psihic foarte bun, nu sunt influențabil mai ales când e vorba de răutăți, am fost și sunt perseverent și insistent în rezolvarea problemelor și zic eu că am avut de-a lungul vieții inițiative interesante, uneori inspirate și de alții. Am voință și am simțul umorului. De exemplu dacă la școală trebuia să învăț o poezie și nu reușeam, insistam, o citeam de zece, de douăzeci de ori sau chiar mai mult până o învățam.

Făcând o mică digresiune, eu cred că natura sau Dumnezeu le mai și compensează. Dacă n-am avut o inteligență deosebită mi s-a dat perseverență și voință ca să compensez într-o anumită măsură această deficiență. Există chiar o vorbă: *“Inteligența fără voință este ca o pasăre fără aripi”*. Exemple pot fi date multe, am văzut bărbați înalți cu neveste scunde, sau oameni născuți handicapați fizic dar dotați cu o minte strălucită, sau fete foarte drăguțe atrase de bărbați cu niște fețe bădărane. În felul acesta se evită apariția de categorii sociale, sau chiar specii am putea zice, foarte diferite, și aceasta în mod natural, de exemplu societatea oamenilor foarte înalți, societatea oamenilor foarte scunzi, societatea oamenilor frumoși, societatea oamenilor urâți, societatea oamenilor deștepți, societatea oamenilor slab dotați intelectual, etc. Deci ideea este că la nivel global se obține o relativă uniformizare fără disproporții mari, într-un mod natural, de aceea dădeam exemplu de mai sus cu bărbați înalți care au atracție pentru femei scunde, etc. Natura totdeauna știe ce și cum să facă, noi oamenii încercăm înconștienți să o distrugem și să-i afectăm echilibrele după ideile și interesele noastre meschine. Legat de acest aspect al sănătății sociale aș mai veni cu un exemplu, citit cu câțiva ani în urmă. Bănuiesc că era vorba de o zonă sau localitate din România, dar nu mai rețin pe unde. Acum când în general se circulă mult, multe căsătorii se fac între persoane din diverse localități sau din diverse țări. Demult erau zone unde populația o viață întreagă nu pleca din localitatea natală, cel mult la târguri aflate prin apropiere. Căsătoriile se făceau între membrii aceleiași localități, cu timpul apăreau probleme la noii născuți, se simțea nevoia îmborsării sângelui, cum se zice. Soluția practică a fost următoarea: odată pe an orice străin care trecea prin localitate putea avea o relație sexuală cu nevestele din zonă, disponibile la toate casele. Oamenii în toate timpurile au găsit soluții la problemele fundamentale care apăreau.

Copilăria la sat a fost o încântare, aveam toată libertatea, nu eram supravegheați de nimeni, nu știu cât a fost de bine, dar așa a fost. Aveam Arieșul la cca 100 de metri de casă, acolo mergeam vara-primăvara-toamna la pescuit sau la scăldat, față de gara CFR eram la vreo 30 de metri, la toate trenurile personale eram în gară. Deși eram cumva mai departe de sat, cca 1,5 km, nu eram izolați, acolo la gară era multă animație mai ales că în acea perioadă circulau zilnic patru trenuri personale, patru în sus spre Abrud, Câmpeni, patru la vale spre Turda. Șeful de gară era un tip simpatic, fiind copii eram prieteni buni cu el, era originar mai din nordul Ardealului, mai puțin simpatic a fost din

alt punct de vedere. Tatăl meu, absolvent de școală normală, învățase acolo și elemente de tâmplărie, necesare pentru viața la țară, ca urmare își cumpăraseră diverse scule (fierăstraie, rindele, etc.). Aceste scule le împrumutase șefului de gară. Când am crescut mai mare fiind la Lunca în vacanțe nu puteam să stau degeaba, trebuia să fac ceva, de la mama auzisem de aceste scule și m-am dus la șeful gării să i le cer. A cam strâmbat din nas, dar mi-a dat sculele înapoi, doar nu erau ale lui. Dacă mi le-o fi dat chiar pe toate sau nu, nu pot să știu. Adevărul este că aceste rele apucături se întâmplă de când lumea, îți cere omul ceva împrumut, o sculă, o carte și apoi uită să ți le mai dea înapoi iar unii proprietari se sfîesc să ceară înapoi ce-i a lor. Legat de recuperarea unor bunuri personale mai amintesc ceva. Eram deja mare, poate student, și-i întreb pe ai mei de o Biblie, îmi confirmă că au avut dar a fost împrumutată unei babe din sat, fostă amantă a Moșului după unele vorbe. Mă duc la babă, s-a cam strâmbat dar mi-a dat cartea. Aici în București am recondiționat Biblia la o legătorie. Este un exemplar apărut prin 1927, tradus de un preot, (recent aflu ca un scriitor român a versificat Biblia). La gară eram șase copii de vârste apropiate, așa că aveam parteneri de joacă. Pentru fotbal mergeam la “stadionul” din capătul de sus al satului sat, care era și loc de arie, aici se treiera grâul cu batoza acționată de un tractor. Legat de acest aspect poetul Lucian Blaga spunea că tatăl lui, un preot emancipat și cultivat, a fost primul om din Ardeal care a adus o batoză pentru treierat grâul. Cu fructele stăteam bine, chiar lângă casă aveam patru cireși, plantați de tata, doi cu cireșe de Mai, doi cu cireșe care se coceau pe la sfârșitul lunii Iunie. La bunici, situați de cealaltă parte a Arieșului era un cireș cu cireșe mari, frumoase, și încă unul puțin mai departe de casă cu cireșe mai mici, dulci, puțin amărui, dar bune și acelea. Erau și niște prune galbene și moi care se coceau vara. Tot la bunici era un dud, acolo îi ziceam frăgar, cu fructe negre, mari, frumoase. Avantajul dudului este că fructele se coc progresiv și cam o lună din vară ai ce să ciugulești zilnic. Pentru alte fructe mergeam pe furiș și prin grădinile oamenilor. La mai puțin de un kilometru aveam pădurea, acolo mergeam primăvara să culegem flori. Spre vară găseam în anumite zone câpșuni sălbatice, cu diametrul de cca un centimetru dar foarte aromate față de cele domestice. Primăvara prin zonele cu pruni sau spini se făceau niște ciuperci albe și iuți la gust, le culegeam, le puneam pe sobă la copt cu puțină sare și o bucată de slănină, erau foarte gustoase. Ciupercile de diverse soiuri și foarte bune se făceau pe toate coclaurile dar trebuia să le cunoști. Eu cunoșteam niște ciuperci portocalii fără cupolă, ca niște lăbuțe, foarte gustoase, se fac în pădurile de fag. (Apropo de ciuperci, se spune că toate soiurile sunt comestibile, unele o singură dată; este o glumă, Doamne feri!, nu o luați în serios). Merele erau într-o varietate destul de mare, cum nu mai găsești acum la piață. Mai prinsesem un măr uriaș care până la urmă s-a uscat, făcea niște mere mari foarte aromate și gustoase, numite “mere domnești”. Aici în București am discutat cu un arhitect, pe care îl cunoscusem la un spital și care și-a recuperat moșia de la Voinești, unde l-am și vizitat, inclusiv o livadă mare cu meri, mi-a confirmat că au fost și la ei mere domnești, deci nu era vorba de o denumire locală. Lucrul acesta confirmă că oamenii din totdeauna nu au neglijat nici merele, pe lângă alte bunătăți ale pământului. Acum importăm mere din Polonia și probabil și din alte țări, pe care le vindem în “supermarketuri”, că “magazinele” au dispărut. Pruni au fost din totdeauna,

diverse soiuri si foarte mulți, destinația principală a prunelor era palinca sau “jinarsul” cum îi spune la noi. În plus din prune se mai făcea magiun, gem și dulceață. Acum prunele nu se mai fac, nu apucă să se maturizeze și cad, consecință a poluării atmosferice, alt motiv nu văd. Toamna mâncam dovleac cu lapte, mergea foarte bine. Dovleacul se cultiva prin lanul de porumb, sau cucuruz cum se zicea prin zonă. Tot în lanul de porumb se cultiva bostanul, aliment pentru porci în special. Tot pentru porci se cultiva napul, dar acesta pe parcele separate. Prin August, cam la 20 de kilometri pe o vale în sus, se coceau fructele de pădure, în special zmeura și afinele. Era obiceiul să se adune la mine în sat mai multe femei care urcau într-o zi sus spre munte ca să culeagă aceste fructe, seara sau a doua zi se întorceau acasă cu recolta bogată și gustoasă. Participa și mama mea la aceste expediții, din fructele culese făcea sirop și dulceață. Mai erau și alte fructe, foarte mulți nuci, peri, aveam și doi caiși pe lângă casă, în pădure erau și alunele. Cum spuneam, vara jucam fotbal, iarna mergeam la săniuș, iar de Anul Nou mergeam cu plugușorul. Înainte de Anul Nou ne antrenam, eram trei băieți, fratele Mircea cu textul, eu eram cu biciul, al treilea era un vecin despre care nu mai știu ce instrument folosea. Mi-amintesc că într-o perioadă, când eram mai mic, aveam o păpușă gen băiat cu care mă jucam, mi se părea normal ca fetițele să se joace cu păpuși gen fete iar băieții cu păpuși gen băieți (între timp mi-am revenit din acest mod de gândire). O altă plăcere, și nu erau puține, o constituia “vagonul”. În fiecare an, dacă nu chiar mai des, CFR-ul tracta un vagon cu mărfuri mai deosebite, pe care de obicei nu le găseai la magazinul din zonă, numit local “cooperativă”. Vagonul acesta stătea în fiecare gară câteva zile și aveam prilejul să ne înfruptăm cu diverse bunătăți, evident în măsura banilor pe care îi primeam de la părinți. Mijlocul de transport uzual pe Valea Arieșului în vremea aceea era trenul, mașini erau puține, drumul era neasfaltat. Vara la trenul personal era atașat un vagon de marfă încărcat cu pepeni verzi (“lebeniță” îi zicea la noi), cât staționa trenul în gară puteai să cumperi aceste bunătăți.

Frații Drăguș, mici, la Lunca Arieșului

În poza a doua de sus se văd pe marginea drumului grămezi de pietre. Acele pietre erau sfărmate în bucăți mici de către oameni angajați și erau folosite pentru repararea drumului când apăreau gropi mai mari (cum le vezi în asfaltul Bucureștilui).

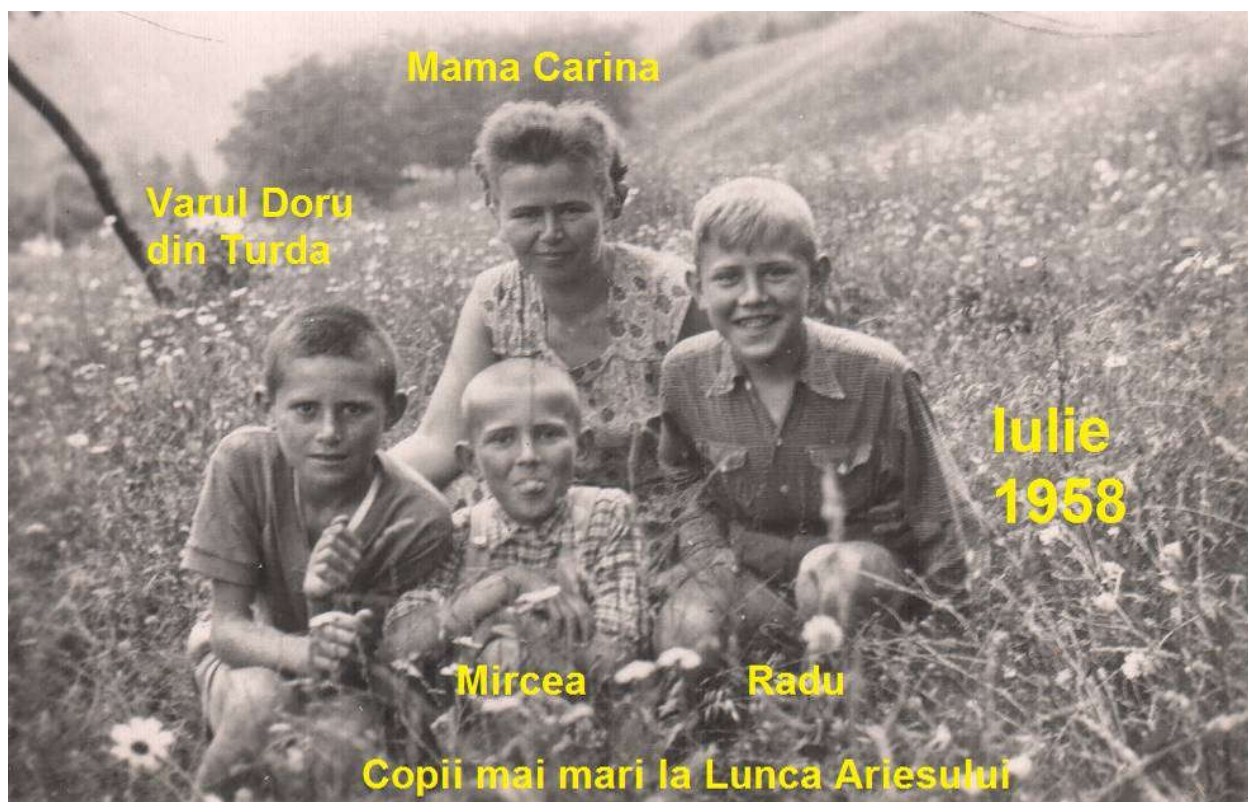
**Cu seful de gara
Buzan**

**Frații Dragus
Lunca Ariesului
1970**

Mircea Radu

În sat la noi am văzut și filme, proiectate la școală de către caravana cinematografică, mi-amintesc de filmele “Mitrea Cocor” (se zice că nu Sadoveanu ar fi scris romanul, el doar l-a semnat, cine știe ?) și “Vagabondul”. O ocazie de distracție pentru săteni, nu pentru copii, erau așa numitele chermeze când venea o mașină cu bere de la oraș și se făcea o serbare câmpenească. Pentru mine atunci berea nu era bună, era amară.

Mama Carina

**Varul Doru
din Turda**

**Iulie
1958**

Mircea

Radu

Copii mai mari la Lunca Ariesului

Nu ne lipseau nici jocurile, din ce-mi amintesc era “țurca” și un fel de oină pe care o jucau și oamenii mari în sărbători, de exemplu de Paști. La noi la jocul de oină i se zicea “cotca-n bată”, “cotca” era o minge mică din cârpe, în rest mi-e greu să traduc denumirea jocului (ceva “cu mingea pe imaș” ?). Baseball-ul american se zice că ar proveni din această oină. O altă plăcere era târgul de la Sălciua, comună mare, următoarea după LA mergând pe Arieș în sus, la vreo 10 Km. Acest târg se ținea la date fixe de câteva ori pe an. Acolo se putea ajunge pe drum, cu trenul, dar era și o scurtătură peste un deal. Fiind mici și fascinați de târg, unde găseam turtă dulce, odată am plecat de capul nostru, eu cu fratele mai mic, fără să anunțăm părinții. Când au constatat lipsa noastră de acasă, tatăl nostru a venit la târg să ne recupereze, întoarcerea s-a făcut cu trenul (mocănița). Nu voi uita nici venirea lui Moș Crăciun, iarna de sărbătoare, dar odată m-am prins că Moșul era de fapt o verișoară de-a mamei mele. O încântare a fost și momentul când părinții făcuseră rost de un aparat de radio Philips, ascultam multă muzică populară. Curent electric nu aveam, de abia când eram prin clasa a X-a (1963-64) a venit și “lampa lui Ilici”. Pentru radio se foloseau vreo 20 de baterii de 9 V înseriate, tensiunea anodică, pentru alimentarea filamentelor tuburilor electronice era folosit un acumulator format din doi electrozi, un vas de sticlă și lichidul corespunător. Acumulatorul era încărcat periodic la Turda. La vârsta aceea nu mă interesa, dar se asculta la radio și Europa liberă (rămâne între noi), conștientizam faptul că este ceva de nespus. Eu nu pricepeam mare lucru, dar rețin de la acea vârstă că oamenii se distrau cu bancuri despre Stalin, îmi amintesc și de vestea auzită de la săteni că a murit Stalin, era în 1953. Apropo de Stalin, descoperisem demult un ziar Scânteia din perioada 1951-53, am citit într-o mică rubrică că un șofer de la noi a făcut cu camionul un milion de kilometri fără reparații capitale, a închinat acest succes tovarășului Stalin.

Dar toate aceste plăceri zilnice ale copilăriei s-au mai diminuat în momentul când a venit vremea să merg la școală. La mine în sat era școală cu clasele I-VII, era și

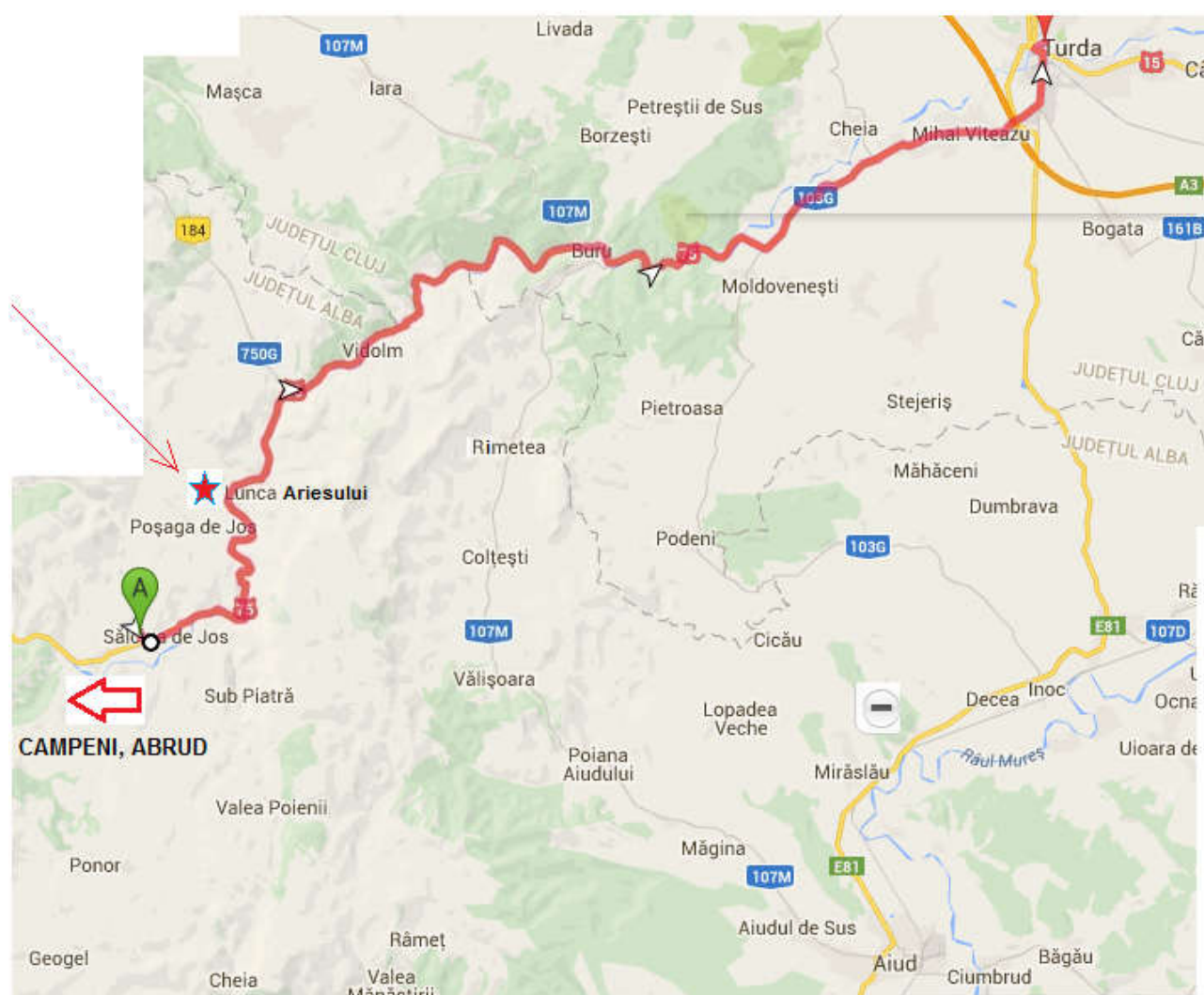
internat pentru elevii veniți din alte sate ale comunei noastre numite Poșaga. Între timp s-a construit o școală nouă chiar în comună, adică în satul vecin Poșaga, când am venit eu în anul I rămăsese doar școala cu clasele I-IV la Lunca Arieșului. Fiind vorba de un sat mai mic, cca o sută de case, erau și mai puțini elevi, așa că toate clasele I-IV erau comasate într-o singură încăpere. Unele clase aveau mai mulți elevi, altele mai puțini, în generația mea am fost 5 băieți, trăiesc toți, doi rămași în sat ca țărani, făcându-se unul șofer pe basculantă, altul pădurar, apoi al treilea meseriaș în Deva, al patrulea economist la Turda și al cincilea inginer electronist în București. Școala nu pot să zic că a constituit pentru mine un chin sau o plăcere, mai ales în primii ani, știam că trebuie făcută și ca urmare învățam asiduu la toate materiile. Desigur îmi plăceau mișcarea și jocurile, ca oricărui copil normal, dar nu-mi amintesc să fi sacrificat vreodată învățatul pentru aceste activități. Nu știu dacă aș fi putut fi considerat ca fiind un tocilar, în accepțiunea că tocilarul are tendința să învețe pe de rost fără prea multă logică, cred că mai degrabă am luat școala în serios și am abordat studiul cu multă convingere. Ce rezultate am obținut, sau performanțe, aceasta este altă problemă care este legată și de dotarea naturală, în orice caz eu m-am străduit, aproape instinctiv. În primul an când am învățat să scriu și să citesc mă mai ajuta și mama mea, care era învățătoare. Odată ne-a dat de la școală învățătoarea să învățăm o poezie, n-am reușit și am început să plâng de ciudă. Dimineța m-a sculat mama mai devreme și cu ajutorul ei am reușit să învăț poezia. Vedeți, era vorba de memoria mea slabă de care vă vorbeam mai la începutul acestei scrieri. Legat de acest plâns al meu, care totuși trăda dorința de a face ceva, mi-amintesc de relatarea unui șahist sovietic care povestea de un coleg de-al lui, tot șahist, care când pierdea vreo partidă începea să plângă, evident la o vârstă mai tânără. Povestea în continuare șahistul că el nu a plâns niciodată la pierderea unei partide dar nici campion mondial nu a ajuns, cum ajunsese colegul lui. Eu campion mondial nu am ajuns dar nici printre ultimii nu am fost. Seara când făceam lecțiile sau când citeam mă foloseam de lampa cu petrol (la noi îi mai zicea și **fotoghin**, la București îi zice **gaz**). Bunica folosea petrolul să-și curețe părul. La școală, nu știu prin ce clasă, am fost făcut pionier într-un cadru festiv, înălțător. Totuși pe vremea aceea nu se ridicau atâtea osanale conducătorului iubit, cum se va întâmpla peste ani la venirea lui Ceaușescu. La sfârșitul clasei a IV-a am dat examen pentru clasa a V-a.

LUNCA ARIEȘULUI

Pentru clasa a V-a s-au făcut intervențiile necesare, nu cunosc ce anume, și am fost trimis la Turda la școală unde am urmat clasele V-XI. Dar până a pleca la Turda să povestesc ceva despre satul meu natal, unde de acum încolo voi mai reveni doar în vacanțe, sau mai târziu în concedii și și mai târziu când deja eram pensionar.

Satul meu Lunca Arieșului (vezi poza de jos, am adăugat și o hartă pentru poziționarea geografică), este așezat după cum îi spune numele chiar într-o luncă a Arieșului dar are și o zonă puțin mai ridicată. Satul este mai adunat, nu-i răspândit pe toate coclaurile cum sunt multe sate în Apuseni, în special în zona moșilor (noi suntem mocani). Arieșul curge de la vest spre est, de la dreapta spre stânga în poză, de abia la

Turda o cotește la dreapta și curge spre sud până la vărsarea în Mureș. Satul în mare parte este situat pe malul drept al râului, pe malul stâng se desfășoară calea ferată

îngustă și drumul național DN75, “drumul țării” cum i se spune în zonă, gara, câteva case și magazinul sătesc, numit cooperativă. De-a lungul satului, pe malul drept al Arieșului, sau spre sud, se află masivul calcaros Munții Trascăului cu înălțimi de cca 1200 m. În partea de nord a satului, deci pe malul stâng al Arieșului, sunt dealuri dar și un masiv stingher de origine vulcanică, Jidovina, unde a fost cariera de piatră.

Satul face parte din comuna Poșaga, care se întinde pe o vale ce vine dinspre Muntele Mare, adică dinspre nord și se varsă spre sud în râul Arieș. Pe această vale se află câteva sate și cătune, Belioara, Corțești, Incești, Orăști, Segagea. Ca majoritatea satelor României și LA este un sat îmbătrânit. Eu am prins, copil fiind, satul funcțional, populat, de la copii mici până la oamenii în vârstă, cu legile lui nescrise (cutumele), cu activitățile zilnice, cu sărbătorile, cu nunțile, cu înmormântările, cu clăcile, cu târgurile, cu horile (jocurile) duminicale. La mine în sat în fiecare Duminică dimineața oamenii ieșeau afară din casă și măturau ulița din dreptul casei. Când se deteriora vreun drum sau chiar podul de lemn peste Arieș în cazul unor inundații, oamenii formau echipe și se adunau la fața locului pentru remedierea situației. În general la activitățile de interes comun nu era problemă cu prezența, era chiar rușinos să nu te prezinți, sentimentul acesta al rușinii avea efecte benefice. La sate, este o regulă, dacă întâlnești pe cineva pe uliță/stradă îl saluți. La noi în țară există o prejudecată, dar neadevărată, dacă ești din Munții Apuseni automat ți se spune că ești moț. Moții (noi le spuneam țopi) au o arie de răspândire redusă, în jurul celor două localități, Abrud și Câmpeni. În rest sunt mocani. Moții au cumva un specific aparte față de restul locuitorilor din Apuseni, printre altele în ceea ce privește graiul cât și preocupările, legate în special de prelucrarea lemnului (butoaie și tot felul de vase din lemn pentru necesitățile gospodărești) și creșterea animalelor. Ei colindau toată țara, în general pentru comercializarea lemnului, vânzarea butoaielor și repararea lor în perioada premergătoare culegerii strugurilor. Odată, demult, s-a întâmplat să călătoresc cu trenul din București până la Câmpia Turzii cu un moț bătrân care se trăgea din satul Avram Iancu (fost Vidra). Mi-a povestit lucruri interesante despre ei, mai ales că el prinsese și perioada interbelică când ajungeau cu butoaiele până la Giurgiu, de acolo cu vaporul până la Belgrad, îmi zicea că știa Belgradul la fel ca Bucureștiul. Un alt fapt interesant relatat de moț, ei mergeau prin toată țara, dar fiecare își avea alocată zona, deci nu era vorba de concurență sau conflicte. Moțul meu avea zona București și Belgrad în Serbia, unde înainte de război mergea cu tatăl lui. În București își aveau gazda cunoscută, nu erau puși în situația să o caute de fiecare dată. Eu în satul natal fiind cu casa lângă “drumul țării” permanent vedeam moții, în sus și în jos, mergând cu căruțele lor cu coviltir trase de cai, este și un cântec în care se zice

*A plecat moțul la țară
Cu doniți și cu ciubară.*

Mi-amintesc că odată un moț intrase la mine în sat să cumpere fân pentru cai. L-am întâlnit având în spate un “lepedeu” cu fân, dar într-o parte sta să cadă un smoc. Trecând pe lângă el m-a rugat să împing cu “brânca” bucățica aceea de fân, să n-o piardă.

Plopii din poza de mai sus erau ceva caracteristic pentru satul meu, erau înșirați de-a lungul Arieșului dar și de-a lungul digului de apărare construit înainte de război pe vremea când a fost Moșu primar. Odată chiar apăruse o vedere poștală a satului meu în care apăreau și plopii. După 1990 s-a construit un dig de apărare împotriva inundațiilor, mult mai înalt și mai lung, cu acea ocazie s-au tăiat toți plopii.

O altă preocupare a moșilor era mineritul, nu numai a lor, dar zic așa pentru că minele de aur se aflau în zona lor. Actualmente s-au închis toate minele. Legat de moși vreau să povestesc ceva interesant. Mă întrebam o dată cum reușeau moșii să comunice în vremurile de demult, cum au reușit să pună la cale celebra răscoală a lui Horia, Cloșca și Crișan. Explicația, aș putea zice chiar revelația, am avut-o odată de Paști când am fost într-o plimbare cu mașina pe Arieș în sus împreună cu mătușa și unchiul Cremene. Ajunseserăm pe la Bistra unde era o biserică mare, nu departe de Câmpeni, și vedeam cum veneau moșii de pe toate coclaurile, parcă curgeau pe toate văile. Atunci mi-am dat seama că oamenii aveau date fixe când se puteau întâlni și pune la cale diverse acțiuni, și anume sărbătorile și târgurile.

Mocanii, din care mă trag și eu, au o arie de răspândire foarte mare, practic prin toată țara în zonele montane și submontane. Preocupările lor sunt foarte diverse, cultivarea grâului și a porumbului, creșterea animalelor și păsărilor (boi, vaci, bivoli, cai, oi, capre, porci, găini, rațe, găște, curci), prelucrarea lânii de oaie, cultivarea și prelucrarea cânepii, pomicultura, legumicultura. La nunți, la înmormântări, nu era o problemă, se adunau multe femei (socăcițele) și făceau toate preparatele, ba unele mai veneau cu câte o găină sau eventual cu alte preparate. Să vorbesc puțin și despre mâncare. Iarna de Crăciun toată lumea tăia porcul și apoi urmau preparatele printre care și renumita slănină. Mulți oameni din sat aduceau slăcina dar și alte preparate în podul casei cu acoperiș de paie din curtea casei Moșului, în casa respectivă stătea fratele lui.

Casa respectivă o vedeți fotografiată mai încolo. Unii lăsau acolo preparatele la conservat, probabil conta și efectul de piramidă al acoperișului. Ceea ce era interesant, fumul din sobă mergea direct în pod, nu era un coș special. În felul acesta se afumau preparatele iar paiele acoperișului se impregnau cu tot felul de gudroane, care asigurau acoperișului durată de viață foarte lungă dar și protecție împotriva apei. Nefiind frigidere, mama conserva carnea de porc în felul următor, o fierbea în grăsimea porcului, o puneă în borcane, apoi era folosită de-a lungul anului. Ca sursă de carne mai erau în special găinile. De Paști noi foloseam carne de ied, luată de la vecini care aveau capre. Interesant este că în general oamenii nu foloseau carnea de oaie, după prejudecata că nu mirosea prea atrăgător. Se mai folosea și carnea de vițel, făcea maică-mea niște șnițele de se topeau în gură. Numai că prin legea de atunci proprietarii nu aveau voie să taie vițeei și bănuiesc că în general vitele nu se puteau tăia. Câte unul mai întreprinzător recurgea la următoarea metodă, deplorabilă de altfel, rupea cu un lemn piciorul săracului vițel, apoi cu viza medicului veterinar putea să-l taie. Ce chinuite erau săracele animale din cauza unor legi omenești. Mai era un preparat de la oi, cam singurul, laptele adus periodic din munte se încheaga, se strecura în pânze de tifon, rezulta cașul care se ținea o perioadă pentru o ușoară fermentare apoi se frământa cu sare și se depozita în puțină, rezulta brânza frământată. Zerul rezultat prin strecurarea cașului se puneă la fiert, rezulta un precipitat și se obținea jintița, care se mânca ca atare. La o nouă strecurare rezulta urda. Pe vremuri în Turda era o vorbă legată de produsele vândute la piață:

*“Să nu te duci cu urda
în Turda,
Alții au mers cu unt
și tot nu l-au vândut”.*

Culturile de grâu sau fânatele mergeau până sub munte, mai puțin porumbul care este mai sensibil la frig și la secetă, acesta se cultiva mai în vatra satului, mai în luncă. Toate zonele cultivate erau îngrășate anual cu bălegar, având în vedere zona montană cu un pământ mai puțin fertil față de cel de la câmpie. Perioada anului pentru această activitate era de obicei iarna, se folosea și sania trasă de animale când zăpada era mare. Se mai practica și asolamentul pe fostele locuri cultivate cu cereale dar bănuiesc și cu alte culturi. Pentru asolament se folosea și lucerna despre care citeam recent ceva foarte interesant, lucerna își înfinge rădăcina în pământ la peste zece metri, cred că atinge aproape douăzeci. Vă dați seama, de la adâncimea aceea mare lucerna aduce spre suprafață mineralele necesare, de exemplu azotul, pentru fertilizarea solului.

Când cineva avea mult de lucru și interes ca o activitate să se termine repede, de exemplu seceratul grâului de sub munte, se organiza **claca**. Claca însemna că oamenii, bărbați și femei, veneau la fața locului “înarmați” cu toate cele necesare, adică scule, mâncare, apă și carul sau carele cu boi. În aceeași zi se rezolva totul, adică seceratul grâului, legarea snopilor, încărcarea în car, transportul în sat și descărcarea la casa omului, unde formau un stog, uneori mai înalt decât casa. Când convoiul de clăcași intra în sat avea loc un ritual moștenit cine știe de când și cu ce semnificație. Unei femei, nu

știu pe ce criterii se alegea, i se puneă în cap o cunună de spice și cum ajungea în dreptul unei case i se turna în cap o găleată de apă. În general treieratul, cu batoza, se făcea la arie, unde fiecare își făcea stogul propriu de snopi. La cantități mari de grâu treieratul se făcea la casa omului. Seara până noaptea târziu claca se termina la casa proprietarului cu o petrecere, era prezent și ceterașul. Eu am prins așa ceva la bunicii mei.

Satul nostru are o poziționare mai la șosea, ca să zic așa, în sensul că prin sat trece “drumul țării”, trece calea ferată și trece Arieșul, cel mai mare afluent al Mureșului și se spune cu cel mai lung traseu montan din țară după Bistrița aurie din Moldova. Comuna Poșaga, și restul satelor și cătunelor se desfășoară de-a lungul Văii Poșăgii și a afluenților care vin din Muntele Mare, deci sunt cumva mai izolate. Este interesant că în localitățile cele mai îndepărtate, spre cota de o mie de metri grâul se recolta prin septembrie iar cireșele și vișinele se coceau prin August. În general folosesc timpul trecut în relatarea despre satul meu, evident pentru faptul că este vorba de amintiri dar și pentru faptul că multe obiceiuri și activități s-au pierdut, consecință a îmbătrânirii și răririi populației, lucru de altfel întâmplat în majoritatea satelor României încă din perioada comunistă când s-a început industrializarea masivă și dislocarea populației de la sate.

Vorbesc puțin și despre **cânepă** care demult se cultiva în orice gospodărie, acum nu se mai cultivă deloc și aud mai nou că semințele au proprietăți curative, (în curând am cumpărat ulei de cânepă). Cânepa se cultiva ușor în sensul că tulpinile erau foarte dese, nici vorbă de alte plante care ar fi trebuit plivite. Când se dezvoltau, tulpinile erau smulse și se legau în smocuri apoi erau puse la topit în apă, erau ținute vreo câteva săptămâni, timp în care tulpina se lemnifica și căpăta culoarea albă. Tulpinile, după uscare, se meliau și rămânea coaja care constituia fuiorul / fibrele de cânepă. Pentru topit, la capătul de sus al satului era/este un pârau coborât din munte și acolo erau amenajate zeci de bălți alimentate de apa pâraului. Evident fiecare familie avea balta ei. În acele bălți, numite local “*toptchile*”, adică topitorii, își puneă fiecare tulpinile de cânepă și erau ținute pe fundul apei cu ajutorul unor bolovani. La sfârșit tulpinile erau spălate în Arieș și apoi puse la uscat, după care urma meliatul și țesălatul pentru obținerea unor fibre subțiri. Este interesant că la spălatul cânepii mișunau peștii prin preajmă, probabil îi tentau semințele care cădeau în apă. Urma torsul și țesutul la război, demult se fabricau și anumite haine, de exemplu pantaloni, mai târziu după apariția pânzei din bumbac, mai fină, s-a renunțat la cânepă, chiar și în satele mai izolate, dar ceva mai târziu. Eu mă jucam cu fuiorul respectiv pentru a face bici, prin împletirea în patru, maeștrii făceau împletirea în opt și ieșea un profil pătrat al biciului. Practic astăzi cred că cânepa se mai folosește doar la etanșarea țevelor, se pare că nu s-a găsit o metodă mai bună.

În zilele de Duminică se organiza de fiecare dată hora satului, la noi îi spunea **joc**. La joc toată lumea venea în costum național, iar violonistul, adică **ceterașul**, stătea în sat, doar cel care îi ținea isonul venea din Poșaga, satul vecin unde se afla Primăria.

La noi, ca în satele transilvane, se dansa jocul de doi. În timpul jocului se ziceau și strigături, în general cu tentă satirică și/sau comică. Între timp ceterașul a murit și coroborat cu depopularea și îmbătrânirea satului, cum mai spuneam, a dispărut jocul, iar costumul popular a fost pus la păstrat. În general costumul popular se purta la joc, duminica la biserică, la nunți, la târguri și la diferite sărbători. Totuși acum câțiva ani a avut loc o întâlnire a fiilor satului când femeile, în special, au venit îmbrăcate în costum național (vezi pozele).

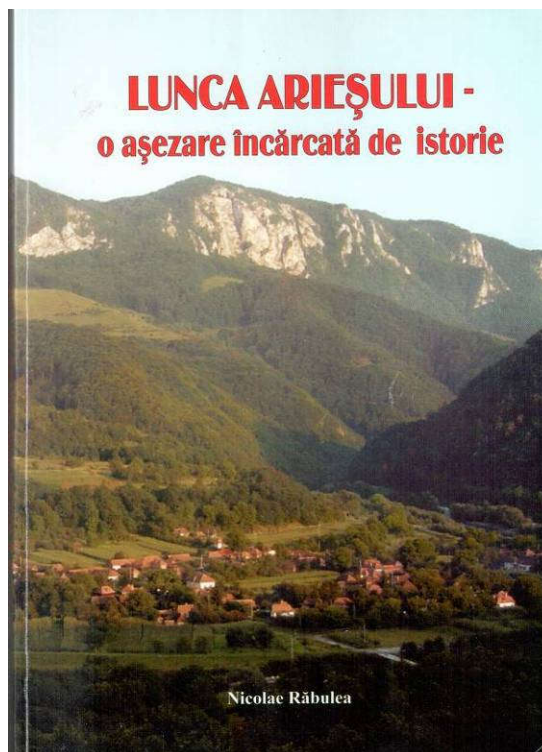

În poza stânga-sus Natalia și Alexandru (Dadu) Hagău sunt doctori de la Cluj, ea provine din Baia Mare, el este fiul doctorului Alexandru Hagău provenit din Lunca Arieșului și stabilit la Câmpia Turzii. Alexandru Hagău senior a fost nașul nostru de cununie, din păcate ne-a părăsit destul de repede din cauza unei boli grave. Ștefan din

fotografie este fratele nașului nostru, el era cantor la biserica satului, s-a stins acum câțiva ani. Cei doi, Natalia și Al. Hagău jr. s-au prezentat foarte frumos la sărbătoarea fiilor satului, în costume originale.

Cu acea ocazie consăteanul meu Nicolae Răbulea, de meserie electrician stabilit în Alba Iulia, acum pensionar, a scris o monografie a satului nostru Lunca Arieșului (vezi coperta mai jos).

Pe lângă muncile tradiționale, să le zicem așa, au fost și alte ocazii de câștigare a existenței sau mai bine zis de completare a veniturilor localnicilor, calea ferată, drumul DN75, cariera de piatră, mineritul, căratul lemnului de la munte în depozitul din gara CFR unde erau încărcate în vagoane pentru a fi expediate mai departe. Chiar și bușteni

mari și grei erau încărcăți manual, până când au apărut tractoarele performante. Odată a fost chiar un accident mortal, un buștean a căzut pe un lucrător din depozit, întâmplător era tata unui fost coleg de-al meu de la școala primară. Tot la gară se aduceau și pietrele de la carieră, cubulețele acelea mici pentru pavat și forme mai mari pentru borduri. Văzând oamenii mari cum încărcau vagoanele cu piatră ne-am gândit noi copiii, adică eu, fratele și un copil din vecini, să încărcăm și noi un vagon, în ideea de a câștiga bani, ziceam că nu e mare lucru să aruncăm niște pietricele. Am făcut-o, dar cu mare chin și cu pielea din palme roasă, nu aveam mănuși de protecție. Am cheltuit mult lucru mecanic pentru încărcarea vagonului. La sfârșit ne-am îmbogățit, cu vreo 15 Lei fiecare, cred că am fost și fraieriți.

Lemnele de la munte, la cca 20 km față de gară, inițial erau aduse cu carele cu boi sau bivoli și cu căruțele cu cai. Pleca omul de acasă de dimineață cu noaptea în cap și ajungea în depozitul din LA spre seară. Plata se făcea la metrul ster de lemne, cam totdeauna apărea un mic conflict, cel care aducea lemnele încerca să le depoziteze cât mai lejer, deci cu goluri cât mai multe ca să iasă metrul ster cu mai puține lemne. Mai târziu au apărut camioanele, care și acum devalizează pădurile țării.

Mai târziu, când satul începuse să îmbătrânească, a mai apărut o oportunitate de câștig pentru oamenii din sat, se căuta fân pentru CAP-urile din zonele de câmpie. Cine a fost în stare să cosească iarba și s-o adune a câștigat bani buni. Problema a fost următoarea, CAP-urile ca întreprinderi de stat ofereau un preț fix și mic pentru fân,

neacceptabil pentru țărani. Cu statul nu puteai negocia, dar de fân era nevoie, altfel vitele mureau de foame. În această situație țăranilor li se plătea prețul cerut de ei dar în acte apărea o cantitate de fân mai mare conform prețului impus de stat. Evident din această afacere sufereau animalele.

Nucul de mai jos, care face aproape 100 de ani, este în grădina casei noastre de la Lunca Arieșului. Vreau să iau legătura cu o organizație ecologistă și să-l declar monument al naturii. Este într-adevăr un arbore falnic, face nuci bune, merită să fie protejat. Dacă nu reușesc sper să o facă urmașii mei.

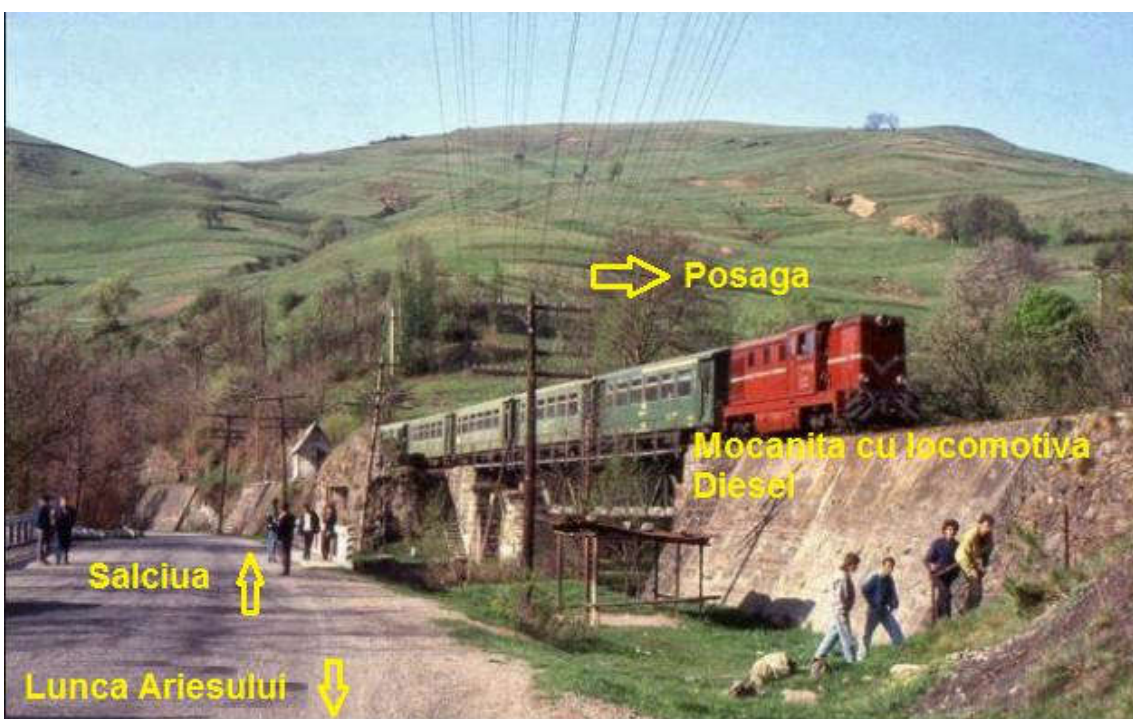

Văzând satul meu, de dimensiuni nu prea mari dar nici prea mici, din ce-am descris ne dăm seama câte munci se prestau, oamenii din toate timpurile s-au descurcat pentru ca viața să meargă înainte. Lunca Arieșului, cam din 1920 încoace, a dat trei doctori, cinci ingineri, un avocat, un subinginer, un profesor de limba română, doi economiști, o fi mult, o fi puțin, nu-mi dau seama. Mai povestesc ceva interesant, cum poate se întâmplă prin toate localitățile. La mine în sat au fost doi oameni foarte inteligenți dar fără studii, unul se preocupa cu prelucrarea pietrei, celălalt nu cred că avea vreo preocupare mai deosebită, era țăran acolo în sat. Cu ultimul am stat de vorbă odată și m-am minunat de cunoștințele lui, în special de istorie. Dar ceea ce este de semnalat, cu astfel de oameni nu poți dialoga, chiar dacă vrei să zici ceva nu te aud, ei sunt într-un monolog continuu. Aș zice că importanța lor socială, pe tema aceasta a deșteptăciunii, este aproape nulă. Cu acest exemplu am vrut să remarc ceva, importanța școlii pentru formarea unui specialist și a unui cetățean este esențială.

Calea ferată îngustă Turda-Câmpeni-Abrud a fost construită la începutul secolului XX pe vremea Imperiului austro-ungar. Se zice că era un contract de 100 de km dar distanța reală era ceva mai mică și atunci când s-a trecut la construcție s-au făcut multe curbe ca să iasă cei 100 km. Aceste curbe inutile, multe dintre ele, au fost " tăiate " după anii '50. Din păcate după 1990 această cale ferată a fost desființată. Autoritățile din județele Cluj și Alba, pe teritoriul cărora se defășoară această linie, ar fi discutat să o repună în funcțiune în scopuri turistice, mai ales că în cea mai mare parte această cale ferată are traseu montan. La început erau folosite locomotive cu abur construite probabil la Reșița, apoi s-au adus locomotive Diesel făcute la Uzina "23 August" în București. Distanța de la mine din sat până în Turda pe calea ferată era de 36 km și o făceam în patru ore cu locomotiva cu abur și în două ore cu locomotiva Diesel, motivele erau

numărul mare de stații dar și diferențierea în putere pentru cele două tipuri de locomotive. Ca un fapt amuzant, inițial trenul avea trei clase, clasa I cu scaune pluşate, clasele II și III aveau scaune de lemn, diferența dintre ele era doar prețul biletului. Pe timpul copilăriei mele și mai devreme practic pe traseul Turda-Abrud trenul era unicul mijloc de transport important.

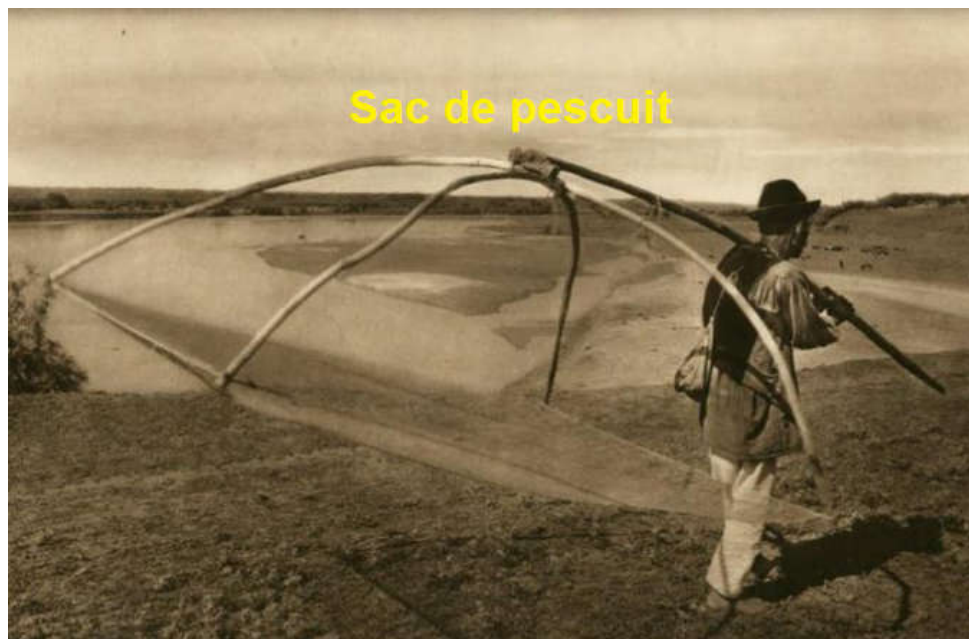
Drumul DN75 care trece prin LA vine din Turda pe Arieș în sus până la Câmpeni unde se bifurcă, în stânga ajunge la Abrud apoi la Zlatna-Alba Iulia și Brad-Deva, de la Câmpeni în sus pe Arieș ajunge până la izvor, la Arieșeni, apoi urmează cumpăna apelor, de partea cealaltă spre vest în județul Bihor izvorăște Crișul Alb. Drumul trece și el de cumpăna apelor în județul Bihor și la Ștei dă de un drum care duce la Beiuș și Oradea. Drumul DN75 este cumva paralel cu două drumuri europene, în nord Cluj-Oradea, în sud Turda-Deva-Arad, față de acestea are în mare parte traseu montan de-a lungul albiei Arieșului. Acest drum a fost utilizat des de moșii care mergeau prin țară cu ciuberele și butoaiele lor, până prin anii '60. Între timp s-a construit la Câmpeni o fabrică de mobilă, cu vânzări masive la export, după revoluție a fost desființată, mai bine

distrugem pădurile și vindem lemnul brut, ce atâta muncă ! Totuși niște întreprinzători din Câmpeni, cinste lor, probabil foști lucrători la vechea fabrică de mobilă, au făcut în ultimii ani o nouă fabrică de mobilă în regim privat. Tot prin anii '60 s-a asfaltat acest drum care acum este destul de circulat, prin LA trec zilnic, în sus și în jos, câte nouă autocare moderne.

Arieșul este un râu emblematic pentru Munții Apuseni, care curge liniștit la vale dar de multe ori se învolbură și face ravagii. Demult avea mult pește, erau trei specii principale, **cleanul**, **mreana** și **scobarul**, mai spre izvor probabil **păstrăvul**, mai spre vărsarea în Mureș probabil apăreau și alte specii. Pescuitul se practica des, în special oamenii veniți de la oraș cu scule performante. Localnicii foloseau un așa numit sac (o

plasă) prevăzut cu o stinghie lungă și îl cufundau în apă când era tulbure. Apa în general era limpede, cristalină, ideală pentru scaldă vara pe căldură sau pentru spălat hainele.

Iarna, chiar pe frig, când se tăia porcul maștele aici erau spălate în apa râului. În vara lui 1960 s-au deversat în Arieș reziduuri toxice de la exploatarea miniere, când au fost distruși peștii. De atunci Arieșul n-a mai fost limpede, ca Ozana lui Ion Creangă (*"Ozana cea frumos curgătoare și limpede ca cristalul"*). De la Roșia Montană curge permanent un pârâu roșu care se varsă în Arieș, o sursă permanentă de poluare. Până la

urmă sperăm ca situația Roșiei Montane să fie reglementată și să fie declarată obiectiv UNESCO. Pe vremea lui Ceaușescu, mai jos de Câmpeni, s-a construit combinatul de cupru de la Roșia Poieni. Un munte decopertat și un lac de acumulare pentru deșeuri miniere reprezintă în plus o sursă permanentă de poluare. În urma exploatărilor miniere de la Baia de Arieș și Roșia Montană s-au format de-a lungul anilor grămezi uriașe de steril care au schimbat conformația peisajului local, sunt și acestea surse de poluare a apei Arieșului dar și a aerului și a solului. Dacă vor fi ecologizate vreodată aceste surse de poluare rămâne de văzut (pentru generațiile viitoare). Pentru Lunca Arieșului (LA) Arieșul a constituit întotdeauna pericol de inundații, în special primăvara odată cu topirea zăpezilor, afectați erau în special locuitorii așezați mai în luncă și podul de lemn. De aceea înainte de război s-a construit un dig de apărare, pe vremea când bunicul meu era primar. Casa mea, situată la gară, a fost inundată de trei ori cu ocazia marilor inundații din perioada 1975-1990, de la ultima inundație n-a mai putut fi locuită mai ales că s-a întâmplat iarna, de aceea părinții au apelat la casa bunicilor din sat, mult mai bine poziționată. Casa mea (vezi poza) avea/are următoarea poziție, e vorba de malul stâng al Arieșului: mai întâi un deal mare, apoi drumul național, apoi casa și gara, apoi calea ferată, apoi o luncă inundabilă unde se semăna porumb, apoi Arieșul, apoi malul drept, mai înalt în dreptul nostru. Primăvara când venea apa mare era ceva normal și chiar distractiv (inundațiile, incendiile, sunt spectaculoase, mai grav e când constatăm dezastrele), apa ajungea și curgea pe lângă casă, dar la un nivel mic. Între timp șoseaua a fost asfaltată și înălțată, echivalent cu adâncirea casei. Zona inundabilă, de care vorbeam, a fost confiscată de către stat și betonată pentru depozitul de lemne, în felul acesta a fost supraînălțată cu peste un metru. Când au venit inundațiile cele mari, consecință și a faptului că s-a înălțat drumul și lunca inundabilă, apa a pătruns în casă la un nivel de peste 1,5 m.

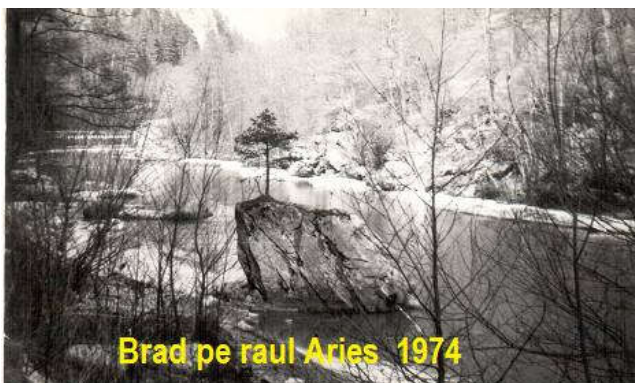

După inundația din 1989-1990 (mi se pare chiar de Revelion), autoritățile statului român au luat hotărârea să facă un dig nou de apărare mult mai solid, ceea ce s-a și realizat și constituie o protejare eficientă a satului.

Casa Lunca Arieșului după inundația din 1981

Podul peste Arieș, care permitea accesul dinspre drumul național spre sat, era din lemn. Întotdeauna când venea primăvara apa mare, de obicei un picior al podului, cel mai expus unde era apa mai mare, era avariat, dar în scurt timp se remedia avaria. Prin anii 1963-1964 s-a construit un pod nou, cu picioare din beton și grinzi metalice, de data aceasta o construcție solidă fără pericol de avarii.

Brad pe raul Arieș 1974

Casa de la gara. După 3 inundații a devenit nelocuibilă

Dar prostia și răutatea omenească nu au limite, vorba lui Păstorel Teodoreanu, marele epigramist:

*În lume după vechea pravilă,
Înscăunată de ursită,
Prostia este insondabilă
Și răutatea infinită.*

Acum vreo șase, șapte ani, o firmă din comuna Sălciua, localitate în amonte față de LA, și-a instalat rampa de lucru pe fosta luncă inundabilă din LA despre care am vorbit. Condușă de un patron iresponsabil și lacom, a făcut escavări ilegale în zona podului din

LA, sub privirea îngăduitoare a primarului din comuna Poșaga, Vasile Botaș. Ca o consecință viteza de curgere a apei în zona podului a crescut semnificativ, când în mod normal ar trebui să fie exact invers, și au fost antrenate cantități mari de balast (nu “balastru” cum scrie pe unele mașini bucureștene, transportatoare de nisip și pietriș) încât fundația unui picior a fost dezvelită pe o înălțime de cca un metru. Eu fiind în concediu la LA un consătean, **Ștefan Hagău**, m-a dus la pod să-mi arate dezastrul, am fotografiat piciorul podului și am făcut sesizări la autorități (la județ, la Agenția națională a apelor, la Guvernul României) despre pericolul de avariere a podului. În general am primit răspunsuri evazive și nu s-a făcut nimic, până ce odată a venit apa mare și a înclinat piciorul podului, care a devenit neutilizabil. Pentru accesul în sat s-a construit o punte iar după opt luni s-a reparat și podul, ce promptitudine ! Ca o consecință a escavărilor care s-au făcut marea majoritate a fântânilor din sat au secat din cauza adâncirii pânzei freatice. Eu am făcut o fântână nouă. Între timp s-a făcut alimentarea satului cu apă, deci apă curentă, de la un pârau cu apă mare tot timpul anului și care vine din munte. La capătul de jos al satului, pe acest pârau, erau trei mori,

acum nu mai funcționează niciuna deoarece grâul nu se mai cultivă iar făina este cumpărată. În general nici pâine nu se mai face în cuptoarele proprii, pâinea este cumpărată din magazine. În comuna Poșaga este chiar o brutărie.

Ungurii. În 1944 o unitate a armatei ungare a luat-o pe Arieș în sus, în ce scop nu știu. Au ajuns până în satul meu, de frică majoritatea populației s-a refugiat spre munte. Până la urmă oamenii au revenit în sat dar au fost ținuti într-un fel de lagăr în casa învățătorului din sat, vreo două zile. Între timp vânătorii de munte ai armatei române au venit de la Abrud și Câmpeni, prin surprindere, și exact în satul nostru ungurii au fost opriți și alungați spre Turda. Despre atrocități din partea armatei maghiare nu a fost vorba la noi, ori că nu au intenționat ori că nu au mai apucat să facă.

Bunicii materni. Bunicii mei au fost țărani acolo în sat, au trăit destul de bine, bunica 85 de ani iar bunicul 89 de ani, născuți în 1895 și respectiv 1894, pe nume **Miclea**, ulterior **Bega Maria și Bega Teodor**. La noi bunicului i se zicea **Moșu**, bunicii i se zicea **Mama bătrână**, așa îi apelam și eu și tot așa scriu în continuare.

Mama bătrână a fost o țărăncă autentică, ținea toate posturile, mergea la biserică, participa la toate lucrările agricole, melița cânepa, torcea lâna și cânepa, țesea având războiul propriu, în mare parte hainele purtate de ea și de Moșu le făcea ea cu mașina de cusut, o mașină nu chiar Singer dar tot nemțească. Făcea pâine la cuptor, uneori făcea tot la cuptor niște plăcinte cu varză sau cu știr, foarte bune, plăcintei respective îi ziceam **cocoradă**. Pentru post își pregătea de cu toamnă fructe uscate, la care le ziceam **corobețe**. Costumele naționale, purtate în sărbători sau la diverse evenimente, ca orice femeie de la țară le cosea singură, dar nu numai pentru ea ci și pentru bărbat. În gospodărie erau de toate, vaci, boi, oi, găini, găște, porci, câine, pisici și muncă continuă. Mama bătrână a avut un singur frate, **Diomid Miclea**, mult mai tânăr, care a murit în al doilea Război mondial, ca urmare ea a moștenit tot de la părinți, o casă, o șură frumoasă, fântână, grădină cu pomi și pământuri. Mama bătrână avusese un văr primar care a optat pentru profesia de preot, acest văr a fost ales să facă parte din clasa în care învăța Regele Mihai. Pentru cei care nu știu menționez că viitorului Rege i s-au adus în clasă elevi din toate zonele țării, el urmând să ajungă regele tuturor românilor.

Moșu a fost un om deosebit, făcând școala maghiară vorbea perfect ungurește, era un bărbat robust și inteligent, cu inițiativă, mai emancipat, avea și mândria de țăran, ca

dovadă peste tot pe unde mergea, la târg, la Turda, la Cluj, la București sau în alte locuri purta doar pantaloni albi, deși în rest nu era vorba de un veritabil costum național. A fost un om care s-a descurcat, și în regimul capitalist și în regimul comunist. Înainte de război a avut o inițiativă valoroasă și anume a deschis o carieră de piatră în masivul vulcanic de pe malul stâng al Arieșului. A pus cariera pe picioare cu ajutorul unor italieni aduși de la Tușnad. Italienii la un moment dat au plecat din sat, probabil între timp localnicii au învățat să prelucraze piatra. Mama povestea o chestiune amuzantă despre italieni, îmi spunea că între ei vorbeau italiana, dar când era vorba să înjure foloseau limba română. Produsul de bază al carierei îl constituiau cuburile din bazalt sau andezit, cu care s-au pavat și străzi în București. Moșu a fost membru al PNL în perioada interbelică, în LA a fost primar de două ori, atunci s-a făcut primul dig protector al satului împotriva apelor Arieșului. Ca proprietar de carieră a fost un om înstărit ceea ce i-a permis să facă casa de la gară, în care am locuit eu, să cumpere pământ, chiar și un lot în comuna Mihai Viteazul de lângă Turda (obsesia naturală a omului de la țară de a-și mări moșia) și să întrețină copiii la școală. Bunicii mei au avut trei copii, **Carolina** (născută în 1922, mama mea, îi spuneam **Mama Carina**), **Grigore** (născut în 1923) și **Ileana** (născută în 1931). Mama Carolina a făcut școala normală la Cluj și a continuat-o la Blaj din cauza ocupării unei părți din Ardeal de către unguri. Unchiul Grigore a făcut Liceul comercial la Turda unde s-a și stabilit. Mătușa Ileana a făcut liceul la Baia de Arieș, după liceu reușise la Cluj la facultatea de stomatologie dar a fost respinsă în final deoarece Moșu a fost declarat chiabur. Pe chestia aceasta au fost și unele obligații instituite de regimul comunist. Înainte de a trece la epoca comunistă am să povestesc ceva hazliu, anume cum a reușit Moșu să păcălească un evreu. Un evreu venise la LA pentru un nuc, probabil era un fel de intermediar sau comerciant de lemn pentru fabricile de mobilă. Moșu tăiașe un nuc frumos dar a observat că zona centrală a tăieturii nu era perfectă, probabil un fel de putregai, și atunci acolo a înfipt o sticlă de bere care s-a potrivit perfect și a mascat defectul. Evreul, fascinat de frumusețea trunchiului, nu a remarcat defectul și probabil a plătit un preț bun. Acum la drept vorbind nu a fost un gest elegant din partea Moșului, dar gândind la câte păcăleli a fost supus românul de-a lungul istoriei cred că a fost vorba de o mică răzbunare. Istoria aceasta am auzit-o de la mama. La noi în familie, și în general la români, nu a fost niciodată vorba de antisemitism, ba chiar în timpul războiului Moșu a găzduit o familie de evrei din Turda. Moșu după război avea trei case, casa personală, casa moștenită de Mama bătrână și casa de la gară. Legat de casa de la gară vreau să spun că a fost construită în 1939 ca să funcționeze ca o cârciumă, cred că a fost un moft al Moșului. Chiar a funcționat, cam un an nu mai mult, eu prinsesem un raft înalt cu multe sticle goale. La început Moșul tăiașe un vițel, îmi spusese maică-mea, ca să cumpere cele necesare pentru cârciumă. Adevărul este că pentru fiecare meserie trebuie să ai vocație și să i te dedici. Moșu nu avea atracție pentru cârciumă, ca dovadă a renunțat repede. Casa

a fost bine construita, fundația din piatră fasonată de la carieră, zidul din cărămidă bună de fabrică, acoperișul bine făcut, țigla este bună și acum. Ferestrele iar au fost foarte bune, făcute din lemn de calitate, bine uscat. Fiind destinată să funcționeze ca cârciumă casa avea tavanul înalt, mai înalt decât la o clădire de locuit uzuală. Ca urmare casa în care am fost născut și am locuit n-a fost ideală pentru așa ceva, era puțin friguroasă, iarna trebuia făcut foc bun. La un moment dat, prin anii '60 camera mare pentru cârciumă a fost împărțită în două camere și întruna s-a deplasat tavanul mai jos pentru a fi mai călduroasă. Legile comuniste nu permiteau să ai mai mult de o casă. Casa de la gară a fost salvată pentru că acolo s-a mutat mama după căsătorie și acolo am fost născut și crescut eu și fratele Mircea mai mic, deci a devenit casa noastră. Casa de la Mama bătrână a fost închiriată mulți ani de zile (nu cred că pe bani) iar în final a fost vândută. În plus casa din sat și cea de la gară, ani de zile au fost obligate să pună la dispoziție o cameră, camera de la gară era ocupată pe post de birou de un salariat al depozitului de lemne, casa din sat era ocupată de o învățătoare și apoi de o profesoară de la școala locală. Pe mine m-a avantajat venirea profesoarei în casa Moșului pentru că într-o zi a venit la ea cu bicicleta, o bicicletă frumoasă nemțească "Diamant", fiul învățătorului din sat, îi făcea curte. A venit de la o distanță mai mică de un km și a parcat bicicleta sprijinită de un gard. Fiind acolo în cameră cu profesoara în culmea fericirii normal că a uitat de bicicletă. Eu am luat bicicleta și am reușit să învăț să merg cu ea. Au fost două evenimente benefice, idila fiului învățătorului cu profesoara s-a finalizat cu căsătoria și eu am învățat mersul pe bicicletă. Dacă m-ar fi văzut învățătorul cel bătrân cum îi zgâlțâi bicicleta cred c-ar fi ieșit mare scandal. După război Moșu a fost declarat chiabur cu unele urmări nefaste pentru urmași, mătușa Ileana a fost respinsă de Stomatologia din Cluj iar mama Carolina a fost împiedicată câțiva ani să-și exercite profesia de învățătoare. Cariera de piatră a fost confiscată de către stat dar exploatarea a continuat încă vreo 20 de ani în regimul comunist. Din piatra de la carieră mai mulți oameni din

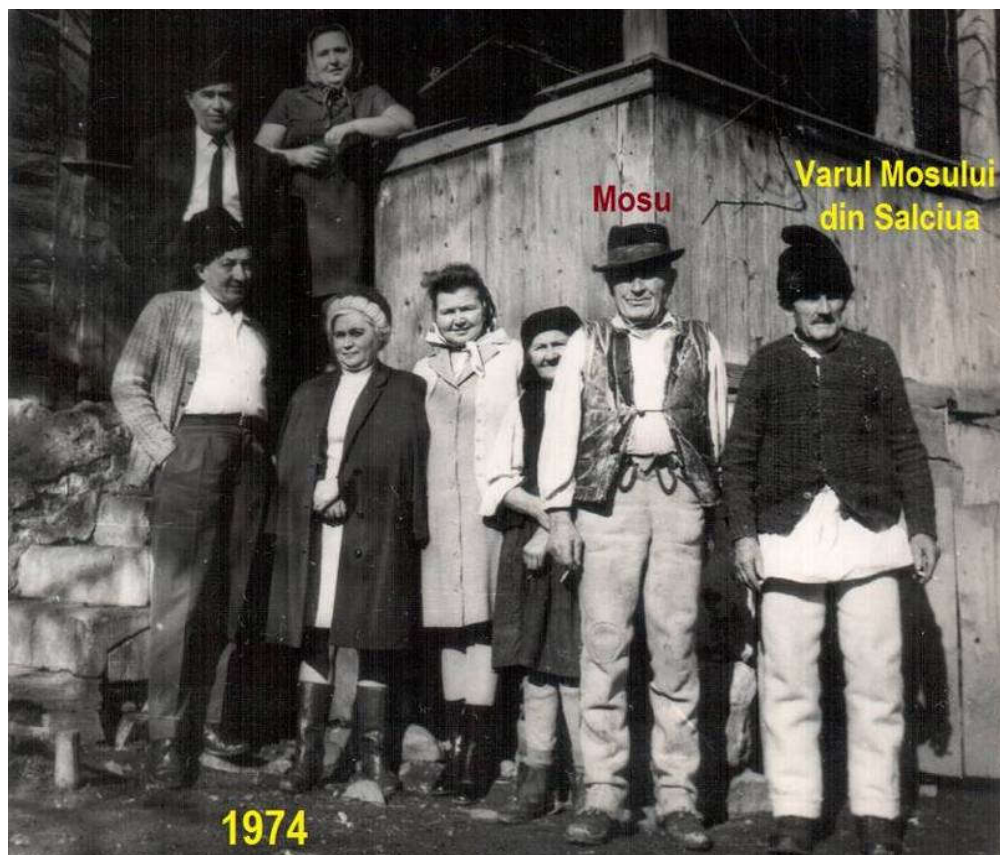
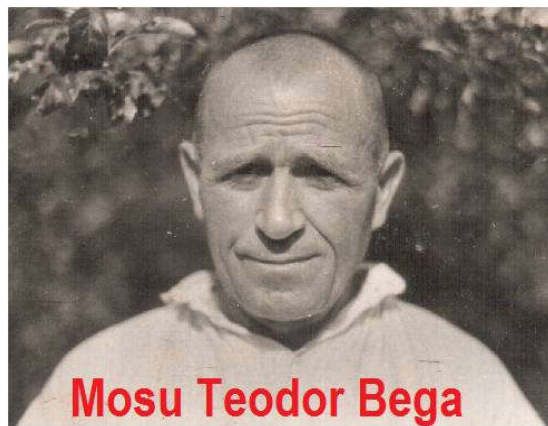
sat și-au făcut stâlpi la porțile caselor, inclusiv Moșu. Nemaivând cariera Moșu a început să practice serios agricultura și creșterea animalelor, avantajat fiind și de faptul că a fost un om sănătos și robust. În plus el avusese grijă înainte de război să cumpere pământ. Mama bătrână a fost o ființă mai mică, mai plăpândă, dar foarte harnică (acum mă întreb, or fi și femei leneșe la țară ?). Aproape în fiecare an Moșu ducea la abatorul din Turda o pereche de boi bine crescuți, pe chestia aceasta mai lua și un premiu consistent. Pe vremea aceea o pereche de boi, funcție de cum arătau, se vindeau la abator cu 14 000 – 16 000 de Lei. Uneori mai vindea și câte un vițel mare aproape cât o vacă, pentru că îl lăsa să sugă până devenea ditamai animalul. O mai fi avut și alte surse de venituri bănești, dar în orice caz vânzarea animalelor era principala sursă. Banii și-i ținea într-un fel de birou, probabil din vremea când a fost primar, într-o cameră nelocuită, folosită ca un fel de magazie și cămară. Nu era nici un secret unde ținea banii, uneori mergeam și eu acolo și răsfoiam fascinat mulțimea bancnotelor de o sută de Lei, dar n-am fost niciodată tentat să iau ceva, nici măcar un Leu. Fratele meu a făcut-o, dar povestea aceasta apare mai târziu. Moșu avea și oi, ca de altfel majoritatea oamenilor din sat, cam 10-20 de oi de familie, deci nu erau ciobani adevărați care trăiau numai din oierit. În fiecare an spre primăvară-vară se constituiau una sau două turme care mergeau sus în munte. Până ce se dădeau oile la turmă erau alimentate acasă sau duse ziua pe dealurile din jurul satului la păscut. În vacanța de primăvară am mers și eu cu oile pe coclauri, împreună cu alți copii, veneam spre seară acasă. De obicei ne luam de mâncare pâine, slănină și ceapă, slăcina și ceapa le puneam într-o frigăruie și le prăjeam la foc. Ceva interesant și practic, turmele de oi erau duse într-un an în partea de sus a satului (Usoiul de Sus) iar în celălalt în partea de jos (Usoiul de Jos), de ce ? Pentru că acolo sub munte oamenii semănau grâu. Fiind cu oile într-o parte a satului, acolo staulul era mutat pe rând pe locurile oamenilor și astfel erau îngrășate în mod natural. În celălalt capăt al satului se cultiva grâul pe locul deja îngrășat. Funcție de numărul oilor fiecare mergea la o anumită perioadă să-și ia porția de lapte, care era prelucrat acasă. Când am ajuns mai mari, prin anii de liceu, în vacanța de vară mergeam sus în munte după lapte pe care îl căram în spate cu ajutorul unor desagi și a unor vase din lemn cu capac tot de lemn. Cred că atunci mi-am strâmbat coloana, dar despre acest subiect vorbesc mai spre sfârșit. Vasele de lemn erau construite de moți și se cumpărau de la târguri, noi le ziceam **dgchioabe**. Înteressant a fost și faptul că exact în anul când Moșu a renunțat la oi exact atunci a cumpărat un măgar, care a dus o viață de huzur, eu l-am fotografiat. Cred că a contat doar pentru decor. Dacă îl aveam mai din vreme căra el laptele de la oi și eram noi scutiți de asemenea efort, pentru măgar era mai ușor fiindcă mergea pe patru picioare. Laptele în general era închegat acasă și se făcea caș, mâncat ca atare sau făcut brânză frământată, cum am specificat mai devreme.

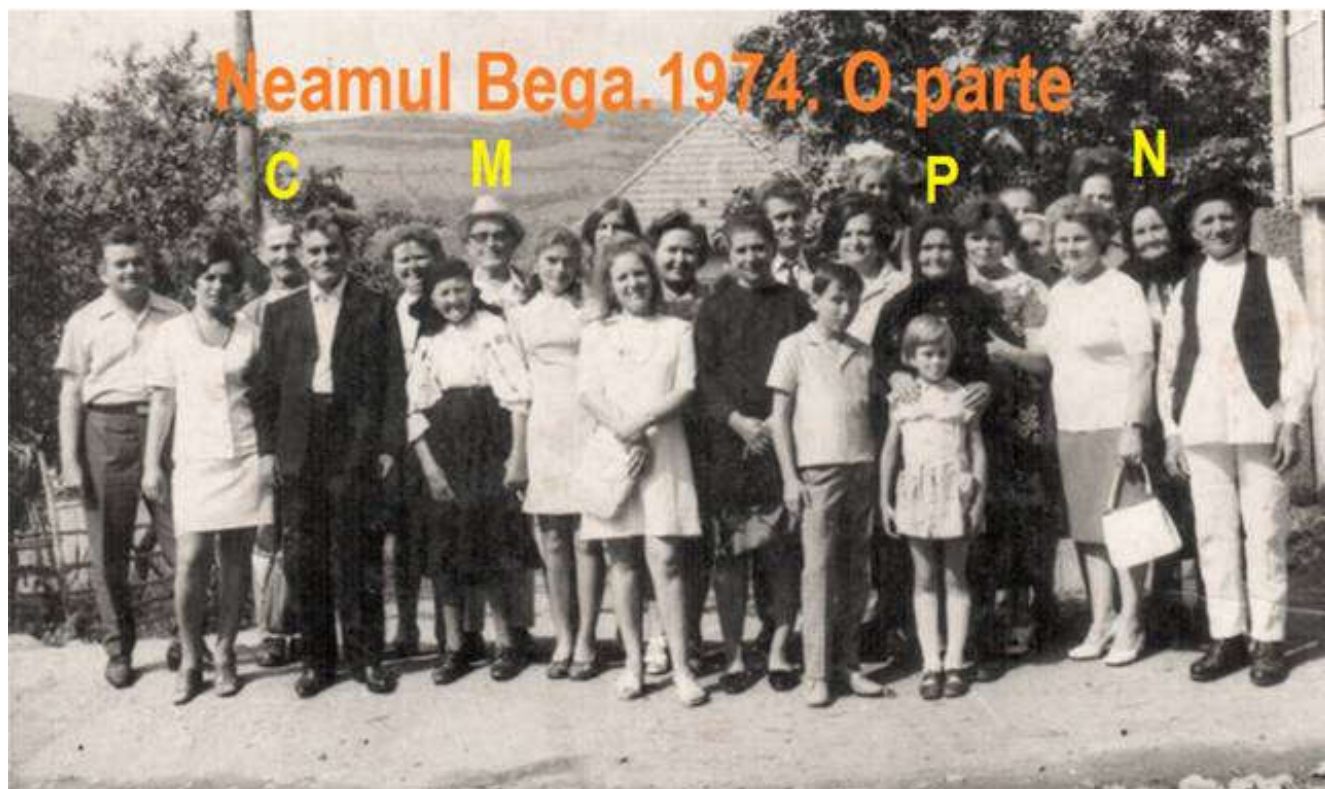
Moșu avea la Sălciua cinci veri primari, trei bărbați și două femei. Pe cei trei veri i-am cunoscut, verișoarele nu le-am văzut niciodată. Dintre veri se înțelegea cel mai bine cu cel pe care îl chema tot Teodor Bega, care din păcate a murit la cca 60 de ani. Ei se vedeau destul de des, sau la LA sau la târg în Sălciua. Și noi copiii împreună cu unul din părinți mergeam destul de des în vizită la Sălciua. Vărul sălcian avea trei fii, **Ion, Octavian, Vasile**, cu cel mai tânăr m-am întâlnit des în ultimii ani, îmi povestea că în

tinerețe venea la LA împreună cu alți veri sălcuieni pentru diverse munci agricole pe locul Moșului, iar Moșu le spunea să meargă în camera cu bani să-și ia fiecare cât crede că merită pentru munca prestată.

Când a murit, Moșu ne-a lăsat celor patru nepoți, adică în ordine după vârstă, **Radu-Diomid Drăguș, Teodor-Ovidiu Bega, Mircea-Virgil Drăguș, Luminița-Ileana Cremene** câte 18 000 de Lei pentru fiecare, cam o treime din costul unei Dacii din vremea aceea. Fiii lui, **Carolina, Grigore, Ileana** au rămas cu casele, grajdurile și locurile din Lunca Arieșului (LA). Alte informații despre Moșu le aflați chiar din memoriile lui date în continuare.

Eu din păcate n-am putut participa la înmormântarea nici unuia dintre bunici, deși i-am iubit așa de mult, când a murit Mama bătrână, în 1980, nu eram în țară, când a murit Moșu, în 1983, n-am putut participa deoarece eram bolnav.

În poza de sus și cea laterală apar toți frații lui Moșu, care au trăit și și-au întemeiat familii. În primul război mondial au murit doi frați, Ștefan și Ion. Ștefan a apucat să aibă familie.

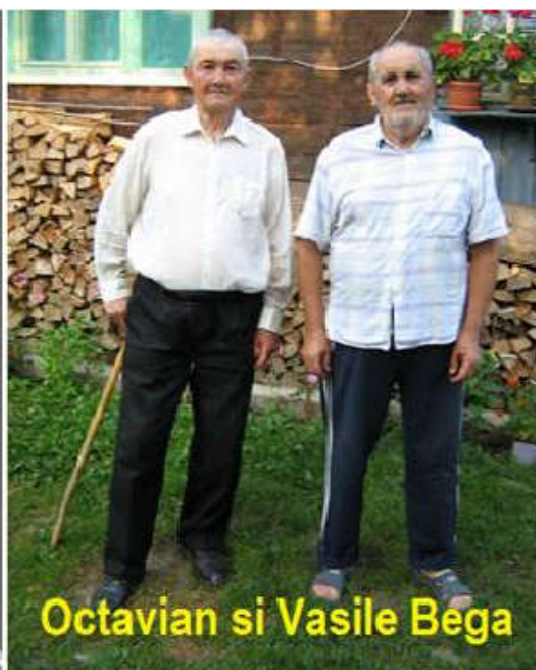
C – Constantin Bega
M – Moșu Teodor Bega
P – Paraschiva Bega-Miclea
N – Nastasia Bega-Copil

**Inmormantarea Mosului Teodor Bega
August 1983**

Inmormantarea Mosului

Memoriile lui Teodor Bega

1971 Ianuarie 15

Memoriile lui Teodor Bega, născut la anul 1894 luna Februarie ziua 5 din părinți Gligor Bega și Măria, decedați, tata în 1922 și mama în 1940.

Până în anul 1900 nu-mi prea aduc aminte de câte s-au petrecut, știu că în anul 1899 am fost la școală în sat fără ca să fiu înscris, unde era învățător Vesa Ioan. Iar în 1900 am urmat școala pe clasa întâi la un învățător cu numele Pârvu, de celălalt nume nu-mi amintesc, în 1901 am urmat clasa a doua tot în Lunca, după aceea în anii 1902, 1903, 1904 am fost la școala maghiară în comuna Trăscău, azi Rimetea. În primul an, adică 1902, la vacanța de Crăciun puteam să vorbesc limba maghiară binișor, la sfârșitul anului bine, acolo am fost întreținut de acasă.

Copilăria mea a fost foarte zburdalnică, cu copiii de joacă îmi plăcea să fiu un fel de șef, nu prea admiteam să mi se spună ceea ce nu-mi plăcea, imediat eram gata de harță.

**Casa acoperita cu paie din Lunca
Ariesului unde s-a nascut
si a crescut Mosu si fratii lui**

La etatea de șapte ani am fost cu tata și fratele Ioan după staul la Gruiul Coșăgii, aveam patru junci și doi boi, staulul era din lețe de brad, care au fost legate laolaltă și agățate de junci, cramba după boi. Eu m-am suit pe lețe, juncii s-au speriat iar eu am ajuns sub lețe și mi s-a rupt un picior. De acolo m-a adus tata în brațe, ba era să mă și bată pentru că mi-a spus ca să nu mă urc, dar degeaba. Așa că acasă mi-a legat piciorul cu niște scânduri și așa am stat 4-5 săptămâni pe pat pe urmă mi-a făcut un băț și cu acela umblam, nu mă puteam stăpâni ca să nu merg la copii, de multe ori îmi luau bățul și trebuia să merg într-un picior, dar când îi ajungeam dam cu bățul ca în câine. După două luni am putut să umblu fără băț.

După ce am terminat patru clase la Trăscău m-a înscris la Liceu la Turda, am fost la școala în care azi e Liceul de Fete pe strada Dr. Ion Rațiu. Primul an am fost cu

Vesa Ilarie și stăteam împreună la Bajus, tot cu mâncare de acasă. Acolo încă făceam multe bazaconii, atunci nu era apă în Turda, eram cărăuși cu butoaie, umblam toată ziua cu apă strigând la apă proaspătă, se vindea găleata cu un ban. Pe noi ne trimitea cu un ciubăr la râu după apă, știu că de multe ori îl puneam pe Ilarie să țină de rude dindărăt și când ne ridicam îl împingeam în râu, așa că ne certam mereu; el de carte era foarte greu, nu se prindea nimic de capul lui, a rămas repetent și nu a mai continuat. În vecini era o doamnă a unui judecător care fuma foarte mult, deseori mă trimitea după tutun și alte cumpărături. Tutunul se vindea într-un pachet mic pătrat și costa 17 bani, ea fuma cam jumătate, restul mi-l dădea mie, așa că m-am învățat și eu să pip (=fumez) binișor, îmi mai dădea prăjituri ori alte feluri de mâncare.

Tot în vecini mai era o prăvălie pe care o țineau niște evreice, acolo încă mergeam în fiecare zi, de multe ori ne trimiteau la gară cu un cărucior după marfă, mai ales portocale din care ne luam porția.

În ultimul an am pățit altă boacănă, un băiat din vecini tot vroia să se lupte cu mine, într-o zi tocmai veneam din oraș și chiar la poarta noastră mă prinde ca să dăm luptă, îi spun de câteva ori să mă lase în pace că n-am chef de luptă dar el nu și nu. De la un timp m-am enervat, îl prind odată și-l izbesc, am căzut peste el și atunci i-a pocnit un picior ca un pistol. S-a rupt fain așa că de acolo direct la spital a fost dus, asta a fost într-o vineri seara. Sâmbătă mă așteptam ca să-mi vină de acasă cineva și a și venit dar a fost un noroc pentru mine că a venit unchiul de la Sălciua cu căruța, îi spun cum s-a întâmplat și dânsul a fost de partea mea, a mai fost și o vecină care fiind în podul casei a văzut totul și a spus că vina toată a fost a băiatului, pentru că eu am stăruit destul ca să mă lase în pace. Plata băiatului a fost că a rămas infirm pe toată viața, piciorul s-a vindecat dar a rămas mai scurt cu 10 cm. Lucruri mai mărunte s-au mai întâmplat dar le las pe dinafară.

Eu încă puteam să fac carte și să ajung departe dar nu a fost cine să mă ia la rost. Tata a stăruit ca să merg mai departe dar la urmă m-a lăsat pentru că eram și un bun lucrător de care mai avea nevoie. La etatea de 14 ani am fost la coasă în câmpie la hotarul Turzii cu un frate Ioan și cu alții iar iarna am fost cu oile acolo, unde mi-am găsit prieteni cu care umblam prin șezători la distanțe de 4-5 km, pentru că pe acolo nu erau sate compacte decât case răzlețe. Între 14-15 ani am fost acasă, am mai lucrat și cu o căruță la transportul lemnului. În 1910-1911 am fost cu niște ingineri la măsurat la calea ferată, iar când s-a început lucrul la calea ferată am lucrat până s-a făcut stația, căram pământ și piatră cu vagonetele de la Măgulice. Lucrul la calea ferată a durat doi ani, într-al treilea s-a băgat trenul, asta a fost în 1913. În anul 1914 s-a făcut mobilizarea după ce a fost asasinat Ferdinand, moștenitorul tronului Austro-Ungariei de către un student sârb pe nume Princip. Austro-Ungaria împreună cu Germania au declarat război Serbiei. Atunci săptămâni în șir a cărat trenul zi și noapte oameni la război. Atunci au plecat la război și frații mei mai mari Ștefan și Ioan, am rămas singur acasă cu coasa și cu alte lucrări; până în luna octombrie am cosit, cules și cărat tot acasă, în 20 octombrie am plecat și eu la Alba Iulia unde am făcut două luni de instrucție și după aceea am fost trimis pe front. În ziua de 10 Decembrie 1914 s-a format o companie de marș cu care am plecat spre Serbia mai având consătean cu mine

pe Cetean Nicolae (bunicul unui coleg de-al meu din clasele I-IV). Tocmai pe când era ca să trecem și noi ca să completăm Batalionul IV, cu toată armata am ieșit din Serbia fiindcă aceasta fusese bătută de italieni și francezi fără a fi urmărită. Am stat 30 de zile în Slovenia, timp în care compania noastră a fost împărțită, noi făceam parte din Regimentul 50 Alba Iulia Batalionul IV, care își avea reședința în Bosnia Herțegovina. După ce a fost completat batalionul am plecat în Italia, am debarcat la Udine. După două zile am și avut ciocniri cu armata italiană într-un sat ce se chema Doberdo aproape de Marea Adriatică. Acolo au fost lupte foarte grele. Toată noaptea lucram la tranșee iar ziua ni le zdrobea cu artileria. Prima noapte când am ajuns am fost lovit de niște schije în piept în cinci locuri, doar atât cât m-a umplut de sânge, altceva nu a fost nimic. Altă dată tot acolo într-o zi mi-a lovit chipiul din cap o schijă de grenadă, n-am simțit nimic dar mi-a tăiat chipiul ca și cu o foarfecă. Cetean Nicolae mi-a zis că n-a lipsit decât un centimetru ca să-mi zdrobească scăfârlia. Odată, eram tot cu Cetean, seara pe când trebuia să ne așezăm l-am forțat de-am făcut un fel de adăpost din piatră, deși el nu prea vroia. L-am făcut foarte rezistent pe urmă ne-am așezat acolo, n-au trecut nici cinci minute și vine un granat tocmai în coliba noastră, dacă nu aveam acea fortificație eram curățați amândoi. După ce a trecut acel bombardament mi-a mulțumit că nu l-am lăsat în pace. Regiunea aceea era numai piatră, puțin loc era cultivabil. Într-o zi italienii au pornit un atac contra noastră dar au pățit-o foarte prost, au ieșit ca oile din fortificațiile lor, ai noștri erau pregătiți foarte bine, aveam artilerie de toate calibrele, era un tun de 30 ½ cm cu care i-am împroșcat grozav, săreau în aer picioare, capete, mâini, o grozăvie, ca un potop. Câți au mai rămas s-au întors de unde au plecat. Italienii au fost foarte slabi luptători, mai ales infanteria, noroc că dispuneau de artilerie foarte bună. În acel front am stat 60 de zile, acela a fost cel mai greu din tot războiul. Seara primeam mâncarea și apa, cafeaua o luam în ploscă, mâncarea în gamelă, cafeaua o beam la repezeală ca să putem lua o jumătate de apă. Asta era tot pe o zi întreagă, altă dată poate nu primeam nimic din cauza bombardamentelor. Apoi era și o căldură insuportabilă. Din cauza morților era și o putoare de îți făcea rău. Morții nu puteau fi îngropați din cauză că nu era pământ, apă nu era decât la 3 km depărtare, ca să mergi ziua nu se putea că da și după un singur om câteva granate și totuși, câte unul mai strângea câteva ploști și o lua la noroc pentru că nu mai putea îndura setea. În acele două luni cât am stat pe acel front am slăbit cu toții, unii de abia se mai mișcau. Când a venit ordinul ca să fim schimbați toți au prins putere ca și când nu ar fi fost nimic. Am stat două săptămâni în rezervă, au mai completat batalionul, au mai împărțit efecte, după aceea ne-au imbarcat în tren și ne-au dus din nou în Serbia. În localitatea Uividar (?) ne-am imbarcat pe vapor pe Dunăre și după trei zile am ajuns la Belgrad. Brigada noastră a fost prima care a debarcat în Belgrad. Dar nu știu cum s-au petrecut lucrurile că germanii puseseră drapelul pe Parlamentul sârb. Am curățat orașul de rămășițele armatei sârbești și ne-am stabilit la o periferie a Belgradului, în apropiere era o stupărie de toată frumusețea, noaptea am devastat-o complet. Dimineața mulți ostași nu mai vedeau, alții nu puteau să vorbească din cauza înțepăturilor albinelor, ba au fost unii care erau să moară. A trebuit ca o zi să stăm pe loc pentru refacere, așa că numai a doua zi am plecat mai departe.

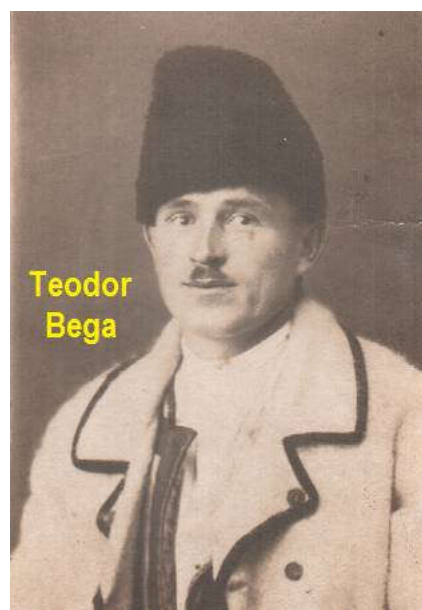
Armata sârbă s-a retras fiindcă o împresuraseră germanii pe de altă parte.

Din Belgrad am înaintat fără ca să mai avem ciocniri, decât așa răzlețe. Armata sârbă ne-a așteptat la Hitrovița, un orașel așa ca Iara, după cât îmi amintesc. Era și un râu tot cu numele de Hitrovița, știu că a fost un pod pe care îl bombardaseră, acolo au opus ceva rezistență, dar după câteva lovituri de artilerie s-au retras. Ne-au așteptat într-un loc bine fortificat, pe o muchie de deal rotundă unde își săpaseră șanțuri adânci. Brigada noastră se compunea din patru batalioane de la mai multe regimente. Toată ziua am avut ciocniri și pierderi iar seara am primit ordin ca brigada noastră să ocupe acel punct cu orice preț, așa că seara pe la orele 9 de la o distanță de un kilometru toată brigada a început cu un “hura” până ce ne-am apropiat de punctul fortificat. Sârbii din adăpost ne-au lovit cu bombe de mână, cu mitraliere și focuri de armă, cu toate că artileria noastră a bătut toată ziua ei nu s-au clintit din loc. Din toată brigada noastră foarte puțini au rămas și după cum era compusă din toate naționalitățile puteai să auzi fel și fel de vaiete, români, unguri, cehi și alte nații. Au pierit foarte mulți din cauză că nu a avut cine să-i îngrijească, a fost un adevărat măcel. La acea bătălie a fost și Cetean Nicolae pe care îl aud odată strigând: “Bega, vino că sunt rănit”. Mă duc și într-adevăr avea un picior rupt pe sub genunchi, îl iau în spate și îl duc într-o groapă de granat pe care o făcuseră obuzele noastre ziua. Intru acolo pentru că eram cumva la adăpost, îl descalf, îl leg, îl iau în spate și l-am dus cam la un kilometru distanță. Acolo m-a făcut să-l încălț cu bocancii de rezervă, pentru că fiecare soldat avea așa ceva. L-am rugat să se lase așa cum se află, dar nu a vrut, a trebuit ca să execut ceea ce mi-a spus cu toate că piciorul, când îl ridicam de la genunchi, de la fluier se ducea în jos, așa un om răbduriu nu am mai văzut în viață, deși am avut de-a face cu mulți pe front. Dimineața au venit bucătăriile, care au rămas în viață au mâncat pe săturate.

Nu pot să țin minte data la toate evenimentele care s-au întâmplat dar cred că acestea au fost prin 1915 în octombrie. De acolo nu au mai fost alte atacuri însemnate, doar că făceam marșuri zi și noapte. Știu că am trecut pe la Niș, un oraș frumos așezat într-o regiune frumoasă. Pe partea unde am fost noi erau multe livezi cu pomi și se fierbea țuică multă. Acolo am dat peste un cazan și am început să mai fierbem încă odată și am făcut niște beții crunte. De aici, cu multe greutate, am ajuns în Albania unde ne-am stabilit într-un sat numit Giacovaș unde am stat vreo lună, după care am primit ordin de înapoiere. Până la un loc am mers pe jos după aceea am fost imbarcați la tren și am venit până în Palanca, un oraș nu departe de Belgrad. De acolo am fost trimis la o școală de mitralieră în Belgrad unde am făcut un curs de 30 de zile și apoi m-am înapoiat în Palanca. Acolo am avut un căpitan la companie care a plecat în concediu și a ordonat la un strajameșter (Feldvebel) ca să-i dea un ostaș ce are mai bun ca să grijească de bagaj și dacă o fi să plecăm să le transporte și să găsească cvartir acolo unde să ne stabilim batalionul, așa că nu am stat decât câteva zile și am și primit ordin de imbarcare din nou în Italia. Ne-a dus până în Trient în Tirol, acolo am căutat loc pentru căpitanul meu, care la o săptămână s-a întors și dânsul și a fost mulțumit de locul ce i-am găsit. De aici încolo a urmat ceva și mai bun, aveam tot ce ne trebuia: băutură, mâncare, tutun, cu toate că a început ofensiva la Rovereta, un orașel frumos pe care italienii l-au părăsit fără să poată mișca nimic din el. Am ajuns apoi mai departe la

un munte ce îi spune „Monte Dante” și la „Coste Violina”, mai departe nu am putut merge. De acolo am venit în Bucovina pe frontul rusesc la Cârlibaba, asta a fost prin anul 1916. Acolo am avut iar lupte grele, s-a făcut un cimitir cu ostași căzuți acolo, poate se vede și azi. Sus pe munte ne-am stabilit în iarna lui 1916 până primăvara, fronturile nu erau prea departe dar am stat liniștiți până primăvara când s-a început o ofensivă. Căpitanul meu s-a dus în concediu iar eu am rămas pe front și am fost rănit așa că și eu am plecat la spital. În armata rusă erau și chinezi, niște oameni mărunți și cu două coade pe spate, foarte urâcioși. Am venit cu un tren mic până la Sighet de acolo la Nyiregyhaza unde am stat patru săptămâni, de acolo am venit la Alba Iulia. În Alba Iulia nu am stat prea mult fiindcă intrase și România în război. Ne-a trimis o patrulă de 15 ostași și un sublocotenent pe nume Vesa Virgil din Sohodol într-un sat la Miercurea, dar nu am avut noroc să stăm prea mult fiindcă toată garnizoana din Alba Iulia care ținea de Regimentul 50 a fost transportată în Ungaria fiindcă eram majoritatea români așa că pe noi ne-a schimbat cu alții din unitatea ungară. Tocmai eram pregătiți cu sublocotenetul să trecem în România, aranjasem și cu un civil care să ne conducă.

Din Ungaria, un orașel numit „Deracske”, am fost din nou mutați în Italia, când a venit și căpitanul meu și iară m-a luat la el. Nu știu de ce el a fost chemat la Budapesta, am mers și eu cu el acolo, am stat două luni, pe urmă am venit singur la batalion de unde am fost detașat la Regimentul 23 „Jegeri” (Vânători), acolo am format un pluton de mitraliori cu care am plecat pe front în Italia la „Gort” pe la Udine până la râul Piave, aveam comandant un sublocotenent neamț care m-a și gradat după două săptămâni cu gradul de caporal și mi-a dat plutonul în primire și paza la un pod aproape de râul Piave. Asta a fost în primăvara lui 1917. Aproape de noi mai era o baterie de tunari așezați într-o vie. Într-una din zile bateriile italiene le-a găsit cuibul și pe toți i-a scos din funcție omorând și cinci ostași.

Nu mult după aceasta a dat malaria între noi așa că în fiecare zi rămâneam tot mai puțini, a venit și rândul meu, m-au scuturat frigurile de parcă toți dinții îmi vor sări, aveam o temperatură de 41 grade, asta se întâmpla în fiecare zi pe la orele 12. A trebuit

să plec la spital la Udine, un orașel frumos. Pe frontul italian ca soldă primeam un fel de lire făcute de ai noștri, știu că odată veniseră câteva avioane care au aruncat manifeste în limba română, totodata au strâns și lirele de la „prizonieri” și le-au aruncat cu manifestele unde scria să primiți de la noi al 15-lea împrumut de război, pentru că chiar era în preajmă de a se face al 15-lea împrumut, sărăcise cu totul, adunaseră toate clopotele de pe la biserici și alte metale ce se foloseau pentru armament. Venise vremea că cred că își pierduseră și capul, ne purtau de pe un front pe altul. La Udine era și un batalion de cehi care nu se prea supuneau ordinelor și nu vroiau să mai lupte, se mai zvonea că și pe frontul rusesc cehii se predau cu batalioanele, intrase oarecum nădejdea că poate se va termina războiul. Nici nu a mai durat mult că veni odată la noi în spital un plutonier român și ne-a spus: „pe toate fronturile îi o zăpăceală, fiți tari și pregătiți pentru că se pot întâmpla din oră în oră lucruri mari”. În noaptea următoare s-au auzit împușcături prin tot orașul, cehii s-au dedat la rebeliuni. Dimineața iară a venit tot acel plutonier și ne-a spus: „care puteți ca să mergeți pe picioarele voastre ieșiți cât mai iute și veniți la magazie și vă luați mâncare, efecte, de ce aveți nevoie și plecați dacă puteți prinde vreun tren”. Am și ieșit cei care nu am fost prea rău, am mers la magazie, am luat conserve și pâine, care ce a putut și am plecat la tren. La tren era o harababură nemaipomenită, fiecare vroia ca să urce cât mai repede. Civili aruncau cu ce puteau în noi. Venea marina în fugă peste un deal de la portul Pola de la Adriatică, s-a încărcat și pe vagoane și pe trepte, de nu mai încăpeam, oarecum trenul a pornit. Am venit până la Innsbruck în Austria, acolo prizonierii italieni se urcau în vagoane și tăiau gradele de la ofițeri și soldați, pușcau prin gară, se făcea un tămbălău ca în țara nimănui, așa s-a întâmplat prin toate garile, toată lumea era revoltată, mai ales pe ofițeri îi huiduiau și le spuneau vorbe de ocară. Cu chiu cu vai a ajuns trenul în Budapesta, acolo iar era o nenorocire, tocmai atunci a fost împușcat Tisa Pișta. Când ne-am dat jos din tren ne sileau ca să urcăm în mașini ca să mergem să formăm gărzi, dar nimeni nu i-a mai ascultat. Ne-am dus în Gara de nord, acolo erau liniile blocate cu trenuri din toate părțile, așa că fiecare soldat își lua direcția încotro avea de mers. Eu am plecat cu un tren spre Arad, în gara Arad, nu știu din ce cauză, locomotiva a sărit de pe șine, noroc că nu a fost în viteză mare, altfel s-ar fi întâmplat o nenorocire mare și așa a fost o zguduitură de s-au ciocnit soldații de olaltă. Locomotiva a rămas pe loc și trenul a fost tras înapoi, pentru că mai era o locomotivă, și trenul a fost băgat pe altă linie. În gară era lume multă, adică soldați înarmați cu tot felul de armament, apoi împușcături, strigăte de tot felul, era și o veselie și un fel de prostie. În gara Vințul de Jos au fost vreo două vagoane cu butoaie cu bere, pe toate le-a spart un prizonier rus care avea un târnăcop cu el, lovea butoiul de se găurea și berea pușca din el. S-a băut și butoaiele le-a suit în vagon, așa am venit până în gara Teiuș. Acolo toate liniile erau blocate cu trenuri venite de pe diferite fronturi, cu fel și fel de mărfuri, mai ales făină, zahăr, tutun și băuturi de tot felul, au fost mulți care au băut până au rămas pe șine, au și murit acolo pe loc. Puteai să umbli în făină și zahăr până în genunchi, apoi fel și fel de harnașamente, piei, talpă, bocanci, localnicii nu știau de ce să se agațe ca să poată transporta cât mai mult. Totuși a fost ceva organizat, trenurile au circulat mereu, cât mai iute să poată fi transportați soldații pe la

casele lor. Am ajuns cu greu la Turda după o călătorie de cinci zile și am luat trenul de Abrud, cum eram și bolnav, la Buru m-am lungit pe o bancă. La Buru erau niște jandarmi unguri, careva din tren a tras un foc de armă și jandarmul încă a tras în tren, cartușul a trecut pe deasupra mea, dacă nu eram culcat sigur m-ar fi nimerit, am ajuns în sfârșit acasă. Cu aceasta s-a terminat primul Război mondial.

Apoi mai sunt unele evenimente care nu au fost însemnate în memoriile mele și anume:

După ce am fost detașat la Regimentul 23 Jegeri în luptele de la Piave comandantul nostru a fost rănit într-un picior pe malul râului, desigur că piciorul i-a fost rupt și nu prea avea curaj nimeni ca să meargă după el. M-am strecurat singur, l-am prins și l-am tras după o moviliță unde nu se putea ca să fim loviți, am stat până s-a înserat cu toate că bătea îngrozitor. Fiind și cu mitraliera l-am luat în spate după dig, așa că i-am scăpat viața. Ca recompensă m-a înaintat la gradul de sergent, am primit și o decorație cl. a II-a de argint, am mai îngrijit și pe niște artileriști care au fost răniți.

Războiul s-a terminat cu multe greutăți dar și cu multă veselie, în cei patru ani ce s-au scurs nu ne prea gândeam de la un timp că se va mai face pace, numai să fie pită, tutun și băuturi, apoi uitam de toate necazurile.

Până aici am luptat fără rost, de acum înainte vom lupta pentru făurirea României Mari. Tot în 1918 am fost chemați la arme, am fost încorporat în Regimentul 83 Infanterie Cluj, am plecat de acasă care cu ce a avut, alții cu opinci alții cu bocanci, dar era vorba că ne numeam ostași. Au fost rechiziționate căruțe, cai, ca vai de ei, dar s-a înfiripat ceva, nu știu cum să-i zic, dar așa cum a fost, a trebuit să plecăm spre Ungaria, pentru că acolo se stabiliseră comuniștii, așa se vorbea atunci de armata lui Kun Bela. Trebuie să adaug că întâi de a ne fi înrolat în Armata Română, după ce s-a terminat războiul, am ajuns fiecare pe la casa lui unde a trebuit ca să se formeze gărzile naționale, s-a format și aici la noi sub comanda lui Crișan Simion care avea grad de plutonier major. Toți cei ce au format garda au murit înainte de a scrie aceste rânduri. Am activat vreo două luni și am fost și plătiți pentru serviciile ce le-am făcut. După ce am fost echipați și după un pic de instrucție am plecat din Cluj pe jos. Am ajuns prin satele ungurești unde pivnițele erau pline cu vin. Deși ofițerii ne-au spus ca să nu bem pentru că suntem aproape de dușmani, ba pentru noi toți ne erau dușmani nu numai armata lui Kun Bela dar și civilii. Nu a ținut nimeni cont de sfaturile ofițerilor, toată lumea a băut, până în cele din urmă a trebuit ca ofițerii să-i strângă de prin sat. Oamenii nu prea țineau cont de sfaturile ofițerilor fiind toți oameni de război, se mai și săturaseră în perioada 1914-1918.

Eu din Cluj am fost repartizat ca furier (secretar) la Regimentul Birou Mobilizări. Acolo împreună cu alții am format niște registre după spusele oamenilor, ce cuprindeau numele, prenumele, comuna, care de multe ori apoi nu s-au confirmat. Până la Tisa nu am avut ciocniri cu armata lui Kun Bela, acolo au opus o rezistență, într-o zi au pus o grămadă de bărci pe care au trecut pe malul stâng, ai noștri i-au lăsat să treacă, pe urmă i-au înconjurat pe două părți și i-au prins pe toți, iar armata noastră a trecut pe un pod plutitor pe malul drept fără să aibă pierderi. În satul Tokai iar au opus rezistență dar i-am respins cu puține pierderi. Regiunea Tokai e vestită pentru vinurile

ei, de acolo s-au înfruptat ai noștri, au cărat ziua și noaptea spre țară. De acolo iar am mers ziua și noaptea fără să mai avem ciocniri până la Debrețin, acolo am stat vreo două săptămâni într-o cazarmă, lupte nu au prea fost, de acolo am plecat spre Mișkolț, armata ungară s-a cam împrăștiat pentru că ai noștri pe de altă parte au ajuns în Budapesta. La Mișkolț cât a stat armata noastră nu s-a mai întâmplat ceva deosebit. Într-o seară comuniștii au împușcat un soldat, așa că imediat s-a pus toată garnizoana în stare de alarmă și l-a prins pe cel ce pușcase. În ziua următoare au scos toată garnizoana într-o piață, au mai fost și civili și pe repectivul l-au împușcat pe loc. De acolo am plecat la Nyiregyhaza, am stat și acolo 20 de zile, acolo iar am trăit foarte bine, cu asta s-a sfârșit cu Ungaria.

În anul 1920 am fost demobilizat după ce am venit la Cluj, aveam un comandant de regiment pe nume Iliescu, cu care am lucrat într-o noapte la memoriile ofițerilor și tot timpul m-a rugat ca să mă reangajez în armată. I-am spus că nu pot fiindcă mi-au murit doi frați în armată și tata e om bătrân și bolnăvicios, așa că nu primesc. De la un timp m-a și înjurat că sunt un prost, mi-a spus că imediat mă face plutonier, ba m-a și amenințat că mă ține cu forța în lipsă de personal, dar până la urmă tot s-a răzgândit și mi-a dat drumul.

Am venit acasă, m-am pus pe gospodărie. Odată era să trec în America, am avut ocazia după mobilizare, mi s-au pus la dispoziție bani și pașaport dar n-am primit (Nota mea: bine că n-a făcut-o, cine știe dacă eu mai eram acum). Am făcut odată actele ca să merg la o școală de picheri CFR, și la aceea am renunțat, m-am hotărât să mă căsătoresc, ceea ce era și voia bătrânilor și am făcut-o. Multe căi îmi erau deschise pe acea vreme dar am fost sătul de a trăi tot sub poruncă și printre străini. Rău nu a fost pentru că îmi plăcea și gospodăria. După însurătoare am stat la socri doi ani dar nu prea mă împăcam pentru că nu puteam face după voia mea. Eu aveam planurile mele, bătrânii pe ale lor, așa că după doi ani m-am hotărât să-mi fac casă și să mă separ de toți, dat fiind că socrul mai avea și pe Diomid (fratele soției). Zis și făcut, într-o bună zi iau securea și plec să tai goroni, în două zile am tăiat 40-50 bucăți, i-am transportat acasă atât eu cât și cu alți oameni. Am strâns o grămadă de lemne care au stat cam o jumătate de an pe loc pentru că nu aveam bani să pot începe lucrarea. În anul 1925 am băgat maistări și am început, așa că pe Crăciun am intrat într-o cameră, drept că și socru mi-a dat țiglă pentru acoperiș. În seara de Crăciun am dormit numai pe podele dar a fost foarte bine că am fost la casa mea. Tot în 1925 am fost ales primar până în anul 1927, în acest răstimp am făcut și unele învârteli, pământ nu prea aveam decât partea ce mi s-a căzut din partea părintească, am lucrat și în parte, pentru că de muncă am fost bun. Între timp am apucat la o vacă și boi pe care îi vindeam de 2-3 pe an și se câștiga bine, mare noroc a fost și cu soția care a fost o femeie vrednică, eu mai făceam și câte o trăsnaie, ea se îngrijea de casă, așa că aceste gânduri nu mă purtau. Pe vremea aceea făceam politică liberală, am fost înscris în partid. Eram văzut foarte bine de autoritățile politice, am făcut numai în interesul comunei, pentru că aveam mare nevoie de ajutorul lor. Am avut prefect pe unul Candrea din Lupșa, care mai târziu a fost și deputat în Parlament, el ținea foarte mult la mine. Mai târziu a fost prefect unul Pașca din Câmpeni, pe urmă a fost Modrigan, m-au ajutat toți de am făcut digul pe

lângă Arieș. Până în 1940 am fost 12 ani primar. Prin 1930 am lucrat la carieră. Am avut patron pe unul Dumitrescu, am lucrat cu carul la transportatul pietrei, pentru că atunci nu aveam pământ decât partea ce mi s-a cuvenit din averea părintească și trebuia ca să pot face cheltuielilor atât pentru casă cât și pentru a ține copiii la școală. Cu Dumitrescu mă împăcam bine deși era cel mai mare escroc. În 1931 m-a încântat într-atât că m-a făcut să merg după muncitori la carieră. Bani nu aveam, am împrumutat 5000 Lei de la bătrânul Bunea și 500 Lei de la Bega Teodor (văr bun) din Sălciua și cu ce am mai avut eu am plecat în ziua de 28 Februarie 1931 la Tușnad Băi de unde urma să iau 30 de familii de italieni. Când am ajuns la Tușnad Băi m-au așteptat într-un restaurant, unde convenisem să ne întâlnim, erau vreo 12 inși care s-au și pus pe băutură, pentru că așa le era obiceiul. Au consumat în acea noapte de 2000 lei, eu eram foarte îngrijorat pentru că trebuia să plătesc și nu-mi vor ajunge banii pentru transportul lor. Dar a dat alt noroc peste mine, patronul lor chiar lichidase împreună cu alt asociat o carieră de piatră de acolo și a venit și dânsul acolo la noi. Am dat în vorbă cu el despre cariera de la noi, i-am descris totul așa cum a fost, așa că s-a hotărât ca să vină și el cu noi pentru a se asocia cu Dumitrescu, dacă se vor putea înțelege. Am stat acolo două zile, așa că am comandat trei vagoane pentru imbarcarea oamenilor. I-am spus ce bani am eu, așa că el mi-a dat încă vreo 5000 lei de am putut face față. Ni s-au pus vagoanele la dispoziție și am imbarcat și am plecat, am venit la Turda. Oamenii au rămas în gară iar eu cu patronul lor, adică fostul patron, ne-am dus la Dumitrescu pentru că el locuia în Turda. Cu Dumitrescu am ajuns iute la învoială pentru că el nu avea capital, cu Zoliani, așa se numea fostul patron al muncitorilor pe care i-am adus fiind și el italian, s-a făcut un angajament între ei, pe urmă ne-am imbarcat din nou în vagoane și am venit la Lunca. Aici din nou alte necazuri până le-am găsit locuințe la toți. Am început lucrul în carieră, oamenii au lucrat dar după câteva zile au gătat mâncarea ce au avut-o, bani nu aveau, a trebuit ca să-i întrețin eu o lună de zile până au venit banii, așa că le-am dat tot că am rămas de nu mai aveam nici noi nimic. La o luna a venit cu plata. Eu am făcut o listă pentru toți, drumul, mâncarea ce le-am dat-o, așa că în total s-a ridicat la 30 000 Lei. Lista am dat-o la Dumitrescu ca să încaseze bani de la fiecare, pentru că eu a trebuit să merg cu carul în carieră că aștepta un vagon să fie încărcat cu piatră. Dumitrescu a încasat bani de la toți dar eu din aceia nu am primit nici un ban, mi-a spus că nu a adunat Zoliani bani de ajuns și va veni iar peste două săptămâni, așa că am rămas veșnic fără acești bani. Am lucrat cu carul, de multe ori dormeam pe acolo, căram în fiecare zi câte un vagon de piatră. Cu acel Dumitrescu am avut mult de furcă, pentru că a fost un mare escroc. Și pe Zoliani l-a păgubit cu vreo 200 000 Lei și atunci acesta a renunțat și l-a lăsat în pace. A găsit pe altul numit Pomponiu din București, un om foarte serios și se putea lucra cu el, acela avea funcționarii lui care veneau cu plățile regulat la două săptămâni, eram și eu angajatul lui. Treaba mergea bine dar Dumitrescu tot căuta să-l înșele și la urmă tot nu a scăpat, a adus în carieră o mulțime de vagonete și linii de „nicovil” (?), pe care nu le-a mai dus de aici. I-a venit odată ca să le ridice și nu l-am lăsat, cu toate că eram în judecată cu Dumitrescu m-am dus la el și i-am spus că vrea să ridice vagonetele și eu nu l-am lăsat, m-a dat în judecată și m-a citat la Tribunal, am fost la judecătorul de

instrucție dar am dus o scrisoare de la Dumitrescu că eu le-am primit de la dânsul; judecătorul de instrucție l-a și certat de ce mă dă pe mine în judecată că eu nu le promisem de la el. După aceea am început din nou lucrul iar cu Dumitrescu am fost la București la un ministru pentru o comandă de piatră, așa că am făcut tot pe numele meu încasări. La urmă iar ne-am certat și m-a denunțat la procuratură că lucrez în cariera lui, a venit procurorul și ne-a chemat la Ocoliş la Poliție cu toți muncitorii pentru cercetări.

După ce a ascultat o parte din muncitori a venit rândul meu, a pus escortă doi jandarmi lângă mine, adică am fost arestat. Am dat declarație cum s-au întâmplat lucrurile, am adus și un avocat cu mine, pe Maior Emil care m-a susținut. Procurorul după ascultarea martorilor m-a eliberat, atunci i-a spus avocatului că m-ar fi arestat dar i s-a părut că sunt prea deștept, avocatul i-a zis că ar fi regretat toată viața dacă ar fi făcut acest

lucru, așa că din toată treaba asta nu a ieșit nimic. În ziua următoare am mers la Turda și am făcut pace, asta a fost prin anul 1938 luna Martie. Am mai lucrat până prin 1939 când au început concentrările, am fost chemat la concentrare prin luna Martie la Turda pentru trei luni, o lună eram acasă și iar trei luni la concentrare, tot așa până la sfârșitul războiului. În anul 1945 a murit soacra, în anul 1947 a murit socrul, așa că am rămas noi stăpâni pe toată averea lor, greutăți au fost destule dar le-am învins pe toate.

Partea a II-a

Să începem iar cu anii de după 1905, ani care la etatea aceea au fost pentru mine cei mai plăcuți. Eram copil de școală, ani care până în 1914 au trecut în cea mai frumoasă fericire pe care o socoteam eu atunci, dar dacă am judeca mai târziu a fost și un rău pentru mine.

Aici se întrerup memoriile lui Teodor Bega. Probabil le-a întrerupt din cauza cataractei de care suferea. Urmeaza un fel de arbore genealogic scris tot de el.

Bega Teodor (născut 1894) fiul lui Bega Gligor și Maria. Frați:

1. Bega Ștefan
2. Bega Constantin
3. Bega Nastasia, căsătorită Copil
4. Bega Paraschiva, căsătorită Miclea
5. Bega Ion

Bega Gligor (1860 – 1923) , fiul lui Ilie și Dochia. Ilie de la Albești, frate cu Dumitru care a avut fii pe Ștefan, Ion, Todor și Maria. Bega Gligor a avut frați pe Vasile căsătorit la Sălciua cu Paraschiva, pe Maria căsătorită cu Martoma Ion (Dadu), care au avut fii pe Martoma Gavril și Mătroana.

Bega Maria a fost de la Belioara, fiica lui Pârțilă Gligor și Maria, și a avut frați pe Pârțilă Tănase, Petrea, Ștefan și Sofia.

Bega Maria (născută 1895), soția lui Teodor Bega, fiica lui Miclea Gligor și Ilina. Miclea Gligor a fost fiul lui Miclea Ion de la Lisăndrești și al Nastasiei de la Ocoliș de la Cora, soră cu Cora Petru. Miclea Gligor a avut soră pe Maria, mama lui Nandrea Ion, căsătorită cu Nandrea Iosif de la Brăzești.

Miclea Ilina, mama lui Bega Maria (n. 1895) a fost de la Segagea, născută Popa, fiica lui Nicolae; a avut surori pe Maria căsătorită Dondoș (Segagea), Ruxandra căsătorită Cremene (Poșaga) și Nastasia căsătorită Pârțilă (Segagea).

Frații lui Bega Teodor:

1. Bega Ștefan, mort în primul război mondial, au rămas doi copii, Bega Dochia (Bunea) și Bega Miron.
2. Bega Ion, mort în primul război mondial
3. Bega Nastasia căsătorită cu Copil Ion, are copii pe Aurelia, Onosim, Dochia și Maria.
4. Bega Paraschiva căsătorită cu Miclea Aurel, are copii pe Petru, Ștefan, Vasile, Lina Martoma, Veronica Morda și Victoria Miclea.
5. Bega Constantin căsătorit cu Victoria, are copii pe Vasile, Sabina Mateiaș și Veronica Vesa.

6.Bega Eugen căsătorit cu Nastasia, are copii pe Gligor, Ion, Vasile, Ana Martoma, Ileana Marc și Maria Bega.

Fii lui Teodor Bega sunt Carolina căsătorită Drăguș (apoi Roșu), Ileana căsătorită Cremene și Grigore Bega.

NOTĂ: Aceste memorii au fost scrise la sugestia și îndemnul meu (Radu-Diomid Drăguș, nepotul cel mai mare al lui Teodor Bega). Interesant este următorul fapt, după ce i-am propus bunicului meu (Moșu) să-și scrie memoriile și îi adusesem un caiet mare tip registru și pixuri, el s-a pus pe lucru și la următoarea venire la Lunca Arieșului îl întreb ce-a scris și-mi arată câteva foi precizând că atât și-a adus aminte. Am luat lucrurile ca atare și ulterior nici nu l-am mai întrebat despre acest subiect, ceea ce mai târziu s-a dovedit a fi fost o greșeală. Moșu a decedat în 1983 la vârsta de 89 de ani. După Revoluție, la vreo câțiva ani, am dat întâmplător de caietul cu memoriile pus într-un dulap, l-am răsfoit și am avut plăcuta surpriză să constat că Moșu a continuat să scrie și a scris destul de mult față de prima dată. Acum se pornise serios pe scris dar la un moment dat și-a întrerupt brusc amintirile, bănuiesc că nu mai vedea întrucât el avea cataractă, care s-a accentuat.

Manuscrisul se află la mine, redactarea textului eu am făcut-o respectând în general modul lui de exprimare, am corectat doar anumite greșeli de ortografie.

Radu-Diomid Drăguș

Ianuarie 2009

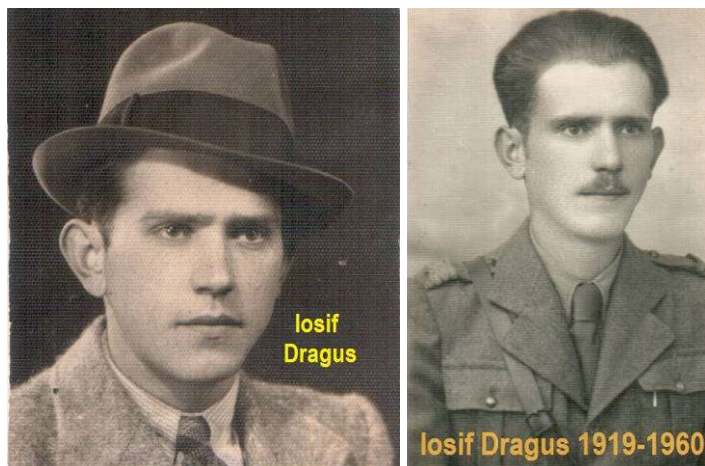
NOTĂ: Dacă cineva are curiozitatea dar mai ales răbdarea să citească această carte și va ajunge la concluzia că ceea ce a scris Moșu este mai valoros și mai interesant față de ceea ce am scris eu, nu m-ar deranja deloc.

Bunicii paterni au trăit în Sălciua, pe nume **Ion Drăguș** și **Susana Drăguș**, Ion provenea din Sălciua și a trăit mai puțin, Susana provenea din Brăzești, un sat în amonte de Sălciua, a trăit mai mult, o văzusem și eu demult o singură dată dar nu mai era prea lucidă. Copiii lor au fost în ordine **Vasile Drăguș-învățător**, **Elisabeta Bunea-Domșa-țarancă**, **Iosif Drăguș-învățător-tatăl** meu. Vasile a decedat primul, apoi Iosif, Elisabeta a trăit mai mult.

Părinții. Părinții mei au fost **Iosif Drăguș** și **Carolina Bega-Drăguș**, amândoi de profesie învățători.

Încep întâi cu tatăl **Iosif** pentru că a trăit mai puțin. El a fost născut în Sălciua, comună mare și frumoasă mai sus pe Arieș față de LA la cca 10 km, în anul 1919. Au fost trei frați, în ordine **Vasile Drăguș-învățător**, **Elisabeta Bunea-Domșa-țarancă**, **Iosif Drăguș-învățător**. A făcut Școala normală la Deva, unde a avut coleg pe **Nicolae Boboc**. Nicolae Boboc a făcut Conservatorul în București, a fost compozitor și prim-dirijor al Filarmonicii *Banatul* din Timișoara, a fost artist emerit. Tata nu a fost un elev strălucit pentru că nu învăța, cel puțin de atunci începuse și să fumeze, după cum se vede în pozele păstrate. Parcă el povestea că într-un an a avut ambiția să învețe serios și a terminat clasa cu notele cele mai mari, din păcate a fost o simplă ambiție nu o preocupare permanentă. Tata ca învățător a profesat foarte puțin, după aceea a lucrat ca

funcționar în diverse locuri. În jurul vârstei de 30 de ani, sau poate chiar mai devreme, nu știu exact, s-a îmbolnăvit de tuberculoză care parcă l-a demoralizat, așa deduc eu mergând pe ideea că înainte era mai activ. Dacă avea voință se putea opera și rezolva problema, după război tuberculoza n-a mai fost o problemă pentru medicină. Fiind

bolnav s-a pensionat medical iar în ultimii ani s-a complăcut să stea prin sanatorii. Bolnav de tuberculoză el fuma două pachete de țigări pe zi, ceea ce l-a și terminat. Fiind în sanatoriu la Aiud a murit asfixiat din cauza unei expectorații puternice în situația când pe moment a lipsit și personalul medical. Mă întreb totuși ce ar fi putut face doctorul în acel moment ? A murit în 1960 la 41 de ani, eu aveam vârsta de 13 ani.

Aflarea veștii decesului tatălui m-a afectat, în noaptea aceea am simțit un gol în stomac și practic n-am reușit să adorm. În continuare nu am simțit acut lipsa lui, mai ales că în ultimii ani a stat mai mult prin sanatorii iar la LA în vacanțe îl aveam pe Moșu, pe care l-am admirat întotdeauna. De altfel pe Moșu îl iau ca o referință în cele ce urmează

pentru că a fost un om destoinic și plin de inițiativă, de aceea la el raportează imaginile care urmează mai târziu, pe el luându-l în calitate de tată, bunic, străbunic și stră-străbunic. Pe tata, după percepția mea și cred că nu greșesc, l-aș încadra în categoria omului abulic, adică omul inteligent dar lipsit de voință, apatic. În categoria aceasta reprezentativ este personajul Oblomov din romanul cu același nume de scriitorul rus Goncharov, de unde vine și denumirea de "oblomovism". Pe tema aceasta este o vorbă: "*omul inteligent fără voință este ca o pasăre fără aripi*". De la el am învățat să pescuiesc și să joc șah. Fiind comod din fire și "bolnav", cred că se complăcea în starea aceasta, citea mult dacă nu făcea altceva, de exemplu romanele lui Jules Verne și poveștile polițiste de Arthur Conan Doyle cu celebrul lui personaj Sherlock Holmes. Povestindu-ne și nouă celebrele aventuri descrise de Jules Verne am citit și eu mai târziu romanele pe care le aveam acasă. Plăcându-i să fabuleze îmi povestea despre savanți și energia atomică, evident la nivelul lui de percepere, ceea ce pe mine mă fascina închipuindu-mi cumva să ajung și eu un astfel de savant. Culmea e că la Facultatea de Electronică din București secția Ingineri fizicieni am făcut două cursuri, "Reactoare nucleare" și "Utilizarea izotopilor" care aveau legătură directă cu energia atomică. Totuși pe mine nu m-a încântat foarte mult fizica făcută în Facultate, electronica mi-a plăcut cel mai mult, pe care am și profesat-o și mi-a făcut mare plăcere de-a lungul carierei mele profesionale. Pe vremea aceea s-a disputat Campionatul mondial de fotbal când Brazilia a câștigat pentru prima dată Cupa mondială cu celebrii jucători Pele, Garincha, Didi, Vava, Nilton Santos, Djalma Santos, Gilmar portarul, de ceilalți nu-mi aduc aminte. Tata era mare amator de întreceri sportive și ne-a indus și nouă această pasiune materializată prin citirea ziarului "Sportul popular" la care eram abonați. Legat de Sportul popular mai povestesc ceva. După mai mulți ani, fiind ceva mai mari, bunicii ne-au trimis, eu și fratele, să ducem doi purci la cineva în satul Segagea situat la cca 1000 de metri altitudine pe Valea Poșăgii în sus. Drumul până acolo evident l-am făcut pe jos, dus-întors am făcut în ziua aceea cam 40 de km, la venire spre casă când ne-am apropiat am început să alergăm pentru că în ziua aceea venise poștaşul cu "Sportul popular", cine ajungea primul acasă citea primul ziarul. Eu fiind mai mare și mai înalt am câștigat "competiția".

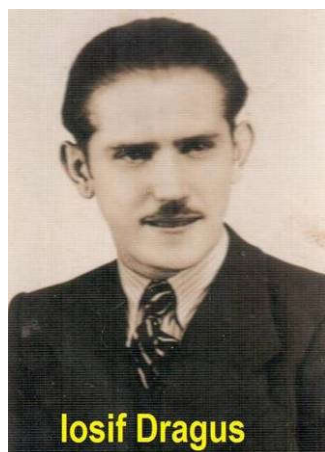
La școala normală pe vremea aceea învățai multe lucruri practice pe care urma să le predai ca învățător copiilor de la sate. Tatăl meu, cu auz muzical, a învățat să cânte la vioară, eu din păcate am moștenit-o pe mama, nici ea nu avea auz muzical. De la tata am moștenit niște scule de tâmplărie, din păcate **bancul** (pe la noi îi zicea **mihei**) era defect, așa că în vacanțe mă chinuiam bine de tot, într-o mână, pe post de menghină, țineam lemnul iar în cealaltă scula, adică rindeaua (la noi îi mai zicea și **jilău**). Fiind la Lunca Arieșului în vacanțe nu puteam să stau degeaba, trebuia să fac ceva, sculele de tâmplărie m-au ajutat să nu stau degeaba, ceea ce ar fi fost total de neacceptat, odată făcusem chiar o coadă la coasă cu două picioare (**toporâște** îi zice la noi).

Tata dintotdeauna a avut stupi, l-a pasionat apicultura. După decesul lui s-a ocupat și mama o vreme de stupi. Când am fost, poate de vreo doi ani și ceva, mi s-a povestit, am umblat cu o nuia pe la urdinișul unui stup, au năvălit albinele peste mine și m-au mușcat în zona gâtului care s-a umflat puternic, mi s-a introdus o țevă în gât ca să mai

pot respira, altfel nu mai apucam să scriu aceste rânduri. Apropo de acest lucru, citeam demult că în Bărăgan un tractorist ara pământul și a fost mușcat în zona gâtului de o albină, a murit asfixiat neavând cine să-l ajute. Având stupi am participat și eu la diverse activități legate de albinărit, dar preocuparea aceasta nu s-a prins de mine, nu m-a pasionat, mai mult m-a pasionat ca și acum mierea și celelalte produse apicole. Albina este o insectă extraordinară și foarte necesară pentru specia umană. În anumite zone ale planetei a început să dispară, se pare că și în anumite zone din țara noastră. Dispariția se datorează ierbicidelor și chimizării în general. Albina este extraordinar de importantă pentru că asigură în mare parte polenizarea plantelor, fără albine existența noastră ar fi în pericol. În China pe anumite zone albinele au dispărut și oamenii fac polenizarea manual. Recent am auzit că și la noi în țară mor albinele, o veste foarte proastă.

Tata a fost și un tip puțin orgolios, comod și predispus pentru viața mondenă, adică pentru plăcerile vieții, fumatul, pescuitul, vânatul, jocul de cărți, cititul, la taclale cu prietenii, mai puțin înclinat spre activități practice, benefice pentru existența omului. Noi, adică eu și fratele mai mic am beneficiat de pensie de urmaș până la terminarea liceului și a facultăților (eu Electronică, fratele Piscicultură).

Mama mea **Carolina** a făcut școala normală la Cluj unde au avut o profesoară deosebită care cică ar fi fost una din preferatele lui Sadoveanu. Tot la Cluj pe vremea aceea a asistat la conferințe publice ținute de scriitorul Ionel Teodoreanu care era un bun orator și avea mult farmec.

Iosif Dragus

Tata Iosif Drăguș

În zilele noastre îl admir pe Dan Puric ca un foarte bun orator chiar dacă a fost criticat de “filosoful națiunii” Andrei Pleșu. Din școală, mama a rămas cu o admirație față de Lucian Blaga, cât o fi citit din acest autor nu știu, știu doar că odată mi-a vorbit despre el, în perioada când era interzis, iar la școală nici măcar nu se amintea despre acest autor. Până atunci nu auzisem de Lucian Blaga dar nu l-am uitat. În 1968 când au apărut pentru prima dată poeziile lui Blaga la editura BPT mama le-a cumpărat. De-a lungul anilor i-a apărut opera și foarte mulți autori care o comentau. Eu în mare parte am cumpărat tot ce a scris Blaga și tot ce s-a scris despre el. Pot să spun că este unul din autorii mei preferați.

Revin la mama mea. După răpirea Ardealului de nord de către unguri a continuat Școala normală la Blaj unde a și absolvit-o. Prea pasionată de studiu nu a fost dar o pasionau activitățile practice, învățase multe lucruri să facă, inclusiv prăjituri.

De-a lungul vieții ne-a delectat cu torturi și dulceturi, care de care mai gustoase. La școala din Cluj și cea din Blaj cred că n-a dus-o rău, Moșu pe vremea aceea avea carieră, dispunea de resurse financiare și nici nu era un om zgârcit. După absolvire a funcționat ca învățătoare până la venirea regimului comunist când a fost dată afară din învățământ, Moșu fiind declarat chiabur. Moșu, cum mai spuneam, a fost primar la mine în sat înainte de război, pe ideea că nu a fost ultimul om din sat. După război s-a schimbat optica, într-un sat de pe malul Borcei de unde provenea soacra mea, primar a fost ales ultimul om din sat, adică un țigan (întâmplător ?), iar moșul meu din Apuseni a fost declarat chiabur, bine i-au făcut în calitate de om cu inițiativă și exploatator ! Într-o vreme mama a lucrat ca și contabilă la un trust de construcții din Câmpia Turzii, împreună cu tatăl meu. Acolo stăteau într-o baracă unde am fost și eu o perioadă înainte de a merge la școală.

În timpul cât părinții au fost în Câmpia Turzii eu cu fratele eram la LA împreună cu mătușa, ea ne mai și atingea pentru năzbâtiile făcute dar în fiecare seară, așezați în pat, ne citea povești la lumina lămpii, ceea ce era o desfătare deosebită.

Când am început școala mama revenise la LA, funcționa ca învățătoare în satul vecin unde făcea naveta cu bicicleta dar și pe jos. Când învățătoarea din LA s-a pensionat mama a venit în locul ei, noi eram deja în Turda la școală. La început, prin clasa V-VI, îi duceam dorul, mai venea uneori la Turda, la plecare începeam să plâng. Pe mama o pasiona teatrul, a ascultat multe piese de teatru la Radio iar la școală la diferite serbări monta împreună cu elevii mici piese de teatru în costume sau mai de grabă cu măști improvizate.

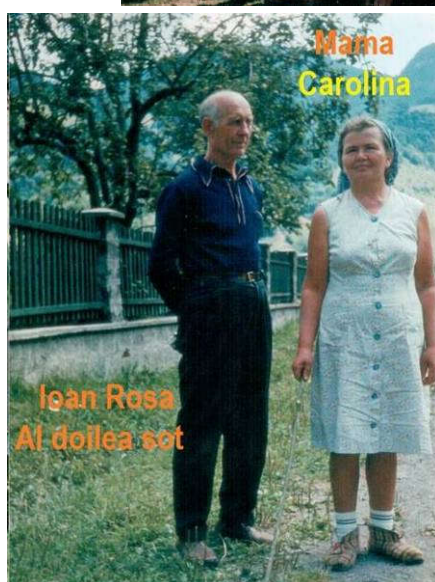
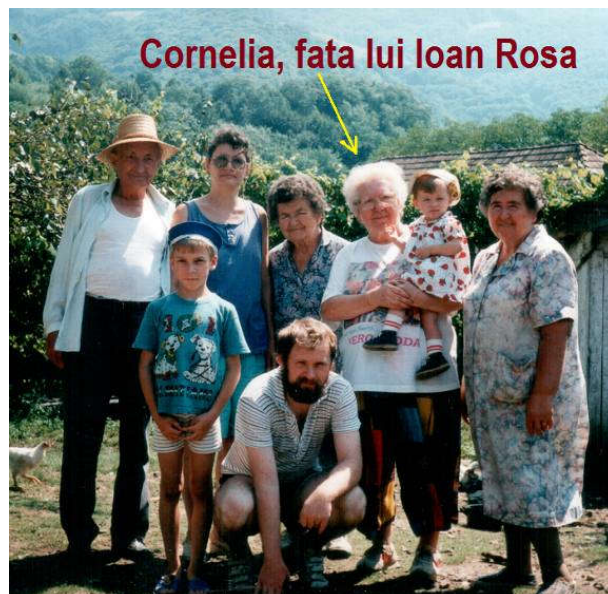
Mama mea a fost o femeie harnică și sănătoasă, se scula dimineața la ora 5, toată ziua muncea și seara se culca pe la ora 21-22. A trăit 87 de ani, doar în ultimii ani a dus-o mai greu când făcuse boala Alzheimer. Îmi povestea odată că ea nu știa ce este aceea oboseală, eu la diferite munci simțeam periodic nevoia să mă odihnesc, mai stăteam din când în când, ea avea impresia că trag chiulul. Pe lângă grădinărit și muncile la câmp se ocupa de țesut, de croșetat, de lucrat la mașina de cusut, toamna puneă tot felul de murături, compoturi, siropuri, dulceturi, marmelade. O altă pasiune erau florile, totdeauna a avut flori frumoase în grădină.

La bunici și mai târziu la noi în fiecare iarnă de Crăciun se tăia porcul. Pentru sacrificare se apela la oameni din sat care se ocupau de așa ceva. Inițial porcul se pârla cu paie de la grâu, când acesta se mai cultiva. Noi, adică eu cu fratele Mircea, stăteam pe lângă porc, la sfârșit totdeauna primeam ceva, dacă nu ureche care era mai bună, primeam coadă. Nu primeam nici prea mult, pentru că aceste organe mergeau la piftie, “**răci**” îi ziceam noi. Mai târziu când au dispărut paie se foloseau pentru pârlit niște aeroterme cu lemn și un ventilator acționat manual care arunca flăcările. Mai târziu aeroterma avea un ventilator electric.

Cine știe dacă acum nu se folosesc butelii cu gaz lichefiat. Mama mai pregătea și carne de iepure sau porumbel, chiar și carne de căprioară uneori de la unii care aveau pușcă de vânătoare.

Părinții erau învățători, dar nu pot spune că erau niște intelectuali veritabili, la țară sunt multe activități practice care nu-ți lasă prea mult timp de citit, dar totuși aveam în casă o etajeră umplută cu cărți iar mama avea un obicei bun, de ziua noastră totdeauna ne cumpăra o carte. Într-un timp cumpăra cărți și prin poștă. Tatăl meu a decedat în 1960, după vreo patru ani mama s-a recăsătorit cu învățătorul **Ioan Roșă** din Poșaga, un om puțin mai zgârcit dar muncitor și cu o experiență bogată din Războiul al doilea mondial. A avut preocupări continue legate de etnografia comunei Poșaga.

Am vorbit despre bunici, am vorbit despre părinți, voi spune ceva și despre **fratele meu Mircea-Virgil**, mai mic cu un an și jumătate decât mine. Nu știu cum o să mă caracterizeze sau ce atitudine va lua fratele dacă va binevoi să citească aceste rânduri, dar eu descriu evenimentele așa cum cum le-am perceput și cum mi-am adus

aminte. O să sar puțin peste etape și o să-i povestesc cam toată viața. De la bun început vreau să spun că Mircea a fost un copil mai reușit decât mine, a fost mai deștept și mai sănătos. A și crescut mai încet, poate și acest lucru a fost de bun augur, nu și-a forțat resursele interioare. Eu pe clasa a VII-a eram aproape așa de înalt ca la 18-20 de ani, când aveam înălțimea de 1,79 m, ca și acum.

Fratele a crescut și în liceu, nu m-a ajuns dar e pe aproape. Când eu mă chinuiam în clasa întâi, mă mai ajuta și mama, să citesc și să scriu, fratele ca simplu asistent, tot timpul cu degetul mare în gură, a învățat să citească. Avea și o memorie foarte bună. Dar cum mai comentam, Dumnezeu nu-ți dă numai calități, îți mai dă și defecte. Ar fi culmea ca unii să fie înzestrați numai cu însușiri deosebite iar alții numai cu răutăți sau dizabilități. Lucrurile se cam echilibrează pentru fiecare ființă în parte. Fratele meu cât era de deștept a fost comod (să nu zic leneș) și a făcut multe răutăți, poate și ca o consecință a modului de a vedea lucrurile cam infantil, și dau mai multe exemple. Când eram mici, până în clasa întâi, am început să fumăm. Se știe că cei mici îi imită pe cei mari, așa învață, numai că ei imită nediferențiat, și ce-i bun și ce-i rău.

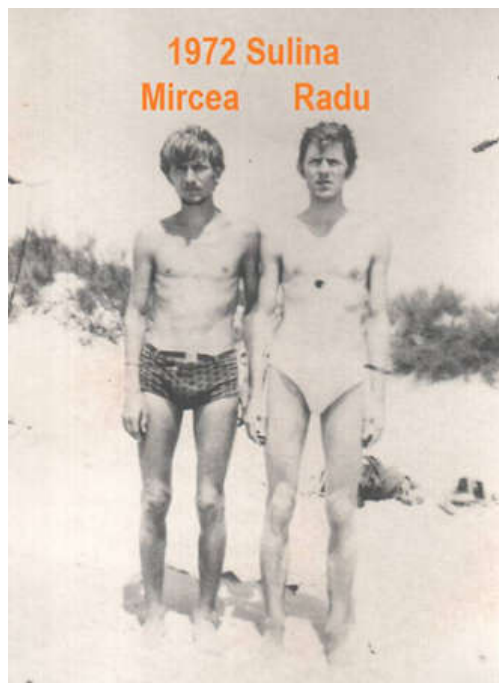

Mai luam și eu câte o țigară de la Moșu și mai făceam și din frunze uscate de nuc, dar de mine nu s-a prins fumatul și repede m-am lăsat, “am avut voință”, încă din clasa I. Fratele a fumat continuu și consistent până la vârsta de 67 de ani când a renunțat la fumat deoarece medicul i-a găsit ceva în neordine prin trupul lui. Tatăl, care era un fumător înveterat, merge odată la cooperativă cu traista și cumpără 14 pachete de țigări “Mărășești”, care erau atunci la modă. Fratele i-a luat “doar” 7 pachete și le-a ascuns sub

un dulap, s-o fi gândit să-și facă o rezervă. Dacă lua unu, două pachete poate tata nu se prindea, dar așa i-a fost ușor să constate “infracțiunea” și să aplice sancțiunea, în ce a constat nu mai știu. O altă năzbâtie, mergând pe drum, paralel cu linia ferată se desfășura și linia de telegraf, care consta în stâlpii de susținere și multe sârme zincate agățate pe izolatori de sticlă sau ceramică, fratele lua pietre de pe drum și țntea izolatorii, când reușea să spargă vreunul se bucura. Eu știam că așa ceva nu se face dar fratele, în virtutea infantilității de care vă vorbeam, găsea o distracție în spargerea izolatorilor în ciuda observațiilor pe care i le făceam. Încă o trăznaie din perioada luncană. Mircea a luat de la Moșu 25 de Lei din biroul despre care povesteam și împreună cu doi colegi de școală a plecat la gara din Ocoliș, situată la 4 km în aval de LA, unde se afla vagonul cu bunătăți, despre care am mai vorbit. La fața locului a constatat că avea prea puțini bani și s-a întors să mai ia încă 300 de Lei. La vagon s-au înfruptat cu diverse bunătăți și celui mai sărac i-a cumpărat o pereche de sandale. Moșu nu s-ar fi prins de lipsa celor 300 de Lei și chiar și când a aflat nu a reacționat negativ. Dar cum s-a aflat ? Banii rămași au fost împărțiți “frățește”, unul din colegii lui Mircea pe nume Vasile (la noi i se spunea Ica, probabil de la Vasile, Vasilică, Ică) avea o soră mai mică care l-a văzut acasă cu 25 de Lei, atunci s-a dus la tatăl lor și i-a zis “*Tată, Ica are un leu de-ăla mare*”, evident au început interogările și “afacerea” a fost deconspirată. Părinții celor trei făptași i-au convocat la noi acasă unde li s-au aplicat “mângâieri” corporale, cred că în mai multe rânduri. Mama l-a amenințat pe fratele Mircea că îl dă la țigani (pe vremea aceea nu erau rromi), eu am început să plâng și l-am “salvat”. Mai în glumă îi ziceam când deja eram mari că dacă ajungea la țigani acum poate era bulibașă sau chiar regele țiganilor. Părintele Ioan Voica totuși l-a lăudat pe Mircea la biserică pentru că s-a gândit să-i cumpere sandale colegului mai sărac (din păcate nu pe banii lui). Între timp am crescut, am ajuns la Turda amândoi, stăteam la mătușa Ileana Cremene, amândoi în aceeași cameră. După venirea de la școală mâncam de prânz și după aceea treceam la treabă, eu învățam la masă, Mircea sta tolănit pe canapea și citea, era mai simplu și mai comod, nu-i așa ? Despre citit mai spun ceva interesant, când deja eram la Turda, eu pe clasa a VI-a, fratele pe clasa a V-a, el împrumuta cărți de la biblioteca LMV, pe vremea aceea îl pasionau cărțile rusești cu partizani dar citea și “Război și pace”, romanul fluviu de Lev Tolstoi. La bibliotecă era un fost și valoros profesor de limba română, persecutat politic și trimis la munca de jos. Fratele Mircea fiind și mic de statură, încă nu apucase să crească suficient, i-a trezit suspiciunea profesorului în sensul că poate Mircea împrumuta cărți pentru altcineva și l-a chestionat să vadă dacă a citit ceva din romanul tolstoian. S-a lămurit, citise, știa despre ce este vorba. Dar revin puțin la LA înainte de a ajunge la Turda la liceu, sau școala medie cum îi spunea atunci. Pe lângă faptul că Mircea făcea tot felul de năzbâtii, nu zic că eu eram ușă de biserică dar eram mai maturizat și nu mă comparam cu el. Ca urmare Mircea mânca mai multă bătaie. Îl mai băteam și eu pe ideea că dacă părinții îl băteau când făcea o prostie eu de ce să nu îl bat? Venit la Turda la școală Mircea nici aici nu s-a “îmblânzit”, poate doar foarte puțin. Ce năzbâtii a făcut în clasele V-VII nu mi amintesc, una o rețin. Fiind la altă școală, după ce liceul a renunțat la clasele mici, aici era gard în gard cu o familie. Într-o zi fratele a reușit să omoare cu o piatră un cocoș

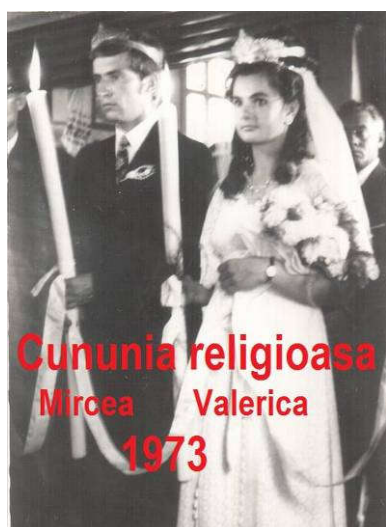
al vecinilor, ce sancțiuni i s-au aplicat nu știu, poate s-a umblat la nota de la purtare. Poate dacă Mircea va citi aceste rânduri îmi va povesti și alte trăznăi personale săvârșite de-a lungul anilor. Revenit la liceu în clasele VIII-XI fratele nici aici nu s-a potolit. Fiindcă nu prea învăța, normal că nu a intrat în grațiile profesorilor, de aceea uneori s-a întâmplat ca profesorii să ia măsuri cam exagerate asupra lui, atunci fratele văzând că dreptatea e de partea lui se ținea tare bătos, de câteva ori a venit mătușa la școală să aplaneze conflictul. Mircea mi-a relatat odată că profesorul de franceză **Ioan Radu** în urma unui răspuns mai bun i-ar fi zis “*intre orbi chiorul e împărat*”. Venind în urma mea, în general profesorii îl luau de bun, adică unul care învăța cum făceam și eu, dar pe parcurs s-au cam lămurit. Odată profesoara de latină Corneagă, provenită se pare din Basarabia, mă oprește pe coridor și-mi zice “*ma Draguș, ma, tu ai învățat bini dar fratele tău nu prea*”. De la liceu mai am o fază, pe care am conștientizat-o de abia în urmă cu câțiva ani. Era aproape sfârșitul anului școlar, eram prin clasa a IX-a sau a X-a, și mă trezesc că mă scoate la tablă profesorul de limba rusă **Bonta**, deși aveam note suficiente, și începe să-mi pună tot felul de întrebări la care am răspuns bine, cumva parcă spre nemulțumirea lui. Acum câțiva ani am avut o discuție cu fratele, printre altele am povestit și de anii din liceu. Și ce-mi zice fratele, îmi zice tot așa că era sfârșitul anului, că la limba rusă avea note suficient de mari și chiar cu o notă mică nu mai putea fi lăsat corigent. Nu am înțeles prea bine, se pare că profesorul Bonta vroia să-l scoată la tablă pe Mircea să-l lase corigent, el nu a vrut să iasă, bazat pe faptul că avea note mari. Era și al dracului fratele, probabil l-a enervat pe Bonta și când a ajuns la noi în clasă m-a scos pe mine la tablă, deci a încercat cumva să se răzbune pe mine dacă n-a reușit cu fratele, dar nici eu nu i-am dat satisfacție chiar dacă eram în afara problemei, i-am răspuns corect la toate întrebările. Acum la drept vorbind Bonta era un om răutăcios în condițiile în care fratele Mircea nici el nu era ușă de biserică, în asemenea împrejurări erau greu de imaginat niște relații normale. Fratele s-a înțeles bine cu diriginta lor **Eugenia Popa** care era profesoară de limba română, el care citise atâta aici nu a avut probleme. N-au încetat relațiile nici după terminarea liceului, el care ajunsese director la crescătoria de pești de la Zau de Câmpie o mai ajuta din când în când cu peștele de la crescătorie. La matematică și probabil și fizică îi mai rezolvam eu problemele, doar e greu să faci așa ceva, e mai ușor să stai tolănit și să citești, nu-i așa? În vacanțe la LA principala lui preocupare era pescuitul, participa și la diverse munci, în special la adunatul fânului, dar nu o făcea cu plăcere, vroia să scape cât mai repede. Eu am cam participat la toate muncile, nu mă deranja munca în sine cât ideea că trebuia să fac ceea ce mi se spune, de atunci simțeam nevoia independenței. Să terminăm liceul și să mergem mai departe. Când Mircea a terminat liceul eu deja terminasem anul I la Electronică în București. În vara aceea urma el să dea examen la facultate, mai întâi a examinat broșura cu admiterea în facultăți mergând pe criteriul unde este mai ușor de intrat. Mai întâi a optat pentru Silvicultură la Brașov dar a constatat că se cerea geometrie în spațiu și a renunțat. Până la urmă a ales Piscicultura la Politehnica din Galați, acolo se dădea examen de admitere doar la algebră și zoologie. În consecință în vara aceea l-am pregătit la matematică, manualul de zoologie, doar 100 de pagini, nu l-a studiat, pentru el care în clasa a V-a citea “Război și pace” acest lucru însemna o simplă

bagatelă dar n-a făcut-o, ce înseamnă comoditatea și inconștiența ! Am plecat cu el la Galați, l-am înscris pentru admitere, dar a picat, la matematică luase notă mare dar la zoologie una foarte mică (poate trebuia să studiez eu zoologia și să intru în locul lui la examen). Continuăm, dar mai întâi o mică poveste hazlie petrecută în drumul spre Galați. La examenul pentru Piscicultură s-a prezentat și un coleg de școală primară din LA, plecat la Galați împreună cu noi. Am luat trenul din Câmpia Turzii până la București și în continuare un tren de Galați. La Brăila unde a oprit trenul, colegul lui Mircea a coborât din tren pentru WC, ca și cum în tren n-ar fi fost. A coborât fără nimic la el, când a revenit pe peron trenul deja pleca, nouă nu ne-a mai rămas decât să-i facem semn cu mâna. Am ajuns la Galați spre seară, am mers la biroul de mișcare și am explicat situația, ca urmare în Brăila a fost chemat la megafon și probabil i s-a înmănat un act de călătorie, noi îl așteptam în gară în sala de așteptare din Galați la următorul tren. Trenul a venit dar pe el nu l-am văzut, ca urmare am revenit în sala de așteptare resemnați. Spre miezul nopții apare și colegul, ce se întâmplase ?, adormise în tren. Noaptea am petrecut-o în gară, a doua zi am fost cu ei la căminul studentesc unde s-au cazat, dacă am fost sau nu cu ei și la înscriere pentru examen nu mai știu, dar cred că am fost. Rezultatul se știe, fratele a picat, la fel și colegul lui care nu a mai făcut facultate ulterior. În urma acestui insucces fratele a fost luat în armată și anume la infanterie, armată grea, cred că dacă avea perimetrul toracic cu vreo doi, trei centimetri mai puțin scăpa de armată, era un slăbănog. Armata a făcut-o la Oradea unde l-am vizitat o dată și a doua oară când s-a eliberat. Când l-am vizitat prima dată îmi povestea de marșurile de câte 40 de km pe care le făceau, evident cu pușcoacele în spate. Îmi povestea cum unii adormeau în mers. El fiind mai răsărit a fost comandant, probabil de pluton. Avea și un soldat din Oltenia căruia îi scria scrisorile de dragoste pentru că nu știa să scrie. În fine, a terminat și armata, a revenit acasă și a început pregătirile pentru noul examen de admitere la Piscicultură. De data aceasta a făcut matematică cu un profesor de matematică originar din comuna noastră iar zoologia cred că de data aceasta a studiat-o cu seriozitate, ca dovadă acum a intrat la facultate. La Galați a mers împreună cu Valerica, o fată din comuna noastră care dădea admitere la Chimie alimentară, a intrat și ea, ulterior cei doi s-au căsătorit. Dar nici facultatea nu a fost lipsită de surprize. În anul II, sper că nu mă înșel, Mircea a rămas repetent din cauza cursului de chimie. L-am întrebat de ce nu a învățat la acest curs și mi-a zis că nu-i place chimia, logic, nu? A repetat anul II, culmea e că și de data aceasta a ajuns la re-examinare sau poate chiar la re-re-examinare și în final probabil profesoarei i s-a făcut milă și l-a trecut. Dacă nu-l trecea fiind în al doilea an de repetare, ar fi fost exmatriculat. Cine știe dacă ar mai fi ajuns să facă vreo facultate. Acum vreo câțiva ani vorbeam cu fratele și-i ziceam să se intereseze dacă mai trăiește acea profesoară și să încerce să-i mulțumească, datorită ei a ajuns inginer.

Mircea se afla la Sulina in practica, i-am facut o vizita

În facultate fratele meu a “studiat” și pokerul, ajunsese un maestru și cred că a fraierit pe mulți amatori, pentru că avea o dexteritate deosebită în manipularea cărților de joc, mai puțin a celor de specialitate. Între timp eu terminasem Electronica la București, eram inginer stagiar cu un salariu de 1420 de Lei și stăteam în gazdă (vreo cinci ani până la achiziționarea apartamentului). De vreo câteva ori mi-a scris fratele din Galați să-i trimit bani, i-am trimis. De-a lungul anilor fratele a recunoscut “generozitatea” mea, s-a recompensat, cu alte cuvinte avea caracter. Până la urmă a terminat facultatea, s-a căsătorit cu Valerica care și ea terminase Chimia alimentară. Nunta s-a făcut acasă la noi la LA, în August 1973.

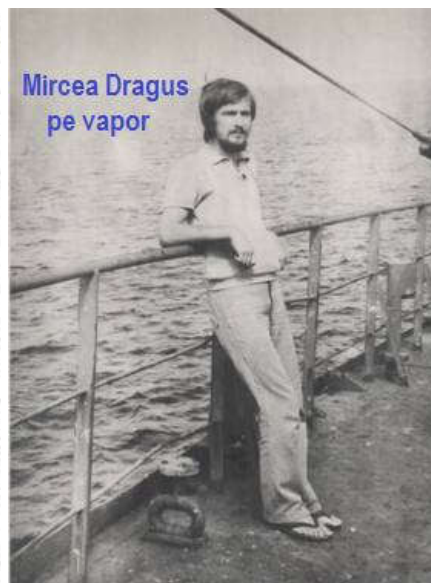
Pe linie de serviciu Mircea a fost repartizat pe un vas oceanic de pescuit, Valerica la Fabrica de zahăr din Luduș. Mircea a funcționat în Atlantic aproape de coastele Africii, unde acostau destul de des. Ne-a povestit ceva interesant despre fetele dintr-un port african, mi se pare Mauritania, unde acostau mereu. Acolo la fiecare vapor sosit în port

tații se prezentau cu fetele lor de cca 14 ani ca să fie dezvirginate, în caz că nu rezolvau problema la acea vârstă mai târziu era aproape imposibil și rămâneau fete mari în casa părinților, o perspectivă nedorită. În concluzie problema trebuia rezolvată, dacă nu la prima încercare, la a doua.

La terminarea unei campanii de 7 luni a revenit cu vaporul la Tulcea și ulterior nu s-a mai imbarcat deoarece n-a reușit să se acomodeze tangajului vasului, și-a găsit de lucru la un lac de acumulare de la Călinești-Oaș. Nevasta s-a mutat la Fabrica de bere din Satu Mare, unde de altfel locuiau. Acolo au stat puțin, ulterior s-au mutat definitiv la Ludaș, Valerica a revenit la Fabrica de zahăr, Mircea s-a stabilit cu serviciul la crescătoria de pești din Zau de Câmpie, situată la cca 20 km față de Ludaș. Crescătoria constă dintr-o salbă de lacuri alimentate de un râuleț, probabil construită de pe vremea Austro-Ungariei. Mircea a fost inițial șef de fermă la Tăureni, situată mai la vale, ulterior director pe întreaga stațiune cu sediul la Zau de Câmpie. Acum sunt pensionari amândoi, au doi feciori, **Radu** și **Dan**.

În perioada anilor '80 când începuse sărăcia, când aveam cartelă pentru zahăr și ulei, când nu găseam carne, când stăteam la diverse cozi, ei n-au dus-o prea rău, amândoi lucrau în domeniul alimentar, ea la zahăr, el la pește, cu relații bineînțelese tot în domeniul alimentar.

Acum câțiva ani **Dan**, fiul lor, s-a căsătorit cu **Silvia**, cu care fusese coleg în școala primară. Am fost la nunta lor, câteva poze sunt date în continuare. Am terminat cu fratele Mircea-Virgil Drăguș, bineînțeles că va mai fi prezent și în continuare. În ce-l privește nu-l oprește nimeni să-și scrie și el propriile memorii în care să-și exprime părerile proprii și sincere despre mine, fratele mai mare care a avut grijă de el când era mic, mi-ar face chiar plăcere.

Între timp s-a căsătorit și **Radu** cu **Aranka**, au o fetiță Dana-Kriszta de câteva luni.

Acum câțiva ani profesorii Iustin (coleg cu mine la liceul din Turda) și Ileana Borfotă din Poșaga au editat o carte despre comuna noastră. Coperta față și coperta spate a acestei cărți sunt date mai jos.

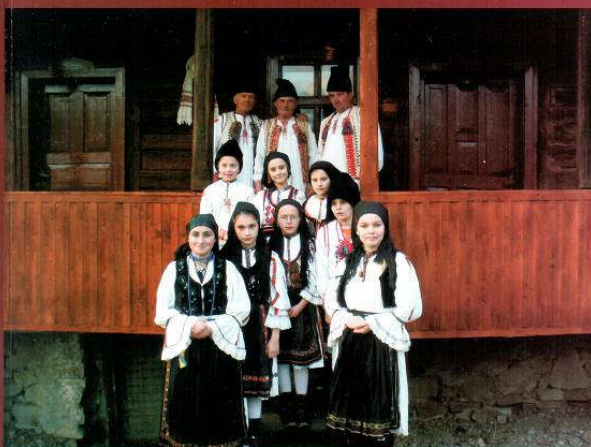
Probabil prin unele intervenții am fost transferat în Turda unde am urmat școala până la terminarea liceului, clasa a XI-a. Peste câțiva ani după ce am terminat liceul s-a introdus clasa a XII-a, adică modelul românesc de dinainte de război. Totuși eu am făcut liceul într-o etapă intermediară cu 11 clase, imediat după război, după model sovietic, liceul se termina cu clasa a X-a. La Turda, pe toată perioada școlii, am stat la mătușa mea, la internat mi-ar fi fost mult mai greu, cine știe dacă acolo îmi dădeau voie să studiez și seara mai târziu.

Ileana Borfotă

Iustin Borfotă

POȘAGA

străveche vatră etnofolclorică

Editura ALTIP
Alba Iulia - 2011

Ileana Borfotă

Iustin Borfotă

Lucrarea de față este rodul muncii noastre de o viață. Am scris toate acestea, nu din motive profesionale ci mai mult din motive sentimentale, pentru că ne-am născut aici și am lucrat aici. Am lucrat o viață aici. Am cunoscut obiceiurile satului, am crescut cu ele, am fost la clăci, la șezători, la nunți. Am așteptat colindători sau am mers cu colinda, dar mai ales am lăcrimat văzând cum se pierd toate acestea, cum dispar obiceiurile pe care le îndrăgisem atât de mult.

Considerăm că este o obligație morală pe care, ca dascăli, ca intelectuali ai locului, o avem de împlinit pentru cei ce vin după noi.

Autorii

ISBN 978-973-117-309-2

Mătușa mea Ileana trăiește, îi mulțumesc pentru găzduirea turdeană. În general eram un băiat timid și rușinos, poate și puțin prostuț, noroc că mi-am revenit de-a lungul anilor.

Am să povestesc o fază “incriminatoare” pentru mine, odată venise la mătușa o fată trimisă de mama ei pentru o anumită problemă. Fata era cu vreo trei, patru ani mai mare ca mine, o cunoscusem anterior când mătușa stătea în aceeași curte cu fata, eu mai venind la Turda ne mai jucam împreună. Fata a bătut la ușă, m-am dus eu să deschid și m-a întrebat dacă mătușa este acasă. Eu am zis că da și i-am închis ușa în nas, pe ideea, cel puțin a mea, că dacă vroia să intre deschidea singură ușa. Acum mă gândesc că ar putea fi interpretat gestul meu ca un banc absurd, adică fata a întrebat dacă mătușa este acasă fără să-și exprime dorința de a intra. Ce tâmpit am fost ! Fata s-a supărat, n-a mai intrat, s-a dus la mama ei și m-a pârât, spunându-i ce a pățit. Eu m-am rușinat tare și de atunci n-am mai salutat-o niciodată, făcându-mă că nu o cunosc sau că nu am văzut-o, bineînțeles gestul acesta îl făceam de rușine. Eu aveam un antecedent în “relațiile” cu această fată, odată m-a corectat că nu pronunț corect un cuvânt, cuvânt rostit în graiul meu de la țară, lucrul acesta m-a complexat. Era o fată frumoasă și deșteaptă și, culmea, făcuse și ea Electronica în București unde am văzut-o de câteva ori, dar “nu am cunoscut-o, nu am văzut-o”, tot rușinos și timid până târziu. Voi povesti mai încolo o altă fază cu o fată frumoasă, aici în București, de o “gravitate” mult mai mare.

Fiindcă veni vorba de rușine mai povestesc o întâmplare de la Lunca Arieșului (LA). Era într-o toamnă, la bunicul meu îi venise un văr din Sălciua să-l ajute la culesul

porumbului. Eu cu fratele meu, fiind mici, poate nici nu mergeam la școală, am participat și noi la această activitate, mai mult ca spectatori. Spre seară în drum spre casă am venit cu acest văr al bunicului, eram cățărați sus în carul tras de boi, dar am început să alunecăm spre marginea laterală a carului încărcat, deja eram foarte aproape de casă. Abia ne mai țineam ca să nu cădem, la un moment dat fratele meu a căzut și roata carului i-a trecut peste picior. O fi apucat o adâncitură în uliță, culmea e că nu a pățit nimic, putea să-și rupă piciorul. Când eram în poziția aceea, atârnați, mai să cădem amândoi, mi-a fost rușine să-l strig pe nenea acela să oprească boii. Probabil, văzându-l rar, sau poate atunci pentru prima dată, nu aveam o formulă de adresare, dar totuși eram în pericol și eu am tăcut din gură (o altă bilă neagră pentru mine). Ar fi fost simplu strigând tare “oprește !”, dar n-am făcut-o, timiditatea bat-o vina! Și fiindcă sunt la capitolul defecte mai amintesc două handicapuri ale mele care mi-au “marcat” existența, niciodată n-am reușit să fluier cu degetele și nici să fac baloane din guma de mestecat, un antitalent, ce să mai vorbim.

O altă întâmplare o povestesc acum. Fiind în Turda la mătușa și unchiul meu, mai pe la început prin clasele V-VI, mergeam la piață să vând miere, doar ei erau stupari. Învătasem prețul mierii și pe ungurește, vorba ceea, un vânzător adevărat vorbește limba cumpărătorului. Pe vremea aceea nu cumpărai mierea sau alte produse cu borcan cu tot, trebuia să vii cu el de acasă. Numai că odată vine o doamnă, altfel drăguță, cu zâmbetul pe buze îmi spune să-i dau mierea cu borcan cu tot că mi-l aduce a doua zi. A profitat de naivitatea mea și i-am dat borcanul, fără să-l mai aducă a doua zi. Evident paguba era nesemnificativă, gestul în sine a fost reprobabil. Ceva similar povestesc în continuare. În urmă cu mai mulți ani aici în București pe lângă blocul meu văd doi copilași, poate nici nu mergeau la școală, cu niște bucăți de aluminiu, utile pentru anumite aplicații. Le spun să-mi dea mie bucățile de aluminiu că le plătesc. Mi le dau fără discuții și plec spre casă. A doua zi mă întâlnesc pe alee cu unul din copii, mă abordează pe un ton foarte serios și-mi amintește de plăcile de aluminiu pe care nu le-am plătit. Ce să fac, scot portmoneul și îi dau banii. Am primit o lecție frumoasă de la un preșcolar: “*cu oamenii e bine să te porți corect, indiferent de vârstă*”.

În Turda am fost înscris la “Liceul Mihai Viteazu” (LMV), care avea și clasele V-VII. Când trebuia să urmez clasa a VII-a deja se renunțase la clasele primare, așa că această clasă am urmat-o la o școală nou construită, pe aceeași stradă Dr. Ion Rațiu dar mai spre capătul Turzii. Fiind la această școală, pe data de 15 Februarie 1961 înainte de prânz am văzut eclipsa de soare. Găinile de la un vecin, gard în gard cu școala, intrau în coteț în timpul eclipsei totale. Din casele V-VI (vezi poza din clasa a V-a) nu-mi amintesc mare lucru, doar că profesoara de limba română la orele ei ne povestea mai mult despre partid, numai literatură nu făceam. Tot atunci am învățat o poezie de Maria Banuș, dedicată pușcăriașilor comuniști de dinainte de război de la Doftana, din care îmi amintesc versurile

*“Aduceți copiii aici lângă pietre
Să simtă dogoarea nestinselor vetre,*

.....

*Cu fruntea lipită, lipită de zid
Să simtă copilul ce-nseamnă partid,
Ce-nseamnă iubire, ce-nseamnă eroi,
Ce-nseamnă acei ce-au luptat pentru noi”...*

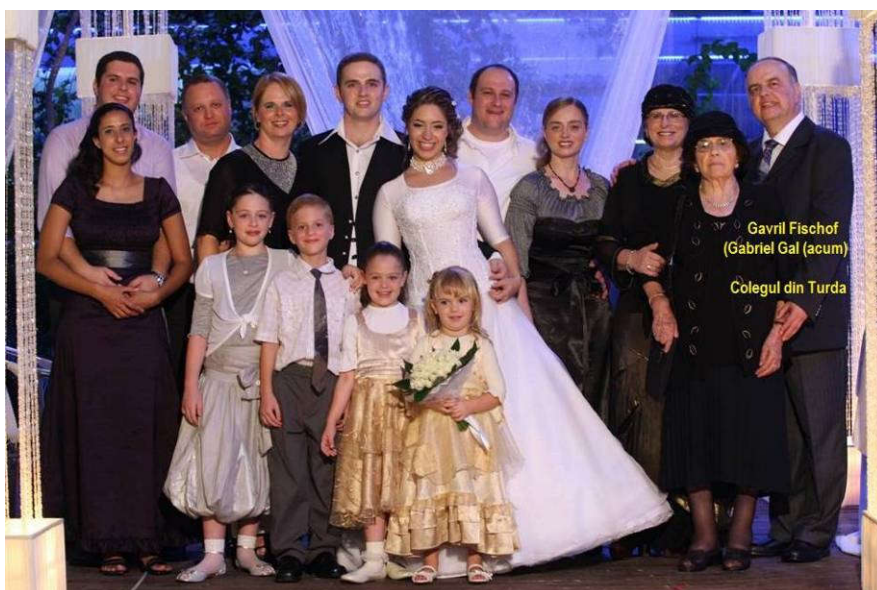
În clasa a VII-a lucrurile s-au schimbat, începusem să fiu mult mai vioi la minte, îmi descoperisem și aptitudinea mai accentuată față de matematică. În clasele V-VI nu prinsesem cum se rezolvă prin metode aritmetice problemele care se pot rezolva cu două ecuații și două necunoscute. La limba română ne-a venit o profesoară care își făcea treaba, fără să amestece politica cu literatura. Fiindcă se făcea și multă gramatică m-am afirmat și eu, la gramatică era mai mult vorba de logică nu de sensibilitate artistică de care nu prea beneficiam. Așa am început seria premiilor I. După clasa a VII-a am dat examenul de admitere și am revenit la liceu (LMV) pentru clasele VIII-XI. Cel care m-a examinat la matematică, cică îl cunoștea pe tatăl meu, m-a puricat serios dar am știut totul. Pe profesorul, Dărăban, cu care am făcut matematică în clasele V-VI îl cunoșteam de dinainte (dar el nu cred că mă cunoștea), fiind pescar amator uneori ajungea și la Lunca Arieșului și venea pe la noi.

În clasele V-VII am avut în clasă un evreu din Turda pe nume **Gavril Fischof**, cu care mă înțelegeam bine, cum de altfel o făceam cu toți colegii. Avea talent pentru limba română. În clasa a VII-a împreună cu toată familia a emigrat în Israel. Pe vremea aceea, chiar cu câțiva ani mai devreme, se editase un album cu toate mărcile românești, fiindcă se sărbătorise centenarul apariției primei mărci românești, cea cu capul de bour. Colegul meu avea acest album și mi l-a vândut mie la plecare. Acum câțiva ani l-am căutat pe internet scriindu-i numele și țara. Nu l-am găsit dar am dat de Andrei Fischof. Din datele de pe internet am aflat că acest **Andrei Fischof** era din Turda și făcuse Facultatea de fizică la Cluj, atunci mi-am zis că trebuie să fie ceva rudă cu colegul meu și ca urmare i-am scris, i-am zis de Gavril Fischof că am fost colegi și că am cumpărat de la el albumul cu mărcile poștale românești.

Îmi spune că este văr cu colegul meu, că albumul respectiv a fost al lui dar că la un moment dat s-a plictisit și i l-a dat vărului. Mai aflu că fusese coleg de facultate cu un fost coleg de-al meu de la un institut din București și că lucrase la același for tutelar (IGSCCP) de care depindea și Institutul din București unde lucrasem 20 de ani, INMB, adică Institutul Național de Metrologie București. Actualmente cei doi locuiesc în Haifa, Israel, Andrei Fischhof emigrase mult mai târziu, el scrie și poezii în română, ebraică, maghiară, este membru al Uniunii Scriitorilor din Romania. Colegul meu și-a schimbat numele în **Gabriel Gal**, are o numeroasă familie (vezi poza), care între timp s-a mai mărit.

În clasa a VII am făcut matematică cu profesorul **Dănilă** cu care m-am înțeles foarte bine, odată chiar m-a luat pe mine și pe un coleg la un film. Acest profesor studiasse psihologia la Cluj (avea și simțul umorului), dar în epoca comunistă nu mai era agreată o asemenea specialitate. Atunci acest profesor se pare că a făcut Facultatea de matematică la Cluj prin corespondență. Era un tip cultivat, dar în era nouă nu mai era nevoie de astfel de oameni, nu știu dacă nu a fost persecutat puțin de securitate.

Tot prin clasa a VII-a, deci pe la 14 ani, am conștientizat moartea, vorba lui Eminescu în celebra-i poezie

ODĂ
(în metru antic)

*Nu credeam să-nvăț a muri vrodată;
Pururi tânăr, înfășurat în manta-mi,
Ochii mei nălțam visători la steaua
Singurătății.*

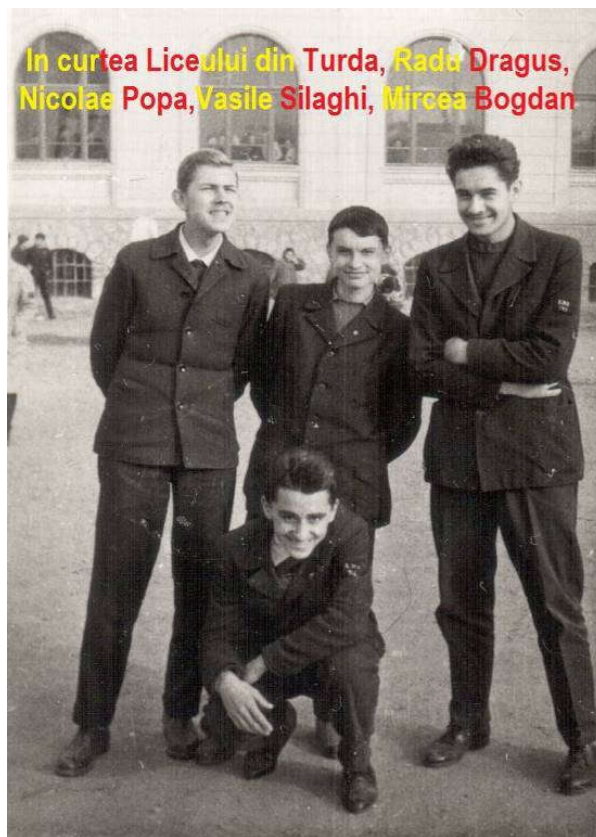
*Când deodată tu răsăriși în cale-mi,
Suferință tu, dureros de dulce...*

La sfârșitul clasei a VII-a, în vară, pentru prima dată în viață am ajuns la Marea Neagră. Plecasem din Câmpia Turzii cu trenul de noapte până la București, împreună cu mătușa mea Ileana și fiica ei Luminița, care avea cam un an și jumătate, avea nevoie de Mare pentru că răcea cam des. Pe atunci erau locomotive cu abur, trenul nu întârzia iar în vagon am constatat că la un moment dat a venit un ceferist care, înarmat cu o mătură și un fâraș, făcea curățenie prin compartimente. În Gara de Nord, unde așteptam trenul spre Mare am avut un mic incident. Curios, am ieșit din gară prin față la coloane, când am văzut blocurile înalte am rămas fascinat, la revenire ceferistul de serviciu nu mi-a dat voie să intru, m-am speriat, ideea a fost că trebuia să abordez intrarea nu ieșirea din gară.

Înainte de a povesti întâmplările din **liceu** (vezi fotografia de jos) voi face o mică descriere a acestei școli. În Turda înainte de război era Liceul de băieți și Liceul de fete. Al nostru a fost liceu de băieți și se numea LRF – Liceul Regele Ferdinand, a fost construit pe vremea Austro-Ungariei, aproximativ 1909. La aniversarea celor 100 de ani am participat și eu la una din manifestări. După război a fost declarat liceu mixt și s-a numit LMV – Liceul Mihai Viteazu, sau mai nou CNMV – Colegiul Național Mihai Viteazu. Este situat pe strada Dr. Ioan Rațiu, ca de altfel și fostul Liceu de fete. Este o clădire monumentală, cu un parc în față spre strada principală, unde este intrarea profesorilor. În spate este o curte uriașă în care se afla o clădire separată pentru doctor și probabil și pentru directorul școlii. Ce destinație are acum această clădire nu știu. Tot în curte, practic în continuare și perpendicular pe clădirea școlii la un capăt se află o sală de sport minunată, cu aparate pentru gimnastică, cu posibilitate de a juca volei, handbal și baschet. La intrarea dinspre clădirea școlii a sălii de sport se află vestiarul pentru băieți, la celălalt capăt al sălii de sport, după război, s-a construit vestiarul pentru fete. Dincolo de curte se află terenul de fotbal, la dimensiuni normale, cu pistă de zgură pentru alergări, cu groapă de nisip, una pentru săritura în lungime, alta pentru săritura în înălțime.

Dincolo de terenul de fotbal este terenul cu zgură pentru baschet și volei. În continuare se află o clădire pentru scopuri administrative. Paralel cu terenul de fotbal, în dreapta, se află grădina de zarzavaturi. Privit din față, în dreapta școlii, se află internatul de băieți. Ce modificări s-au făcut ulterior și cum s-a rezolvat problema internatului pentru fete, nu știu. În afară de cele trei niveluri care se văd în fotografie există subsolul unde este bucătăria și sala de mese pentru internat. Tot acolo se afla un atelier mecanic. În față este o singură intrare pentru profesori, pe niște scări monumentale se ajunge la primul nivel unde se află direcțiunea, apoi nivelul unu cu cancelaria și nivelul doi cu sala festivă. Ca să intre un elev în cancelarie era de nivelul imaginarului, în sala festivă se desfășurau diferite evenimente, ședințe UTM (UTC mai târziu), serbări, petrecerea de sfârșit de liceu, acolo am văzut prima emisiune TV și tot acolo prin 1964, dacă nu mă înșel, a venit cineva de la partid și ne-a vorbit despre Declarația din Aprilie, când încercam să ne mai desprindem de ruși. În spatele școlii este o intrare centrală și două intrări laterale pentru elevi. În clădire se află clasele și două laboratoare, unul de fizică și unul de științele naturii, cel puțin pe vremea mea. În curte se ținea careul cu toți elevii la început de an, se țineau și careuri ad-hoc în special pentru exmatricularea unor elevi cu comportări necorespunzătoare, de exemplu un elev zisese “servus” unei profesoare la ieșirea din clasă, motiv pentru care a fost exmatriculat. Pentru ce erai exmatriculat atunci acum probabil sunt lucruri banale prin școlile noastre, exmatriculările nu se mai practică. Eu în general la școală am fost un băiat cuminte, am învățat la toate materiile, nu știu dacă a fost opțiunea cea mai bună dar eu așa gândeam, n-a fost nimeni care să-mi dea un sfat, eventual să mă orientez spre ce îmi place cel mai mult și unde sunt mai performant. Cu profesorii nu am avut conflicte, a fost ceva cu totul izolat când am avut ceva cu un profesor mai bătrân, dar până la urmă conflictul a fost aplanat. Povestesc totuși două situații conflictuale dar la nivel de colectiv. În clasa a VII-a eram la altă școală după ce liceul renunțase la clasele mici. Într-o zi de dimineață la intrarea în școală profesorul de sport de la secția maghiară a “ordonat” ca toți elevii să intre după adunare tiptil (cu genunchii îndoiți) pentru nu mai știu ce “infracțiune”. Eu nu m-am simțit cu nimic vinovat și am pășit normal, în picioare. Nu am primit nici o observație dar în clasă dirigintele Dănilă mi-a reproșat cumva de ce nu am respectat “ordinul”. Nu știu dacă în comunism se admiteau pedepsele colective, dar știu că în general aceste pedepse nu sunt agreate. Al doilea eveniment s-a întâmplat în clasa a VIII-a când deja eram la liceu. Într-o zi profesorul de fizică și dirigintele nostru **Ioan Onacă**, nu știu pe ce motiv, ne-a dictat tuturor băieților ca a doua zi să venim tunși la zero. Eu, poate singurul, nu m-am tuns, nu m-am simțit vinovat cu ceva, profesorul nu mi-a zis nimic, cred că a fost un bun psiholog cu acest gest. În general de-a lungul anilor m-am înțeles bine cu dirigintele, n-am avut nici o confruntare, totuși eu l-am văzut când mai aplica câte o palmă colegilor. Ca și în cazul anterior și acum a fost vorba de o pedeapsă colectivă.

Liceul a căpătat denumirea “Mihai Viteazu” pentru că în afara Turzii se află o colină cu trupul lui Mihai Viteazu, acolo fusese ucis noaptea de generalul Basta. Mă întreb și acum, Domnitorul Mihai Viteazu nu avea o gardă de corp ?, eu cred că a fost trădat. Totuși am citit recent un material în care se zicea că cei mai buni soldați ai Domnitorului au fost trimiși la un moment dat într-o misiune, în acest fel cea mai bună pază lipsea. Capul a fost luat de cei apropiați și dus la Mănăstirea Dealu, o clădire frumoasă, lângă Târgoviște. Recent aflu că Mănăstirea Mihai-Vodă din București a fost reconstituită la Turda în onoarea marelui domnitor. Vreau să menționez că în Turda era și un liceu cu predare în limba maghiară care în vremea mea s-a desființat și s-a înființat o clasă de limbă maghiară la liceul nostru.

În general am avut profesori buni, cu mici excepții. De exemplu la matematică, materie care îmi plăcea, în clasa a VIII-a am avut un profesor foarte bun, **Ioan Radu**, un om care gândea matematic. Dar în anul următor s-a pensionat și ne-a venit o proaspătă absolventă a Universității din Cluj, era foarte drăguță dar cu matematica nu era cea mai bună prietenă. Mai târziu am auzit că s-a măritat, a plecat la Galați dar a murit destul de tânără, Dumnezeu s-o odihnească. Din acel moment, adică clasa a IX-a, am învățat matematica din manuale, singur toată perioada, inclusiv pentru examenul de maturitate (cum se zicea atunci bacalaureatului, ba și liceului, după model sovietic, i se zicea școală medie, probabil “liceu” suna prea burghez) și pentru intrarea în facultatea de Electronică de la București. Un profesor bun, sau să-i zic un maestru, e mare lucru pentru un discipol, e un șansă, sau un noroc, care te marchează pentru toată viața, uneori poate să-ți schimbe și destinul. De exemplu profesorul nostru de istorie din Turda ne povestea că aflat în București a dat de marele profesor și istoric Nicolae Iorga, ceea ce l-a determinat

să facă facultatea de istorie deși el avea aptitudini pentru științele exacte. Fiindcă veni vorba de noroc fac o mică digresiune. Nicolae Iorga avea o vorbă: “*norocul este pârgă proștilor*”. Pe mine m-a marcat această vorbă și ca urmare n-am jucat la LOTO, sau la loz în plic, sau la alte jocuri de noroc. Norocul cu un profesor bun, cum ziceam mai sus, este de altă natură și este de dorit. Mai dau un exemplu pe tema norocului “bun”, presupunem că cineva are un mare talent în arta cântului dar dacă nu găsește o persoană potrivită, adică un impresar, care să-l îndrume, să-l aducă în fața publicului, să-l promoveze, rămâne un ilustru necunoscut. De aceea mie nu-mi plac urările de genul “să fii sănătos și la pungă gros”, ce înseamnă să fii gros la pungă ?, să furi, să câștigi la LOTO, să moștenești o mare avere ? Când vorbim de bani trebuie să ne gândim că în spatele lor trebuie să fie munca cinstită, în rest totul este hoție sau “noroc”. Citeam odată despre George Soros, devenit miliardar în urma unor speculații financiare, că el a lucrat legal. În urma acestui câștig colosal autoritățile au mai redus posibilitățile de speculă financiară.

Revin la anii de liceu. La limba română am avut o profesoară foarte bună , **Eugenia Popa**, care făcuse filologia la Iași. Ne povestea odată că acolo era un profesor renumit, Alexandru Philippide, care o determinase să urmeze facultatea de filologie, deși ea, se pare, avea alte gânduri.

Prin clasa a noua, când se studia și Eminescu la ora de limba română, ne-a citat o epigramă de Macedonski dedicată lui Eminescu:

*Un X pretins poet acum
S-a dus pe cel mai jalnic drum,
Căci până ieri era năuc
Și azi nu-i decât nebun.*

Această epigramă l-a compromis pe Macedonski. În legătură cu presupusa nebunie a lui Eminescu în ultimul timp au apărut multe documente care confirmă faptul că el a fost omorât de autoritățile vremii, fiind foarte incomod cu articolele lui din ziarul “Timpul”. Apropo de epigramă, profesoara ne-a pus și pe noi să improvizăm așa ceva pe o temă dată. Culmea e că mie mi-a reușit destul de repede deși eu nu eram bun la limba română, eram silitor, învățam, dar în general eram abonat la nota nouă. În special în lucrările de control (extemporale și teze) profesoara surprindea logica exprimării mele și nu sentimentele trăite față în față cu o lucrare literară. Peste mulți ani am început să scriu și eu epigrame, sau catrene în general, și uite așa mi-am descoperit retroactiv dexteritatea compunerii versurilor, atât cât o am, dar fără a fi poet. Ce ne-a mai pus profesoara să facem a fost să învățăm pe de rost “Lucefărul” lui Eminescu. Ne-ar fi vorbit și despre Lucian Blaga dar pe vremea aceea nu era voie. O altă idee bună a profesoarei a fost să citim o revistă de cultură, eu am respectat acest îndemn și timp de 14 ani am cumpărat săptămânal “Contemporanul” și “România literară”. “Contemporanul” l-am cumpărat până nu a fost puternic politizat și cam întreg colectivul de redacție s-a mutat la “România literară”, drept consecință am cumpărat în continuare această revistă. Aceste reviste au fost benefice pentru că m-au informat întrucâtva asupra fenomenelor culturale din țară dar și din străinătate și în același timp m-au orientat ce să citesc.

Un alt profesor, **George Gabor**, care m-a încântat, a fost cel de “materialism științific”, dacă nu mă înșel asupra titlului materiei respective, că nu cred că putea fi numit atunci de “filosofie”. El făcuse studiile la București și era un bun vorbitor, chiar avea farmec. La lecții ne-a vorbit și despre filosofie și filosofi adevărați, chiar dacă așa ceva nu era prevăzut în programa școlară. De atunci am rămas interesat de filosofie, bineînțeles în limita gradului meu de înțelegere și asimilare a acestui domeniu interesant al minții și sufletului uman. Am filosofia lui Platon, filosofia lui Blaga, filosofia lui Camil Petrescu (“Doctrina substanței”), câteva cărți de Kant, Hegel și Nietzsche, sper să apuc să citesc măcar o parte din ele. Acum citesc opera lui Eminescu, 7 volume în Editura Academiei sub îngrijirea acad. Eugen Simion. Primele trei volume le-am găsit ușor, următoarele două volume mai greu, iar ultimele două volume foarte greu, le-am comandat la un salon de carte unde le văzusem întâmplător. În mod normal, așa este în țările evaluate, dacă vreau opera unui mare scriitor merg la librărie și o găsesc acolo. La noi apar primele volume, până apar următoarele primele dispar din librării. Când s-a terminat editarea nu se mai tipăresc în bloc toate volumele ca să poți cumpăra toată opera dintr-un foc.

Totuși operele marilor scriitori ar trebui să fie prezente permanent în librării pentru că apar mereu generații noi de cititori, chiar dacă se citește mai puțin în vremurile actuale. Fiind vorba de liceu, chiar dacă sar peste ani în relatarea mea, vreau să spun că în 2009 s-a sărbătorit centenarul LMV, în continuare o poză de la o manifestare împreună cu colegul de clasă Viorel Berar. Fiind la Turda la liceu participam la Cluj, faza regională, la olimpiadele de fizică dar și la concursuri sportive.

La fizică am avut un profesor, **Ioan Onacă**, mai bun și conștiincios, dar totuși nu puteam avea pretenții prea mari pentru că terminase fizica la Cluj abia de câțiva ani și în plus juca și fotbal la Sticla Turda cu care reușise să câștige Cupa României, 2-1 cu Rapid la București, a fost mare bucurie atunci în Turda. Ioan Onacă ne-a fost și diriginte patru ani la rând, ne-am înțeles foarte bine și ne-am întâlnit periodic la întâlnirile jubiliare ulterioare terminării liceului. Nu știu cum era în alte licee, dar eu care participam la olimpiade nu am beneficiat niciodată de vreo asistență din partea profesorilor, nici nu știu dacă s-a făcut vreodată așa ceva, cel puțin la fizică.

Mergând la olimpiade în Cluj am vizitat Observatorul astronomic de la Universitate, unde ne-a întâmpinat un renumit matematician din perioada aceea. Tot la Cluj am văzut-o la o conferință pe renumita chimistă din acea vreme Raluca Ripan.

Sportul mi-a făcut mare plăcere, orele de educație fizică din școală erau bine venite. Într-o zi de iarnă cu câțiva profesori și schiuri de la școală am fost la Cheile Turzii unde era pârtie de schi, acolo văzusem pe campionul național din acea perioadă la acest sport, venit aici pentru antrenament. Odată fiind la o întrecere de atletism pe stadionul din Cluj am primit premiu un maieu și o pereche de chiloți de sport. Tot la capitolul sport mai povestesc ceva. După câștigarea Cupei României la fotbal în anul următor pentru noua competiție Sticla Turda a căzut cu Steaua București (nu-mi mai amintesc dacă se numea CCA sau adoptase noul titlu), meciul s-a disputat la Turda. Câțiva elevi de la școală, printre care și eu, în pauza meciului am alergat pe pista de zgură a stadionului. Pentru echipare am folosit și noi vestiarul unde erau fotbaliștii. Mi-amintesc că la un moment dat m-am intersectat cu celebrul inter de atunci al Stelei, Constantin, mi s-a părut ceva extraordinar să fiu în apropierea lui.

Un alt profesor, **Petru Potârniche**, care m-a marcat într-un fel, a fost cel de muzică. Dar înainte vreau să mai relatez ceva, fiind probabil prin clasele VI, VII, odată l-am ascultat întâmplător la radio pe Joseph Schmidt cântând o cântonetă napoleitană, m-a impresionat profund, de-atunci a început să mă intereseze muzica cultă, până la acea dată ascultam doar muzică populară. Mama lui Joseph Schmidt (JS) a plecat din București, în perioada interbelică, în Germania, acolo l-a născut pe JS, care a fost hărăzit cu o voce extraordinară și a avut un mare succes în epocă. Din păcate a murit în jur de 40 de ani. Scriindu-i numele pe internet poate fi ascultat de cei interesați. Profesorul nostru de muzică nu s-a implicat foarte mult în educația noastră muzicală, mai mult era interesat de colegii de la cor, în rest ne mai ținea și de povești. Mă băgase și pe mine la cor și mă cam chinuia pentru prestația mea muzicală,

până ce a venit odată tata la școală și i-a spus profesorului să mă scoată de la cor deoarece nu aveam auz muzical. Dar acest profesor ne-a povestit odată cum era student la Cluj la facultatea de muzică și cum reușea să se strecoare cu colegii la spectacolele muzicale de la opera/teatrul din Cluj. Această poveste mi-a stârnit și mie interesul pentru

spectacolul muzical, așa am urmărit la teatrul din Turda primul concert de vioară și prima operetă din viața mea, operă nu s-a jucat la Turda niciodată.

O digresiune. În 2015 a avut loc întâlnirea de 50 de ani la LMV Turda, eu din păcate nu am putut participa (pentru a doua oară mi se întâmplă acest lucru, prima dată în 1980) în schimb le-am trimis câteva catrene printre care și cel legat de profesorul de muzică.

Pentru proful Potârniche
N-ar fi fost mai bine, oare,
Fiind profesor de muzică
Să-l cheme Privighetoare ?

Revin la subiect. Concertul de vioară a fost interpretat de Ștefan Ruha (cred că l-am văzut și în București mulți ani mai târziu) de la Cluj, considerat pe vremea aceea al doilea violonist al țării după Ion Voicu. Tot la Turda am văzut “Coana Chirița” cu actori din Iași în frunte cu celebrul **Miluță Gheorghiu** care interpreta pe Chirița în travesti. Mai târziu a excelat în acest rol actrița **Draga Olteanu-Matei**. Al doilea spectacol a fost opereta “Lăsați-mă să cânt” de **Gherase Dendrino**, în rolul principal fiind **Ion Dacian**, celebrul cântăreț de operetă și director al Teatrului de operetă din București. La teatrul din Turda era director pe vremea aceea actorul **Avram Besoiu**, fratele celebrului actor din București de la Teatrul Bulandra, **Ion Besoiu**. Tot la teatrul din Turda a jucat într-o perioadă coana Veta (Maria Maximilian), consoarta lui Jupân Dumitrache Titircă Inimă-Rea (Alexandru Giugaru) din piesa “O noapte furtunoasă” de I.L.Caragiale și din filmul cu același titlu de Jean Georgescu. Coana Veta adică **Maria Maximilian** a fost bunica paternă a unui prieten de-al meu, **Ioan Băjescu-Oardă**, fiind odată în vizită la ei s-a întâmplat să stau la masă chiar lângă coana Veta, am discutat despre perioada ei turdeană. Maria Maximilian fusese măritată cu **Ionel Băjescu-Oardă**, renumitul compozitor și cântăreț de române și bunicul prietenului meu. Ionel Băjescu-Oardă este și autorul unei cărți de amintiri foarte interesante.

În poza anterioară sunt cu colega de liceu **Georgeta Rusu-Felezeu**, ea venise la LMV cu o veritabilă trupă de colegi deștepți, adică **Mircea Bogdan**, **Alexandru Cristorian** și **Radu Octavian** (din păcate ultimii doi au decedat cu mai mulți ani în urmă, Radu Octavian se stabilise în Călărași unde am apucat să-l vizitez). Cu Geta Rusu am împărțit premiile la liceu, în clasele VIII și X ea luase premiul I și eu II, în clasele IX și XI s-au inversat rolurile. Până la urmă la nivel de liceu am ieșit eu șef de promoție, cum mai ziceam și cu alte ocazii, fără a fi cel mai deștept, poate mai silitor la ansamblul materiilor, deși poate că era mai bine într-un fel să mă fi concentrat mai mult pe materiile care mi-ar fi fost de folos mai târziu pe traiectul profesiei. Drept premiu, la petrecerea din sala festivă, am primit o carte cu formule matematice și fizice care mi-a folosit mai târziu și două volume II din celebrul roman al lui Dostoievski “Frații Karamazov”. Pe moment n-am sesizat eroarea, cărțile erau împachetate, dar totuși mai târziu mi-am cumpărat cam toată opera lui Dostoievski, inclusiv romanul respectiv.

N-aș vrea să termin povestea cu liceul din Turda fără a relata o întâmplare mai puțin fericită pentru mine. Cum s-a întâmplat în perioada comunistă, eram duși mereu la munci voluntare/patriotice, lucru valabil pentru toate categoriile, elevi, studenți, salariați, militari. Într-o toamnă frumoasă, eram prin clasa VIII-IX, am fost duși la cules de porumb undeva în afara Turzii pe drumul înspre Cluj. Ți se dădea un rând de porumb de cca 1 km pe care trebuia să-l rezolvi. După masă la întoarcere am intrat în curtea unui turdean să ne dea niște apă de băut, omul ne-a dat apă din fântâna proprie, apă bună și rece. Am băut cu sete, numai că de atunci în fiecare toamnă și primăvară făceam o infecție puternică la amigdale, eram tratat cu penicilină și stăteam acasă de fiecare dată câte două săptămâni, prin clasa a X-a m-am hotărât să mă operez. Am fost la un chirurg din Turda, mi-a făcut operația, m-a chinuit,

câteva zile nu am vorbit dar am scăpat de infecție. E drept că de atunci am început să mai răcesc, că doar acele amigdale n-au fost montate acolo aiurea de către Sublimul Proiectant. Culmea că la Cluj era un maestru, doctorul Iubu, care făcea acest gen de operație în câteva minute. Mai târziu am aflat de acest minunat doctor și cadru universitar că a fost persecutat de regimul comunist, și a fost mutat chiar la Turda. Se pare că de acolo s-a pensionat. Acum valorile naționale nu mai sunt persecutate, pleacă singure din țară.

Totuși nu termin cu școala din Turda, am o poveste amuzantă în special pentru colegii mei ingineri electroniști. Într-o vacanță, fiind la LA, vroiam să construiesc un electromagnet, că doar studiasem elemente de electromagnetism la liceu în Turda la lecțiile de fizică. Acasă totdeauna avusesem stupi deci și o sârmă subțire pentru fixarea fagurilor pe rame. Am construit bobina, am alimentat-o de la o baterie și, decepționat, constat că nu atrăgea obiectele feroase. Sârma nu era izolată, ca o consecință în toate vacanțele m-am ocupat doar de tâmplărie, electronică am început să fac doar după terminarea facultății.

Odată am fost cu școala la Luduș, acolo am jucat baschet cu echipa liceului localnic, am câștigat. În continuare am vizitat noua fabrică de zahăr construită cu francezii și în apropiere la Iernut am vizitat centrala electrică pe gaze, două fabrici bine făcute.

Mai jos este tabloul de la absolvirea liceului și apoi pentru vizualizare mai bună am decupat profesorii și elevii, eu sunt primul, în stânga sus.

Am terminat cu amintirile de la școala din Turda, acum voi scrie ceva despre oraș. Turda este un oraș vechi, istoria ei începe în paleolitic, ajunseseră și romanii aici, sunt și urme ale cetății situate pe un platou deasupra orașului numit atunci Potaissa. Încă din perioada interbelică orașul a fost puternic industrializat, aici era fabrică de ciment, fabrică chimică, fabrică de sticlă, fabrică de ceramică, fabrică de materiale refractare (cărămidă pentru furnale), fabrică de ipsos. După război s-au mai adăugat o fabrică de prefabricate din beton, una de covoare gen linoleum și una mai mică de componente auto, în plus fabricile antebelice au fost mărite sau re tehnologizate. Turda era un oraș destul de poluat, iarna după ninsoare zăpada devenea cenușie după scurt timp, datorită prafului de la fabrica de ciment. Uneori se mai întâmplau avarii la uzina chimică, se simțea un aer acid în oraș. Evident după revoluție cam toată industria a fost desființată. Acolo la fabrica de sticlă, care funcționează și acum la parametri reduși, se țineau cursuri pentru meseria de sticlari. Am întâlnit sticlari în București care învățaseră meserie la Turda. Tot în Turda se află o Stațiune de cercetări agricole, cel puțin așa îi știu numele, soiul de grâu obținut acolo este renumit.

Din Turda se trage, din familia renumitului memorandist Ion Rațiu de la sfârșitul secolului XIX, care a luptat pentru drepturile românilor, alt Ion Rațiu, din aceeași familie, renumitul politician revenit în țară după revoluție. Salina Turda, cu exploatarea sării din antichitate, în perioada comunistă a fost folosită ca depozit de brânză și se pare și de murături. După revoluție a fost deschisă și am vizitat-o, iar de vreo câțiva ani a fost modernizată ceea ce a sporit numărul de vizitatori uluitor, ajungându-se la cca 400 000 de vizitatori anual, și numărul este în creștere. Îată ce înseamnă niște autorități cu spirit de responsabilitate și inițiativă. În zona salinei se află Băile Turda cu bază de tratament și prețuri rezonabile, lacuri sărate și un nămol cu proprietăți curative deosebite. Turda a avut liceu de băieți, liceu de fete, liceu maghiar, mi se pare că exista și un liceu agricol și un liceu de chimie. Trebuie amintit muzeul de istorie și teatrul cu stagione permanentă, o construcție din 1902. În încheierea descrierii orașului Turda, situat pe râul Arieș, vreau să mă refer puțin la amplasamentul vechiului oraș, lucru valabil și pentru orașul Luduș, situat pe râul Mureș, sau pentru multe alte localități. Ambele orașe, mă refer la orașele vechi, au fost amplasate în niște zone mai înalte ferite de inundații. În epoca modernă dar în special în perioada comunistă odată cu industrializarea s-au extins mult ambele

orașe dar în zonele de luncă ale Arieșului sau Mureșului. În 1975 când au fost primele mari inundații aceste cartiere noi au fost năpădite de ape. Ulterior au urmat lucrări de îndiguire a malurilor râurilor. Vreau să ilustrez cu aceste exemple grija vechilor generații pentru amplasarea cât mai avantajoasă a noilor localități, astfel încât să fie ferite de intemperiiile naturii. Tot pe această temă, demult veneam cu trenul de la Craiova spre București și observam din loc în loc în Câmpia română un fel de forme de relief, hai să le zic delușoare, cu orientare nord-sud. Toate satele erau așezate pe latura vestică a acestor delușoare, explicația este simplă, dacă ar fi fost așezate pe latura estică iarna ar fi fost expuse crivățului, care cam totdeauna vine dinspre răsărit. În Bărăgan demult erau bordeie, ce idee minunată, iarna erau protejate de gerurile puternice iar vara de căldurile din câmpie, aceste locuințe erau ca un fel de termostate.

Înainte de război era județul Turda din care făceam parte și noi, în general foarte multe localități de pe Valea Arieșului. La sud ne învecinam cu județul Alba, la vest cu județul Bihor. După război au apărut regiunile, noi făceam parte din regiunea Cluj. Când s-au reînființat județele, în anii '60, în mare parte Valea Arieșului a revenit județului Alba, județul Turda nu a mai fost înființat, în acest fel legăturile noastre tradiționale cu Turda și Cluj au fost diminuate. Totuși și acum problemele școlare, de sănătate, economice sunt rezolvate în aceste orașe, accesul fiind mai ușor și mai este vorba și de tradiție. În Orașul Alba Iulia se rezolvă în special problemele administrative.

UCUREȘTI. Facultatea de Electronică

După terminarea liceului și a examenului de maturitate (bacalaureatul) în 1965, am revenit în satul meu unde am învățat singur toată vara la matematică și fizică în vederea examenului de admitere la Facultatea de Electronică și Telecomunicații din Institutul Politehnic București (IPB, acum UPB). La admitere în București am fost cu mătușa mea Ileana Cremene (fostă Bega). Am fost cazat la căminul de la Cotroceni (303) și înscris la facultate, fiindcă nu aveam copie după Certificatul de naștere a fost dat originalul împreună cu celelalte acte la secretariatul facultatii. Cinci ani de zile mi-a stat certificatul de naștere la secretariatul Politehnicii, odată am vrut să-l cer dar nu mi-a fost dat. Deși venisem pentru Electronică, în ultimă instanță vroiam să mă înscriu la Energetică, nu mă simțeam prea bine pregătit, chiar aveam dreptate. Mătușa mea a insistat să mă înscriu la Electronică, a contat și faptul că aveam pe cineva în București,

chiar nașii mătușii mele, al căror băiat tocmai terminase anul II la Electronică. Ce și-o fi zis mătușa, “*nepotul meu să fie mai prejos ?*”, și a făcut bine, electronica mi-a făcut mare plăcere de-a lungul vieții profesionale, nu-mi rămâne decât să-i mulțumesc, datorită mătușii mele am ajuns inginer electronist. Totuși la Electronică se intra cumva mai ușor pentru că erau vreo 300 de locuri, o concurență de 2-3 candidați pe un loc. Eu intrasem cu o notă apropiată de 8, nu rezolvasem problema de geometrie în spațiu. Cum spuneam, eu în liceu și pentru admitere am învățat singur și capitolul de geometrie în spațiu nu l-am asimilat prea bine. Relatez câteva întâmplări din perioada admiterii. La admitere am cunoscut la cămin un candidat din Reșița pe nume Wambach, care mai dăduse examen la Electronică fără să reușească (nici de data aceasta), altfel era un băiat foarte hazliu și ajunsese cumva șeful unei mici găști și împreună am colindat puțin prin București, el se orienta mai bine, ba odată am fost și la un meci de fotbal pe stadionul “23 August”. Un coleg de-al nostru Ovidu Micu, care reușise, a avut proasta inspirație să-și țină portmoneul într-un dulap de la cămin. Se pare că reșițeanul Wambach a văzut mișcarea și la plecare a forțat ușa dulapului și a luat portmoneul, probabil spre amintire sau să aibă cu ce să se întoarcă. Acolo Ovidiu Micu avea și carnetul UTM, în tot timpul facultății a fost admonestat pentru “crasa” neglijență, altul nou nu a primit. Tot la admitere am cunoscut doi candidați, **Dinu Constantin** și **Nicolae Drăgulănescu**, cu ei am ajuns coleg de grupă în anul I. La proba de scris am stat lângă Drăgulănescu fiindcă ni se potriveau numele până la a cincea literă.

În timp ce așteptam rezultatul de la admitere m-am dus într-o zi în Piața Matache să cumpăr un pepene de la un oltean, îl întreb de preț și-mi răspunde cu mare viteză: “*un franc jumate ocaua*”, eu, ardelean, am zăbovit câteva momente până să-mi dau seama ce-a vrut să zică.

Generația noastră, absolventă în 1970, am făcut facultatea în localul din Str. Polizu (vezi poza de sus) și clădirile aparținătoare în perimetrul aproximativ Gara de Nord – Calea Victoriei - Bulevardul 1 Mai. În anul IV sau V am avut vreo câteva ore și în localul nou de pe cheiul Dâmboviței.

Acum câțiva ani colegul Nicu Drăgulănescu ne cerea să scriem amintiri despre anii facultății, în ideea de a le include într-o istorie a Politehnicii. Eu scrisesem ceva despre perioada facultății, în concluzie ce am scris atunci adaug acum fiindcă se lipește bine.

În primul rând aş vrea să mărturisesc că, devenind în septembrie 1965 student al Facultăţii de Electronică şi Telecomunicaţii din Institutul Politehnic din Bucureşti, am fost plăcut impresionat de nivelul profesorilor universitari ai acestei prestigioase instituţii, comparativ cu cei cunoscuţi în liceu. Evident acest lucru nu era valabil chiar sută la sută întrucât existau şi unii profesori de liceu cu prestanţă universitară şi unii profesori universitari de nivel mai scăzut. Dar, după părerea mea, Facultatea de Electronică şi Telecomunicaţii din IPB nu avea pe atunci mulţi profesori foarte buni, probabil şi datorită faptului că era o facultate relativ nouă (înfiinţată în 1954). Pe de altă parte se ştie că în acest domeniu apar cu mare rapiditate lucruri noi ce trebuie să fie rapid asimilate şi predate studenţilor într-o formă cât mai accesibilă şi mai corectă. Este evident că lucrul acesta nu poate să-l facă oricine, mai ales la cel mai înalt nivel şi în timp cât mai scurt. Dacă luăm ca exemplu Arhitectura sau Construcţiunile - domenii antice - în miile de ani de existenţă a lor, s-au elaborat şi consolidat multe cunoştinţe, principii, modele şi “canoane” astfel încât, în lumea modernă, unui profesor îi vine mult mai uşor să predea aceste materii, ţinând totuşi cont de evoluţia de-a lungul timpului. Noi, la Electronică, am avut cinci secţii, dar numai două dintre ele - Radio şi Telefonie-Telegrafie reprezentau domenii mai vechi şi prin urmare beneficiau de profesori cu multă experienţă, cel puţin după părerea mea.

În anul întâi mi-a plăcut în semestrul al doilea cursul de *Analiză matematică* susţinut de profesorul **Miu**. El predă foarte frumos şi inteligibil, ca o consecinţă a experienţei sale în materie dar şi a valorii personale deosebite. La examen am trăit ceva total neplăcut dar şi de neuitat. La curs ne prezentase, cu rezolvare cu tot, un sistem de ecuaţii diferenţiale foarte frumos, şi ca înfăţişare. Înainte de examenul la *Analiză matematică* am parcurs toată materia mai puţin ... sistemul respectiv (ar fi fost suficient doar să mă uit peste el) în ideea că n-o să ni-l dea tocmai pe acela la examen. Culmea a fost că la examenul scris ne-a dat şi acel sistem. Am depus un efort de concentrare deosebit, degenerat chiar şi într-un efort fizic intern, dar sistemul n-am reuşit să-l rezolv. Ca urmare cu nota 6 la scris şi nota 10 la oral am obţinut nota 8 la examen.

Mi-a plăcut *Geometria analitică* predată frumos de profesorul **O. Sacter**, de care auzisem din liceu, cu mențiunea că dacă la examen nu făceai demonstrația de la curs erai taxat la notă. Am pățit și eu, în loc de 10 am luat 9, și aceasta la insistența asistentei.

Despre profesorul **Neacșu** și cursul lui de *Tehnologia materialelor* nu am rămas cu o impresie deosebită, nu avea un stil de predare foarte atrăgător, oricum nici materia nu era una specifică meseriei noastre de ingineri electroniști, mai mult era vorba de o inițiere tehnică într-un domeniu cu care poate mai târziu urma să avem tangențe în activitatea practică (ceea ce mi s-a și întâmplat). Totuși de la profesorul Neacșu am rămas cu o idee pe care o aplic și astăzi. El ne spunea că, înainte de bărbierit, este bine să turnăm apă clocotită pe lamă, probabil pentru ca aceasta să-și refacă structura cristalină în zona tăișului. Într-adevăr, am constatat și constat mereu că după un asemenea „tratament” lama taie mai bine. De profesorul Neacșu îmi amintesc și datorită pătaniei (despre care am aflat mai târziu) a doi colegi - Tibi Popescu și Dan Wolf - care au fost obligați să piardă un an de studiu prin repetare și să facă practică suplimentară în producție doar datorită faptului că au fost surprinși de profesorul Neacșu jucând cărți, în timpul cursului său. Evident, pentru cei doi colegi nu a fost deloc bine că au pierdut un an din viață (deși Tibi ne spunea că a învățat multe lucruri utile pe parcursul perioadei de practică în producție pe care au fost obligați să o facă). Pentru noi, seria următoare, a fost însă avantajos în sensul că am obținut doi noi colegi deștepți și simpatici. În spiritul epocii, se considera atunci că, prin faptele celor doi colegi s-a încălcat „etica și echitatea socialistă”, având în vedere faptul că statul finanța integral învățământul căruia noi studenții trebuia, deci, să-i acordăm o maximă atenție. Nu zic că acești colegi au fost total nevinovați dar cred că și profesorul Neacșu ar fi trebuit să se întrebe de ce studenții joacă cărți la cursul lui !

Cursul de *Desen tehnic* al profesorului **Paul Precupețu** mi-a plăcut, în plus avea și un manual publicat ceea ce mi-a permis să aprofundez anumite aspecte neînțelese la curs. A fost interesant și seminarul unde reprezentam robinetul cu cep. Vreau să spun că desenul tehnic mi-a folosit în practică în sensul că am fost nevoit de multe ori să desenez schițe, evident după regulile tehnice, pentru obținerea anumitor subansambluri mecanice de care aveam nevoie la aparatele mele electronice.

Cursul de *Geometrie descriptivă* al profesorului **Botez** era interesant, bine prezentat în fața noastră dar datorită vitezei de predare și a timpului scurt de dinaintea examenului n-am apucat să înțeleg reprezentarea axonometrică. A fost singurul curs la care am avut restanță în toată perioada facultății, recuperată în vară cu o notă ceva mai mică. Unii colegi, în special bucureșteni, își amânau anumite examene pentru toamnă în ideea de a lua o notă mai mare, ceea ce îți asigură un loc mai în față la repartiție. Eu la așa ceva nu m-am gândit niciodată, nu-mi convenea să-mi stric vacanța petrecută la mine acasă în Munții Apuseni. Pentru bucureșteni era esențial să prindă repartiție în București.

La cursul de *Chimie* predat de Domnișoara **Iulia Georgescu** nu am înțeles mare lucru fiind vorba de un curs scurt ceea ce nu-i permitea să facă o inițiere convenabilă în „imensitatea” chimiei (nu neglijez nici capacitatea mea de înțelegere). De exemplu nu am înțeles noțiunea de pH, foarte des folosită. Culmea e că după 1990 am construit la

firmele mele pH-metre moderne, după toate regulile artei și tehnicii. O chestie hazlie, în timp ce predă, D-șoara la un moment dat a folosit o expresie latinească, ceva de genul “grosso modo”, cineva din sală cu simțul umorului a întrebat ce înseamnă “grosso modo” și D-șoara a răspuns tot cu o expresie latinească, ceva de genul “ad literam”, ceea ce ne-a făcut pe toți să zâmbim, fără ca D-șoara să-și fi dat seama de comicul răspunsului său.

În anul doi mi-a plăcut cursul de matematici speciale, profesorul **Walter Rudner** a predat frumos cu mențiunea că la sfârșit a pierdut foarte mult timp predându-ne tensorii de ordin n , când în toată facultatea la Fizică sau Electrotehnică n-am întâlnit tensori mai mari de ordinul unu sau doi. Când a venit timpul să ne predea și elemente de calculul probabilităților semestrul se terminase, și de calculul probabilităților aveam nevoie în anii următori. În anul paralel profesorul H. Ionescu a ținut un curs foarte bun.

Cursul de *Mecanisme și elemente de mecanică fină* a fost predat la început de profesorul **Traian Demian**, se anunța un curs interesant dar la puțin timp a plecat în străinătate și a fost înlocuit de asistentul Stoica – care era o adevărată catastrofă. De exemplu, venea la curs cu o oră înainte, umplea tabla cu tot ceea ce vroia să expună iar când începea să vorbească de obicei ... se încurca. Acum la drept vorbind de-a lungul vieții profesionale n-am avut mare nevoie de acest curs, a fost bun pentru formarea noastră tehnică.

Cursul de *Bazele electrotehnicii*, predat de profesorul **Andrei Țugulea**, a fost o încântare. De altfel toată catedra de *Bazele electrotehnicii*, condusă de acad. prof. **Remus Răduleț**, era compusă din oameni foarte bine pregătiți, inclusiv asistenții. Uneori când lipsea profesorul Andrei Țugulea la curs era înlocuit de profesorul **Alexandru Timotin**, care nu predă la fel de spectaculos dar mi s-a părut a fi mai profund. Profesorul Timotin ținea un curs facultativ de *Electrodinamică cuantică* la care însă numărul studenților care-l frecventau scădea progresiv. În consecință, profesorul Timotin ne-a spus că numărul auditorilor acestui curs scade exponențial dar nu ajunge niciodată la zero întrucât cursul este finit.

Profesorul **Edmond Nicolau** ne predă cursul de *Măsurări electrice și electronice* care ar fi putut fi foarte interesant și util pentru viitoarea profesie de inginer electronist, dacă ar fi fost predat în mod corespunzător. La anul paralel ținea același curs conferențiară **Mariana Beliş**, un curs minunat pentru care studenții respectivi consideră că au avut mare noroc. Cu doamna Mariana Beliş am trăit o mică revelație. Ea a venit odată la seminarul nostru de *Măsurări electrice și electronice* și ne-a arătat cât de ușor se proiectează o sursă simplă de tensiune continuă stabilizată. Modul de prezentare mi s-a părut a fi ceva deosebit, mai ales că la curs se predă prea multă teorie fără exemplificări practice. Evident, mai târziu, am proiectat, printre altele, și surse stabilizate mai simple sau mai complicate, fără să mă mai mir. A fost evident că profesorul Nicolau fiind mai în vârstă nu mai avea chef și / sau răbdare ca să-și elaboreze un curs încheiat. El venea de fiecare dată cu câte o carte sau revistă și copia de acolo, pe tablă, diverse relații matematice și scheme. În plus, deși avea un scris ordonat și inteligibil, scria foarte mărunț, astfel încât noi cei din bănci citeam cu mare greutate cuvintele și cifrele sale. Uneori începea să scrie din partea dreaptă a tablei, iar

eu începeam să scriu tot din dreapta paginii în ideea că el va continua să scrie spre stânga tablei, dar profesorul Nicolau continua scrisul ... tot spre dreapta. La o ședință de curs ne-a spus, la un moment dat, că celebra actriță americană Marilyn Monroe a fost o perioadă nevasta cunoscutului scriitor Arthur Miller. Până la urmă cursul profesorului Nicolau a fost scos din planul de învățământ - era prin 1968, pe la sfârșitul anului III, când s-au scos multe cursuri la toate facultățile din IPB, astfel încât, timp de câteva zile, la căminele din Regie a avut loc o relaxare generală, toată lumea era la ștrand. Culmea e că în viața mea profesională am lucrat 20 de ani la Institutul Național de Metrologie unde am abordat tehnica măsurării, care practic a fost domeniul pe care l-am urmat o viață întreagă și mi-a produs mare plăcere. Tot cu acea ocazie ni s-a scos cursul de „*Mașini electrice*”, foarte interesant și bine prezentat, susținut de profesorul **Nicolae Ștefănescu**.

Cu profesorul **Sarian** am făcut cursul de *Mecanică*, un curs interesant, dar profesorul predă foarte lent și neexpresiv încât la cursul lui de regulă te cuprindea un somn copleșitor, mai ales că orele de curs se țineau după masă pe la orele 16. Norocul nostru a fost că profesorul realizase și publicase un manual, astfel încât nu au fost probleme deosebite la acest curs.

Profesorul **Ioan Teodorescu** ținea, numai pentru studenții de la Secția Ingineri fizicieni, cursul de *Acceleratoare de particule* - un curs frumos, cu manual tipărit. În plus, profesorul avea evidentă experiență practică întrucât era și angajat al Institutului de Fizică Atomică de la Măgurele, unde ne-a și dus odată în vizită.

Îmi amintesc că am făcut și un curs de *Rezistența materialelor*, dar nu mai știu exact numele profesorului (**Gherman** ?), în orice caz îmi amintesc că a predat bine, iar la seminar am învățat să lucrăm cu rigla de calcul, acum deja o relicvă tehnică.

În fine vreau să evoc cursurile profesorului **George Ionescu**, care era ironizat în Facultate, chiar primise o poreclă jignitoare, dar mie mi-au plăcut cursurile predate, e vorba de „*Reactoare nucleare*” și „*Utilizarea izotopilor*”, chiar dacă domeniul nuclear nu mă pasiona în mod deosebit. Profesorul și-a conceput cu multă grijă cele două cursuri cărora le-a dat și o orientare practică. Exact în acea perioadă venise în București un profesor american împreună cu doi asistenți, specializați pe domeniul nuclear. Au adus și un reactor nuclear tip școală care a fost instalat pe locul fostului hipodrom din Calea Plevnei. Profesorul Ionescu a avut amabilitatea să ne ducă în vizită la acest reactor, a fost ceva foarte instructiv.

Spre final totuși țin să remarc că unii asistenți erau slab pregătiți profesional. După părerea mea, ideal ar fi fost ca seminariile să fie ținute tot de profesorii care predau cursurile. Mă întreb și acum dacă în acele vremuri exista vreo colaborare strânsă între profesori și asistenți, mergând pe ideea că exemplificările practice ale teoriilor de la cursuri ar fi fost foarte instructive pentru viitorii ingineri. Laboratoarele erau slab dotate în acea vreme, motivele erau multiple. Evident, în cei cinci ani de facultate nu înveți meserie, de abia îți dai seama cam ce înseamnă profesia de inginer, dar un profesor bun te marchează pentru toată viața. Pentru oricare începător din orice domeniu există șansa ca de-a lungul formării profesionale să întâlnească oameni de valoare, maeștri, care îl

vor ghida pe drumul succesului. Din păcate această șansa nu surâde oricui, de multe ori șansa ți-o „fabrici” singur, numărul măștrilor este mic.

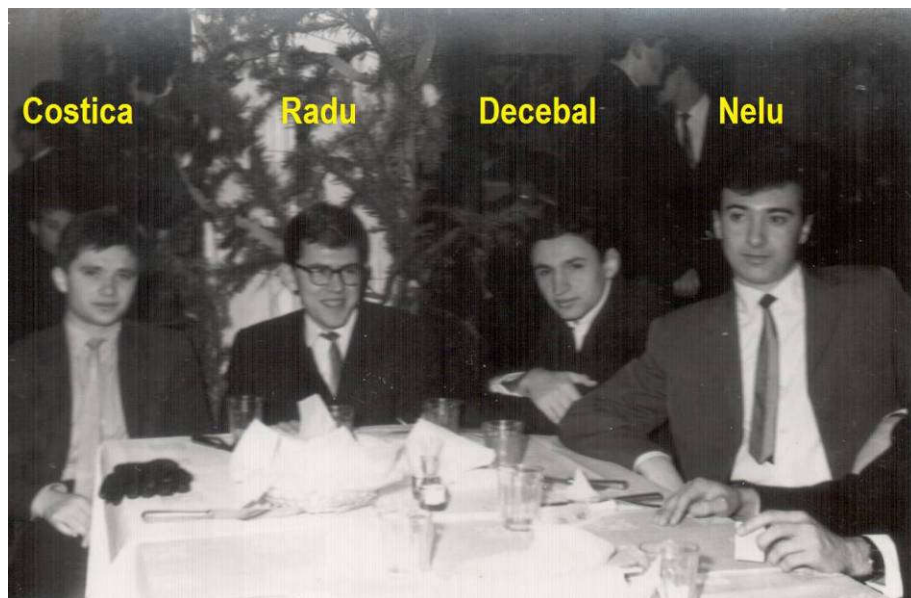
Nu vreau să termin fără a vorbi despre viața de la cămin. Ca majoritatea studenților din afara Bucureștiului am locuit și eu la Complexul Regie de la Semănătoarea, în vechile clădiri. Pot să spun că atunci condițiile erau foarte bune. Fiecare clădire avea portar, era personal de serviciu care cred că făcea zilnic curățenie, rufe erau adunate săptămânal pentru spălat, mâncarea la cantină era bună, în incinta complexului era cabinet dentar (unde lucra o dentistă drăguță) și teren de sport. În spațiul dintre clădirile A și B (cele mai îndepărtate) uneori veneau artiști la întâlnire cu studenții, acolo l-am văzut pe **Victor Eftimiu**, **Grigore Vasiliu-Birlic**, **Amza Pellea**. În Polizu aveam întâlniri cu scriitorii, acolo au venit **Adrian Păunescu**, **Ana Blandiana**, **Fănuș Neagu**, **Leonid Dimov**, **Ilie Constantin**. Tot în Polizu l-am văzut în aula mare pe **Henri Coandă** și pe acad. **Remus Răduleț**. Amintesc spectacolele de teatru memorabile susținute la Casa studenților de actori ai Teatrului Național (Grigore Vasiliu-Birlic, **Ion Finteșteanu**, ș.a.) Acolo era o atmosferă fantastică, odată la o piesă de **Aurel Baranga**, în care se făceau anumite aluzii subtile despre stările de lucruri de la noi, izbucnise un râs teribil, actorii de pe scenă râdeau împreună cu studenții din sală. Tot la Casa studenților am văzut piesa „Topaze” de **Marcel Pagnol**, în rolul principal a jucat Grigore Vasiliu-Birlic, a fost fenomenal.

La cămin, prin anul II sau III, un coleg de facultate din anul întâi, **Valentin Clapon**, m-a învățat să fac poze. Aveam un aparat Agfa, moștenit din familie, care mergea cu film 6 x 9. În acest fel puteam face poze prin simpla suprapunere a filmului peste hârtia fotografică. Este interesant că la expunerea de câteva secunde număram în gând 1, 2, 3, etc. Mai târziu un coleg de serviciu m-a învățat să număr 21, 22, 23, etc, spunându-mi că în acest fel mă apropii mai precis de secundă. Evident mai târziu mi-am cumpărat aparat de mărit și alt aparat foto. Multe poze făcute atunci, mai rele sau mai bune, le-am înglobat în această lucrare. Cu aparatele foto digitale actuale domeniul a fost revoluționat dar și diseminat în rândul amatorilor.

În final vreau să relatez ce citeam odată: geniile precocce apar îndeobște în domeniile șah, muzică și matematică, este suficient să înveți regula jocului după aceea te desfășori nestingherit, limitat de propria imaginație. În inginerie, medicină și alte domenii meseria se învață de-a lungul anilor, ca o consecință a activității profesionale și a experienței acumulate, cei cinci ani de facultate sunt doar un punct de plecare, ce-i drept foarte important.

Totuși înainte de a termina facultatea mai povestesc câteva întâmplări de la căminul din Splaiul Independenței. Când eram în anul I Electronica a fost repartizată în corpul A, ultimul cămin. Într-o seară s-a desfășurat o distracție cam ciudată, studenții aruncau de la diferitele etaje pungi de plastic umplute cu apă, la impactul cu asfaltul făcea un “pleosc” puternic. Cum și de ce a apărut această nebunie nu știu, cert e că după acest eveniment Electronica a fost mutată în alt corp de clădire, în F. Tot în corpul A pentru prima și ultima dată în viața mea în camera în care stăteam au apărut ploșnițe, niște insecte foarte insistente de care nu prea ai cum să scapi. S-a făcut o chimizare puternică și am scăpat. Primele două Revelioane le-am făcut în sala de sport din căminul

303 și în cantina din Piața Buzești (vezi poza de mai jos, cu **Constantin Dinu**, **Radu-Diomid Drăguș**, **Decebal-Nanu Farini**, **Ioan Chiș**).

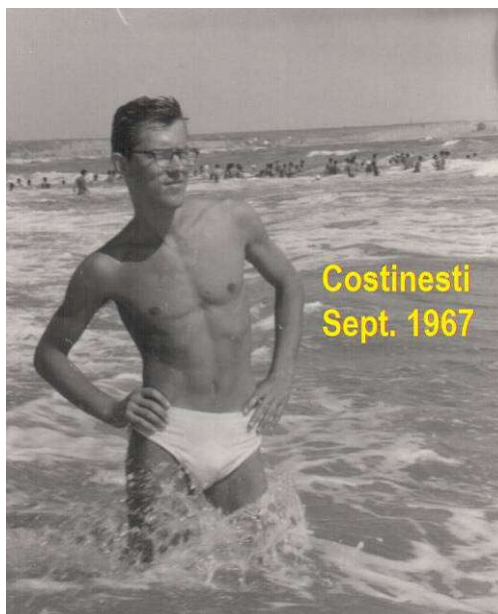

Pentru a ilustra evoluția noastră în timp (ne-am colorat, nu-i așa ?) dau mai jos o poză la o întâlnire a celor patru protagoniști după peste 40 de ani. Din păcate Ioan Chiș ne-a părăsit recent.

La primul Revelion din căminul 303 din Cotroceni țuca de la aperitiv s-a băut cu pahare pentru apă, ceea ce pe mine m-a cam surprins. Când am gustat-o am constatat că era țucă slabă, la prima distilare. Eu, venit din Ardeal, nu știam că există așa ceva, știam doar de palinca dublu distilată, cu tăria de 52-55 grade alcoolice.

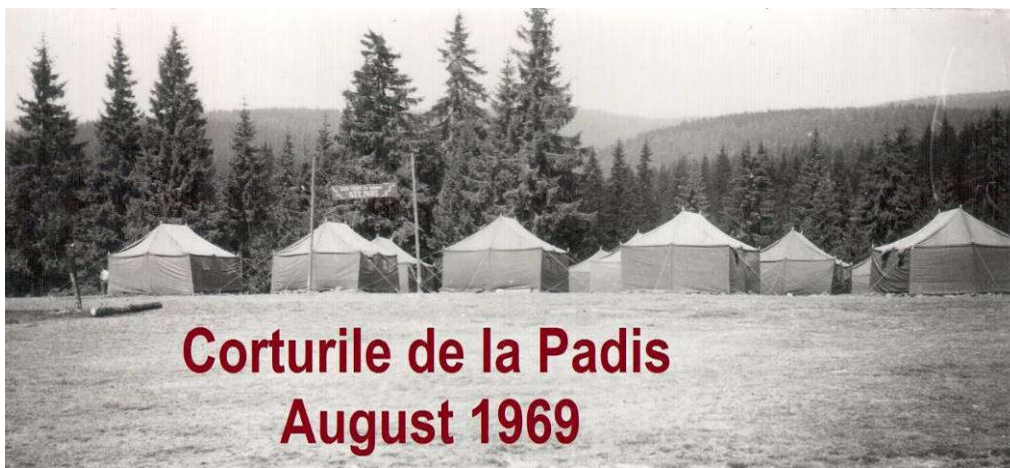
La sfârșitul anului II obținusem de la facultate un bilet pentru o vacanță la Marea Neagră în stațiunea Costinești. Lucrul acesta s-a întâmplat datorită faptului că la sfârșitul semestrului I din anul II obținusem la examene doi de 9 și doi de 10, ceea ce mi-a permis să obțin biletul mult dorit, în urma unei cozi mari la care am fost nevoit să stau (lucru de altfel bun, înseamnă că au fost mulți studenți cu note mari). Poza de mai jos atunci a fost făcută. La Mare am avut plăcerea să mă întâlnesc cu **Viorel Berar**, fost coleg de clasă la liceul din Turda. El era student la Timișoara, ulterior profesor la Facultatea de Agricultură din Institutul Agronomic din Timișoara. Fiind la Costinești am făcut prima ieșire din țară în viața mea, este vorba de o excursie de o zi cu autocarul până la Varna în Bulgaria, cu acea ocazie am vizitat și Balcikul.

În vacanța de după anul IV am mai fost într-o excursie studențească la Padiș în Munții Apuseni, de data aceasta plătită. Am fost la Cluj unde am fost cazat în căminele studențești, de acolo am fost duși cu autobuzele până la Padiș, care este cumva un punct central pentru excursioniștii în Apuseni. Acolo am fost cazați în niște corturi militare cu câte patru paturi (vezi fotografia).

La cămin, cred că era prin anul III, într-o seară, poate chiar în ajun de Crăciun, a apărut între cămine o formație de studenți colindători și chiar au colindat. Cum și ce a fost nu știu, știu doar că autoritățile comuniste s-au alertat și de acum încolo au început și studenții vacanța de iarnă o dată cu elevii, deci prindeam acasă și Crăciunul și Anul Nou, până atunci noi aveam vacanța de iarnă pe la începutul lunii Februarie.

Vreau să mai semnez ceva, când eram mai tânăr eram fascinat de titlurile academice, de exemplu “*profesor doctor inginer WZ*” sau când vedeam “*academician profesor doctor docent inginer XY*” mi se părea ceva fantastic. Acum sunt mai puțin mișcat de aceste titluri convins fiind că în spatele lor nu se ascund întotdeauna mari valori. Ba puțin sunt deranjat de următorul aspect, fără a neglija valoarea profesorilor care în societate au un rol esențial, mă gândesc la ingineri.

Corturile de la Padis August 1969

Evident că așa cum sunt profesori excepționali, evidențiați cu titlurile academice, sunt și ingineri de elită dar care rămân nominalizați tot ca “ingineri”, n-am văzut de exemplu formulări de genul “*serenissimus genialus inginer GY*”. Mai zic ceva, mă enervează formulările devenite uzuale “*inginerii financiare*”, păi de aici trebuie să înțelegem că ingineria are ca obiect fraudă și înșelăciunea. Dacă vrem o formulare corectă zicem “*politici financiare*” și atunci își dă seama fiecare despre ce este vorba. Pe chestia aceasta eu am făcut o sesizare la AGIR (Asociația Generală a Inginerilor din România) dar n-am primit nici un răspuns. Acum vin cu o vorbă auzită cândva, care trebuie luată ca o simplă glumă fără vreo adresă asupra cuiva, mergând pe ideea că orice muncă făcută cu seriozitate și responsabilitate este bine venită în societate, evident mă refer la muncile utile comunității: “*se zice că dacă cineva nu e bun ca inginer se face profesor, dacă nici ca profesor nu face față atunci se face consilier*”.

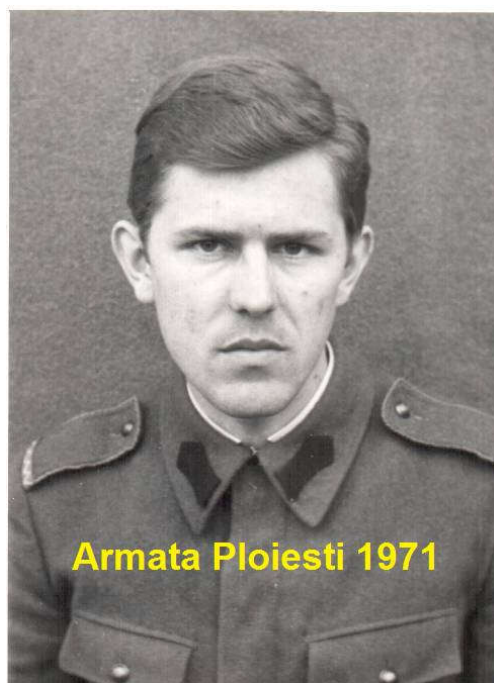
Promiteam că voi relata ceva despre o întâmplare cu o fată din București. Eram în ultimii ani de facultate, odată urc în tramvai să merg spre Calea Victoriei și în tramvai, ce văd, o fată blondă admirabilă, minunată, cu minijupă cum era moda atunci, o privesc fascinat, parcă și ea îmi dă atenție, numai că la un moment dat ea coboară din tramvai, eu nu o urmez pentru că la vremea aceea eram dominat de un gând, “dacă mă refuză?”, vă dați seama ce cretin eram, mai puteți afirma că nu eram un handicapat mintal? De-a lungul anilor totuși mi-am revenit, adică am evoluat pozitiv.

ACTIVITATEA PROFESIONALĂ

După terminarea facultății în 1970 a urmat evident repartiția. Eu împreună cu colegul **Stelian Popa** am ajuns la o fabrică **ICMA** (Întreprinderea de Construcții Metalice și Aparataje) de pe platforma Republica-București, unde trebuia să facem inspecții radiografice cu raze X la sudurile cazanelor care se construiau aici. Era vorba de niște filme care se instalau de către operatori în anumite zone ale sudurilor cazanelor. Razele X erau produse de un aparat special, nu era vorba de surse radioactive permanente, aparatul era instalat împreună cu cazanul într-o incintă ecranată cu plumb. Nu a fost o activitate prea plăcută, implica și multă rutină, dar intra în specialitatea noastră de ingineri fizicieni. Până la urmă am plecat, eu la Institutul Național de Metrologie București, Stelian la IFA Măgurele.

În perioada activității la ICMA am făcut armata la Ploiești timp de 7 luni, la Radiolocație. Nu a fost o armată prea grea, noi eram într-o școală militară dar totuși acolo simțai o anumită tensiune interioară, bine întreținută, șefii armatei sunt buni psihologi. Până la urmă acesta este rostul armatei, să te țină încordat, să fi gata oricând să înfrunți inamicul. Armata este o instituție, poate milenară, cu reguli bine definite și consolidate dar și cu multe expresii tipice. De exemplu în armată nu se zice “*poftim ?*”, se zice “*ordonati ?*”, în armata nimic nu “*se face*”, totul “*se execută*”, etc. Evident că aceste expresii uneori ajung și în viața civilă, de exemplu un locotenet-colonel ne spunea odată că a fost în satul lui natal din Moldova unde a avut plăcerea să-și vadă consătenii cum “*executau*” dansuri populare. Ne-am și distrat mult în armată, fiind și mulți colegi de grupă în viața mea nu am râs așa mult. Aveam acolo un locotenet-colonel pe nume **SIMA**, care se ocupa de un pluton de gospodărie cu soldați veniți din nordul Bucovinei, numai nume de Iriminciuc, Hapenciuc, Boiciuc etc. Numelui SIMA i s-a dat următoarea interpretare: “*Sistem de Intensificare a Muncii în Armată*”, ne mai puneă și pe noi la făcut curățenie în incinta unității. Aveam și teren de sport la dispoziție, masa era bună, de patru ori pe zi. În armată am mâncat atâta unt că după aceea doi ani nu mi-a mai trebuit, ulterior mi-am revenit. În continuare apare o poză din armată, cu Ioan Chiș comandant de grupă, mai lipsește doar Ervin Gurău care era în altă grupă.

Fiind la ICMA mereu vroiam să plec, mă interesa, ca de altfel în toată perioada activă, să-mi exercit meseria de inginer electronist. Este drept că dacă ajungi șef la locul de muncă salariul crește, cu atât mai mult cu cât rangul crește, dar cu atât te îndepărtezi de meserie. Pe mine m-a interesat meseria tot timpul și pot să spun că mi-a produs mare plăcere, chiar dacă am beneficiat de un salariu nu prea mare, până la urmă plăcerile se plătesc, nu-i așa ? De la întreprindere m-am mutat la un institut care avea laboratorul chiar în incinta fabricii, se numea **ICPAIUC** (Institutul de Cercetare, Proiectare Aparataje, Instalații și Utilaje de Construcții). Aici am început să mă ocup de tehnica măsurării, chiar dacă nu eram prea bine dotați cu aparatură. Era un stand de încercări unde trebuia măsurată temperatura, se foloseau termocupluri. Pentru cei cunoscători, un termocuplu are două joncțiuni, una de referință și una pentru măsurare. Ei aveau joncțiunea de referință plasată într-un mic termostat, numai că joncțiunea respectivă era de la alt tip de termocuplu și în consecință măsurările erau afectate de erori. Eu mi-am dat seama de defectul respectiv, am pus sistemul de măsurare la punct și la o ședință șeful de laborator m-a felicitat. Ca o recompensă pentru această faptă șeful de laborator și se pare și director adjunct, când am plecat la **INMB** (Institutul Național de Metrologie București) nu mi-a acordat transferul, am plecat prin demisie și am pierdut o treaptă de salarizare pe care n-am mai recuperat-o niciodată. Dar ce mai contează, dragostea pentru meserie a primat. Tot la ICPAIUC făcusem în colaborare cu INMB, așa ne-am cunoscut, un anemometru cu 6 canale. Anemometrul măsoară viteza vântului, cu tehnica de atunci și cu nivelul nostru de pregătire sistemul de achiziție și afișare date consta dintr-un înregistrator performant (mai bun decât cele făcute la FEA după licență japoneză). Culmea e că pe vremea aceea se construia Sala polivalentă, fiind odată acolo am constatat că evaluarea curenților de aer de la instalația de climatizare se făcea cu anemometrul nostru.

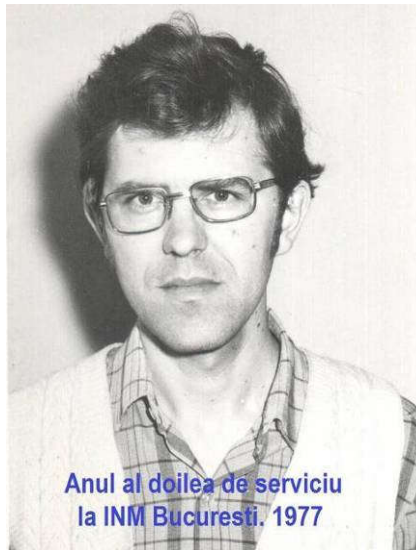

Radu. Octombrie 1970
Primul an de serviciu

La **INMB** am lucrat 20 de ani. La INMB se păstrează etaloanele naționale ale majorității mărimilor fizice (timp-frecvență, tensiune electrică, rezistență electrică, presiune, debit, pH, vâscozitate, lungimi, mase, mărimi fotometrice, umiditate relativă, temperaturi, etc.) În general, acolo unde se poate, pentru etaloanele primare se apelează la fenomene cuantice, care au proprietatea că nu au fenomen de îmbătrânire și sunt slab

influențate de factori externi, de exemplu temperatura. Ca un fapt interesant un etalon primar, deci cu precizia maxim obținută, nu este singur, se constituie așa numitul “grup etalon” format din cel puțin trei etaloane primare pe următoarea idee, dacă un etalon “o ia razna” adică își modifică precizia celelalte două semnaleză defectul, este puțin probabil ca două etaloane să devieze simultan din zona de precizie. În concluzie etaloanele grupului se intercompară permanent pentru a evita erorile. Noțiunea de "grup etalon" este relativ largă, incluzând grupuri de până la câteva zeci sau chiar sute de etaloane, aflate în același loc sau locuri apropiate, aparținând aceluiași laborator sau laboratoare diferite. Foarte spectaculoase sunt grupurile de etaloane de timp și frecvență, care pot fi intercomparate la distanță, prin semnale de timp și frecvență. Un caz particular este cel al comparațiilor inter-laboratoare sau internaționale, care pot fi privite ca grupurile etalon "temporare". La erori foarte mici, să zicem sub 10^{-10} până pe la 10^{-16} ,

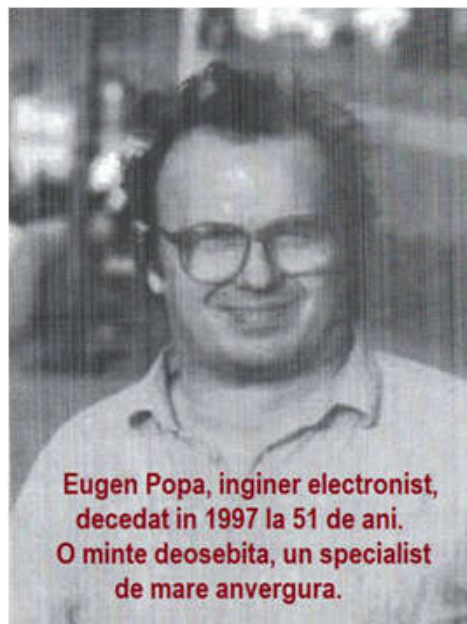
se folosesc metode statistice speciale pentru intercomparare, așa numita varianță Allan (un american), cu statistica tradițională se obțin nedeterminări. Aceste precizii uriașe se realizează la etaloanele de timp-frecvență care folosesc tranzițiile atomice. Aceste etaloane primare se intercompară permanent cu etaloanele din alte țări, astfel că la nivel planetar se realizează o uniformitate, nu apar deviații de la o țară la alta. Pe lângă etaloanele primare există etaloane de ordin inferior, de diferite ordine, care sunt folosite curent în operațiile de verificare ale aparatelor de măsură din industrie, cercetare, medicină și alte domenii. Evident la rândul lor etaloanele secundare se compară permanent cu etaloanele primare pentru sesizarea eventualelor abateri și corectarea sau consemnarea lor. Aceste comparații nu se fac la întâmplare, ci în mod sistematic, conform unor "scheme de transmitere a unităților de măsură", prevăzute în norme / instrucțiuni și standarde. În felul acesta se realizează așa numita “trasabilitate” la etaloanele primare, pentru a înțelege cumva acest termen să ne închipuim că mergem cu mașina personală până în Vietnam, adică undeva în extremul orient al Asiei și acolo constatăm că am pierdut de la mașină o piuliță M16. Ce facem, mergem la un magazin și cerem respectiva piuliță, o înșurubăm și constatăm că se potrivește perfect. De ce, pentru că și ei folosesc etaloane primare care le compară permanent cu etaloanele mondiale.

INMB ca institut național are rolul de a păstra și conserva etaloanele primare, de a face intercomparare a acestor etaloane și eventual și a unor etaloane de ordin inferior cu etaloanele BIML (Biroul Internațional de Măsură și Greutăți) dar și intercomparări bilaterale cu diverse țări. Un alt rol este de a transmite unitatea de măsură pe întreg teritoriul țării, adică de a asigura etaloane secundare în toate zonele pentru verificările metrologice curente. INMB mai face și verificări curente, pentru bani, când în mod normal aceste verificări ar trebui făcute de laboratoare autorizate, pe ideea descentralizării. În mod normal INMB ar trebui să se ocupe doar de metrologia științifică, adică cercetări în domeniul etaloanelor primare și de ordin inferior, intercomparări internaționale. Aceste lucruri se pot face dacă se prevăd fonduri financiare și în măsura în care se dispune de personalul științific adecvat. Actualmente INMB și-a mai pierdut din prestanță, ca atâtea alte instituții, unele chiar desființate, deoarece industria și cercetarea au cam fost distruse după anii '90. Metrologia este direct legată de necesitățile industriei și cercetării. Este de remarcat că țările mai mici nu au etaloane primare, pentru lucrări de etalonare sau verificare metrologică sau în general spus pentru servicii metrologice apelează la țările vecine. La Radio sau TV se mai fac și confuzii, uneori se comunică timpul probabil de la Institutul de "Metrologie", în loc de "Meteorologie" din neștiință sau din defectul de exprimare rapidă, totuși "metrologia" se ocupă cu știința măsurării iar "meteorologia" se ocupă cu prognozarea vremii. Legat de aceste etaloane menționez că am atașat și unele texte primite de la d. **Aurel Millea**, fost șef de laborator și director la INMB.

La INMB în prima perioadă am lucrat la un laborator numit de automatizări, adică se verificau metrologic elementele de automatizare cu funcții de măsurare. De exemplu la un regulator de temperatură se verifica funcția de măsurare a temperaturii, funcție asigurată de un traductor de temperatură (Pt100, termocuplu, termistor, etc.). Acolo proiectasem o serie de simulatoare (de termorezistență, de termocupluri, de pH, de umiditate relativă, de conductivitate) destinate pentru verificări în industrie și intrate în producția atelierului institutului. Eram totuși nemulțumit de munca prestată și m-am mutat la așa numitul colectiv de Frecvențe înalte care practic făcea parte din Laboratorul de Mărimi Electrice condus de dr. ing. **Aurel Millea**, care provenea din prima generație de ingineri electroniști, deci primii absolvenți ai facultății de Electronică nou înființată după 1947. Primii absolvenți au fost în 1956, Aurel Millea a fost printre fruntașii acestei prime serii de ingineri electroniști. La noul loc de muncă am avut plăcerea să lucrez cu **Eugen Popa**, inginer electronist promoția 1969 la secția RADIO. El din tinerețe a avut contact cu electronica deoarece provenea din zona Galațiului unde mai găsisese componente electronice de pe la stațiile sovietice de telecomunicații. A fost o minte deosebită, în afară de excelența în specialitate avea și preocupări de cultură generală. A proiectat foarte multe aparate electronice de măsură și etaloane care au intrat în producția de serie a atelierului de producție al institutului. Cu Eugen Popa am învățat să programez direct în limbaj mașină microprocesorul Intel 8080 care ne-a permis să proiectăm aparate de măsură cu microcalculator înglobat, ceea ce a dus la o creștere considerabilă a performanțelor. Povestea microprocesoarelor și a microcontrolerelor o voi continua mai târziu. Când am fost coleg cu Eugen Popa încheiasem un contract cu

ICCE Băneasa (institut în domeniul semiconductoarelor), urma să facem un aparat pentru măsurarea rezistivității barelor și plăcilor de semiconductor, ceea ce s-a și făcut. Am fost trei colegi, E. Popa și încă doi, **Corneliu Dragomir** și Radu Drăguș. Ultimii doi, ca învățăcei în programarea microprocesoarelor, am lucrat șase luni pentru elaborarea programului, fiindcă eram începători și programam direct în limbaj mașină, adică programul care se încărca direct în memoria plăcii logice a aparatului. Varianta rapidă este să programezi inițial într-un program de ordin superior, voi vorbi mai târziu despre acest subiect. Menționez doar că actualmente un softist adevărat face programul nostru de șase luni în câteva zile.

La un moment dat, într-un concediu, Eugen împreună cu a doua soție **Ileana**, matematiciană la INMB, mi-au făcut o vizită în Munții Apuseni în satul meu. Din păcate Eugen Popa a decedat destul de repede, la 51 de ani, din cauza unei boli, eu n-am putut participa la ceremonia funerară pentru că simultan același eveniment s-a petrecut cu soacra mea.

În ultimii ani de ședere la INMB, după 1990, am obținut o finanțare de la Ministerul Învățământului pentru o temă de cercetare legată de operarea pasivă a maserului cu Hidrogen. Am colaborat cu un valoros cercetător de la IFA Măgurele, dr. ing. **Octav Gheorghiu**, absolvent al secției RADIO de la Electronică, și-a dat doctoratul cu prof. **Gheorghe Cartianu**. Octav Gheorghiu a proiectat și construit maserul activ cu Hidrogen de la noi din țară. Maserul, construit în trei exemplare, era destinat a fi utilizat ca etalon primar de timp-frecvență la INMB.

Mai fac o digresiune despre etaloanele de timp-frecvență. Etalonul de timp cel mai utilizat pe planetă este cel cu Cesium, care se prezintă sub forma unui aparat uzual, ușor de manevrat. Sistemul GPS se bazează pe niște sateliți staționari pe care sunt montate aceste etaloane. Etalonul în sine poate fi cumpărat de la firma constructoare, precizia este de cca 10^{-14} . Un alt tip de etalon primar de timp-frecvență este maserul cu hidrogen. În general maserul activ cu Hidrogen se prezintă sub forma unui dulap de

dimensiuni relativ mari, nu se construiește în serie, fiecare țară care dorește și poate își construiește propriul maser. Maserul activ cu Hidrogen este de fapt un oscilator, bazat pe o tranziție a Hidrogenului de cca 1 GHz care are loc într-o cutie rezonantă pe aceeași frecvență. Selectarea atomilor cu tranziția pe 1 GHz, sau așa zisa inversie de populație, se realizează cu un câmp magnetic care interacționează cu momentul magnetic al atomilor respectivi. La maserul cu Hidrogen este foarte importantă stabilizarea temperaturii pentru a face neglijabilă această influență, în special asupra cavității rezonante. Avantajul maserului activ cu hidrogen este precizia ridicată, până spre 10^{-16} și o linie spectrală foarte îngustă, cca 1 Hz la frecvența de 1 GHz. La maserul pasiv cu Hidrogen stabilizarea temperaturii nu este așa importantă, precizia este ceva mai mică, avantajul principal este că poate fi miniaturizat sub forma unui aparat care stă pe masă. Acest lucru s-a realizat după '90, englezii au venit cu partea electronică iar rușii cu o cutie de rezonanță de dimensiuni mici care a permis miniaturizarea. Un bloc foarte important în maserul pasiv cu Hidrogen este sintetizorul de frecvență care permite să se meargă cu sinteza până la o rezoluție de 0,001 Hz. Sintetizoarele de frecvență de asemenea rezoluție se bazează pe dezvoltări matematice care apoi sunt implementate în circuite electronice. Este de remarcat că în vremile actuale cu sinteza de frecvență se poate merge până în domeniul optic. Mai există un etalon de timp-frecvență, este vorba de etalonul cu Rubidiu, care poate fi considerat ca un etalon de ordin inferior, precizia de cca 10^{-10} , care are avantajul că este produs curent, este miniaturizat și poate fi utilizat la verificări metrologice curente. Există și etaloane cu cuarț, au o precizie între 10^{-7} ... 10^{-6} , pot fi miniaturizate și mai mult și au prețuri minime. În general în laboratoarele din țările dezvoltate se fac cercetări continue în acest domeniu, având în vedere și alte elemente, în afară de Cs, H, Rb, de exemplu Hg.

Revin din digresiune. Vreau să spun că eu am mers cu lucrările la tema Maserul pasiv cu Hidrogen până la un anumit nivel după care am renunțat. Printre altele trebuia să mă mut la Măgurele, dar pe mine această navetă zilnică m-ar fi dărâmat, cu condiția fizică stăteam destul de rău, ca și acum de fapt. Este unul din puținele cazuri dacă nu chiar unicul la care am renunțat la un moment dat și nu l-am dus până la capăt. Renumitul poet Ștefan Augustin-Doinaș (căsătorit cu celebra balerină Irinel Liciu) avea o vorbă: *“ardeleanul este omul care dacă se apucă de o treabă o duce până la capăt”*.

Între timp la Metrologie am ajuns în alt colectiv, oricum cel vechi se răvășise, în noul colectiv aveam de făcut în special verificări metrologice, care nu mi-au convenit, era vorba de multă rutină, de aceea am plecat la ICPET. Dar mai întâi vreau să spun că în 1992 am făcut prima firmă, evident firmă de producție aparatură electronică, în special aparate de măsură. Mergeam în paralel cu munca la INMB, inițial am fost cinci persoane dar în principal am rămas patru. Vreau să spun că după revoluție eram angrenat în tema de cercetare mai sus menționată și nici nu eram informat despre economia de piață, așa că nu mă gândeam la eventualitatea înființării unei firme. În acea perioadă apăruse la noi o revistă, “Business Tech International”, avea articole despre economia de piață scrise de autori americani dar traduse în limba română. Redactorul șef era o doamnă măritată cu un român american. M-au fascinat acele articole care până la urmă m-au determinat să facem o firmă. Felul de a face afaceri descris în revistă, “business”,

sugera ideea de reușită într-un domeniu, de a face afaceri la modul elevat. În general această reușită este apreciată pe piața americană. La noi, din păcate, încă înainte de 1990 de la cuvântul “business” s-a ajuns la oribilul “bișniță”, adică o afacere tenebroasă, frauduloasă, ceva în afara legii și a bunului simț, deși într-un fel a fost bună în perioada când nu mai găseai cafea (în perioada crizei de cafea am început și eu să beau) și alte produse de uz curent. La un moment dat redactorul șef al revistei împreună cu câțiva autori de articole au venit în București la Sala Palatului unde a avut loc o întâlnire cu cititorii. Mi-a plăcut expunerea unei doamne care a vorbit despre afacerile non-profit,

după felul prezentării ajungeai la concluzia că aceste organizații de fapt erau foarte profitabile pentru societate, în sensul că promovau acțiuni de interes comunitar, de exemplu păstrarea curățeniei stradale. Acțiunile acestea comunitare sunt foarte importante pentru crearea unui climat sănătos în societate, noi mai trebuie să învățăm. Din păcate la un moment dat revista și-a sistat apariția, în orice caz câțiva ani cât a funcționat a fost o încântare, am toate numerele.

În perioada celor 20 de ani cât am funcționat la INMB vreau să povestesc o întâlnire memorabilă, zic eu, când la institut a fost invitat marele matematician acad. **Octav Onicescu**. Ca de obicei la întâlniri cu mari personalități te aștepti la povești fascinante din viața lor. Nu s-a întâmplat așa ceva, savantul pur și simplu a ținut la tablă o lecție de matematică. De valoarea acestei lecții abia ulterior mi-am dat seama. A luat niște categorii sociale pe care le-a pus în tabele, a tot modificat și selecționat aceste tabele până când în final a reușit să obțină categorii de oameni cu însușiri apropiate, din acel moment se puteau face evaluări matematice asupra oamenilor, deci o aplicație a matematicii în domeniul social.

Ceva interesant s-a petrecut în Noiembrie 1989 când a avut loc ultimul congres al partidului, mi se pare al XIV-lea. Ca de obicei am fost și noi convocați în Piața Palatului vis-a-vis de Comitetul central unde vorbea Ceaușescu. Ne-am adunat undeva pe la restaurantul Mărășești, de unde am luat-o în sus spre Intrecontinental și de acolo la un moment dat făceam stânga spre Piață. În zona hotelului erau mulți ziariști străini cu

aparate de filmat, la un moment unul își îndreaptă aparatul drept spre securistul nostru, care de la o vreme avea camera lui la Institut. Tipul și-a acoperit fața cu mâinile. Cum ziariștii străini au identificat securistul nu-mi dau seama. După ce am intrat în Piață unde trebuia să scandăm, pe secretarii de partid de la sectorul IV, de care aparțineam, niciodată nu i-am văzut așa agitați, veneau la oameni, îi amenințau, îi admonestau pentru faptul că nu aplaudă convingător sau că nu aclamă suficient de tare. Evenimentele care au urmat probabil pluteau în aer și ei erau bine informați.

Fuga lui Ceaușescu m-a prins la Institut, adică pe 22 Decembrie 1989, în noaptea care a urmat am fost ofițer de serviciu cum se făcea pe vremea aceea, noaptea s-a tras asupra Institutului de la unitățile militare de pe Calea Olteniței. Un glonte ajunsese chiar pe holul pe care mă plimbam eu, din fericire nu ne-am intersectat. A doua zi de dimineață consemnam în Registrul de Procese verbale: “În timpul serviciului meu s-a întâmplat ceea ce trebuia să se întâmple”. Ce a urmat toată lumea știe, pentru unii este mai bine, pentru alții este mai rău, realitatea este una singură, interpretările nelimitate.

O singură întâmplare mai povestesc și apoi trec mai departe. Institutul nostru este situat pe Șos. Vitan-Bârzești, adică între râul Dâmbovița și Șos. Olteniței. Acolo se făcuse o mare îndiguire urmând să fie umplută cu apă provenită din râul Argeș, lacul de acumulare rezultat urma să fie deasupra pânze freatice, nu știu pe ce motive. Până la urmă lacul nu a apucat să fie umplut cu apă pentru că venise revoluția, știu doar că absolut în fiecare zi eram duși să curățăm Șos. Vitan-Bârzești pe motiv că nu se știe când ar putea veni Secretarul general în vizită. Nu cred că era stradă în București mai curată ca aceea. Îmi cumpărasem o lopată, pe care o am și acum și o folosesc iarna la zăpadă, noroc cu Ceaușescu ! Acum zona respectivă funcționează ca un fel de deltă, sunt mai multe lacuri mici și diverse specii de păsări.

Gata, după 20 de ani, adică în 1996, plec de la INMB la **ICPET**, nu mai știu exact denumirea completă a noului Institut, știu doar că inițial a fost Institutul de Energetică al Academiei înființat de acad. Remus Răduleț. A avut o perioadă de glorie când pe acolo s-au perindat mulți cercetători valoroși (amintesc pe ing. **Vasile M. Popov**, plecat în Statele Unite, de al cărui nume se leagă așa numitul “Criteriul Popov”, care are aplicații în stabilitatea sistemelor dinamice neliniare), după '90 era deja pe panta scăzătoare, la un moment dat pe locul respectiv s-a construit un supermagazin (mai nou “supermarket”), câteva laboratoare au fost totuși salvate și găzduite la Electromagnetica, care și ea nu mai este ce a fost. La ICPET nu am făcut lucruri deosebite, nu aveam nici dotare, nici colegi electroniști, lucrul care mi-a folosit mai târziu la firmele mele este faptul că aici m-am inițiat în probleme de automatizări industriale. De aici am plecat la firma particulară proprie, împreună cu doi colegi.

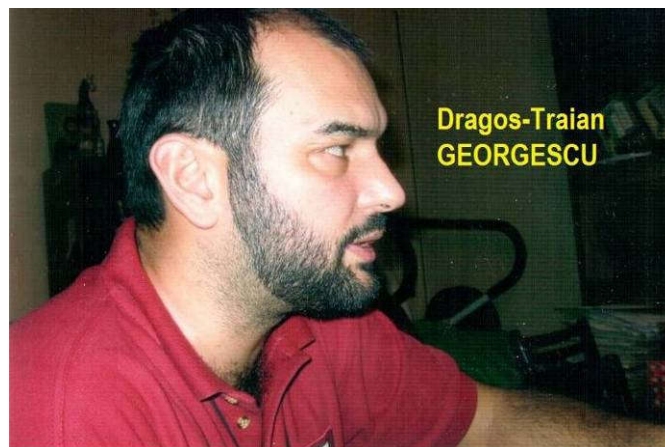
FIRMELE MELE

Evident aceasta este tot o continuare a activității profesionale dar în alt context, și anume cel privat, care pot să spun că mi-a produs mare plăcere deși nu m-am îmbogățit. Despre firmele particulare (**IMM**-uri sau **Intreprinderi Mici** și **Mijlocii**, voi face un mic comentariu mai târziu). Cum ziceam mai sus prima firmă a fost făcută în timp ce lucram

la INMB și s-a numit **NABLA SNC**, înființată în 1992. Înteressant este cum i s-a dat numele. Unul din viitorii colegi, **Dragoș Traian Georgescu**, venise cu un proiect de siglă, un triunghi imposibil desenat din cuburi, cu vârful în jos, ca desenul următor. Văzând figura, instantaneu m-am gândit la operatorul matematic “nabla”, așa am pus numele firmei. Cei patru asociați apar într-o poză anterioară, în toată perioada cât a funcționat firma am avut fiecare și serviciu la diverse instituții.

Fiind toți descendenți de la INMB normal că și specificul firmei era în domeniul aparatelor și instalațiilor de măsură. Softistul firmei era Dragoș, un tip mai tânăr și deștept cum de altfel așa au fost toți softiștii următori în viitoarele firme. Oricum în domeniul calculatoarelor ca să fi performant trebuie să începi de foarte tânăr. Dragoș era la nivelul microprocesoarelor, nu trecuse la microcontrolere (din comoditate), eu totdeauna m-am ocupat de partea analogică a aparatelor.

Fac o digresiune legată de aceste componente logice. Prima dată au apărut microprocesoarele, este vorba în special de Intel 8080, apoi Z80. Intel 8080 s-a răspândit rapid în toată lumea pentru că firma constructoare dăduse toate informațiile tehnice necesare pentru utilizare și pusese pe piață și toate circuitele periferice care permiteau construirea unui microcalculator, sau a plăcii logice cum o denumeam noi. Ca o curiozitate, multe țări au copiat acest microprocesor și l-au construit fără nici o licență, singura firmă din lume care producea legal 8080 era Siemens din Germania Federală. Această placă logică, adică mini calculator, era introdusă în aparatele digitale, permițând efectuarea a numeroase funcții (afișare, calcule, comandă intrări/ieșiri, decizii logice, interfațare cu un calculator PC, liniarizări, etc). Nu intru prea mult în amănunte, nu e cazul, totuși insist puțin pentru a înțelege specificul firmelor pe care le-am avut, evident mă adresez eventualilor cititori specialiști în domeniul electronic. Microprocesorul Z80 a apărut ceva mai târziu, cu un set mai bogat de instrucțiuni și cu o singură sursă de alimentare, față de 8080 care avea trei surse de alimentare. Z80 putea înlocui perfect 8080 pentru că toate instrucțiunile celui din urmă erau perfect realizabile pe Z80. Ca o

mică informație Z80 a echipat la noi în țară calculatoarele gen “Home Computer” (Calculator de casă) de tip HC85, inspirat după modelul englez sau american, nu mai știu, numit parcă “Sinclair ZX Spectrum”. Apăruse și “COBRA” făcut de cineva din Brașov. Aceste calculatoare apăruseră înainte de 1990 și au continuat o perioadă și după, aveau o memorie suficient de mare ca să poată fi rulat programul BASIC. Majoritatea utilizatorilor ai acestor calculatoare au fost tinerii și copiii și au avut un mare impact. Evident după 1990 la un moment dat au început să apară PC-urile și ZX-urile au început să dispară. Revin la aparatele cu microprocesor. Placa logică de care vorbeam era așa numita placă cu logică programată (un microcalculator), inițial aparatele digitale erau echipate cu logică cablată, adică o logică realizată cu diverse circuite logice (SAU, ȘI, ȘI-NU, SAU-NU, NON, etc.), această structură permitea implementarea unei singure logici care era aceeași tot timpul, logica programată permite rularea a diverse programe, sau logici cu alte cuvinte. Între timp au apărut microcontrolerele, pe care le-am folosit la următoarele firme când am avut alți softiști. Ca idee generală, dar și după cum mi-amintesc, microcontrolerele față de microprocesoare au circuite periferice încorporate, au diverse intrări și ieșiri, au mi se pare și memorie internă mult mai mare, ca o consecință așa numita placă logică este mult diminuată. Microprocesoarele practic nu se mai folosesc, se construiesc doar microprocesoare de capacitate uriașă pentru construcția PC-urilor (Personal Computer). Înainte de a merge la următoarea firmă menționez că la NABLA am început să construim aparate de măsură cu microprocesor, de exemplu construiserăm un conductivimetru digital pentru lichide conductibile (electroliti) cu un interval larg de măsurare. Aparatul avea și funcția de pH-metru și termometru. Evident a fost proiectat după toate regulile artei: afișare digitală, comutare automată domenii de măsură, măsurare cu 4 conductoare, interfață cu calculatorul pentru stocarea datelor, etc. Aparatul a fost destinat ICPET-ului unde m-am mutat ulterior.

Un alt aparat sau mai bine zis o instalație complexă a fost destinat Institutului de Cement din București, CEPROCIM. Instalația avea mai multe puncte de măsurare, măsura

conductivitatea, pH-ul și temperatura. Avea afișare digitală, comutare automată de domenii, vase corespunzătoare pentru lichidele măsurate și agitatoare. Datele erau stocate în calculator. Instalația a fost folosită pentru studiul pastelor de ciment. Cu această instalație, vândută, am reușit să ne cumpărăm un PC.

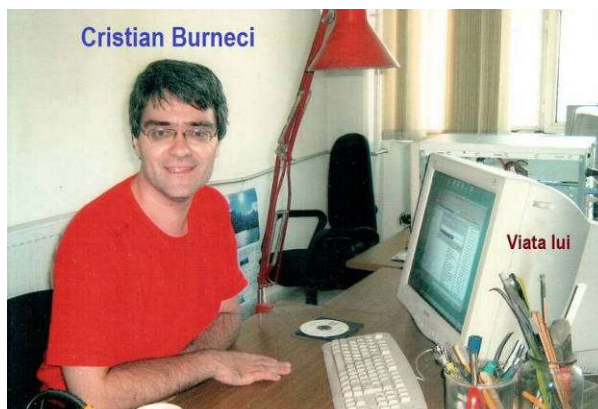
Am renunțat la NABLA SNC și am înființat noua firmă **DHP TECHNOLOGY SRL** pe când eram încă la ICPET. În noua firmă eram trei asociați, toți salariați la institutul de mai sus, adică **Pavel Haiduc**, **Marian Paraschiv** și eu. Cu ocazia acestei firme la un moment dat am renunțat la institut și ne-am dedicat total firmei noastre. La această firmă am continuat cu aparatele de măsură, deja am trecut pe microcontrolere dar am început să abordăm și automatizările industriale, pentru fabrici și institute din București dar și din țară. Amintesc o instalație care mi-a făcut plăcere, este vorba de un aparat pentru Facultatea de Electrotehnică din UPB, ei vroiau să simuleze într-un fel levitația magnetică (statică, că la cea dinamică se complică mult fenomenele). Ei veniseră cu o balanță cu două brațe, pe un braț era pusă o greutate, de celălalt era atașată o piesă magnetică. Noi trebuia să venim cu un electromagnet comandat care să atragă piesa magnetică și să poziționeze brațul la o anumită cotă. Aparatul nostru a constatat în special dintr-un regulator PID pe care l-am construit analogic și comanda curentul prin electromagnet. Un offset introdus permitea poziționarea brațului balanței la cota dorită. A mers foarte bine. Colegul nostru softist Pavel Haiduc, puțin individualist și zgârcit dar un băiat foarte deștept, la un moment dat a plecat din firmă, elaborase un program compilator de "C" pe care l-a vândut în toată lumea prin firma proprie nou creată. Comentatori pe internet au apreciat calitatea programului. Fac o mică intervenție de specialitate, când învățasem eu să programez Intel 8080 la INMB cu Eugen Popa o făceam direct în limbaj mașină, adică programul intern al microprocesorului. La firma DHP TECHNOLOGY programarea se făcea în "C" după care se folosea așa numitul program compilator care convertea programul inițial în program mașină care apoi era introdus în microcontroler; cu microprocesoarele am terminat. Așa se procedează actualmente și este o metodă rapidă de programare.

Urmează a doua etapă a firmei DHP TECHNOLOGY cu găsirea unui nou softist, terminase Electronica relativ recent, la fel un băiat foarte deștept, **Cristian Burneci**. El inițial lucrase la fostul **ICE** din Floreasca, Institutul de Cercetări Electronice cumpărat de colegul nostru **Marius Cojanu** și ulterior dăruit. Cu Cristian dar și cu Marian Paraschiv, tehnician, am continuat activitatea în domeniul aparatelor de măsură și automatizări industriale. Amintesc o serie de aparate pentru monitorizarea temperaturii și umidității relative în depozitele de medicamente, pe care le-am realizat pentru diverse firme din București. Una din firmele de medicamente unde am montat aparatele noastre

de monitorizare a fost a colegului de facultate **Radu Tudorache**, care din păcate ne-a părăsit, Dumnezeu să-l odihnească. Marian Paraschiv până la urmă a plecat și el în altă parte, am rămas doi oameni în firmă.

O mică poveste interesantă este legată de Intreprinderea Automatica din București, odată am fost acolo în vederea unei eventuale lucrări, care până la urmă nu s-a materializat. Ne-am prezentat bineînțeles echipați cu o listă a realizărilor de până atunci și întâmplarea face să fim primiți chiar de șeful proiectării într-o încăpere foarte mare,

față de noi care lucram într-o garsonieră. Omul, curios, ne-a întrebat de mai multe ori “*și cum, voi, doar trei persoane ați realizat atâtea aparate și instalații?*”, eu ce era să zic?, am confirmat ceea ce de fapt era o realitate. Ba în plus și-a chemat și colaboratorii să vadă despre ce este vorba. Am relatat acest caz doar ca să vă dați seama de valoarea întreprinzătorilor.

O lucrare frumoasă realizată la DHP TECHNOLOGY este cea relatată în continuare. Umblând prin București în căutare de comenzi, bineînțeles cu oferta noastră de lucrări, am dat pe Cheiul Dâmboviței de **CCMMM**, adică **Centrul de Cercetare Materiale Macromoleculare și Membrane**, unde am vorbit chiar cu D-na Directoare **Popescu**. Spre surprinderea mea ulterioară ea m-a acceptat repede, de ce?, pentru că a cerut referințe de la doi foști colegi de-ai mei de la INMB, soț și soție, pe care îi cunoștea (Wiener), au decedat amândoi din păcate. Era vorba de o instalație pentru filtrat apa ce urma să fie montată în Deltă la Mila 29. Lucrările au început, cam precipitat, dar totul s-a terminat cu bine. Spre toamnă am fost în Deltă unde s-a montat lucrarea într-o mică încăpere, pentru protecție împotriva intemperiilor naturii. Ei făcuseră tot ce ține de “fizicul” instalației, adică două bazine intermediare, elemente de filtrare, unul cumpărat altul făcut de ei, adică filtru tip membrană, plus montarea pompelor pentru cele trei bazine. Apa era preluată direct din brațul Sulina. În final apa era pompată într-un bazin aerian existent, cu o capacitate de 2-3 m³. Noi am făcut detectoarele de nivel al apei din cele trei bazine și am automatizat complet instalația: controlul pompelor care încărcau bazinele, posibilitatea de programare a timpului după care trebuia făcută spălarea filtrelor tip membrană, prin circulare inversă a apei și deversare la canal și în final comanda de acționare a clorinării apei înainte de a fi pompată în bazinul aerian. Apa finală era limpede ca cristalul. În acea zonă era un

așezământ bine întreținut, în regim hotelier, în care urma să fie găzduiți tinerii care împliniseră 18 ani proveniți de la orfelinate, în ideea de a nu rămâne pe drumuri și eventual de a învăța o meserie. Ideea a fost generoasă dar se pare că până la urmă nu a ieșit nimic, cum se mai fac lucrurile pe la noi. În orice caz ce s-a întâmplat exact după plecarea noastră nu știu. Lucrarea noastră a fost prezentată și la o expoziție unde venise și prim-ministrul de atunci, Năstase (patru case),

care a promis că se vor alocă fonduri pentru multiplicarea instalației, și promisiune a rămas. Lucrarea a fost brevetată și prezentată la trei saloane de invenție, Iași, Petroșani, Sevastopol în Crimeea, de fiecare dată a luat medalie de aur. Mai sus prezint brevetul acestei lucrări nu din alte motive doar cât să ilustrez o frumoasă colaborare dintre Centrul de cercetări CCMMM și firma noastră “DHP Technology” (actualmente

desființată) reprezentată în brevet doar prin membrii ei DRĂGUȘ RADU-DIOMID și BURNECI CRISTIAN-GHEORGHE.

Ca un amuzament, la un simpozion aniversar organizat de CCMMM am prezentat o epigramă, apropo de filtrele tip membrană făcute de ei, specialitatea instituției:

Acum la ceas aniversar
Ne vine așa, un gând sprintar:
Poate găsiți membrana ideală
S-o aplicăm și-n viața socială.

Am avut succes, fusese prezent și un fost ministru al cercetării.

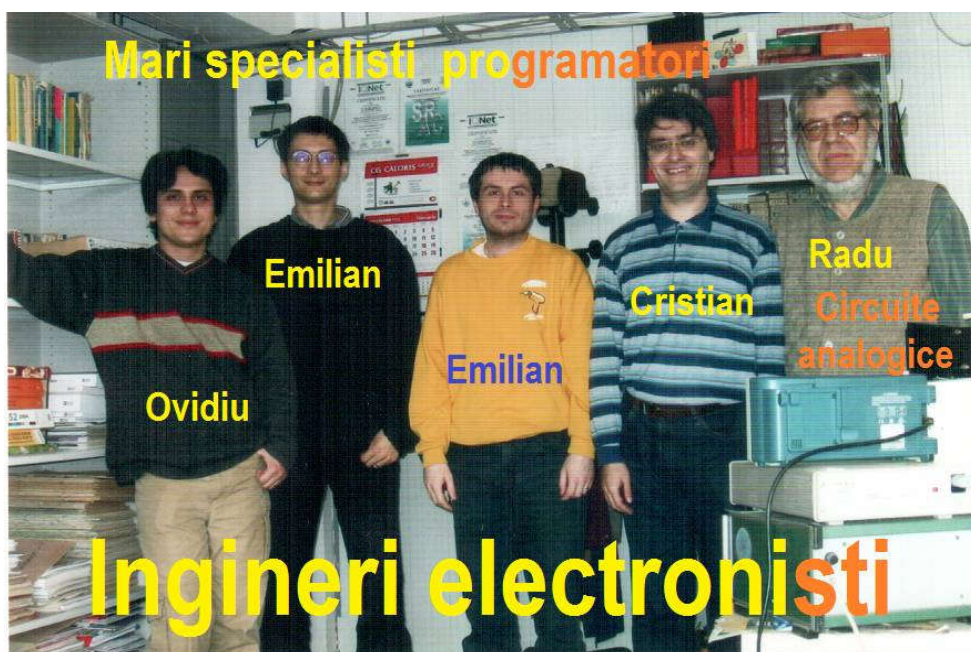
La un moment dat s-a întâmplat c-am renunțat la DHP TECHNOLOGY, evident din motive financiare, și am făcut o nouă firmă **TERMODENSIROM ELECTRONIC SA** împreună cu **Florian Dumitriu**, patronul (arhitect) unui grup de firme (**TERMODENSIROM** și **FDSTIL**) și directorul **Viorel Zîmbreanu** (fizician venit de la Măgurele). Am construit și aici ce știam, nu a fost rău dar nici foarte bine. Noi veniserăm cu ideea să facă patronul ceva investiții pentru dezvoltarea firmei noastre cu profil electronic, ei or fi mers pe ideea că vor câștiga ceva bani de pe urma noastră. Atmosfera a fost plăcută acolo, am cunoscut pe simpatica arhitectă Fana, **Fana Sdrulla-Mihăescu**, originară și ea din Ardeal, de cealaltă parte a Munților Trascăului față de mine, adică din Aiud, cu mama provenită din satul Cetea. În 2013 ne-a făcut o vizită la LA. Fratele Fanei, **Dumitru Gheorghe Sdrulla**, este și el inginer fizician, dar promoția 1971, lucrând pe platforma Băneasa cunoaște mulți colegi de-ai noștri, acum este stabilit în America. Tot aici am cunoscut pe **Simona Ciucă**, tot arhitectă și tot simpatică, care până la urmă a plecat la firma proprie, am avut ocazia să colaborăm după ce plecaserăm și noi la altă firmă.

Cu această a treia firmă am lichidat seria celor trei firme personale (cu colegii evident) și la un moment dat, cu colegul Cristian Burneci, am plecat tot la o firmă particulară înființată de **Sorin Pasat**, tot inginer electronist dar dintr-o generație mai nouă. Firma se numește **CALORIS GROUP SA** și acționează în domeniul medical, industrial și ecologic. Firma se menține și are vreo 70 de salariați. Când am venit la **CALORIS** împreună cu Cristian Burneci am dat de o echipă puternică de softiști, îi vedem mai jos. Ne-am alăturat și noi, Cristian softist și eu analogist. Pot să spun că reprezentam o forță, am făcut multe lucruri interesante, dar în final au plecat toți, unul în Canada, doi la firmele proprii, al patrulea la o firmă autohtonă de soft și eu m-am pensionat. Totuși pentru mine și pentru Cristian a fost un progres venirea la **CALORIS** pentru că beneficiam de salarii mai mari, evident în prezent Cristian câștigă mult mai bine la o nouă firmă cu profil internațional. Între timp s-a însurat, am fost la nunta lui, să-i fie de bine ! Și aici am făcut o lucrare frumoasă care mi-a făcut o deosebită plăcere. Este vorba de o instalație pentru topirea aliajelor dentare prin inducție electromagnetică. Partea mecanică era făcută, trebuia partea electronică pentru comandă. Mă inspirasem dintr-un articol scris de un asiatic, dar a fost necesar să vin cu o îmbunătățire pentru funcționarea corectă și sigură. Fiind vorba de curenți foarte mari am folosit o punte de

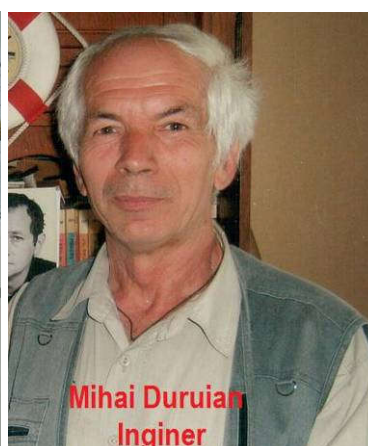
tranzistoare de putere, care ... se ardeau mereu. Ca să arzi niște tranzistoare de putere nu este o plăcere, una că sunt scumpe a doua că montarea pe radiator cere timp și precauție.

În această situație am montat o protecție la supracurent dar tranzistoarele tot se ardeau. Aici m-a salvat colegul Cristian Burneci pentru că el are auz muzical și la arderea tranzistoarelor el a sesizat un zgomot sacadat, de ce?, pentru că tranzistoarele aveau o protecție simplă, la creșterea curentului peste limita prescrisă tranzistorul se bloca, blocându-se tranzistorul curentul scădea sub limita admisă și tranzistorul intra iar în conducție. După mai multe cicluri, sonore, de genul acesta urma inevitabil arderea. În acel moment am introdus o protecție tip *latch* și am scăpat de belea, nu s-a mai ars nici un tranzistor. În schema de comandă era inclus și un circuit PLL 4046 care asigura funcționarea perfectă, îi foloseam comparatorul de fază. Menționez acest circuit pentru că odată un autor străin într-un articol diviniza acest circuit, ca o minune a tehnicii. Trebuie să spun că metalul acela topit la cca 1400 °C mă fascina, cred că aceeași senzație ar simți-o fiecare. Era uimitor să vezi cum un ac de seringă introdus în creuzetul respectiv cu topitură era topit instantaneu.

La CALORIS am cunoscut doi clienți cu care acum sunt prieten (poza de jos). Am terminat cu cariera de inginer electronist, trecem la alte capitole.

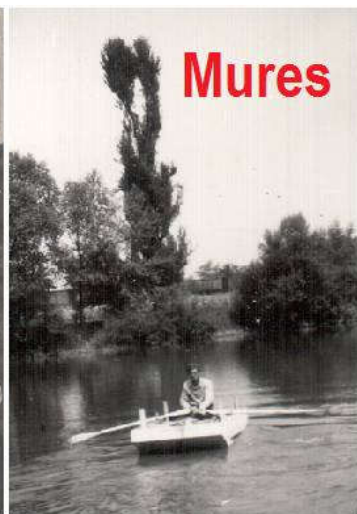

Înainte de a ieși la pensie îmi propusesem să-mi amenajez în Munții Apuseni un laborator de electronică (și să trăiesc 90 de ani). Nu aveam în vedere să mă ocup de afaceri, eventual doar mici afaceri ocazionale, scopul principal era să mă distrez și să-mi construiesc mie diverse instalații utile, de exemplu acolo făcusem o mică automatizare, bazată pe un regulator și două detectoare de nivel, pentru comanda pompei care scoate apa din fântână pentru necesitățile casnice. De-a lungul anilor am adunat vreo doi m³ de componente, și noi și vechi, plus aparatele pe care le aveam, mi-ar fi permis să desfășor o activitate consistentă. Am reușit să betonez spațiul dintr-un fost fânar, destul de mare, urma montarea tavanului, a ferestrelor și a ușii pe care le aveam. Din păcate în ultimii trei ani n-am mai făcut nimic din cauza diverselor probleme, în special de sănătate. Dacă voi reuși să mai fac ceva rămâne de văzut. Mă întorc în timp pentru a relata diverse evenimente din viața mea.

U BARCA pe Arieș și pe Mureș

În București o fată a venit cu ideea să facem o excursie cu barca pe Arieș pornind evident din satul meu LA. Din păcate proiectul nu s-a materializat, totuși n-am renunțat la barcă dar în rest am fost nevoit să mă consolez cu fratele meu. În 1972 fiind în concediu acasă în Apuseni, deja al treilea an de serviciu, am fost la un târg în Turda de unde am cumpărat două plăci de placaj gros, pentru transport la LA le-am încredințat unui căruțaș. Plăcile le-am folosit pentru fundul bărcii și capete, lateral am folosit scânduri pe care le aveam acasă. Evident am impregnat barca cu ulei de in, i-am dat mai multe straturi de vopsea și i-am montat și vâsle care ulterior s-au dovedit foarte utile. Ideea cu vâslele mi-a dat-o fratele meu, el fiind student în anii terminali la Facultatea de Piscicultură de la IP Galați a avut ocazia să vadă multe bărci pescărești. Pe traseu, ceea ce fost bine, am luat și o conservă cu smoolă pentru mici etanșări. Barca avea 120 cm lățime și cam 100 kg cu tot cu încărcătură, ceea ce ne permitea să o manevrăm noaptea pe uscat pentru dormit. În barcă aveam saltea, o pătură și o folie de plastic pentru eventuale precipitații atmosferice. După cum vedeți barca avea tot ce-i trebuie pentru buna desfășurare a expediției. Excursia a durat trei zile și trei nopți după care fratele s-a

plictisit, ajunseserăm la Aiud unde a trebuit să întrerupem aventura, păcat, puteam merge până spre Deva sau chiar mai departe. Barca am expediat-o a doua zi cu trenul la Turda la mătușa mea. Interesant este că după lansarea la apă barca mai răsufla pe ici, pe

colo, eu intram în alertă dar etanșam zonele respective cu smoala de la bord. După vreo două zile chestiunile acestea nu mă mai obsedau, devenisem un marinar experimentat.

AZDELE din București

După intrarea în serviciu am apelat la gazde, cam cinci ani. Prima dată am stat în apartamentul din cartierul Balta Albă al unor vechi cunoștințe. El fusese inginer agronom iar ea învățătoare, refugiați din Basarabia. Domnul era un personaj mai excentric cu care mă înțelegeam foarte bine, făceam și schimb în natură, eu aduceam lapte de la serviciu, el îmi dădea tot felul de preparate șampanizate în care era expert. Mai jucam și șah uneori. Eu în perioada aceea citeam opera lui Dostoievski pe care o cumpărasem în mare parte. Doamna îmi spunea că așa cum scrie Dostoievski exact așa sunt rușii. Ei fiind refugiați din Basarabia nu iubeau rușii dar între ei, probabil de plăcere, mai vorbeau și pe rusește.

Au urmat alte două gazde cam nesuferite, o doamnă pe lângă Statuia Aviatorilor și un fost inginer la primăria Capitalei cu casa în spatele ASE-ului. Fiind în gazdă la inginer împreună cu colegul Stelian Popa, inginerul pensionar cu specialitatea construcții ne spunea că dușumeaua este șubredă (la demisol mai era o cămăruță) și să stam mai mult pe lângă perete să nu curbăm exagerat podelele (curba tip lăncișor).

În toamna lui 1975 am intrat în casa mea, etajul 8, într-un bloc din cartierul Pantelimon, ce bine a fost !

CĂSĂTORIA ȘI FAMILIA

Căsătoria mea a avut loc la sfârșitul anului 1975, cununia civilă la București, cununia religioasă și nunta la Lunca Arieșului. Nași au fost **Alexandru Hagău** cu soția **Emilia**, el doctor cardiolog provenit din Lunca Arieșului, ea profesor. Din păcate nașul

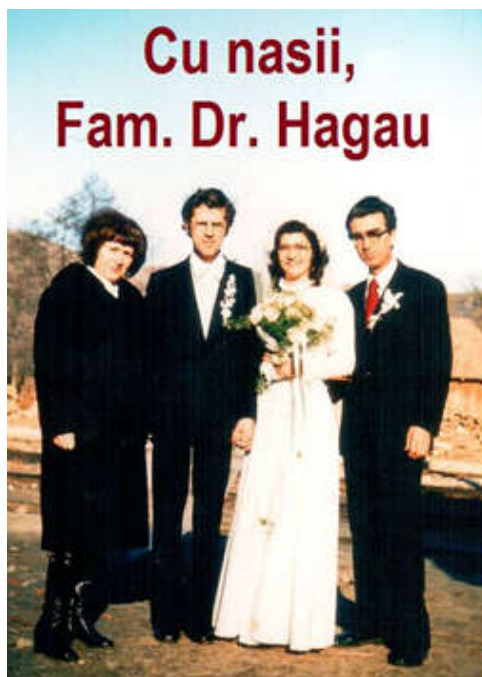

nostru a decedat la mai puțin de 60 de ani. În poza de mai jos cel din dreapta mea este Ștefan Hagău, fratele nașului, țăran din LA și cantor la biserică, nașul original nu a intrat în biserică de frica organelor. Nevasta mea este **Gabriela Marinescu**, devenită **Drăguș**, profesoară de fizică și bucureșteancă originală, cu părinți veniți de la Dunăre și cu strămoși ciobani veniți din Mărginimea Sibiului. O viață întreagă, până la pensie, a funcționat ca profesoară de liceu, deși visul ei a fost să lucreze ca cercetător științific. Cred că dacă își îndeplinea visul avea pensia mult mai mică decât acum.

Gabi este o fată destoinică, parolistă, o bună gospodină, o bună mamă, pasionată de excursii și de seriale TV, o bună dansatoare, are memorie mai bună spre deosebire de mine, are personalitate, mai nou de când avem și un nepot se dovedește o soacră

minunată, nu știu dacă nora noastră **Anca** conștientizează acest lucru. Mai nou în ce mă privește funcționează și pe postul de asistentă medicală, îi mulțumesc. Fiul nostru **Andrei** este născut în 1977, după cutremur. Cât a fost mic l-am plimbat prin toată țara, era înainte de 1989 când era criză, dar am luat măsurile de rigoare. În concedii mergeam cu patru canistre de benzină în portbagajul mașinii, celebra DACIA1300, aveam și cort. Strategia era următoarea, pe unde mergeam, noaptea dormeam la hotel, dacă nu găseam locuri la hotel dormeam în căsuțele de la camping, dacă nu găseam camping instalam cortul și foloseam și mașina unde dormea Gabi. A fost frumos în ciuda greutăților.

Andrei este licențiat în fizică dar pasiunea și meseria lui o constituie calculatoarele, domeniu în care excelează. Nevasta lui, Anca, este traducătoare de engleză și spaniolă, este o mamă devotată și îi este frică de microbi. Fiul lor și nepotul nostru, Victor-Alexandru, a depășit doi ani, este născut de ziua numărului π , adică Martie 14, 2014, este foarte vioi și neastâmpărat, ca orice copil normal.

Cuscri noștri sunt **Olga** și **Cornel Bălțătescu**, de proveniență bucovineană respectiv moldoveană, actualmente sunt amândoi ingineri pensionari. Au funcționat în Focșani, acum s-au stabilit la Rădăuți de unde provine Olga. Acolo au casa părintească și o grădină plină cu o bogată faună: iepuri, rațe, curci, găini, etc.

Părinții Gabrielei și socrii mei apar mai jos după pozele cu Andrei, actualmente nu mai trăiește niciunul. Amândoi provin din familii relativ numeroase, din comuna Unirea, situată cam la jumătatea distanței dintre Călărași și Fetești, pe brațul Borcea al Dunării. Am fost acolo de multe ori, actualmente nu mai ai la cine merge, cei în vârstă au decedat, cei mai puțin bătrâni sunt stabiliți în diverse orașe. Gabi moștenise ceva pământ acolo, a vândut tot.

Andrei împreună cu **Anca** și fiul **Victor-Alexandru** stau lângă noi în cartierul Pantelimon, ne desparte un bloc turn situat cumva pe colț, ei stau pe Șos. Pantelimon, noi pe Șos. Fundeni. Fiind foarte aproape ne vedem mai des, pot și ei să se distreze din

când în când deoarece Gabi are grijă de Victor. Bine că nu au tendințe de emigrare. Cuscii bucovineni fac și ei escapade bucureștene din când în când și aduc produse bio pentru nepot. I-am vizitat și noi de mai multe ori la Rădăuți, un oraș frumos de pe vremea Imperiului Austro-ungar.

**Andrei
5 ani**

**Dragus
1982**

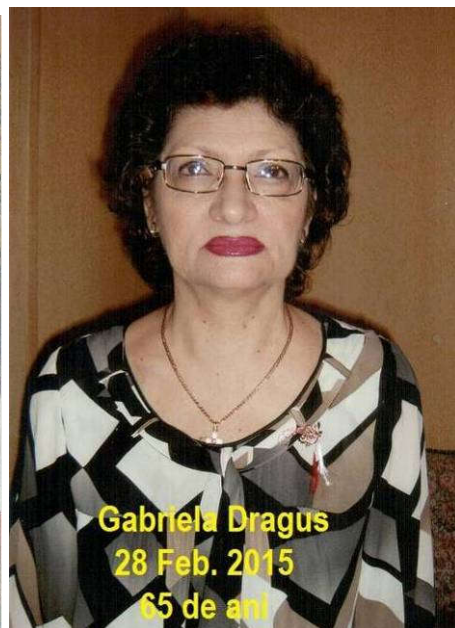

Targu Jiu 1985

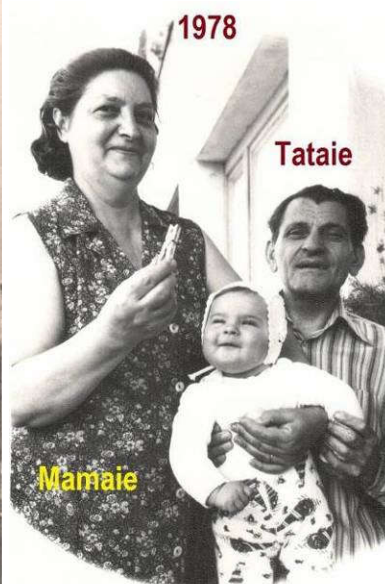
Andrei și Radu Dragus

**Andrei Dragus
Fiul**

**Gabriela Dragus
28 Feb. 2015
65 de ani**

Urmează câteva poze de familie, unele legate de evenimente importante: botezul, tăierea moșului și aniversarea celor doi ani a nepotului Victor-Alexandru.

Botezul lui Victor-Alexandru
8 Iunie 2014

Aurora Alexandru Nasii

Taierea motului

14/03/2015 17:24

Cuscra Olga
din Radauti

14/01/2014 20:14

Cuscra Cornel Bălătescu Radu

Martie 2016

Familia Anca si Andrei Dragus

Cornel

Gabriela

Radu

14 Martie 2016, 2 ani Victor

Nera, catelusa noastra
minunata care ne-a
incantat 14 ani

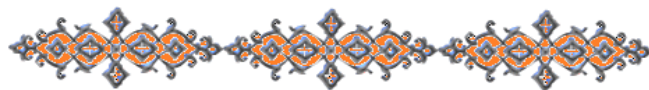
Nera

NEAMURILE

Merg în continuare cu neamurile dinspre mama, pe care le-am cunoscut mai bine, mai ales că provin din Lunca Arieșului. Mai multe poze le raportează la Moșu, pe care îl iau ca o referință, cum spuneam și mai devreme, pentru că într-adevăr a fost un om reprezentativ pentru neamul nostru, și robust, și deștept, și harnic, și cu inițiativă, și generos, și bun.

Carolina

Iosif

Fii Bega casatoriti

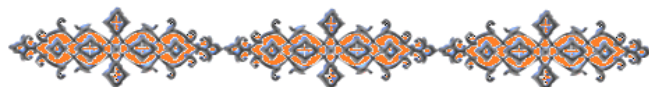

Grigore

Ana

Ileana

Nicolae

Nepotii Mosului Teodor Bega

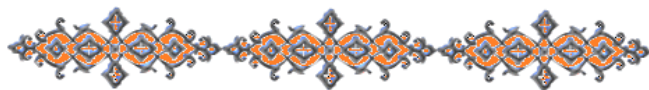

Radu

Luminita

Mircea

Doru

Luminita

Radu

Gabi

Nevestele nepotilor

Mircea

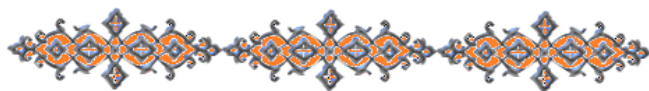
Valerica

Doru

Cristina

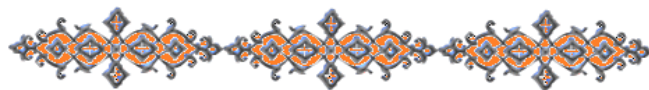
Stranepotii Mosului Teodor Bega

Andrei Radu

Dan

Dorutu

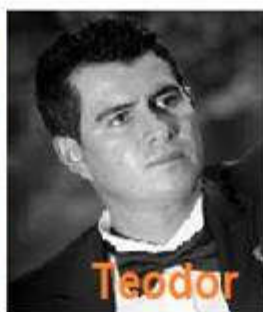
Stranepotii cu nevestele

Andrei

Anca

Teodor

**Alexandra
Maria**

Dan

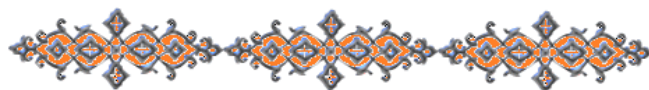
Silvia

Radu

Aranka

Stra-stra-nepotii Mosului Teodor Bega

**Vladimir-Nicholas
Bega**

**Dana-Kriszta
Dragus**

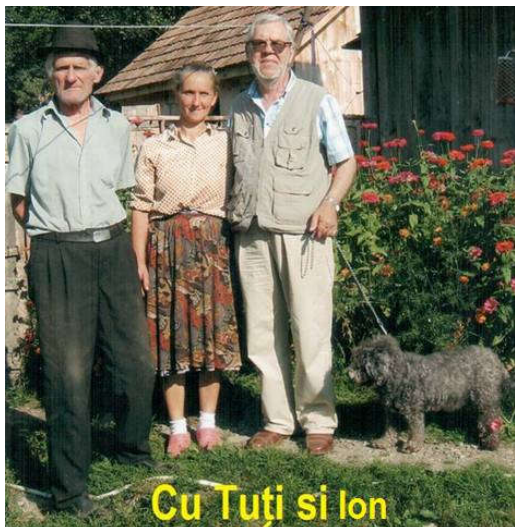

**Victor-Alexandru
Dragus**

EAMURILE DIN SĂLCIUA

Mă voi referi la rudele din partea tatălui meu Iosif. Buncii i-am mai amintit, Susana și Ion. Vasile, fratele lui tata, i-a avut copii pe **Mircea** și **Doina**, i-am cunoscut, sunt decedați amândoi.

Elisabeta, sora tatălui, împreună cu **Simion Bunea-Domșa** au avut șapte copii, **Vasile** profesor de fizică în Medieșu Aurit - Satu Mare, **Octavia (Tavi) Bunea** țărancă în Sălciua, **Ștefan** inginer agronom în Bistrița, **Simion** pădurar decedat, **Matei** inginer silvic Câmpeni, **Elisabeta (Tuți) Vlas** țărancă Sălciua, **Gherghina** școală posliceală, bolnavă în casa părintească.

Cu Tuți și Ion

Cu Vasile Bunea-Domșa,
varul din Sălciua, stabilit
în Medieșu Aurit

Cu verisoara
Tuti din
Sălciua

Cu verisoara
Tavi din Sălciua

Toți verii din Sălciua au 2-4 copii, mai puțin Simion și Gherghina.

ALGERIA

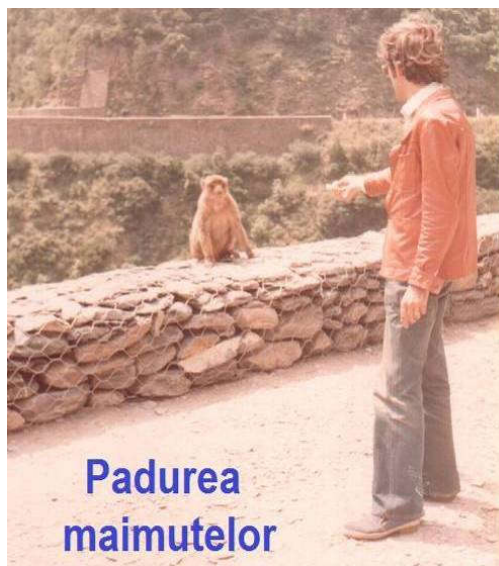
În 1979 se cereau profesori pentru universități din Algeria, unii erau profesori universitari aici în țară, alții au fost asimilați, printre ultimii am fost și eu, cercetător la INMB, și Gabi, profesoară de fizică la un liceu. N-a fost ceva prea elegant dar dorința de a mai vedea și alte țări a fost mare pe vremea aceea. Până atunci, am mai specificat, fusesem doar până la Varna în Bulgaria. Era un contract pe patru ani. Înainte de plecare ni s-au ținut timp de două săptămâni niște prelegeri la “Ștefan Gheorghiu”, n-a fost nimic politic, erau diverse sfaturi, chiar și medicale, destul de utile. Din punct de vedere financiar am prins cea mai proastă situație, oricum era un avantaj față de situația din țară, dar nu mai era ce a fost. Înainte în țara străină erai plătit în valută, despre salariul din țară nu știu nimic. În acest fel puteai foarte ușor să cutreieri lumea plecând din Algeria. În perioada noastră salariul mergea în țară, era depus într-un cont, iar în Algeria eram plătiți în moneda locală. Pentru valută aveai singura soluție de a schimba la negru.

Totuși banii primiți acolo valorau cam de trei ori salariul din țară. În anii următori s-a mai îmbunătățit situația în sensul că primeai și valută dar depusă în țară într-un cont. Din Romania am plecat în Noiembrie 1979, ne-au cazat două săptămâni undeva lângă Alger într-o stațiune la Marea Mediterană, după aceea ne-au repartizat în diverse orașe, noi am nimerit în capitala Alger într-un cartier de blocuri unde erau destul de mulți români, ocupam un apartament cu două camere.

Limba folosită era franceza. Eu acolo țineam un laborator de electronică la Politehnica lor. Neavând carnet auto am făcut în Alger școala de șoferi, am cumpărat o mașina la mâna a ... n-a, dar nu contează, a mers foarte bine. Acasă am lăsat cu socrii pe Andrei care abia făcuse doi ani (acum este o practică frecventă, să-ți lași copiii în special cu bunicii și să pleci în lumea largă, nu prea e în regulă dar aceasta este situația). Spre finalul șederii noastre în Algeria Andrei a fost dus la Turda la mătușa mea. În Algeria am avut plăcerea să-l întâlnesc pe colegul de facultate Nicu Drăgulănescu. El funcționa la Oran, un oraș situat în vestul țării spre granița cu Marocul. L-am vizitat în Oran, care la vremea aceea era într-un fel fiiful profesorilor de la Facultatea de Electronică din București, în sensul că la terminarea stagiului algerian veneau următorii români care preluau cursurile predecesorilor. Programul era lejer, eram ocupați trei-patru zile pe săptămână. Am vizitat multe locuri din Algeria, printre care și o localitate **Timgad** unde era un orașel foarte bine conservat de pe vremea împăratului Traian. Era și un arc de triumf, străduțele erau pavate cu plăci de piatră pe care erau imprimate urmele carelor romane, am văzut și termele romane, era acolo și o mică clădire care adăpostea niște mozaicuri formidabile prin armonia și varietatea culorilor. Am trecut și printr-o zonă muntoasă unde locuiau berberii, populația autohtonă la venirea arabilor prin secolul V-VI. M-a impresionat să văd femeile acolo îmbrăcate cam ca femeile noastre de prin zona Rucăr-Bran. Dar m-a impresionat negativ o scenă jalnică, bărbatul mergea călare pe măgar iar nevasta pe jos cu un stog uriaș în spate.

**Nicu Dragulanescu,
intalnit in Algeria**

**Padurea
maimutelor**

Am văzut deșertul Sahara, ideea este că în majoritate deșertul nu este ocupat cu nisip ci cu stâncă goală, fără urmă de vegetație, un peisaj lunar de-a dreptul dezolant (cine a fost pe Lună își dă seama despre ce este vorba). Unde este nisip, peisajul este

calm, sunt prezente dunele cu forme schimbătoare datorită vântului, mai vezi câte un fir de verdeață sau chiar și câte o oază. În zonele petrolifere din deșert funcționau și muncitori români, se pare că nu în cele mai bune condiții față de alții din alte țări, că doar ce nevoie aveau ei de aer condiționat ? Nivelul cultural era destul de scăzut, în librării găseai cărți franțuzești tipărite în Franța, cărți în arabă erau puține, aduse din Irak. În Alger, un oraș să zicem de dimensiunea Bucureștiului, era un singur teatru, și acela cu profil de revistă și fără stagii permanente. Când ne-am plimbat prin Algeria n-am văzut fabrici, știu că era un combinat uriaș pentru lichefierea gazelor și am văzut și o fabricuță de ciment undeva prin țară. Aici față de România aveam libertate, în ideea că de aici puteam pleca oriunde în lume cu condiția să ai ... valută. Erau și mulți ruși dar aceștia nu aveau libertate de mișcare. La începerea anului universitar erau aduși cu avionul, în vacanță erau duși înapoi în URSS. Francezii construiseră acolo orașe și șosele, curățenia prin orașe nu era exagerată. În vacanță, adică la începutul lui Iulie am revenit în țară, ne era dor de fiul Andrei, am constatat că el deja se atașase de mătușă, până la urmă era ceva natural și instinctiv, cei mici simt nevoia să se atașeze de cineva. De aceea nu e bine să-ți părăsești copiii până sunt mici. În ce mă privește n-am fost atras de lumea arabă. Fiind în țară la un moment dat am aflat că s-a reziliat contractul nostru cu algerienii. Unii români au rămas peste vară în Algeria, cu acea ocazie și-au prelungit șederea negociind cu autoritățile locale. Din cei rămași foarte mulți au plecat în vest. De exemplu familia Olguța și Mihai Macovschi, foști profesori la Institutul de Petrol și Gaze din România s-au stabilit în Franța la Lyon. Acum câțiva ani, venind în România, ne-am întâlnit. Mihai (fiul acad. Eugen Macovschi) făcuse și Facultatea de Electronică, spun acest lucru pentru că este legat de ceva amuzant dacă n-ar fi și tragic. Fiind în Franța, Olga și-a găsit de lucru la un institut de învățământ superior, Mihai nu a găsit și s-a angajat la firma de avioane cu sediul la Toulouse, el se ocupa de trenul de aterizare. Ne spunea că de când a început să lucreze în domeniul construcției aviatice el a refuzat să mai circule cu avionul.

Plecând în vacanța de vară în România am lăsat cheile de la apartamentul din Alger la alți români care peste vară au rămas acolo, în ideea să fie cazați temporar în apartamentul nostru români veniți din alte zone ale Algeriei care urmau să plece cu avionul în România sau alte țări. S-a și întâmplat lucrul acesta dar vreau să relatez ceva, probabil în semn de recunoștință pentru amabilitatea noastră de a-i fi cazat, niște români ne-au luat drept amintire o foarfecă și o pungă cu nisip din Sahara. Evident nu este vorba de cine știe ce pagubă, ci de gestul în sine. Poate de-aia avem zicala *“ăștia sunt oamenii, cu ăștia defilăm”*. Dar povestea nu se termină, mai am ceva de relatat. Deoarece s-a reziliat contractul nostru trebuia să merg la Alger să recuperez lucrurile, să predau apartamentul și să vând mașina. Lucrurile păreau simple, dar puteam să plec așa, nestingherit, fără aprobarea tovarășei Elena Ceaușescu, marele academician doctor inginer ? Nu puteam, a trebuit să aștept până în luna Noiembrie când mi-a venit aprobarea. Ajuns acolo am rezolvat totul, am prins și un mic cutremur în timp ce dormeam la un român, apartamentul îl predasem. În vara aceea avusese loc în Algeria un cutremur puternic, drept consecință Regina Angliei a făcut o vizită la Alger exact în perioada când ajunsesem și eu acolo, i-am văzut vasul verde (Algerul este situat pe un teren înclinat, cu expunere spre Marea Mediterană, practic în Golful Alger).

Gândind retroactiv nu regret rezilierea contractului cu algerienii, dacă stam acolo 4 ani învățam limba franceză foarte bine și m-alegeam cu un câștig financiar substanțial, dar rupeam cumva legătura cu profesia mea de inginer electronist, ceea ce nu mi-ar fi convenit, în concluzie a fost mai bine așa cum s-a întâmplat.

Acest capitol nu se referă decât la excursiile pe care le-am făcut în afara țării, înainte de 1989 și după. Am vorbit de excursia la Varna, când am vizitat și Balcik-ul și Nisipurile de Aur.

Venind acasă din Algeria am cumpărat o mașină Dacia 1310 cu care am făcut o excursie în țările socialiste, au intervenit și acum unele impedimente pe care le voi relata. În primul rând vreau să subliniez, fiind vorba de sistemul socialist închis, țara noastră era plină în majoritate de turiști germani (RDG) și polonezi, germanii veneau în special cu Trabanturile (satelit pe românește) lor, polonezii mai aveau și mașini străine. Polonezii parcă curgeau pe ruta Suceava spre București sau Litoral, făceau un comerț nebun prin toate parcurile. Odată, fiind într-un camping lângă Timișoara, am asistat la un scandal teribil între ei. Pentru excursia noastră, în Ungaria, Cehoslovacia, Polonia și RDG, trebuia să ne înscriem, parcă la un oficiu de turism, urma obținerea aprobării, tot de la Tovarășa, și schimbarea banilor. Pașaportul, dacă nu îl aveai, trebuia obținut. Înscrierea în excursie am făcut-o în luna Martie 1985. Venise deja vara cu concediile, întâi Iunie, apoi Iulie, ba a venit și August dar aprobarea încă nu. În această situație nu mai puteam amâna, am plecat în concediu prin țară. Am luat-o prin nordul Olteniei, am vizitat mănăstirile Bistrița și Hurezi, dar și alte obiective, am ajuns la Târgu Jiu. Din hotelul “Jiul” am dat telefon la București când am aflat de la soacră-mea că a venit aprobarea. Gata, înapoi spre București, pentru toate formalitățile a mai durat o

săptămână. Ca și în Algeria și de data aceasta am avut un dezavantaj financiar, până în vara aceea ți se schimbau 2000 de Lei de persoană, când am ajuns noi deja se produsese schimbarea, se schimba doar 1000 de Lei de persoană. Acum nu exclam cum fac unii, *“numai mie mi se putea întâmpla așa ceva”*, nu mă vaiet, constat. Înainte de plecare stătusem de vorbă cu o persoană care a făcut o astfel de excursie cu mașina, am primit informații utile. Cea mai importantă era cea legată de cumpărarea benzinei în RDG. Cu patru canistre pline în portbagaj am ajuns până la Berlin Est, dar în continuare trebuia cumpărată benzină. În RDG străinii ca să ia benzină trebuiau să achiziționeze niște cupoane, dar în felul acesta creștea prețul. Soluția primită a fost următoarea, să cumpărăm benzină din micile localități unde nu se mai puneau problema cupoanelor, eventual un mic comision. Am luat și mâncare cu noi dar până la urmă s-a dovedit că nu era necesar, în Cehoslovacia și RDG găseai de toate la prețuri acceptabile, la noi criza alimentară era instalată. Noaptea dormeam în mașină prin diversele parcuri, necesitățile *“intelectuale”* le satisfăceam prin restaurantele pentru turiști. O singură dată în RDG am vrut să înnoptăm într-un camping dar era prea scump. Cam peste tot prin parcuri erau români, dormitul în mașină era o practică curentă. Toată excursia a durat 11 zile, pentru că am plecat târziu, în felul acesta am fost nevoiți să renunțăm la Polonia. Pe Andrei l-am lăsat la Lunca Arieșului cu mama mea. În prima zi am ajuns la Budapesta, satul meu este cam la jumătatea distanței dintre București și Budapesta. La Budapesta am dormit lângă unul din poduri. A fost interesant că a doua zi ungurii sărbătoreau 23 August-ului, noi am asistat la întreaga manifestare care practic s-a desfășurat pe Dunăre, și navală și aeriană. Aș putea spune că a fost ceva cu totul diferit față de manifestația noastră de 23 August. La noi, pentru că am avut *“fericita”* ocazie să particip de mai multe ori, te convoca pe la 7 dimineața undeva pe la Șincai sau restaurantul Budapesta, intrai în coloană și intrat erai, de acolo nu mai puteai ieși până nu ajungeai în Piața Aviatorilor unde era tribuna oficială și trebuia să scandezi și să-ți manifesti dragostea fierbinte față de conducătorul iubit, după aceea ieșeau din piață pe la orele 13-14 și-ți recăpătaai libertatea, atât cât era pe vremea aceea. Dacă de dimineață și până la prânz te cuprindeau anumite necesități era o problemă absolut personală, care nu era de interesul autorităților de partid și de stat. La Budapesta fiind chiar în zona desfășurării evenimentelor am văzut toate pregătirile. De dimineață au apărut milițienii care au introdus anumite restricții de circulație, necesare. După aceea au apărut WC-urile ambulante, elegante aș zice, cu intrări de ambe sexe, cu om de serviciu, cu racordare la rețeaua de canalizare și apă. Spre sfârșitul pregătirilor apăreau chioșcurile particulare cu diverse bunătăți. Tot particulare erau și taxiurile, aveau multe mașinuțe japoneze. După cum vedem era un început de privatizare, spre deosebire de noi unde totul era al statului. Dar deosebirea cea mare între cele două manifestații, era faptul că la noi erai obligat să participi, și nu în cele mai bune condiții, la unguri era un fel de eveniment public, o serbare, cu participare benevolă, inclusiv turiștii străini. Cum spuneam întreaga manifestație se desfășura pe Dunăre, diverse ambarcațiuni, elicoptere, avioane, iar șeful statului nu cred că a rostit vreo cuvântare interminabilă, poate doar niște cuvinte de salut. Din Ungaria am trecut în Cehoslovacia cu vizite la Praga și puțin și Bratislava, fără ramificații de la ruta principală pentru că nu aveam timp. Din Cehoslovacia am trecut în Republica Democrată

Germană, unde am vizitat Dresda, Leipzig și Berlin. În RDG pe autostrăzile lor betonate de pe vremea lui Hitler zbârnâiau Trabanturile. Berlinul nu mi-a făcut o impresie deosebită. Pe străzi am văzut și soldați sovietici, nebăgați în seamă de nimeni, camioanele lor militare nu aveau nici un număr. Berlinul reunificat văzut acum câțiva ani mi-a plăcut foarte mult de data aceasta, un oraș degajat, cu străzi largi și fără o circulație trepidantă, cu alte cuvinte un oraș prietenos. Mult mi-a plăcut Dresda, cu clădirile monumentale, cu clădirea Operei și cu tezaurul Saxoniei adăpostit la Albertinum. Pinacoteca n-am vizitat-o deoarece am prins o zi de Luni, am vizitat-o după '89. Am văzut și tezaurele Cehoslovaciei și al României, cel puțin atât ce se prezenta publicului, dar mi s-au părut plictisitoare amândouă pentru că reprezentau obiecte de cult, majoritatea din aur. Tezaurul Saxoniei mi s-a părut fabulos pentru că prezenta multe obiecte din viață laică, de o mare varietate, construite din aur, pietre prețioase și alte materiale, o îmbinare de culori deosebită. Am vizitat și Meissen, nu departe de Dresda, cu minunatele porțelanuri. După vizita la Berlin, cu turnul TV și cu Muzeul Pergamon și apoi Potsdam cu palatul Sanssouci, am plecat rapid spre casă pentru că se termina concediul. La trecerea graniței spre România, la Borș, ungurii puseseră un semn de circulație cu semnificația "drum cu denivelări", cam aveau dreptate. Când am ieșit din România și am intrat în Ungaria, șoseaua lor nu era mai largă decât a noastră, ba chiar mai îngustă, dar cu asfaltul bun și fără animale sau utilaje agricole, la noi pe drumul european mai dădeai de câte o cireadă de vite și chiar și denivelări. Ca o consolare, atunci aveam multe animale, acum s-au împușinat îngrijorător.

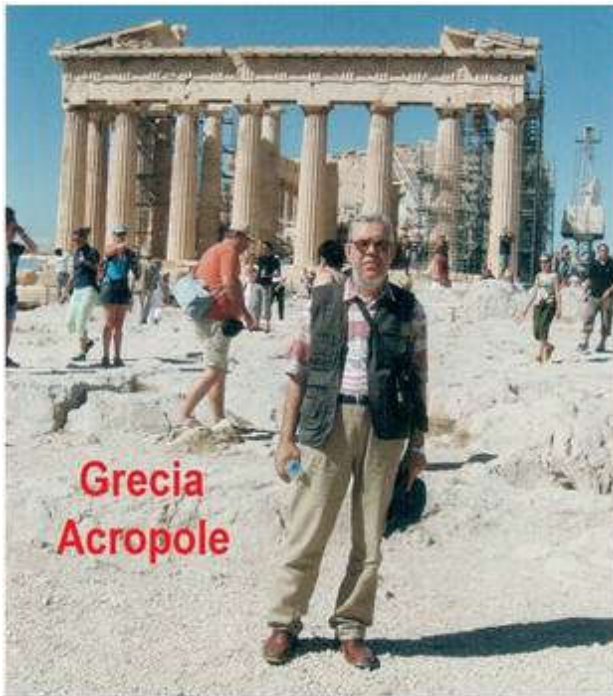
A venit revoluția din '89, am intrat în societatea capitalistă multilateral dezvoltată, bazată pe distrugerea economiei românești. Acum am devenit liberi, putem călători în orice zonă a globului, a fost cumva o descătușare după atâția ani de izolare și de pierdere a speranțelor.

Am început excursiile în Grecia și Italia, că doar de acolo se trage cultura europeană. Citeam undeva că italienii n-au inventat nimic în artă, au luat modelul grecesc și l-au multiplicat nelimitat, ceea ce se vede pe tot teritoriul Italiei. Bine au făcut! Evident afirmația de mai sus nu este valabilă sută la sută, dar în mare parte cred că exprimă adevărul. În ce mă privește sunt un admirator al artei clasice, coloanele grecești mă obsedează și mă încântă. Arta modernă nu poate fi neglijată, este o realitate a umanității, acesta este omul, evoluează întruna (și spre rău), în artă, în cultură, în tehnologie, în știință, în toate domeniile, culmea e că mentalitățile i-au rămas de mii, de zeci de mii, de sute de mii de ani neschimbate. Omul mereu dă dovadă de însușiri sublime dar și de răutăți condamnabile. Totuși acest lucru mi se pare normal, acum zeci, sute de mii de ani sau chiar mai mult când a apărut omul el avea o seamă de însușiri pe care și le-a păstrat, altfel devenind altceva, altă specie. Aici gândesc că este o problemă, rezultă că noi suntem condamnați să ne păstrăm însușirile bune dar și cele rele, ca dovadă că și în vremea noastră omul e capabil de cele mai abominabile crime.

Poluarea chimică dar și morală a planetei este evidentă și dăunătoare, unde vom ajunge nu știm. Aldous Huxley (1918-1963), scriitor englez, spunea „*Progresul tehnologic n-a făcut decât să ne înzestreze cu mijloace mai eficiente pentru a regresa*”.

Cred că arta modernă contribuie și ea la acest regres, evident există mulți admiratori ai noii arte, totuși uneori mai intervine și o doză de ... snobism.

După Grecia și Italia nu putea să urmeze decât vizita în Franța, o țară atât de implicată în istoria noastră modernă și atât de ... latină. Între timp am mai fost într-o excursie în fostele țări socialiste Germania unificată, Slovacia, Cehia și Polonia. De data aceasta, cum ziceam și mai sus, mi-a plăcut Berlinul, dar și Polonia, unde nu mai fusesem niciodată. Mai jos urmează câteva poze din principalele excursii. Toate excursiile

menționate le-am făcut cu autocarul, comode, ieftine, cu ghid, cu cazare asigurată, cu nopțile petrecute la hotel. După aceste excursii mi-am potolit setea acumulată în perioada comunistă, am revenit la normal, acum a merge la Paris sau la Baia Mare este cam același lucru, diferă doar distanțele. De aici încolo am întrerupt excursiile, mi-am propus să mă concentrez pe satul meu din Munții Apuseni unde urma să-mi amenajez, cum mai ziceam, laboratorul de electronică. Din păcate în ultimii trei ani n-am mai făcut nimic, ce-o mai fi voi vedea, problema este că anii trec ca apa cum zice o frumoasă vorbă populară:

*“Trece viața printre ani
C-apa printre bolovani”.*

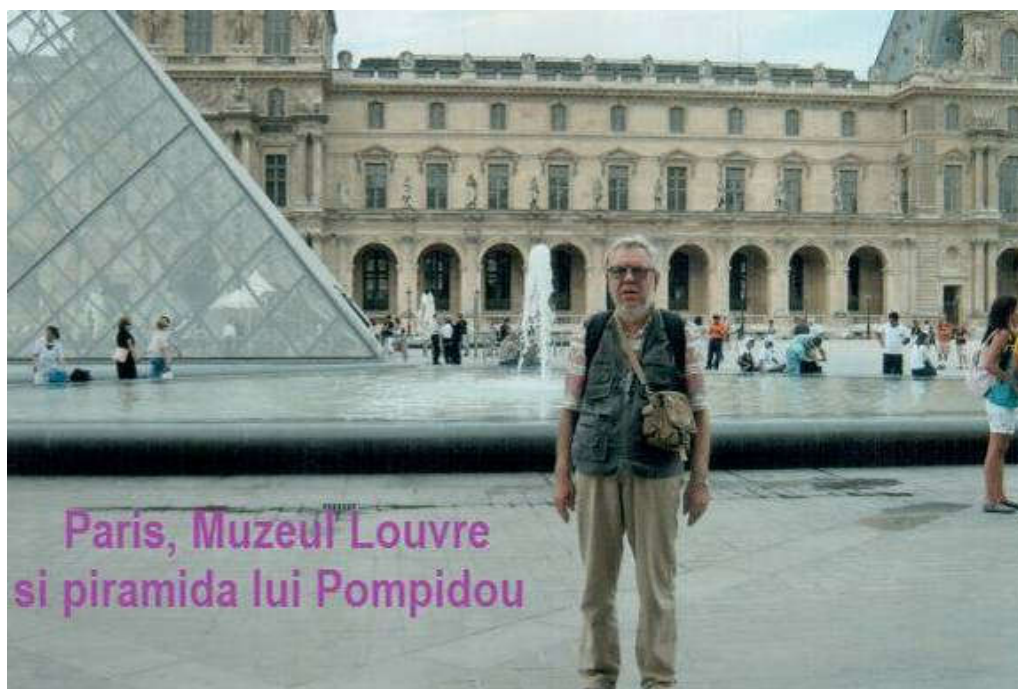
Gabi, nevasta mea, și-a continuat periplul european vizitând și alte țări, dar mai nou de când a apărut nepotul Victor-Alexandru și eu am început să scârțâi pe la articulații, și-a întrerupt avântul turistic, speră totuși să-și reia la un moment dat drumurile continentului.

Italia - Pisa

Venetia
Piata San Marco

Paris, Muzeul Louvre
si piramida lui Pompidou

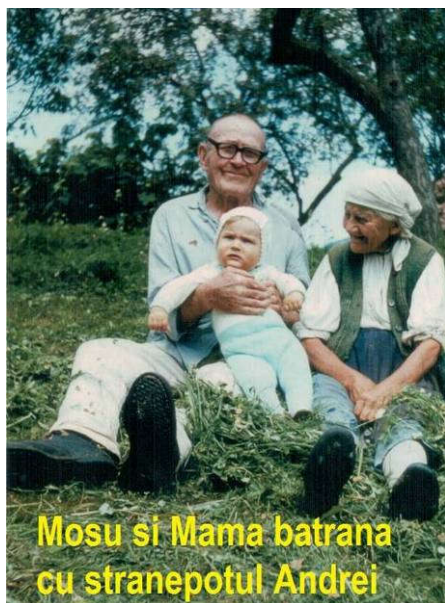
CONCEDIILE

Concediile sau relaxarea în general dar și distracțiile și buna dispoziție mă gândesc că fac parte din procesul tehnologic, dacă nu ești bine dispus și odihnit nu ai rezultate bune în orice tip de activitate ai fi angrenat. Deci cele două laturi merg împreună, una fără alta nu se poate. Legat de acest lucru citeam odată ceva interesant despre japonezi. Se spunea că acolo mulți oameni erau “bolnavi” după muncă, munceau mult, peste program, ba chiar și în zilele de repaus sau sărbătoare. Evident că după o astfel de activitate se ajunge la o stare de extenuare și rezultatele muncii nu sunt totdeauna de cea mai bună calitate. Ba s-au înregistrat și cazuri mortale datorită muncii exagerate, și atunci s-a mers pe ideea ca oamenii să fie obligați să meargă în concediu. Dar totuși unde erau duși, la hoteluri, au fost amenajate mici ateliere ca omul să meargă acolo și să mai șurubărească câte ceva. Legat de tema aceasta mai citeam ceva despre cumpărătorii de mașini din vestul Europei sau din America, cică unii urmăreau să

cumpere mașini făcute la mijlocul săptămânii, adică Marți, Miercuri, Joi, când muncitorii aveau randamentul și buna dispoziție maxime, Lunea veneau după două zile de relaxare și încă nu erau bine adaptați muncii, iar Vinerea se instala deja oboseala de la sfârșit de săptămână și gândul la ce o să facă în weekend. Poate nu toți oamenii conștientizează aceste fapte, dar este clar că după un concediu sau măcar după un sfârșit de săptămână vii la serviciu cu forțe proaspete, se simte. Concediile totdeauna le-am așteptat cu nerăbdare și totdeauna am plecat din București, bineînțeles neratând Lunca Arieșului unde, funcție de ce variante aveam petreceam tot concediul sau numai parțial. Distanța dintre București și LA este de cca 450 km, o distanță destul de mare, dar niciodată nu o percepeam așa pentru că mergeam la mine acasă. Evident fiind acolo făceam și anumite treburi, de exemplu adunarea fânului sau anumite lucrări casnice, reparații, îmbunătățiri, etc.

Nu mă sustrăgeam de la muncă, deși uneori mai simțeam și nevoia de relaxare, că veneam și eu de la muncă nu de la distracție. Într-un fel oamenii de la țară au percepția că numai ei muncesc, oamenii de la oraș o duc într-o continuă distracție. Nu greșesc prea tare nici oamenii de la țară pentru că ei sunt angrenați în sectorul esențial al vieții, hrana, alimentația în general. Fără mâncare ce ne facem ? De aceea conotația peiorativă ce se dă uneori cuvântului “țăran” denotă o slabă înțelegere a lucrurilor, “țăran” este un titlu de noblețe, vine de la “terra” (Pământ), de la “țară”. Adevărul este că orice titlu ai avea este foarte onorabil dacă îți vezi cinstiți și corect de munca ta, evident o muncă utilă societății. Pe tema aceasta aș aminti ceva frumos, Ionel Teodoreanu, cunoscutul scriitor ieșean, scosese un mic volum de povestiri în care omagia cu multă sensibilitate fiecare categorie profesională, printre care și vidanjorii.

Mosu si Mama batrana
cu stranepotul Andrei

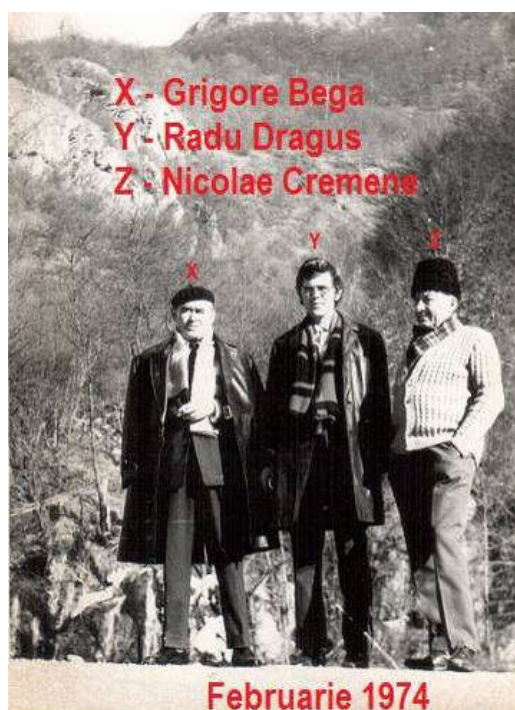
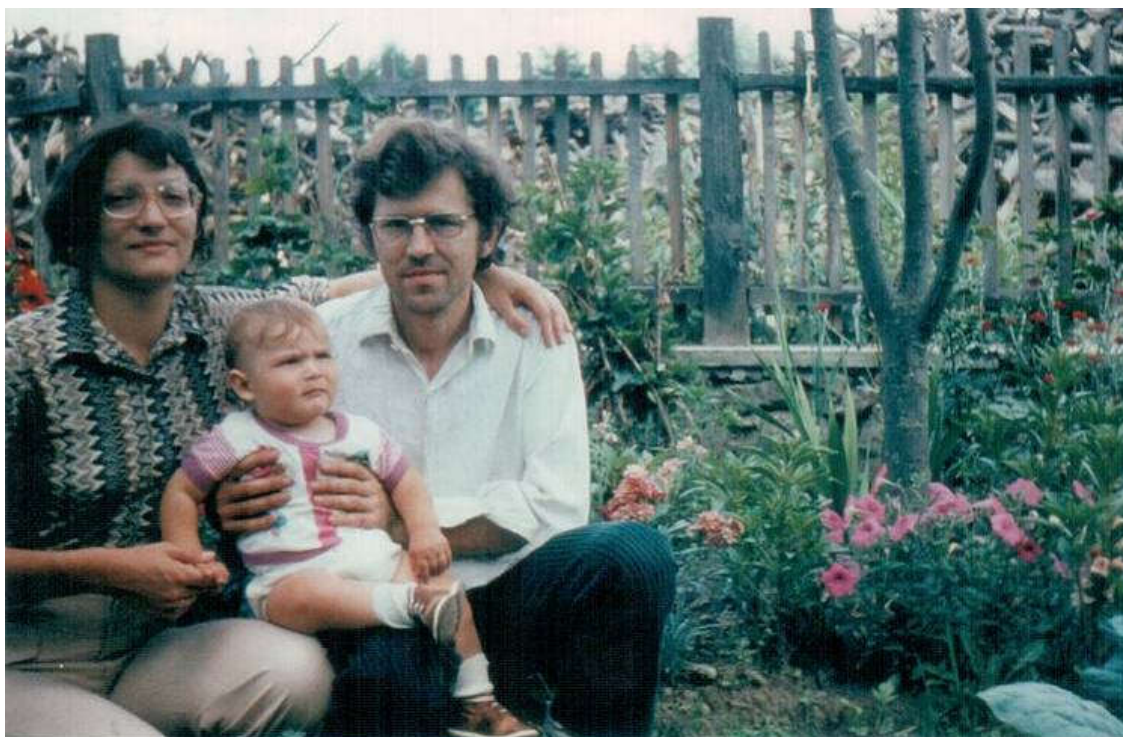
Mosu
Mama
batrana

Lunca Ariesului
Bunica Carolina
cu nepotul Andrei

Unchiul
Grigore Bega,
fratele mamei

Aș împărți perioada concediilor în două, până n-am avut mașină și după ce am cumpărat mașină adică 1970-1984 și 1984-Astăzi. Ar mai fi o împărțire, până n-am fost însurat și după ce m-am însurat. Dar din punctul de vedere al concediilor a doua împărțire nu este semnificativă pentru că neînsurat (după absolvire facultate și intrare în serviciu) a durat cinci ani și practic concediile le-am petrecut acasă în Munții Apuseni.

Frumosii maci

August 1983

**Gabriela
Dragus**

**Luminita
Cremene**

Gara Campia Turzii

**Mama Carina cu fii,
Radu si Mircea**

(O mică relatare legată de a doua poză de mai sus: eu la Lunca Arieşului de obicei eram îmbrăcat în haine de lucru, Mircea în haine de oraş, mai mult de atât nu zic).

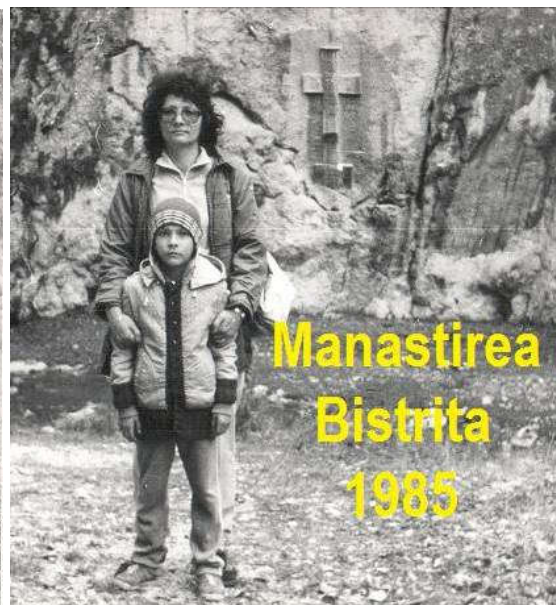
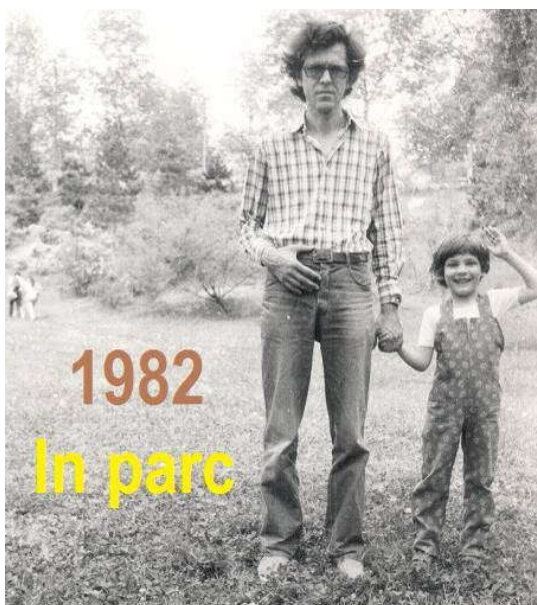
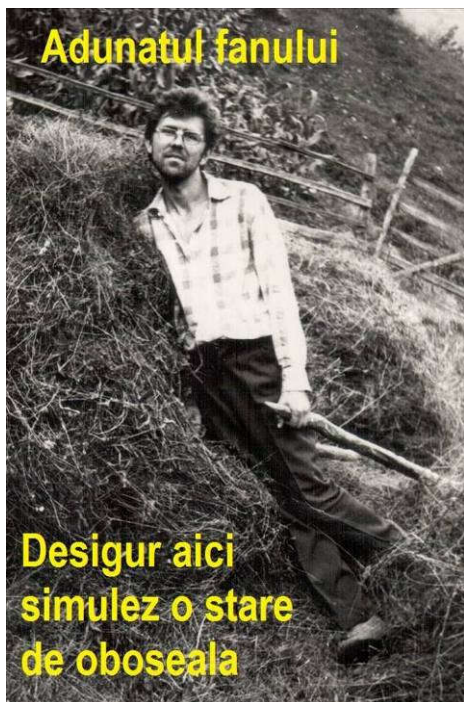
Aşa că voi relata despre perioada fără maşină, cu şi fără Andrei venit pe lume (născut în 28 Octombrie 1977). În această vreme mijlocul principal de transport a fost

trenul. În concediile pe care le făceam pe Andrei îl transportam într-un mic căruț pliant. Am fost la Mare, la Tușnad, la Căciulata, la Alba Iulia dar și la Lunca Arieșului, cazarea o aveam la hotel.

După ce am luat mașina, o DACIA 1310, concediile au devenit mai complexe și mai plăcute. Pentru Andrei a fost bine pentru că se apropia de vârsta de 7 ani și conștientiza plăcerea plimbării prin țară cu mașina. Problema esențială a fost benzina, începuse criza, în București ceva mai mică, în țară ceva mai mare. Cu ocazia aceasta am dat benzină unor persoane din afara Bucureștiului, doar în prima parte a crizei, în a doua s-a accentuat criza și în București. De exemplu o dată ca să iau benzină mi-au trebuit trei zile și trei nopți (ca în povești), adică veneam de la serviciu, mergeam cu mașina la benzinărie și mă așezam la coadă și înaintam până se termina benzina la pompă, în acel moment toată lumea se oprea și revenea a doua zi când se punea coada în mișcare. Și în sfârșit după trei zile și trei nopți am luat benzină. Ideea era să fac stoc pentru concediu, și uite așa în fiecare concediu mergeam cu patru canistre la bord. Dacă mi-aduc bine aminte și în București la un moment dat s-a stabilit o cotă de benzină lunară pentru fiecare automobilist. Cu patru canistre de benzină, cu ce benzină mai adunasem și în Apuseni, cu portbagaj montat pe mașină, cu cort, cu aragaz turistic, cu mâncare luată de acasă, cu un atlas turistic minunat cumpărat cu ani în urmă, cu alte accesorii, așa am vizitat cam toată țara de-a lungul anilor. Am fost la Mare, pe Transfăgărașan, la Porțile de Fier unde am vizitat hidrocentrala, la Vaslui, la Iași, după mine cel mai frumos oraș al țării, la Suceava, la Curtea de Argeș cu minunata mănăstire, la Timișoara, la Oradea, la Peștera Urșilor, la Cluj, în Bucovina cu mănăstirile, în Secuime, la Poiana Brașov, la Brașov, în nordul Olteniei cu toate mănăstirile, la Craiova și Târgu Jiu, la Hobița satul lui Brâncuși, la Herculan, la Lugoj, în Cheile Bicazului, La Piatra Neamț, la Humulești, la Câmpulung Moldovenesc, prin Pasul Prislop, la Câmpulung Muscel, la Casa lui Topârceanu, la Casa lui Nicolae Iorga de la Vălenii de Munte, la Alba Iulia cu Cetatea și Catedrala Întregirii Neamului, la Năsăud, la Deva, la Hunedoara, la Lacul Cinciș, la Reșița, la Lacul Văliug, la Buziaș, la Salina Turda și Cheile Turzii, la Târgu Mureș și Reghin, la Sibiu, la Păltiniș, la Fetești și Călărași, pe culoarul Rucăr-Bran, pe Valea Prahovei, pe Valea Oltului, pe Valea Jiului, pe Valea Arieșului, pe Valea Bistriței, pe Valea Lotrului, etc.

Frumosul caine Bobi,
din pacate a murit
cam repede

MĂTUȘA și UNCHIUL, Ileana și Nicolae Cremene

În mod normal ar trebui să trec la alt capitol, dar acest capitol l-am introdus în mod special pentru că mătușa mea Ileana (sora mamei, mai tânără cu 9 ani) a avut un mare rol în viața mea dar și a fratelui. Înainte de a merge la școală o perioadă mama mea nu a avut voie să-și exercite profesia de învățătoare datorită faptului că după război tatăl ei (și bunicul meu) a fost declarat chiabur. A fost nevoită să lucreze o perioadă în domeniul contabil la Câmpia Turzii, stătea împreună cu tata într-o baracă. O perioadă de doi-trei ani eu și cu fratele am rămas acasă la Lunca Arieșului cu mătușa. Îmi amintesc

**Matusa Ileana si unchiul
Nicolae Cremene**

Sotii Cremene

Ileana Nicolae

că în fiecare seară, la lumina lămpii, mătușa ne citea povești de Ispirescu dar și alte cărți, și ce trăiri deosebite am avut. Acestea erau momentele plăcute, dar în timpul zilei când mai făceam câte o trăznaie nu prididea să ne mai și cârpească. Când a venit momentul să merg la școală la mine în sat mama a primit aprobarea de a funcționa ca învățătoare, întâi în comuna Poșaga, unde făcea naveta inițial pe jos, apoi cu bicicleta, dar avea și varianta mai scurtă de a trece un deal. Între timp mătușa s-a măritat cu Nicolae Cremene și a plecat la Turda, eu am plâns după ea. În vacanțe mergeam la Turda, odată am fost dus la circ unde în arenă cineva făcea ca toate animalele, peste ani am aflat că era **Mircea Crișan**. Fac o mică paranteză, venind în București într-o perioadă Mircea Crișan juca în spectacolul “Eu și materia moartă”, mi se pare la Teatrul de Revistă. Am tot amânat să merg la spectacol până ce Mircea Crișan a plecat în Germania Federală. Cam tot așa am pățit cu marele actor Grigore Vasiliu-Birlic, el reluate spectacolul din tinerețe “Birlic”, eu am tot amânat să văd spectacolul până a murit actorul. Revin, după patru ani de școală la LA (1953-1958) am ajuns în Turda unde am stat toate clasele V-XI (1958-1965) la mătușa. Pentru mine a fost bine, nu știu dacă m-aș fi acomodat la internat, acolo cred că era un program mai rigid. Unchiul Nicolae Cremene a fost un om destoinic și harnic, îi mergea mintea și a fost și sănătos, fără să fi fost un om mai cult era un om foarte pragmatic. Înainte de război făcuse o școală comercială, în ultima parte a vieții mulți ani a fost planificator la o fabrică de prefabricate din Turda. El provenea din satul Segagea, față de LA la cca 20 km, pe Valea Poșăgii în sus spre Muntele Mare, la o altitudine de cca 1000 m. Acolo în mediul alpin avea stupi, dădeau o miere închisă la culoare, foarte consistentă și foarte aromată. Când eram mici am fost acolo de mai multe ori, cireșele se coceau în August iar grâul cultivat se culegea în Septembrie. Pasiunea pentru stupărit a lui Cremene a durat toată viața.

Fac o mică paranteză. La noi în țară se plătea impozit pe numărul de stupi. Se ajunsese ca stuparii să-și procure niște cutii mai lungi care de fapt adăposteau două familii de albine dar impozitul se plătea pe cutie, deci mai puțin. Nu s-a ajuns ca statul să intre și în cutii să constate câte familii conțin, în schimb la un moment dat statul comunist a luat o măsură foarte bună (s-au mai întâmplat și lucruri de genul acesta), a desființat impozitul pe stupărit, ceea ce s-a dovedit a fi ceva cu totul benefic. Din acel

moment stupăritul s-a dezvoltat fantastic, țara noastră a ajuns mare producător de miere pe plan mondial. A crescut mult numărul de stupi, s-a dezvoltat stupăritul pastoral, stupii erau transportați cu trenul sau camionul, în final s-a ajuns ca mulți stupari să-și cumpere remorci în care erau montați stupii definitiv, în felul acesta se reducea mult efortul fizic legat de transport, pentru că remorcile erau tractate de tractoare sau camioane, nu mai era nevoie să încarci/descarci fiecare stup în parte. Legat de albinărit relatez ceva foarte grav, pe plan mondial a început să scadă foarte mult numărul albinelor, în special din cauza ierbicidizării culturilor și probabil și din cauza poluării generale pe planetă. Lucrul acesta este chiar îngrijorător pentru că albinele fac în mare parte polenizarea plantelor, fără rodul plantelor ce ne facem? Citeam că în China în anumite zone, din cauza dispariției albinelor, s-a ajuns să se facă polenizare manuală. Cu puțin timp în urmă auzeam că dezastrul începe și la noi în țară.

Revin la subiect. Cremene, după căsătorie, la un moment dat și-a coborât stupii din munte și i-a adus mai la vale, a parcurs și el toate etapele de mai sus, în final și-a luat remorcă, care cu stupii montați a căpătat denumirea de “pavilion”. A umblat și el prin

toată țara, stupăritul a fost o sursă foarte bună de venituri. Cât a trăit și a avut stupi nu am cumpărat miere. Mai sus este o poză cu cumnata și unchiul, amândoi proveniți de pe văi, afluenți ai Arieșului, de aceea se numesc “văleni”. Nicolae Cremene a avut o viață frumoasă, a trăit 91 de ani, dacă nu îi era frică să facă o operație poate trăia mai mult. Mătușa Ileana și Nicolae Cremene au o fată pe nume **Luminița-Ileana Cremene**. Ea a făcut Facultatea de Calculatoare din UPB, influențată desigur de faptul că eu făcusem Electronica. Până la urmă s-a dovedit că nu asta era vocația ei, între timp s-a specializat pe alte direcții, acum lucrează la o bancă în București, mai are patru ani până la pensie, nu este măritată. Față de nepoții Moșului, adică Radu, Doru și Mircea, ea a fost mai mică, fiind și fată a fost o răsfățată.

RELATIIILE cu colegii, rudele, prietenii

În general de-a lungul vieții n-am fost un retras, am întreținut relații cu foștii colegi de școală, cu prietenii, cu colegii de serviciu, cu neamurile. Ba aș putea spune că am evoluat în timp, am devenit mai expansiv, mai volubil, mai cu simțul umorului și chiar cu o anumită spontaneitate, mai lipsit de simțul ridicolului. (Emil Cioran spunea că *“cine are simțul ridicolului nu poate gândi profund”*). De aceea voi ilustra cu poze o parte din partenerii mei de serviciu, de concediu, de întâlniri amicale, de Revelion, de excursii prin Europa.

Cu **colegii de facultate** m-am întâlnit mereu din cinci în cinci ani, la facultate am lipsit o singură dată, bineînțeles din motive obiective. La fel m-am întâlnit și cu **colegii de liceu**. De vreo 8 ani ne întâlnim anual și colegii de grupă, este vorba de secția

Ingineri fizicieni de la facultate. De vreo 6 ani unii dintre noi de la alte secții participăm la excursiile organizate de cei de la secția CSF. Cu ocazia fiecărei întâlniri la care am participat am scris câte o cărticică, unele mai mici altele mai voluminoase, bogat ilustrate și cu catrene dedicate colegilor. Cei mai curioși pot răsfoi aceste lucrări deschizând site-ul <http://promotia70eltc.nvn.ro>. In stânga la capitolul "*Articole personale*" găsiți lucrările mele. **Mihai Gheție**, colegul nostru de la EA, a elaborat site-ul menționat care poate fi considerat ca o minunată mărturie a trecerii noastre prin viață, este vorba de promoția 1970 a Facultății de Electronică din UPB. Din 2008 ne întâlnim anual un grup de colegi IF70 la căsuța de vacanță din Comarnic a colegului **Lucian Gălățeanu**.

Întâlnirea cu **colegii de liceu** am comentat-o la capitolul ȘCOALA TURDA.

**Radu Dragus
Lucian Galateanu**

Întâlnirea cu **rucele de gradul I**. Aici am în vedere **rucele mele** și **rucele Gabrielei**, nevasta mea.

La rucele de gradul I din partea mea includ bunicii, părinții, frații și verii de gradul I. Am un singur frate, **Mircea-Virgil Drăguș**, stabilit la Luduș, căsătorit cu

Valerica. Au doi băieți, **Radu și Dan**, căsătoriți respectiv cu **Aranka și Silvia**. Radu stă în Luduș, Dan la Cluj. Cu fratele Mircea m-am întâlnit des de-a lungul vieții, respectiv după ce eu am devenit student la București și el student la Galați. Ne-am văzut la Galați, București, la nunțile noastre săvârșite la Lunca Arieșului, la Lunca Arieșului, la Luduș și la Mare în concediu.

Verii de gradul I din partea mamei sunt doi, **Teodor-Ovidiu Bega și Luminița-Ileana Cremene**. Luminița este necăsătorită și este stabilită în București. Teodor-Ovidiu (Doru) este căsătorit cu **Cristina**, au un băiat, **Teodor Bega**, căsătorit cu **Alexandra-Maria**, ultimii doi au și ei un băiat **Vladimir-Nicholas**, toți sunt stabiliți în Sibiu. Și cu verii m-am văzut mereu, la Turda, la Sibiu, la București, la Mare în concediu, la Lunca Arieșului.

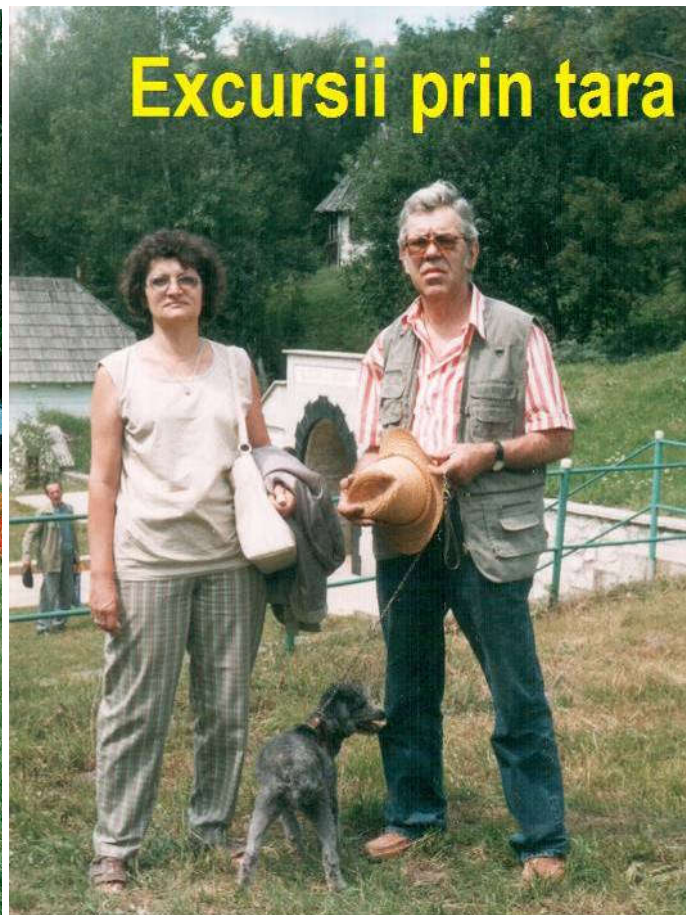
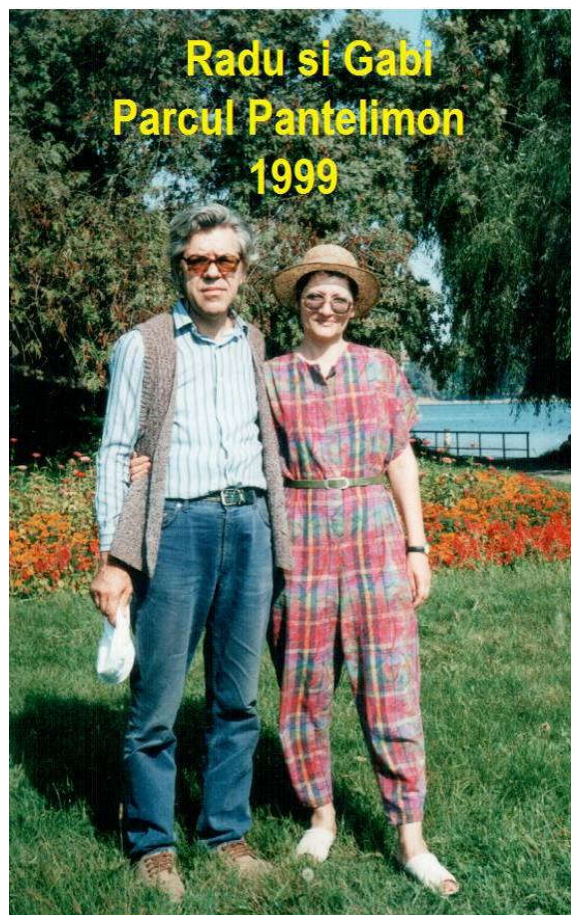
Mă includ și pe mine la acest capitol. Mă numesc **Radu-Diomid Drăguș**, sunt căsătorit cu **Gabriela**, avem un băiat **Andrei**, căsătorit și el cu **Anca**, cei doi au și ei un băiat **Victor-Alexandru**, toți suntem stabiliți în București. Părinții Ancăi, cuscii noștri, sunt **Olga și Cornel Bălătescu**, stabiliți actualmente la Rădăuți. În continuare sunt pozele cu rudele de la acest subcapitol.

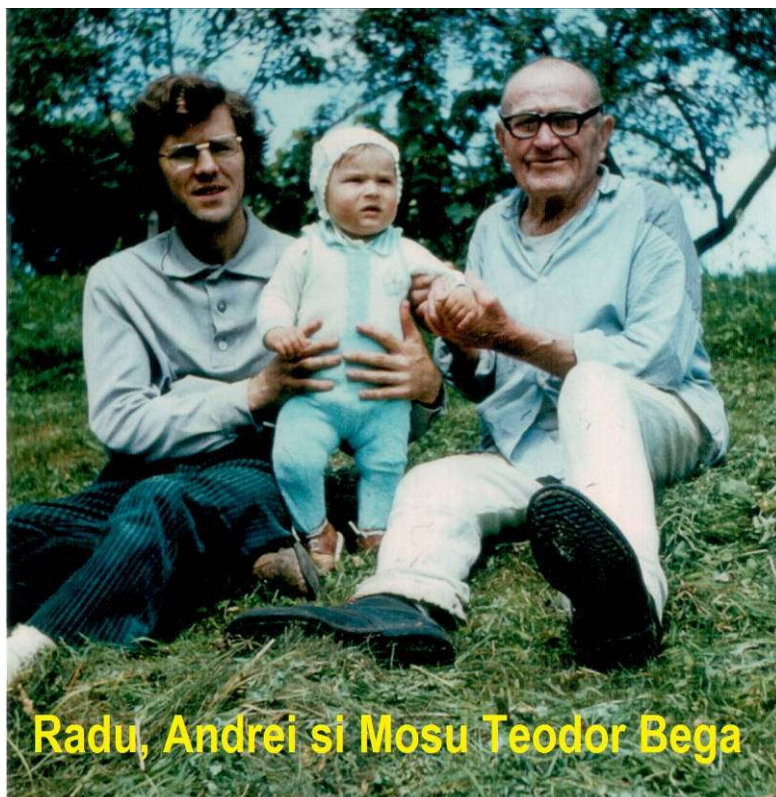
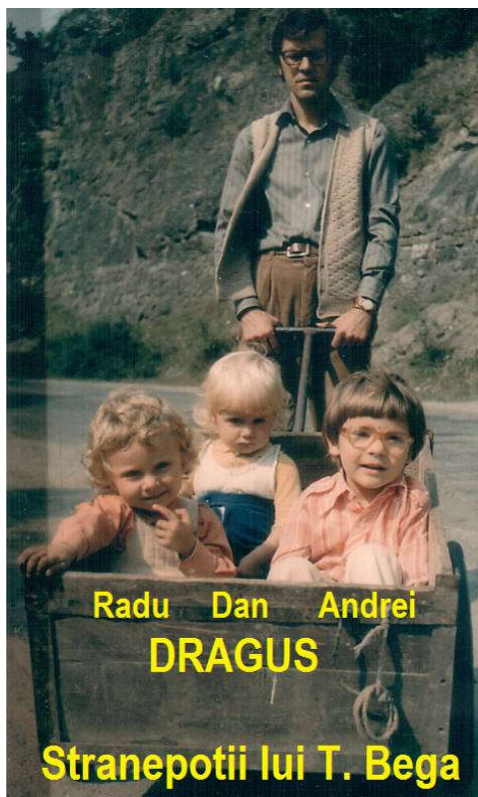

Despre verii mei primari din partea tatei am vorbit la capitolul Neamurile din Sălciua, în total sunt nouă din care trei au decedat. În general relațiile cu acești veri nu au fost cultivate de părinții mei, de aceea i-am cunoscut mai bine doar pe **Vasile Bunea Domșa** și **Mircea Drăguș** (decedat), pe alții i-am întâlnit întâmplător sau chiar deloc. Pe Vasile chiar l-am vizitat în satul lui Medieșu Aurit din județul Satu Mare, acum vreo câțiva ani cu prilejul unei excursii prin Maramureș și Bucovina. Tot de vreo câțiva

ani le-am cunoscut pe verișoarele din Sălciua **Tavi** și **Tuți**, acum le vizitez de câte ori ajung la Lunca Arieșului.

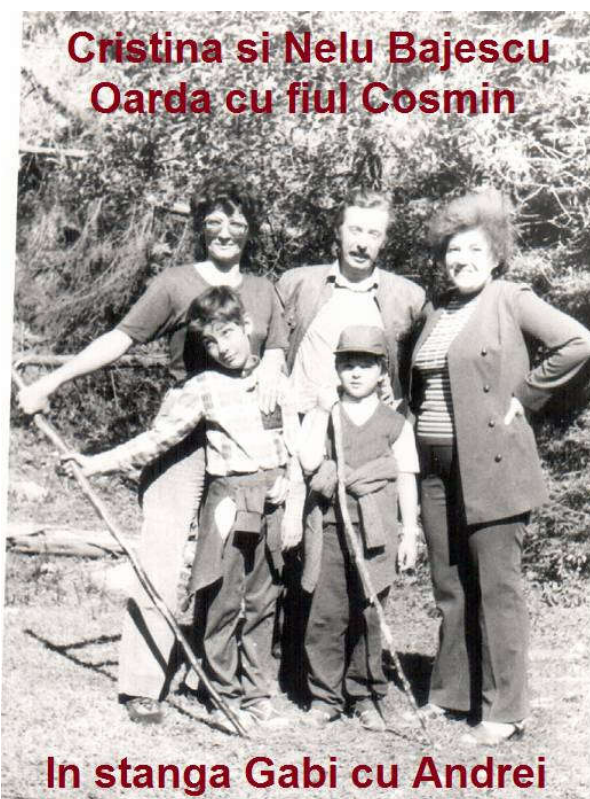
Gabi, nevasta mea, are 16 veri primari, atât din partea mamei cât și a tatălui. Dintre aceștia 6-7 au decedat. În general relațiile cu acești veri sunt sau au fost destul de puține. Pe două verișoare le vizitam des sau ne vedeam în București, este vorba de Lili (din partea mamei), de la Unirea județul Călărași și Nina (din partea tatei) de la Pârscov (satul scriitorului Vasile Voiculescu, în județul Buzău). Din păcate aceste verișoare au decedat. Acum ne vizităm des cu familia **Dumitru Marinescu (Titi și Aurelia-Reli)**, în București, Titi Marinescu este văr primar din partea tatei.

Întâlniri cu diverse persoane. Vreau să menționez că în general n-am fost izolați niciodată, cum ziceam și mai sus, întotdeauna am comunicat, ne-am vizitat, cu foști colegi de liceu sau facultate, sau chiar colegi de școală primară, cu foști sau actuali colegi de serviciu, cu colocatari de bloc, cu oameni cunoscuți în diverse împrejurări, cu consăteni de la Lunca Arieșului sau Poșaga. Vizitele au avut loc la casele noastre, la restaurant, la școală, la facultate. Evident aceste vizite sau relații au fost mai rare sau mai dese, unele au fost întrerupte, altele continuă, între timp au apărut unele noi. Îi voi consemna practic pe toți.

Familia **Ioan și Rodica Chiș**, cu el am fost coleg de facultate, Rodica a fost colegă de facultate cu Gabi, ei sunt nașii noștri la nunta de argint. Din păcate Nelu Chiș a decedat anul acesta, 2016. Familia **Stelian și Elena Popa**, cu el am fost coleg de facultate, ei sunt primii noștri fini. Familia **Ioan și Cristina Băjescu-Oardă**, Gabi și Cristina s-au cunoscut în trenul cu care făceau naveta în tinerețe, ei sunt nașii de botez ai fiului nostru Andrei. Familia **Cristian și Marie-Jeanne Vlad**, cu Cristian am fost în tinerețe coleg de serviciu, ei sunt finii noștri (din păcate Marie-Jeanne a decedat). Familia **Elena (Cristina) Iliescu și Peter Bachmann**, cu ei am fost o perioadă scurtă colegi de serviciu.

Familia **Vasile și Iuliana Dora** din Poșaga, cu el mă cunosc din copilărie, am făcut împreună frumoase excursii prin țară în ultimii ani. Acum vreo doi ani Vasile a decedat. Familia **Iustin și Ileana Borfotă** din Poșaga, cu el am fost coleg de liceu, comunicăm

des prin telefon, poate ne vom și vizita. Cu **Mitică Bădilă**, cunoscut la firma CALORIS GROUP SA, mă văd uneori. Cu **Mihai Duruian**, cunoscut tot la CALORIS, colaborez profesional, împreună cu nevasta lui **Magda** ne-am vizitat. Familia **Rodica și Mihai Buzatu**, i-am cunoscut prin intermediul familiei Chiș, i-am vizitat de două ori și ne-am văzut și în alte împrejurări. Pe **Delia Căpâlna**, originară din satul meu, am vizitat-o la Aiud. Cu **Alexandru Meadu**, bucureștean, l-am cunoscut în copilărie, recent venind din Canada ne-am întâlnit. Familia **Dumitru și Maria Dumitrescu**, din București și mai în vârstă ca noi, ne-am întâlnit de multe ori, din păcate au decedat amândoi. Cu familia **Dragoș-Traian și Sanda Georgescu**, foști colegi de serviciu la INMB și coleg de firmă cu el, ne-am întâlnit de multe ori. Familia **Cristian și Camelia Burneci**, cu el am fost coleg la trei firme, am fost la nunta lor, ne-am vizitat. Familia **Corneliu și Livia Dragomir**, foști colegi la INMB, au fost la Lunca Arieșului, în București ne-am vizitat reciproc. Amintesc colegii de liceu din Turda cu care m-am văzut, nu numai la întâlnirile jubiliare de la liceu, **Vasile-Mihai Silaghi, Georgeta Rusu-Felezeu, Ovidiu Cosac, Mircea Bogdan, Vasile Fodoreanu** și îl amintesc și pe dirigintele și profesorul nostru de fizică **Ioan Onacă**, pe care l-am vizitat la casa lui de vacanță. Pe **Valer Gligan**, scriitorul din Sălciua, cunoscut prin intermediul familiei Dora, l-am vizitat de câteva ori când eram la Lunca Arieșului, ne auzim la telefon din când în când. Cu **Traian Gavriș și Geta** ne-am văzut demult, la Curtea de Argeș și București. Acum sunt stabiliți în Oradea, cu Traian am fost coleg de facultate. **Doina Dâmboviceanu**, fostă doctorița noastră de familie, stă aproape de noi în București, ne vedem uneori pe stradă dar ne-am și vizitat. Plănuiam demult să mergem împreună la Lunca Arieșului, deocamdată n-am găsit momentul favorabil. Fiind la Lunca Arieșului, deja de mai mulți ani, organizăm o petrecere cu “muierile” din sat, ultima a avut loc în 2014, am avut 9 participante, în 2015 urma să mai vină încă o participantă, deocamdată nu s-a materializat întâlnirea deoarece în 2015 n-am fost la Lunca Arieșului din motive de sănătate. Consemnez aici câțiva foști colegi de la INMB (Institutul Național de Metrologie București) cu care mă văd, sau mă întâlnesc, sau ne auzim la telefon, destul de rar. **Corneliu Ursache, Mihai Groza, Aurel Bugeac, Ioana Odor, Felicia Ionescu, Ioana Bordescu, Elena Bucșa, Viki Mateescu, Corneliu Dragomir, Teodor Nicolau, Aurel Millea, Ulrich Wiener** (din păcate a decedat), **Liviu Popescu, Cornel Băltătescu, Marian Paraschiv, Lucian Cazan, Anca Niculescu**. Amintesc pe **Elena (Lenuța) Bicuț-Nășca**, profesoară de limba română de pe Valea Poșăgii, cu ea dar și cu fiica ei doctorița **Corina**, ne mai vedem câteodată când merg în Ardeal. Soțul Lenuței, **Vasile Nășca** a decedat de mai mulți ani. Pe părintele **Ioan Voica** și preuteasa **Letiția**, nașii de botez ai fratelui meu, îi vizitam când eram la Lunca Arieșului, acum sunt decedați amândoi. În fine amintesc pe verișoarele mele de gradul doi din Lunca Arieșului, **Măriuța, Aurelia, Victoria, Ana**, le întâlnim de câte ori se întâmplă să fim simultan în satul nostru, unde ne desparte doar un gard. Mă opresc aici cu înșirarea persoanelor cunoscute, mai sunt și altele cu care am comunicat sau comunic mult mai rar. În continuare consemnez persoanele care m-au/ne-au vizitat la Lunca Arieșului. Mai întâi îi consemnez pe cei care au fost și la nunta noastră. **Ioan și Rodica Chiș, Stelian Popa**, colegi de facultate, **Gina Cărbunescu**, colega de facultate a Gabrielei, neamurile Gabrielei (**Gogu, Florica și Petruș Căndea**,

Sorica și Mioara Geageac), neamurile mele (fratele Mircea și Valerica Drăguș, Ileana și Nicolae Cremene, **Lucian Gălățeanu** și **Rodica Vasilescu**, colegi de facultate, ulterior s-au căsătorit. Ei chiar m-au vizitat la Lunca Ariesului în vacanța de după anul IV, au venit cu o motocicletă și au stat câteva zile.

**Vecinele si verisoarele
de gradul doi de la Lunca
Ariesului, de la stanga
spre dreapta**

**Ana
Victoria
Aurelia
Maria**

Ana + Tinu

Mariuta + Florin

**Vecini cand ne vedem la
Lunca Ariesului**

**Elena Bicut-Nasca, profesoara de limba romana,
de pe Valea Posagii, stabilita in Turda**

**Prepararea magiunului
la Lunca Ariesului cu
vecinele Chia si Livia.**

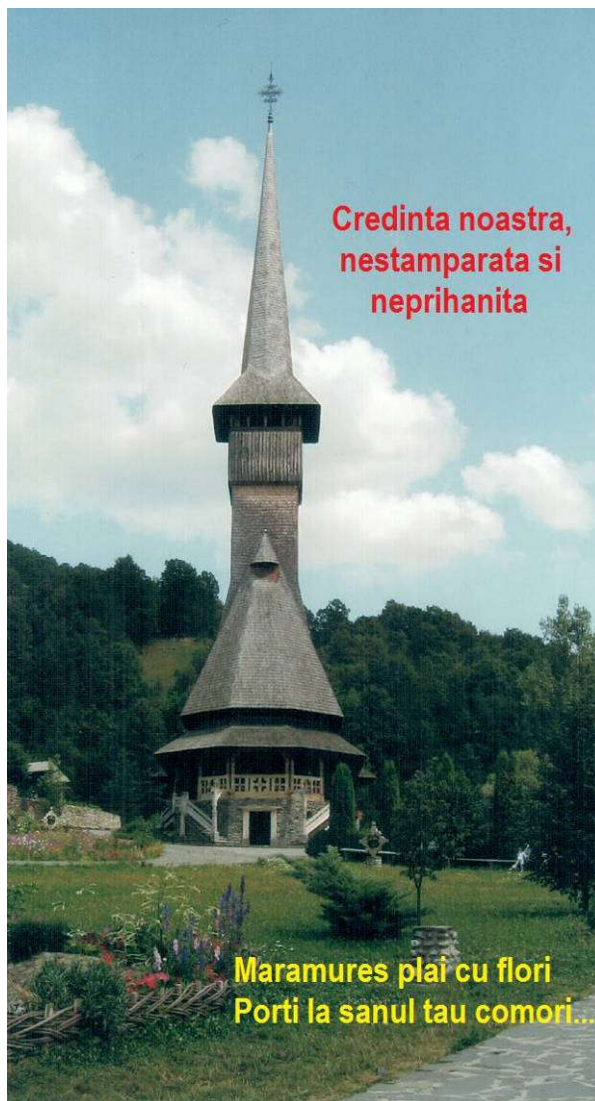
**Impreuna cu Gabi, deci 4 persoane,
s-a lucrat 7-8 ore pana la finalizarea lucrarii.**

**Cu familia Dora in
frumosul Maramures**

**Credinta noastra,
nestamparata si
neprihanita**

**Maramures plai cu flori
Porti la sanul tau comori...**

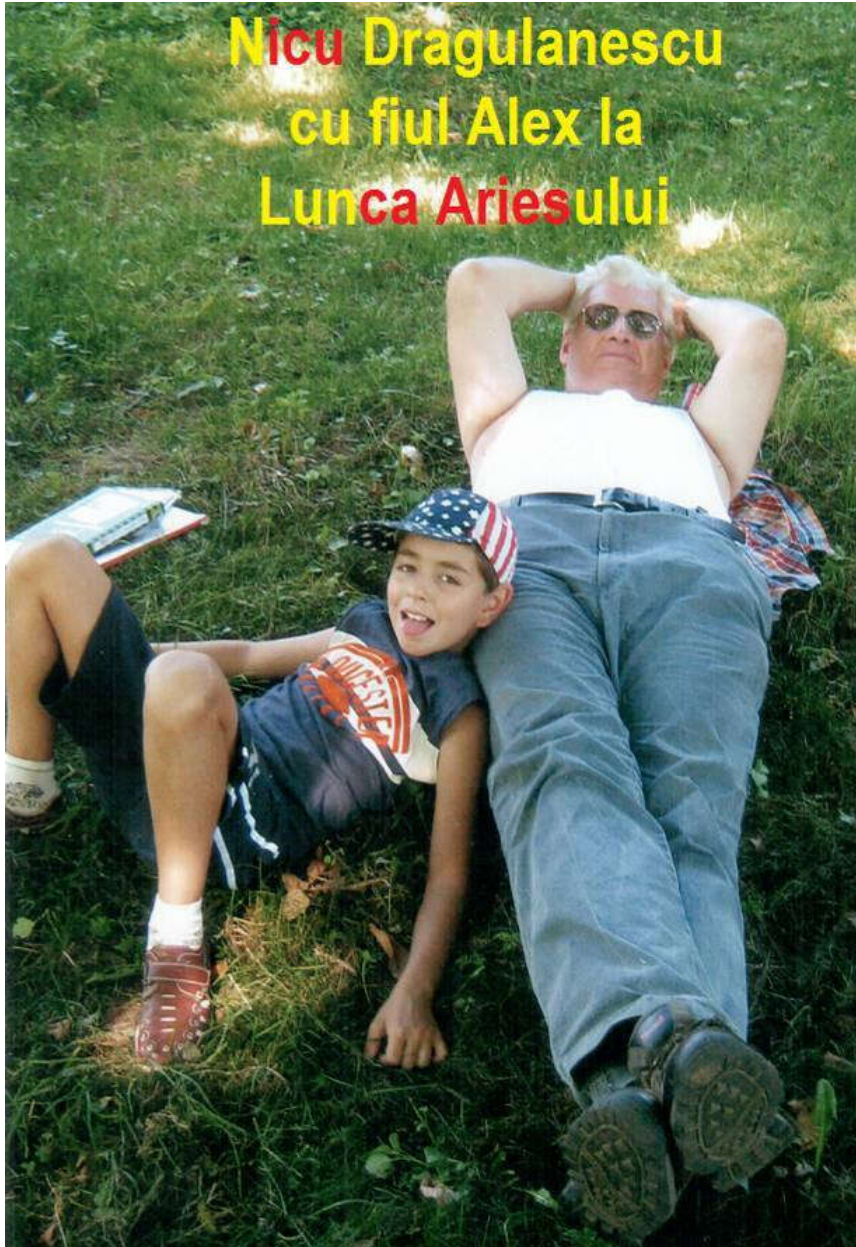
Colegi din primii ani de serviciu

**Cristina
Iliescu-Bachmann**

Peter Bachmann

**Nicu Dragulanescu
cu fiul Alex la
Lunca Ariesului**

**Cu Dragos-Traian Georgescu
la Lunca Ariesului
Fosti colegi la INMB
Fosti colegi la NABLA SNC**

**Cu colegul Traian Gavris si nevasta Geta
la hidrocentrala de pe Arges**

Florin Craciun la
Lunca Ariesului

Cu Iuliana si
Vasile Dora
prin Bucuresti

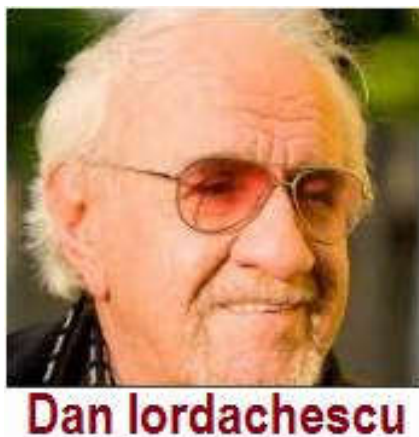

PECTACOLELE vieții

În acest capitol nu mă voi referi în special la spectacole remarcabile de teatru, muzicale sau cinematografice la care am fost prezent, deși nu le voi neglija, ci la oameni faimoși care m-au fascinat, evident unii prezenți în aceste spectacole sau în alte împrejurări.

Voi începe cu prelegerile despre muzică ținute de muzicologul și profesorul universitar la Conservatorul din București, **George Bălan**. El și-a început prelegerile sub motto-ul “*Muzica, revelație mai înaltă decât filosofia*”. Mai întâi și-a ținut prelegerile la teatrul Țândărică, seara după spectacolul pentru copii. Eu acolo nu am fost niciodată. După puțin timp sala de acolo a devenit neîncăpătoare și de acolo s-a mutat la Sala mică a Palatului Republicii (adică Regal). De atunci am început să merg și eu. Numai că în scurt timp și Sala mică s-a dovedit neîncăpătoare și în continuare prelegerile s-au ținut la Ateneul român. Aceste prelegeri au început prin 1974-1975 și s-au terminat în primăvara lui 1977, la Ateneu au ținut doi ani. Prelegerile lui Bălan au fost o reală încântare, era un om erudit, vorbea frumos, de multe ori făcea câte o digresiune de la subiect, ajungea uneori cu comenariul până în antichitate dar niciodată nu uita să revină de unde plecase. Ajunsese să aducă pe scena Ateneului cam toți marii interpreți vocali și instrumentiști din capitală, odată invitasese o actriță din Paris să țină un recital de poezie. Invitat fiind odată și **Dan Iordăchescu**, marele cântăreț, a ținut un recital de lieduri minunate. Tot ce ne-a zis am consemnat în carnețele, pe care le-am transcris. La prelegerile lui au participat ca spectatori și personalități culturale ale capitalei, de exemplu l-am văzut pe **Iosif Sava**. Bălan a scris și multe cărți despre muzică. Făcând o paralelă dintre muzică și arhitectură mi-au plăcut foarte mult vorbele Maestrului: “*muzica este o arhitectură fluidă iar arhitectura este o muzică înghețată*”.

De aceea spunea George Bălan că o bucată muzicală trebuie ascultată de mai multe ori, astfel ca la audiția finală în desfășurarea muzicii să avem în minte tot ansamblul sonor, precum avem o întreagă catedrală atunci când o privim. Ajunsese la un moment dat, datorită popularității câștigate, să țină trei prelegeri pe săptămână, a doua era în sala de la subsol a Ateneului, a treia nu mai știu unde și când, se pare că a doua zi și tot la Ateneu. Eu am participat la prima și cea mai importantă prelegere, cea care se ținea Marți seara. Datorită popularității lui, George Bălan nu era bine văzut de autoritățile comuniste, doar se știe cine avea dreptul pe vremea aceea la popularitate. După cutremurul din 1977 George Bălan a plecat în occident. Acolo a înființat școala pentru formarea ascultătorului de muzică “Musicosophia-Schule”. Este interesantă ideea, pentru că muzica este făcută pentru a fi ascultată. Triada compozitor-interpret-ascultător deschide perspective metafizice. Orice meloman este al treilea vector al muzicii. Aceste frumoase idei, pentru cei interesați, pot fi găsite pe internet într-o expunere profesionistă dacă îl cauțați pe George Bălan.

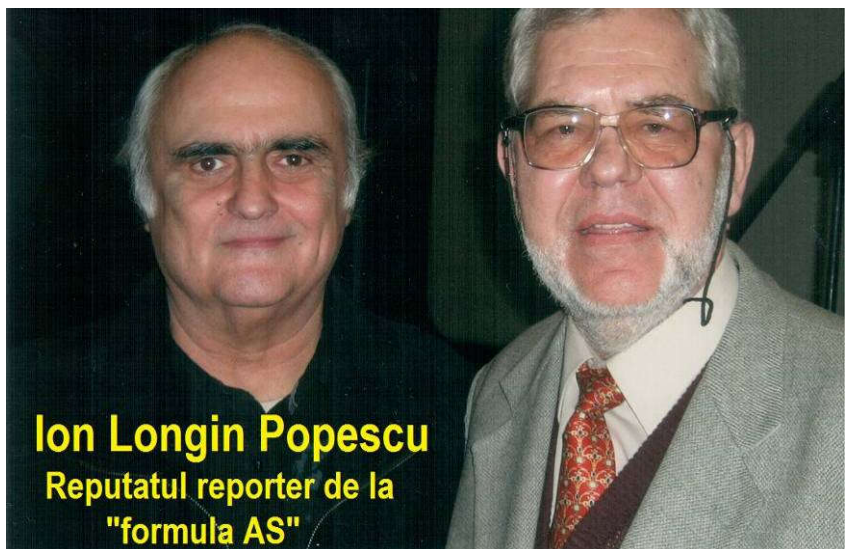
În continuare vorbesc despre **Ana Blandiana**, pseudonimul de la Otilia Valeria Coman, căsătorită cu **Romulus Rusan**. În timp ce eram elev la liceu în Turda am auzit prima dată de Ana Blandiana, m-a fascinat acest nume, ea era studentă la Filologie la Cluj și începuse să publice. Venind student în București și apoi salariat am văzut deseori numele ei în presă și am văzut-o și fizic, odată scrisese o serie de frumoase articole în presa vremii, mi se pare legate de diverse periplusuri imaginare prin lume. Am văzut-o și pe stradă sau la manifestațiile de protest de după 1990. Odată mergeam cu trenul spre Ardeal, mă instalasem în compartiment când deodată intră Ana Blandiana însoțită de o colegă, mergeau la Cluj, sărbătoreau un număr de ani de la terminarea facultății. Evident un dialog era cam imposibil între o ilustră cunoscută și un ilustru necunoscut, dar mi-a venit o idee, i-am zis un catren, dat mai jos alături de poză. Din acel moment Ana Blandiana a început să ne vorbească, am ascultat-o vreo 7-8 ore până la Câmpia Turzii, unde eu am coborât, ea cobora la următoarea stație, la Cluj. Fiindcă era momentul potrivit ne-a vorbit despre politică. Ea fiind șefă la Alianța civică era bună prietenă cu **Corneliu Coposu**, tocmai se făceau propunerile pentru candidatul la titlul de președinte, Convenția democratică rămăsese în urmă cu propunerea. Oferta Anei Blandiana a fost Emil Constantinescu, după ce înainte o propusese pe ea Coposu, adjunctul ei la Alianța civică. Ne spunea Ana Blandiana că își asumă întreaga responsabilitate pentru această

nominalizare, pentru că ulterior Emil Constantinescu a decepționat, a fost un renegat, a uitat de unde a plecat.

Ne-a povestit și cum a luat naștere Memorialul durerii de la Sighet. După părerea mea Ana Blandiana intră în istoria acestei țări, ca mare poetă, ca cea care a înființat Alianța civică (care actualmente scârțâie), ca cea care împreună cu Romulus Rusan a dat viață Memorialului durerii de la Sighet. Am vizitat Memorialul durerii acum mai mulți ani, după mine acolo ar trebui dusă în pelerinaj toată populația țării.

La scurt timp după 1990 a apărut revista **“formula AS”**, eu am descoperit-o ceva mai târziu, nu mai știu, cu un an, cu doi, în orice de caz de când am găsit-o n-am mai ratat nici un număr până în prezent, le-am citit pe toate. Mai jos apare poza **Sânzianei Pop**, patroana revistei și poza lui **Ion Longin Popescu**, unul din redactorii revistei.

Pozele au fost făcute cu ocazia unui spectacol de muzică populară organizat de revistă la Muzeul Țăranului Român, unde am fost prezent de trei ori. Ador revista ”formula AS”, o revistă minunată, fără articole de scandal, o revistă de cultură generală, are interviuri cu persoane deosebite, rețete medicale naturiste, dezbateri politice serioase, critici

pertinente împotriva corupției din Romania, articole deosebite despre populații de origine daco-română prin diverse zone ale Europei, consecință a excursiilor de studii făcute de redactorii revistei. Ion Longin Popescu săptămânal, timp de câțiva ani, a scris articole în favoarea Roșiei Montane, care se pare că acum este salvată definitiv și va intra în patrimoniul UNESCO. În orice caz lupta împotriva cianurilor continuă. Pentru orice cauză de interes național Ion Longin Popescu este la post cu articole bine documentate.

Mai jos câteva poze cu renumiți cântăreți de muzica populară din Romania.

**Celebrul
Grigore Lese
Cantaret si
etnofolclorist**

Rodica Chis

Radu Dragus

**Cu Nicolae Furdui-Iancu. Febr. 2016
Concert Beraria H. Bucuresti**

Dan Puric, unul din artiștii actuali, mim cu spectacole în toată lumea, cetățean adevărat, îl stimează în mod sincer. Având și un talent oratoric deosebit nu pierde nici o ocazie să incrimineze sistemul mafiot de la noi din țară. L-am văzut odată la librăria Sadoveanu când a lansat un CD cu o conferință, l-am văzut de multe ori la televizor. Am prieteni care îl consideră un exaltat, dar mă gândesc cum poți să rămâi calm sau indiferent când la noi în țară este o situație deplorabilă, când s-a furat după 1990 cum nu s-a furat în toată istoria noastră milenară, când ne batem joc de valorile naționale, când am distrus aproape toată economia națională, când neglijăm sectoarele esențiale ale țării, adică educația, sănătatea și cultura, când o târâim ani de zile cu autostăzile, când avem un milion de hectare de pământ necultivat, când avem un sistem de conducere mafiot. Mai nou **Andrei Pleșu** a găsit de cuviință să-l critice în presă, mi se pare o acțiune necugetată, când de fapt marii intelectuali ai țării ar trebui să fie uniți în lupta cu neregulile din țară. Andrei Pleșu, filosoful național, are puțin o atitudine de boem și de iresponsabilitate.

Andrei Pleșu

El la un moment dat într-o guvernare cu mai mulți ani în urmă a fost ministru de externe, dar cu un mandat nedus până la capăt. Într-un interviu ulterior vorbind despre această perioadă a spus că a fost cumva un experiment și că de fapt lui nu i s-ar fi potrivit această funcție. Păi îmi pare rău, când ai o asemenea funcție de stat acționezi cu responsabilitate, reprezinți interesele unui popor cu care nu te joci. Nu mai vorbesc că în toate întrevederile el purta o cârpă la gât în loc de cravată, probabil lavalieră, pasă-mi-te *“eu sunt artist”*. Păi ca ministru de externe ești șeful ambasadurilor, o categorie de elită cu o comportare sobră. Dar în fine, îi suportam lavaliera cu condiția să-și fi făcut bine treaba. Legat de această poveste avem ceva similar în perioada de după primul război mondial și după marea unire, la un moment dat Octavian Goga, deci poet, deci artist, a fost numit ministrul învățământului. El a considerat această funcție ca ceva decorativ, când de fapt trebuia să te implici serios, mai ales că după unire în Basarabia erau mari probleme, inclusiv pe linie de învățământ. Nu știu dacă **Octavian Goga** și-a dus și el mandatul până la capăt sau nu. Concluzia este clară, *“omul potrivit la locul potrivit”*. Nu orice mare artist este și un bun manager. Evident o lume fără artiști ar fi ceva greu de suportat, dar să fie în număr optim, bine zicea Caragiale: *“ca să fi artist trebuie să ai talent, talentul este un accident din naștere, din fericire este un accident foarte rar”*. Am fost cam dur cu Andrei Pleșu, dat totuși admirăm farmecul lui de causeur și de mare om de cultură. Totuși trebuie să țină cont de faptul că mai sunt și alți oratori valoroși în România, în loc să se distrugă ar fi mai bine să se asocieze.

Iosif Sava, muzician și muzicolog, a fost și el o persoană pe care am urmărit-o ani de zile la televizor în emisiunea *“Serata muzicală”*. Emisiunea a început înainte de 1990

și, dacă mi-aduc bine aminte, inițial era pe postul I, apoi a fost trimisă pe postul II și nu mai știu dacă la un moment dat nu a fost interzisă. Fiind vorba de o emisiune de succes nu a fost bine văzută de autoritățile comuniste, un caz cumva similar cu al lui George Bălan. După revoluție emisiunea s-a reluat și a continuat până la pensionarea lui Iosif Sava, după aceea la scurt timp a decedat. Denumirea de *“Serată muzicală”* a fost cumva o păcăleală a autorităților, pentru că la emisiune nu se discutau neapărat probleme muzicale, erau discuții intelectuale pe diverse teme, funcție și de invitat. Este de remarcat că la emisiune de-a lungul anilor a fost invitată în mare parte elita intelectuală a capitalei, de unde și calitatea și farmecul emisiunii.

Mă voi referi în continuare la câțiva **mari actori** pe care i-am văzut la teatru. La sala Tearului Bulandra de la Grădina Icoanei s-a jucat odată “Hamlet” de Shakespeare. Am rămas cu dialogul dintre Hamlet și gropar, care mi s-a părut admirabil și de neuitat interpretat de doi mari actori, este vorba de **Ion Caramitru** în rolul lui Hamlet și **Valentin Uritescu** în rolul groparului.

Amintesc în continuare că la un moment dat s-a jucat tot la Bulandra “Nepotul lui Rameau” de Diderot, interpretat de **Gheorghe Dinică** și **Marin Moraru**, mi s-a părut un spectacol formidabil, parc-ar fi fost un exemplu de virtuozitate artistică. Despre **Lucia Sturdza Bulandra** se spune că era chiar mai mare manager decât actor, prin faptul că a înființat acel minunat teatru care îi poartă numele. Citeam odată o fază hazlie cu Lucia S. B., oricum ea avea simțul umorului, ea împreună cu suita de actori erau la o înmormântare, tocmai murise un tânăr actor. Un tânăr actor din suită și-a exprimat uimirea și regretul că a putut să moară un actor la o vârstă timpurie. Drept replică Lucia S.B. a zis: “*așa o să vă duceți toți*”.

Pe vremea aceea, cam 1970-1980, se jucau și piesele lui Aurel Baranga, pline de umor mai ales că făceau aluzii subtile la situația din țară, am rămas și de aici în minte cu un dialog formidabil dintr-o piesă cu **Radu Beligan** și **Marin Moraru**. Fiindcă veni vorba de marele actor Radu Beligan amintesc două perioade, odată când era director la Teatrul de comedie unde am văzut piese interesante jucate de actorii teatrului (câțiva dintre ei, **Amza Pellea**, **Vasilica Tastaman**, **Mircea Albulescu**, **Ștefan Tapalagă**, **Sanda Toma**, **Iurie Darie**, **Silviu Stănculescu**, **Ion Lucian**, **Mircea Șeptilici**), și perioada a doua când Radu Beligan devenise directorul Teatrului Național București. Aici s-a jucat odată “Richard al III-lea” de Shakespeare având în rolul principal pe Radu Beligan. Totuși nu mi s-a părut potrivit pentru acest rol, piesele lui Shakespeare au o bogăție de idei și verbală extraordinară pentru care este nevoie de o dicție impecabilă, de care Radu Beligan nu beneficiază, evident este un mare actor cu mult farmec dar fără dicție deosebită. Într-un timp televiziunea română a transmis piese de Shakespeare având în distribuție pe Laurence Olivier, cu titrare în limba română. Au fost momente de neuitat, **Laurence Olivier** fiind parcă făcut pentru piesele shakespeariene, cu un debit verbal și o dicție impecabile.

Un spectacol care mi-a rămas în minte, Becket de **Jean Anouilh**, s-a jucat la Teatrul Național cu **Damian Crâșmaru** și **Gheorghe Cozorici** în rolurile principale, a fost o interpretare formidabilă. Ulterior am văzut și filmul cu **Peter O'Toole**, interpretarea actorilor noștri mi s-a părut mai bună.

De-a lungul anilor am fost la toate teatrele din București, am văzut marii actori ai generației noastre sau mai vechi, pe unii i-am văzut doar în spectacole televizate sau în filme, **Ion Finteșteanu**, **Alexandru Giugaru**, **Carmen Stănescu**, **Dorina Lazăr**, **Costache Antoniu**, **Niki Atanasiu**, **Marcel Anghelescu**, **Mariana Mihuț**, **Ștefan Iordache**, **Draga Olteanu-Matei**, **Olga Tudorache**, **Dem Rădulescu**, **Rodica Tapalagă**, **Toma Caragiu** (păcat că a decedat la cutremur, un actor extraordinar), **Rodica Mandache**, **Florin Piersic**, **Miluță Gheorghiu** de la Iași, mă opresc, lista este foarte lungă. Cred în ideea că fiecare generație își are actorii proprii, de exemplu în spectacolele actuale mi se pare că predomină zgomotul iar pe dicție nu se mai pune mare

preț. În ceea ce zic poate este și o doză de subiectivism, poate mi-au mai scăzut și simțurile, dar pe de altă parte după o pleiadă de mari actori este greu să te adaptezi cu noile generații de actori, aceștia vor încânta noile generații de spectatori. Până la urmă cred că e valabilă sentința: “fiecare generație cu actorii ei”.

ECTURILE MELE

În continuare voi vorbi de **mari scriitori români și străini** care mi-au încântat sufletul și spiritul de-a lungul vieții. Toți cei la care mă refer au pozele în continuare. La început l-am postat și pe **Avram Iancu**, chiar dacă nu a fost scriitor, dar alături de **Eminescu**, “poetul nepereche” după **G. Călinescu**, au fost practic niște exponenți ai interesului românesc, amândoi au luptat, fiecare cu mijloacele specifice, pentru emanciparea neamului românesc. Avram Iancu, fiind o figură emblematică pentru români prin sacrificiul personal, a fost evocat de Eminescu și Blaga în scrierile lor. Despre viața lui Avram Iancu s-au scris cărți, cea mai reușită este considerată monografia istoricului clujean **Silviu Dragomir**. În ce-l privește pe Eminescu consider că a fost un mare noroc pentru români că din neamul lor s-a născut un asemenea geniu. Evident n-am eu calitatea de a judeca opera lui, e suficient să mă încânt cu versurile și cu proza eminesciană. Am reușit să procur întreaga operă a lui Eminescu, în șapte volume, mai am de citit ultimele două volume. De la Eminescu încoace limba română sună altfel. Vorbind despre Eminescu nu putem neglija marea lui iubire, care a fost **Veronica Micle**. Într-o scrisoare către Eminescu Veronica scria, “... *mi s-a făcut jale de tine că suferi singur, fără ca o mână cu durere să-ți atingă fruntea ta, care plătește cât o împărăție*”. Mie mi se pare că aceste cuvinte sunt remarcabile pentru că Veronica intuiește genialitatea lui Eminescu, când poate mulți contemporani remarcabili nu au făcut-o. **Călinescu** în “Viața lui Eminescu” o cam critică pe Veronica printre altele că de fapt n-ar fi fost prea frumoasă, dar acum mă întreb eu (ce obraznic pot să fiu că îl contrazic pe Călinescu !) ce contează cât de frumoasă sau urâtă a fost, de vreme ce era iubita lui Eminescu ? Călinescu pare puțin misogin, dar acest misoginism l-am remarcat și la alți bărbați deștepți. Concluzia ar fi că deșteptăciunea în sine nu este suficientă pentru un bărbat, mai sunt necesare și alte calități. În ce-l privește pe Eminescu, mai recent în special, s-au găsit și cântitori care caută să-l denigreze și să-l minimalizeze, cred că e un fel de a vorbi în zadar.

În continuare vorbesc despre **Ion Creangă** care evident mi-a încântat copilăria cu poveștile lui, mai târziu povestirea “Moș Nichifor Coțcariul” și “Amintiri din copilărie” în care limba română curge frumos ca un izvor de munte. Diversele pasaje din “Amintiri”, chiar dacă sunt scrise în proză, pot fi ușor memorate, pentru că au ritm. Scrierile lui Creangă sunt un giuvaier de limbă românească, cred că a trecut și el prin mâna lui Eminescu.

Ioan Slavici, un ardelean din zona Aradului, fiind la Viena a avut ocazia fericită să-l întâlnească pe Eminescu, care i-a cizelat graiul ardelenesc. Prin romanul “Mara” și volumul de nuvele (de exemplu “Moara cu noroc” și “Pădureanca”) a intrat în istoria literaturii române. Mi-au plăcut scrierile lui Ioan Slavici. Aceste lucrări au fost

ecranizate, “Mara” cu **Draga Olteanu-Matei**, impecabilă, “Pădureanca” cu **Manuela Hărăbor** și **Adrian Pintea**, admirabile interpretări. În “Moara cu noroc” au fost mulți actori valoroși, **Constantin Codrescu**, **Geo Barton**, **Ioana Bulcă**, **Colea Răutu**, **Sandu Sticlaru**.

Despre **Ion Luca Caragiale**, marele dramaturg, ce să mai zic, toată lumea îl știe. I-am văzut piesele de teatru jucate de diverși actori remarcabili, mi-au plăcut și “Momentele și schițele”, unele au fost dramatizate. Mi-a plăcut foarte mult o vorbă a lui Caragiale care, într-o exprimare poate puțin cinică revelează un adevăr tulburător: *“cunosc un singur sentiment, al mamei față de copil”*. Așa e, pentru că e vorba de instinct și instinctul niciodată nu greșește, în rest în vorbele și sentimentele oamenilor nu prea putem avea încredere, astăzi îți spun una și mâine retractează tot ce-au spus.

De **Nicolae Iorga**, marele nostru savant, spirit enciclopedist și profesor am citit “Oameni care au fost”, o carte în care autorul îi portretizează cu răbdare și dragoste pe toți acei români care de-a lungul timpului au făcut ceva pentru această țară. Când mă gândesc la uciderea groaznică a savantului întotdeauna mă cuprinde o strângere de inimă. Același sentiment îl am când mă gândesc la dispariția marelui actor **Toma Caragiu** în cutremurul din 4 Martie 1977. Născut în 1971 Nicolae Iorga putea să prindă regimul comunist, cum ar fi decurs relația cu noul regim este greu de imaginat.

Garabet Ibrăileanu, criticul literar de la Iași, mi-a plăcut foarte mult romanul lui “Adela”. În acest roman are și un mic comentariu, foarte frumos, despre simfonia a VI-a “Pastorală” de Beethoven. Despre Ibrăileanu, ca un amănunt să-i zicem amuzant, avea tot timpul la el o sticlută cu alcool medicinal, era obsedat de microbi. După fiecare strângere de mână cu cineva sau de exemplu deschiderea unei uși se dezinfecta cu alcool.

George Topârceanu, poetul stabilit la Iași, de origine munteană, a fost și este o încântare cu volumul lui de versuri. Păcat că a trăit mai puțin, tuberculoza l-a răpus în vremea de dinainte de al doilea război mondial, încă nu se găsisse remediul. Topârceanu numea această boală o boală nobilă, în sensul că nu te durea nimic, dar acționa insidios pe dinăuntru. În poezia “Bacilul Koch”, citită în public, Topârceanu zicea undeva:

*“... După savanți și medici și doctorul Argon
Bacilul se prezintă sub formă de baston,
Bolnavii săracii spun doctorului Ciucă
Că lor li se prezintă sub formă de măciucă ...”*

Liviu Rebreanu prin romanele lui “Ion”, “Răscoala” și “Pădurea spânzuraților” este considerat de critici creatorul romanului românesc modern. Evident autorul are și alte scrieri, inclusiv opere dramatice, dar cele trei romane sunt capodoperele. Mie mi-a plăcut “Ion”. După aceste romane s-au făcut și filme, filmul “Pădurea spânzuraților” a luat un important premiu european. Distribuția a fost fenomenală, enumăr doar câțiva actori remarcabili, restul pot fi văzuți pe internet, **Victor Rebengiuc**, **Toma Caragiu**, **Anna Széles**, **Ion Caramitru**, **Magda Barbu**, **Gheorghe Cozorici**, **Livu Ciulei** (și regizor), etc. Rebreanu a scris și piese de teatru, dar fără valoarea romanelor sale,

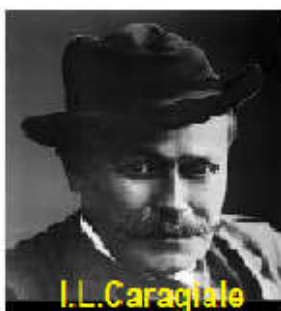
cunoscută și jucată de mari actori ai teatrului românesc este piesa “Plicul”, care copiază cumva ideea “Scrisorii pierdute” a lui Caragiale.

Lucian Blaga este unul din preferații mei dintre scriitorii români. În continuare povestesc ceva interesant în legătură cu scriitorul Lucian Blaga, prin anii '80 în vară am fost la Mare împreună cu nevasta și copilul. După o baie se pare că m-a prins un curent la cap, ceea ce m-a făcut să am vertij și să mă simt foarte rău când m-am trezit a doua zi. Am fost internat acolo într-un spital și a treia zi am plecat la București și în scurt timp am fost dus cu Salvarea la Spitalul nr. 9, sau de nebuni cum îi zicea, la secția Neurologie. Mi s-au făcut tot felul de analize fără să-mi găsească ceva suspect, diagnosticul final a fost neuroviroză. Când deja mă simțeam mai bine am început să mă plimb zilnic prin curtea spitalului, ba într-o zi m-am întâlnit cu un nebun care mi-a cerut o pâine. Într-o după amiază cu soare, stând pe o bancă cu alți pacienți mă trezesc că vine o doamnă mai în vârstă, se așează lângă noi, se vedea că era cam dusă dar altfel vorbea foarte coerent. Ne-a spus că a fost judecătoare, că s-a confruntat cu multe cazuri grele la viața ei ceea ce i-ar fi bulversat mintea, că fusese prin toată Europa (în plin regim comunist), era pasionată de fotbal, știa pe nume toți jucătorii echipelor din categoria A și ne mai spunea că din când în când vine la spital “*să mă repare ăștia*”, în exprimarea ei. Căzul interesant este următorul, când a venit spre noi și m-a privit mi-a zis că sunt un tip mai gânditor și că îmi place Blaga, ceea ce era adevărat. Urma să ne vedem și a doua zi, că era simpatcă, dar n-a mai venit, probabil a uitat. Din Blaga am citit și citesc și mai și memorez poeziile, în plus am citit “Despre conștiința filozofică” (o introducere în filosofie) și romanul “Luntrea lui Caron”. Am și opera lui filozofică pe care sper să o citesc până la urmă (cea din urmă). Printre cei mai mari scriitori români, Blaga a fost persecutat de regimul comunist, dar câți oameni remarcabili ai acestei nații nu au fost persecutați sau chiar distruși de acest regim abominabil ? Am scăpat de acest regim tiranic dar urmele nu au dispărut complet. În general opera lui Blaga a început să fie reeditată cam după 1961. Romanul “Luntrea lui Caron” mi se pare că a apărut după 1990. În acest roman m-a fascinat un episod când narațiunea a sărit pe nesimțite din real în fantastic, cred că de așa ceva numai un mare scriitor este capabil.

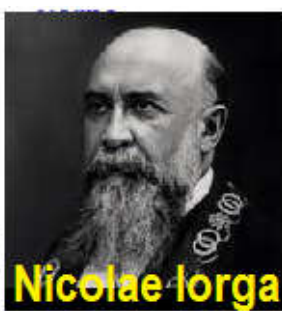

Ioan Slavici

I.L. Caragiale

Nicolae Iorga

Garabet
Ibrăileanu

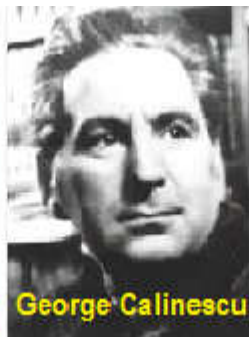
George
Toparceanu

L. Rebreanu

Lucian Blaga

George Călinescu

Mihail
Sadoveanu

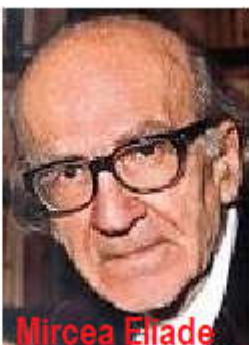
E. Lovinescu

Ionel
Teodoreanu

Cella Delavrancea

Mircea Eliade

I. Agarbiceanu

Pastorel
Teodoreanu

Marin Preda

Petru Popescu

Paul Goma

Tesu Solomonici

George Călinescu, “*divinul critic*”, este printre criticii pe care îi înțeleg cum scriu, în general criticii au un mod de exprimare mai abscons, mai greu de înțeles de către nespecialiști. Am citit “Enigma Otiliei”, “Scrinul negru”, “Viața lui Mihai Eminescu”, “Viața lui Ion Creangă”. Ar mai fi de citit “Istoria literaturii române de la origini până în prezent”, cine știe dacă mai apuc. Intelectualitatea lui Călinescu era debordantă, păcat că nu a trăit mai mult. Călinescu avea mereu musafiri la casa lui din cartierul Dorobanți, se zice că seara la plecare îi conducea separat în ideea de a nu fi bârfit.

Am citit majoritatea scrierilor lui **Mihail Sadoveanu**, dar trebuie să recunosc că acel minuscul roman “Baltagul” m-a fascinat. Criticii literari au remarcat profunzimea romanului, fiind interpretat ca roman mitic, monografic, de dragoste, al inițierii, al familiei și, în ultimul rând, ca roman cu intrigă polițistă. Mâna maestrului nu se dezmente.

De **Eugen Lovinescu**, critic renumit în perioada interbelică, am citit două mici romane de dragoste, “Mite” și “Bălăuca”, avându-l erou pe Eminescu. Talentul de prozator este evident.

Am citit trilogia “La Medeleni” de **Ionel Teodoreanu**, a avut mare succes în perioada interbelică prin evocarea sensibilă a copilăriei și adolescenței. Ionel Teodoreanu a fost și avocat și un foarte bun orator, conferințele lui publice au avut mult succes. Mama mea, cum mai spuneam, când era elevă la Școala normală din Cluj a avut ocazia să-l vadă și să-l asculte. Din păcate a murit în București în iarna lui 1954, singur și înfrigurat, când a fost marea ninsoare.

Cella Delavrancea, una din fiicele renumitului dramaturg, avocat și parlamentar **Barbu Ștefănescu-Delavrancea**, a trăit peste o sută de ani, o personalitate fermecătoare a perioadei interbelice dar și după. A fost o renumită pianistă dar și scriitoare, am citit o carte a ei în care evocă multe personalități culturale ale României, printre care Caragiale, fascinat de talentul ei interpretativ. Marele pianist **Dan Grigore** a fost elevul și colaboratorul Cellei Delavrancea.

Dintre scrierile lui **Mircea Eliade** am citit “Maitreyi”, “Nuntă în cer”, “Pe strada Mântuleasa”, “Domnișoara Cristina”, “La țișănci”. Romanul de dragoste “Maitreyi” are la bază personaje și întâmplări reale, “Nuntă în cer” are personaje fictive, este un roman de dragoste care mi-a plăcut foarte mult. Și romanul “Maitreyi” este minunat și interesant prin faptul că după mulți ani personajul Maitreyi a scris și ea romanul “Dragostea nu moare” cu aceleași personaje reale, a apărut și la noi și l-am citit. În acest roman personajul feminin se numește Amrita. Cei doi intră în istoria literaturii ca un cuplu celebru de îndrăgostiți, precum Romeo și Julieta, Tristan și Isolda, Mihai Eminescu și Veronica Micle și alții. Citisem odată un interviu luat lui Maitreyi, povestește că l-a căutat pe Mircea Eliade în America, l-a găsit dar el s-a comportat foarte rece. Pe vremea comunismului Adrian Păunescu făcuse o excursie în America, evident cu aprobarea organelor, s-a întâlnit cu Mircea Eliade și i-a luat un amplu interviu care a fost publicat în revista “Contemporanul”.

Cu mulți ani în urmă am citit un roman de **Ion Agârbiceanu**, care a profesat ca preot în zonele cu mineri din Munții Apuseni. A scris mult, a fost premiat de Academia Română, nu-mi mai amintesc titlul romanului (“Fefelega” ?), acțiunea se desfășoară în zona moșilor, am rămas doar cu impresia unui mare narator. Pentru cei care nu știu, a avut un fiu pe nume Ion I. Agârbiceanu care a făcut studii de inginerie și fizică, este proiectantul primului laser cu CO₂, realizat la noi în țară la IFA Măgurele. Acum la IFA Măgurele este în curs de finalizare cel mai puternic laser din lume, colegul nostru de facultate **Dan Dumitraș** lucrează în colectivul respectiv.

Alexandru O. (Păstorel) Teodoreanu, scriitor, poet și avocat, a fost o figură reprezentativă a boemei ieșene, de care evident n-a mai beneficiat după război. S-a

publicat la noi în perioada anilor '70 volumul "Inter Pocula" cu ilustrații de **Sabin Bălașa**. Volumul cuprinde o mare parte din epigramele scrise de Păstorel Teodoreanu de-a lungul anilor dar și un capitol "Politica vinului" care înglobează o serie de articole scrise de autor în presa vremii interbelice. În acest capitol Păstorel face o pledoarie renumitelor zone viticole din România dar și vinurilor noastre. Evident el aici se ocupă de vinurile bune (adică de vinuri), îi incriminează pe cei care beau vinul cu sifon, vorbește de asocierea optimă a vinurilor cu mâncărurile, se ocupă la modul general de preceptele care trebuie respectate de oamenii rafinați când este vorba de consumarea vinurilor. Are în vedere și câteva celebre vinuri franțuzești. El a avut norocul să bea la Iași vin de-al nostru de dinainte de filoxeră, deci din secolul XIX. Filoxera a fost o boală cumplită care a distrus majoritatea soiurilor valoroase de viță de vie de la noi. După această boală s-au replantat o serie de soiuri valoroase aduse din alte țări. Mă opresc aici, dacă vom continua cu poveștile despre vinuri n-o să mai terminăm. Ca o concluzie, pentru orice om civilizată și elevat, dacă vrea să se documenteze în domeniul vinurilor i-ar fi de mare folos "Inter Pocula" de Păstorel Teodoreanu.

A vorbi despre **Marin Preda** înseamnă a vorbi despre un mare scriitor din perioada postbelică, a murit din păcate la 58 de ani în Palatul Mogoșoaia, când ar mai fi avut atâta de trăit și atâtea de așternut pe hârtie. Fiind un opozant al regimului nu se știe exact cauza morții. În "Moromeții", primul volum în 1955, al doilea 12 ani mai târziu, Marin Preda evocă viața lui și a familiei de la țară, apoi vin marile romane "Delirul" și "Cel mai iubit dintre pământeni", în care este prezent peisajul citadin. Mi-au plăcut foarte mult cele două ultime romane, inclusiv modul de a scrie. După "Delirul", în care se încearcă o reabilitare a generalului Ion Antonescu, Marin Preda întrevădea un al doilea volum, ceea ce nu s-a mai întâmplat, a apărut "Cel mai iubit ...". Ce a fost nu se știe, l-o fi obsedat subiectul celui de-al doilea roman sau autoritățile l-au mai potolit în legătură cu interesul pentru Ion Antonescu? În perioada când a apărut "Delirul" Marin Preda era directorul editurii "Cartea Românească", am fost prezent la lansare și am obținut autograful autorului.

Cu **Petru Popescu** este o poveste foarte interesantă, cel puțin pentru mine, exact spre sfârșitul anului 1971 când am terminat armata cu termen redus a apărut romanul "Dulce ca mierea e glonțul patriei". Citindu-l am savurat clipe deosebite, ce am trăit în armată regăseam în romanul lui Petru Popescu. Atât am citit din acest autor.

Paul Goma cred că este o figură aparte a scriitorilor români. A fost un dizident adevărat, cred că puțini oameni au avut curajul să înfrunte regimul comunist cum a făcut-o el. Până la urmă a fost nevoit să emigreze în Franța. În țară a fost membru al Uniunii Scriitorilor, deci a avut prilejul să cunoască mulți colegi de breaslă. Fiind în Franța a scris un Jurnal, în trei volume, în care relatează multe povești cu scriitori români, talentul lui de narator nu se dezmințe. Ceea ce a făcut rău este că în Jurnal a criticat pe toți scriitorii români, justificat sau nejustificat, cred că și ca reflex al invidiei față de anumite avantaje pe care scriitorii din țară le-ar fi avut. De exemplu odată era pornit pe Ana Blandiana care se plimbase prin multe țări, iar el se plângea că pentru o deplasare în străinătate era nevoit să presteze muncă fizică. Adevărul este că Ana Blandiana primise burse din diferite țări. Prin această atitudine el este repudiat cam de

majoritatea scriitorilor români, de aceea când a venit în țară după '90 nu a avut succes, nu cred că a fost invitat la Asociația scriitorilor. Față de Jurnal am mai citit un roman al lui în care am sesizat talentul lui de povestitor. Cât de mare scriitor este nu pot aprecia, totuși eu l-aș include în programa școlară fiind vorba de o perioadă istorică controversată.

În final vreau să vorbesc puțin și despre **Teșu Solomovici**, care este un scriitor evreu din Romania. Nu știu dacă ar putea fi încadrat în galeria marilor scriitori dar mie mi-a plăcut cartea despre **Mareșalul Ion Antonescu** pe care a tipărit-o acum câțiva ani. Cartea am cumpărat-o de la Salonul de carte, deci am și autograful autorului. Din carte rezultă clar că Antonescu a fost o mare personalitate a românilor și se încearcă o reabilitare a lui. Teșu Solomovici într-un interviu întrevedea că după această carte va fi criticat și în Romania și în Israel. Nu cred că s-a ajuns la aceste critici, cel puțin după informațiile mele, pentru că autorul a dat dovadă de mult bun simț în relatarea faptelor. Față de romanul "Delirul" al lui Marin Preda, cartea lui Teșu Solomovici are un caracter istoric, de reconstituire a faptelor.

Acum voi trece la scriitorii străini.

Din scriitorii antici mă voi limita doar la **Homer**. Anticii au un ritm propriu de a scrie, nu oricine rezonază cu acest stil, așa spune că trebuie să ai talent pentru a "digeră" aceste scrieri. Am citit "Iliada" fără a rămâne cu o impresie deosebită, cred că pentru așa ceva este necesar să cunoști bine contextul istoric și să ai lecturi bogate din epoca antică.

Voi sări direct la scriitorii moderni și încep cu **Johann Wolfgang von Goethe**. Mi-au plăcut romanele "Suferințele tânărului Werther", "Afinitățile electice" (în special) și "Anii de ucenicie ai lui Wilhelm Meister" vol.I, vol.II e mai greoi. Am citit evident și poemul "Faust" în traducerea lui Lucian Blaga, acest poem este o operă complexă de o viață, subordonată unei teme esențiale, sensul existenței. Pentru această operă îți trebuie totuși o calitate intelectuală mai evoluată.

Am citit cele două romane fomidabile "Război și pace" și "Anna Karenina" de **Lev Tolstoi**. "Anna Karenina" chiar m-a delectat, o să dau din acest roman un citat interesant, din memorie. La un moment dat autorul spune despre Vronski, personaj principal și unul din exemplarele aristocrației ruse, că el avea principii foarte clare pe care le respecta, de exemplu unul din ele "*datoriile la poker se plătesc imediat, croitorul poate să mai aștepte*". După ce s-a îndrăgostit de Anna Karenina și-a mai schimbat și principiile, cred că interpretarea principală a acestei atitudini ar fi că iubirea te umanizează. În urmă cu mulți ani dau de o carte de **William Faulkner**, laureat al premiului Nobel, îmi zic să o citesc să văd cum scriu americanii. N-am putut să o citesc, m-a deranjat stilul flegmatic de a scrie, poate nu e caracterizarea cea mai bună dar așa am perceput eu. Tot în aceeași perioadă dau de cartea lui Tolstoi "Învierea", de la primele fraze m-a fascinat modul de a povesti și am citit-o până la capăt, bineînțeles cu cea mai mare plăcere. Acesta se pare că a fost ultimul roman scris de Tolstoi. Înteressant este că această carte o aveam în Munții Apuseni cu mulți ani în urmă, ulterior se pare că am adus-o în București. Avea un format mai puțin utilizat și o copertă urâtă, poate acestea au fost motivele care m-au determinat să nu o citesc, nici nu aveam niște

referințe. Acum la drept vorbind avându-l ca autor pe Tolstoi referința era suficientă. De abia târziu am aflat ce comoară ascundeau copertile acestei cărți.

Alt autor rus de mare anvergură este **Dostoievski**. Opera lui, aproape în integralitate, a apărut la noi în perioada anilor '60. Când am început să o cumpăr am găsit-o prin librării, în jur de zece volume. N-am mai găsit volumul I și poate și II. Romanul care mi-a plăcut cel mai mult a fost "Frații Karamazov". Varianta dramatizată a fost jucată la Teatrul Nottara cu marii actori **George Constantin** și **Ștefan Iordache**. "Idiotul" dramatizat a fost jucat la Teatrul Național cu **Florin Piersic** (Prințul Mășkin). În secolul XIX când în Europa de Vest a început să pătrundă literatura rusă a apărut ideea că este vorba de niște scrieri artificiale. Lucrurile s-au clarificat ulterior, europenii nu cunoșteau sufletul rus, de aici suspiciunea inițială menționată mai sus. Mai târziu s-au lămurit și rușii au intrat în rândul marilor scriitori ai lumii. Totuși să nu uităm cultura europeană că de acolo pleacă totul.

Romanele lui **Thomas Mann** "Iosif și frații săi" și "Muntele vrăjit" nu le-am citit pentru că nu le-am găsit în librării, în schimb am citit "Doktor Faustus", "Casa Buddenbrook" și "Alteță regală". "Doktor Faustus" solicită un efort la citire, ceea ce m-a încântat.

De **Voltaire** am citit două romane “Micromegas” și “Candide sau Optimismul”, mi-au plăcut amândouă în special ultimul, un roman picaresc care parodiază multe clișee de dragoste sau aventură.

J.J. Rousseau, scriitor și compozitor, unul din marii gânditori ai **Iluminismului**, a scris “Emil sau despre Educație”, considerată cea mai bună lucrare a lui. În această carte se ocupă de educație, în special a băieților dar și a fetelor, în condițiile în care el și-a părăsit familia cu 5 copii, din cauza lipsei materiale. Am citit această carte mai mult din curiozitate fiind vorba de o mare personalitate.

Am citit mai multe romane din ciclul “Comedia umană” de **Honoré de Balzac**, mi-au plăcut toate.

Jules Verne cu o imaginație fantastică m-a fascinat în perioada copilăriei cu romanele lui. Am citit “Copiii Căpitanului Grant”, “Insula misterioasă”, “20 000 de leghe sub mări”, “Mathias Sandorf”, “Castelul din Carpați”, “Cinci săptămâni în balon”.

Romanul “Domnișoara de Maupin” (“Mademoiselle de Maupin”) de **Théophile Gautier** a fost o încântare, autorul mai face și unele comentarii filosofice pe ici, pe colo, care mi-au plăcut în mod deosebit.

Romanul “Narcis și Gură-de-Aur” este considerată cea mai bună scriere a lui **Hermann Hesse**. Eroul Narcis adoptă calea monahismului, prietenul lui, Gură-de-Aur, devine un hoinar care cutreieră lumea, nedându-se înapoi de la nimic. După mine, prin acest erou autorul tratează condiția artistului în societate.

Când eram mic aveam impresia că **Victor Hugo** este un scriitor român și ca atare îi pronunțam numele pe românește. Am citit și mi-a plăcut celebrul lui roman “Mizerabilii”.

Cartea lui **Gustave Flaubert** “Doamna Bovary” nu puteam să nu o citesc și foarte bine am făcut, minunată.

Celebra carte a americancei **Margret Mitchell** “Pe aripile vântului” am citit-o într-o traducere de dinainte de război la gazdele mele basarabene. A apărut și în perioada

comunistă, nu știu dacă în vechea traducere sau una nouă. Toate lumea a văzut filmul minunat făcut după această carte.

Despre romanul “Oblomov” de **I.A. Goncharov** și noțiunea de ”oblomovism” am vorbit mai pe la începutul acestei lucrări.

Scriitorii români și străini menționați mai sus fac parte dintre cei pe care mi-i amintesc bine și ale căror cărți m-au încântat și mi-au făcut viața frumoasă. Evident am mai citit și alți autori de literatură dar în general lista nu este prea extinsă, o scuză ar fi că eu sunt inginer și acest domeniu m-a preocupat în principal de-a lungul vieții, pe de altă parte am avut și am limitările mele intelectuale.

ACTIVITATEA CIVICĂ

În acest capitol menționez unele activități personale cu impact comunitar. Vreau să spun că am spirit civic, comunitar. Nu sunt indiferent și când am ocazia protestez în toate situațiile legate de distrugerea pădurilor, poluarea mediului, corupția generalizată, distrugerea florei și faunei, neglijarea sectoarelor fundamentale ale societății (învățământ, sănătate, cercetare, agricultură, industrie, etc.), neglijarea istoriei noastre, neglijența față de monumentele culturale și siturile arheologice, deznaționalizare, neglijarea valorilor naționale, mutilarea localităților.

Acum mai mulți ani, (am tratat subiectul la capitolul “LUNCA ARIEȘULUI”) am acționat la autorități când a fost avariat podul din satul meu.

Am participat la sărbătoarea “Fiilor satului”.

Tot în urmă cu mai mulți ani aici în București am intrat în legătură cu o asociație nonprofit condusă de tineri, scopul era să mergem prin diverse zone ale Bucureștiului și să adunăm semnături pentru salvarea Roșiei Montane. Era vorba să adunăm un număr minim de 100 000 de mii de semnături care apoi erau depuse la sediul Parlamentului, ceea ce îi obliga pe parlamentari să inițieze o sesiune cu subiectul Roșia Montană. Am îndeplinit acest obiectiv. Legat de subiectul Roșia Montană amintesc că la un moment dat a avut loc o mare manifestație la Câmpeni, care a pus pe gânduri autoritățile guvernamentale și cam de atunci au încetat complet acțiunile criminale pentru cianurarea Roșiei Montane.

În continuare adaug ceva foarte interesant găsit pe internet.

Abu Abdullah Muhammad bin Musa al-Khwarizmi, un savant, astronom/astrolog, matematician și scriitor persan, cunoscut ca fiind descoperitorul cifrei 0 (zero) și considerat de unii ca fiind părintele algebrei, se zice că a fost întrebat cum s-ar putea reprezenta matematic omul.

Răspunsul său a fost:

“Dacă omul are bun simț și caracter = 1; dacă mai este și frumos = 10; dacă mai are și bani = 100; dacă se mai trage dintr-un neam nobil = 1000; însă dacă dispăre bunul simț și caracterul, adică 1, rămân doar zerourile”.

Admirabilă formulare, din păcate dau un exemplu negativ de la noi, este vorba de marele istoric, om de cultură și academician Răzvan Theodorescu. Pe vremea când se ducea o campanie acerbă pentru “cianurarea” Roșiei Montane de către compania Gold Corporation Roșia Montană, sus numitul era ministrul culturii și în această calitate a dat verdictul de dezlegare arheologică la Roșia Montană, adică *puneți-vă fraților pe dărâmare, că acolo nu e nici o valoare arheologică* (mai nou se fac demersuri pentru intrarea sub egida UNESCO). Și mergem mai departe, alt academician, Vulpe, inițial a militat pentru salvarea Roșiei Montane, am văzut imaginea la televizor. Ulterior cei doi academicieni au înființat o societate care servea interesele Gold Corporation. Așa se întâmplă când pierzi simbolul bunului simț, vorba celebrului iranian. Halal academicieni ! Cred că cei mai periculoși oameni în societate sunt cei deștepți fără caracter.

BOLILE MELE

Urmează un capitol mai puțin uzual dar îl voi include pentru că stau bine în acest domeniu al bolilor. De două boli am discutat anterior. În copilărie am făcut cam tot ce ținea de această categorie de vârstă, mai puțin scarlatina deși o perioadă am stat două familii într-un apartament în Turda, dar nu m-am molipsit de la băiatul aflat în gazdă la cealaltă familie. Mi-amintesc că într-o vară eram la Lunca Arieșului, afară era timp frumos cu soare, copiii se jucau și eu trebuia să stau în casă din cauza unei boli. De dinți am suferit toată viața, din copilărie până în prezent, când nu-i mai am. Mi-amintesc că o dată mama m-a luat în brațe, mă dureau dinții de nu mai puteam. De la bun început am făcut vizite la dentist.

În clasa a V-a când deja eram la școală în Turda a bântuit o boală numită “gripă spaniolă”, “am reușit” să o contractez. Atunci am avut ocazia să mor dar n-am făcut-o, ajunseseam așa de slăbit încât am stat în pat câteva săptămâni și nu mă puteam ridica în fund. Deși fusese doctorul nu mi s-a dat nici un tratament anume, probabil nu se știa, până la urmă am scăpat stând doar liniștit în pat. În liceu nu am avut nimic, doar problema cu amigdalele despre care am vorbit. În facultate n-am avut nimic, doar dinții îi mai reparam din când în când. În această perioadă într-o vacanță, fiind în Turda, o

doctoriță mi-a plantat o lucrare mai amplă care m-a ținut ani de zile, până la un moment dat când s-a întâmplat ceva ce voi povesti mai încolo.

După intrarea în serviciu prima “realizare” serioasă am avut-o pe la 35 de ani. Eram la Mare cu Gabi și cu Andrei, într-o zi, cred că era mai după masă, am făcut o baie, pe cap aveam o cască de protecție, numai că părul s-a udat la ceafă, adică spre marginile căștii de protecție. Ieșind din apă cei doi au vrut să ne plimbăm puțin cu trenulețul cu tractor pe plajă, atunci cred că s-a întâmplat nenorocirea, m-o fi prins un curent la ceafa udă și poate și la urechea internă. A doua zi m-am trezit cu o amețeală puternică, practic cu vertij. Am fost dus la un spital unde am petrecut o noapte, apoi am plecat în București. Între timp mi-a apărut și vederea dublă, “biplopia” în termeni medicali, mă uitam la o duduie și vedeam două. În București am chemat salvarea și m-a dus în Berceni la Neurologie. După ieșirea din spital am rămas cu o amețeală, dacă întorceam capul să mă uit spre cer mă apuca amețeala, până la urmă mi-a trecut treptat, în vreo șase luni. Mergem mai departe, la 50 de ani eram la doctorița de familie la un control de rutină, palpându-mi abdomenul îmi zice că acolo am ceva mare și tare. Mă internez pentru investigații, mi se face o tomografie și concluzia a fost că era vorba de o tumoră mare pe glanda suprarenală dreaptă care a cuprins și rinichiul. Tot atunci doctorița de la spital, unde am fost pentru investigații, mi-a descoperit acromegalia, pe baza unor poze mai vechi și mai noi. Merg la Spitalul Fundeni, acolo sunt operat, mi se scoate tumora dar și rinichiul drept. După analize ulterioare concluzia a fost că era vorba de o tumoră benignă (de 1100 g). Ulterior unii doctori spuneau că rinichiul nu trebuia scos, dar motivul a fost că rinichiul era cuprins de tumoră și era practic nefuncțional (așa o fi fost?). Vorbind cu un doctor mi s-a spus că pe vremea aceea ideea în chirurgie era să scoți cât mai mult, mai nou se merge pe ideea să scoți cât mai puțin.

Fiind suspectat de acromegalie, după Spitalul Fundeni merg la “Institutul Național de Endocrinologie C.I. Parhon”, singura unitate de profil din țară, este vorba de investigațiile hormonale, hormonii au o mare importanță pentru organism și sunt secretați de glandele cu secreție internă (de glandele cu secreție externă se ocupă alte instituții). La “Parhon”, după diverse investigații, mi s-a confirmat acromegalia. După confirmarea bolii am conștientizat retroactiv și simptomele care practic au început să se manifeste de pe la 30 de ani. Când m-am însurat mi-am cumpărat pantofi noi numărul 42. După câțiva ani constat că încep să mă strângă astfel că după mulți ani am renunțat la ei. În prezent sunt stabilizat și port numărul 46 la încălțăminte. Acesta a fost simptomul cel mai evident al bolii dar nu i-am dat importanță, evident fiind inconștient de felul bolii, rezolvarea consta în cumpărarea de papuci din ce în ce mai mari. Înainte de a semna alte simptome explic boala. Acromegalia constă în dezvoltarea peste măsură a glandei hipofize, sau pituitară, sau cu alte cuvinte dezvoltarea adenomului hipofizar. Glanda hipofiză este poziționată la baza creierului și are două funcții importante: secretă hormoni de creștere și controlează activitatea tuturor glandelor cu secreție internă (glanda suprarenală, glanda tiroidă și or mai fi și altele), deci este o glandă master. Hormonii de creștere sunt necesari la vârste fragede în perioada de creștere, după ce omul atinge vârsta maturității secreția hormonilor de creștere se reduce la o valoare minimă, probabil pentru întreținere. Glandele cu secreție internă primesc

comanda de secreție și de oprire când este nevoie, deci este vorba de o funcționare ca un sistem automat. La dezvoltarea adenomului hipofizar crește concentrația de hormoni de creștere secretați, de exemplu la mine această concentrație a crescut de peste zece ori față de situația normală. Efectul este următorul: cresc, nu mult dar semnificativ și observabil vizual, extremitățile osoase, cum ziceam mi-a crescut talpa piciorului, mi s-au mai îngroșat degetele la mâini, mi-a crescut maxilarul inferior și nasul puțin. Prin creșterea maxilarului inferior se explică (cum promiteam mai la începutul cărții) dislocarea sau ruperea lucrării dentare din aliaj metalic, făcută cu mulți ani în urmă. Aceste creșteri sunt inestetice într-un fel dar ce efecte negative de altă natură au nu știu. Un alt pericol este următorul (eu am scăpat de acest pericol): prin dezvoltarea adenomului hipofizar, deci este vorba de o creștere în dimensiuni, poate fi atins nervul optic care trece prin apropiere, efectul constă în diminuarea câmpului vizual, deci anumite zone din fața ochilor nu le mai vezi. Tratamentul indicat la “Parhon” a fost iradierea acestui adenom hipofizar. Un alt tratament era operația, dar pe vremea aceea operație se făcea clasic, ulterior a apărut metoda laparoscopică. Doctorul de atunci a optat pentru iradiere pe care am făcut-o la IOB (Institutul Oncologic București, lângă Spitalul Fundeni), 30 de ședințe. Efectul nu a fost cel scontat, în sensul că hormonii de creștere erau secretați tot în concentrație maximă, în schimb s-a instituit “insuficiența hipofizară”, adică hipofiza nu mai controla glandele cu secreție internă. Din acel moment, adică de vreo 18 ani, iau zilnic așa numitul “tratament de substituție”, pe care îl iau până la sfârșit. Deci iau Prednison și Euthyrox pentru stimularea celor două glande, suprarenală și tiroidă, un tratament absolut necesar după spusele medicilor. Evident sistemul automat de care vorbeam mai sus nu mai funcționează, de aceea organismul este bulversat într-o anumită măsură în sensul că secreția glandelor nu se face când trebuie ci continuu, dar tratamentul menționat este singura soluție. După această iradiere o perioadă m-am simțit mai slăbit. O să povestesc în continuare o întâmplare neplăcută dar și comică într-un fel. Într-o iarnă mă aflu într-o librărie și fiind la masă cu vânzătoarea mă trezesc instantaneu alungit pe spate pe podea, vânzătoarea era lângă mine cu lentila care sărise de la ochelari. Eu fiind jos întreb atunci unde îmi sunt ochelarii, ochelarii erau la gât fiindcă aveau șnur. Problema este că îmi pierdusem conștiința și am căzut automat pe spate, probabil datorită șocului m-am trezit. Fiind iarnă aveam o căciulă în cap și practic n-am pățit nimic fizic, șocul cu podeaua s-a repartizat pe tot corpul. Am avut un ușor traumatism la gât, după o zi stată acasă totul s-a rezolvat.

Între timp am trecut la o doctoriță care s-a dovedit foarte serioasă. La ea am fost ani de zile pentru analize. Concluzia a fost că trebuie făcută operația și m-a trimis la un

doctor (recent am aflat ca este un mare chirurg) la Spitalul Clinic de Urgență “BAGDASAR-ARSENI”, cea mai mare clinică de neurochirurgie din România, în incinta fostului și cunoscutului Spital nr.9 din Berceni. Doctorul de aici împreună cu altul au spus că mai bine fac o iradiere Gamma Knife a adenomului hipofizar. Este vorba de o iradiere unică și intensă de la mai multe surse radioactive cu Cobalt, cu o focalizare perfectă prin calculator. Instalația respectivă, foarte scumpă, venise de puțin timp în țară. “Gamma” specifică tipul radiației, iar “Knife” înseamnă cuțit, deci semnificația este o iradiere puternică echivalentă cu o operație. Focalizarea cu calculatorul a necesitat două RMN-uri la cap, una simplă și una cu o cască metalică montată direct și ferm pe craniu cu ajutorul a 4 șuruburi (nu este una dintre cele mai mari plăceri). Culmea e că după montare organismul s-a adaptat rapid la situație și durerea a dispărut. În timpul iradierii am început să zic în gând poezii ca să mă conving că nu mi-a fost atins vreun neuron, se pare că nu, la ieșirea din instalație mi-a venit să-i zic doctorului următoarea epigramă:

Stau aicea prins în fiare
Bombardat cu mulți fotoni
În speranța că o dată
Voi scăpa și de hormoni.

I-a plăcut doctorului și mi-a zis că vrea să o afișeze pe un perete. La sfârșit mi s-a demontat cască metalică, culmea e că acum a fost mai greu decât la început, trebuia să mă readaptiez la situația normală fără cască. Am avut o amețelă și mi s-a injectat un calmant, mi-am revenit într-un timp ceva mai lung. Efectul iradierii a fost exponențial, chiar făcusem o fitare pe calculator pentru evaluare în timp, în decurs de doi-trei ani concentrația de hormoni de creștere (GH) a scăzut la normal, dar aceasta nu înseamnă că m-am videcat complet, este vorba de o îmbunătățire a situației fără a mai atinge forma inițială. Insuficiența hipofizară rămâne pentru totdeauna, de aceea iau tratamentul de substituție permanent. Hormonii mi-au revenit la normal dar starea fizică inițială n-am mai prins-o, cam tot timpul aveam o stare de oboseală continuă, lucru ce nu m-a împiedicat să-mi desfășor activitatea în sensul că pauzele erau mai lungi și mai dese decât în mod normal.

Deocamdată fac o digresiune cu alte două afecțiuni. Prima a fost prostata, am fost operat la Spitalul MAI “Dr. Gerota”. A doua a fost o hernie inghinală operată la Spitalul “Floreasca” de două ori, fiind vorba de o recidivă.

Revin la boala “principală” care mă marchează pentru totdeauna, adică acromegalia. Fac, cum spuneam, tratamentul de substituție zilnic cu medicamentele Prednison și Euthyrox. Prednisonul face parte din grupa de medicamente “corticosteroizi” care, ca orice medicament, au și efecte adverse. La mine, deja după 18 ani, efectele ar fi capacitatea scăzută de luptă împotriva infecțiilor și influențarea negativă a oaselor. În 2015 mi s-a făcut o tomografie generală când mi s-a depistat o tumoră mică (sau chist ?) pe rinichiul stâng (unicul) și două presupuse metastaze, în zona lombară a șirei spinării și pe unul din plămâni. În urma unei puncții s-a ajuns la concluzia că aș avea grad scăzut de malignitate. Eu încerc să fac diverse tratamente,

inclusiv naturiste, în sensul să împiedic dezvoltarea tumorii de pe rinichi, care actualmente funcționează normal. Problema este că dacă această tumoră se dezvoltă, indiferent dacă este malignă sau benignă, diminuează funcționarea rinichiului, iar la dializă nu vreau s-ajung. Dar pe lângă această problemă deja de un an și jumătate mi-a apărut o durere permanentă la genunchiul drept și la șold, aceasta ar fi problema stringentă în sensul că ar trebui rezolvată cât mai repede ca să scap de dureri și să mai pot face câte ceva, mă refer în special la activitatea fizică. În prezent zilnic trebuie să iau calmante ca să scap de dureri și în special să pot să dorm. Cu toate tratamentele făcute până acum, inclusiv infiltrații, de dureri nu am scăpat, după fiecare m-a durut mai tare. Nu condamn medicii, sunt și ei oameni nu dumnezei, iar în medicină în multe situații se tratează efectele nu cauzele, care sunt mai greu de depistat. Din experiența mea de pacient cred că se mai merge și pe principiul *“încercăm dar nu promitem”*. Totuși după diverse analize și tratamente se pare că *“defectul”* este la coloană care atinge undeva nervul sciatic și de aici durerile menționate. Eu din totdeauna am fost puțin adus de spate, dar coloana este și puțin contorsionată, probabil din cauza anumitor eforturi fizice făcute în copilărie, nimeni niciodată nu m-a avertizat să nu ridic greutatea prea mari sau geanta cu cărți la școală să o duc când cu o mână când cu cealaltă. În general m-am autoeducat, numai că n-am știut să-mi protejiez coloana, deși durerile se pare că nu au apărut din aceste motive ci din cauza deformării unor vertebre, poate datorită utilizării Prednisonului timp îndelungat. În continuare merg cu tratamentele, poate voi reuși să-mi mai revin, folosirea calmantelor nu e soluție pe termen lung pentru că pot fi atacate stomacul, rinichiul și ficatul. În urma unei puncții s-a ajuns la concluzia că am un grad scăzut de malignitate. Am fost tratat cu radioterapie la coloană în speranța și după unele tratamente că voi scăpa de dureri. Această radioterapie s-a făcut ca în cazul unei boli canceroase dar doctorița zice că evoluțiile sunt atipice. O fi contribuind și eu cu tratamentele naturiste?, se zice că la un sânge cu pH bazic nici o celulă canceroasă nu se dezvoltă.

Mă opresc aici cu bolile, am cam lungit acest capitol dar este vorba doar de evenimente reale. Evident nu mă laud și nici nu mă vaiet, doar constat starea mea fizică actuală și din totdeauna. Poate vor fi utile aceste informații pentru urmași, știut fiind că anumite boli se transmit ereditar, deci vor ști de ce să se ferească. Adevărul este că nici mental nu am fost favorizat de soartă cu calități deosebite (nu mai dezvălui principalele defecte), dar totuși stau bine la un capitol, stau foarte bine cu psihicul, până la urmă trebuia să am și eu ceva bun, n-am fost chiar neglijat de soartă. În general toată viața am fost un optimist, chiar dacă am fost nevoit uneori să mă mai și chinui cu bolile. Dar dacă nu am fost înzestrat cu calități fizice și intelectuale deosebite (de aceea m-am declarat pe la începutul lucrării ca un *“handicapat”* fizic și mental), am fost înzestrat cu perseverență, cu voință, cu simțul umorului, cu responsabilitate, cu spirit civic, cu dorința permanentă de a face ceva, cu plăcerea de a comunica, n-am fost invidios și nici orgolios, am fost un permanent admirator al calităților umane. Evident, ce nu ai din naștere nu poți recâștiga mai târziu, doar pe ici pe colo mai compensăm cu alte calități. Oricum viața este frumoasă și merită trăită.

APITOLUL DE ÎNCHEIERE

Acum la 69 de ani pot spune că am avut o viață frumoasă. Eu îmi propusesem 90 de ani de viață ca să-mi continui activitățile mele curente și să abordez și altele noi. Cât voi trăi rămâne de văzut, o vorbă populară spune: “*n-om trăi cât e Pământul, om trăi cât o vrea Sfântul*”. N-am fost un om prăpăstios, sau ranchiunos, sau vindicativ, sau certăreț, sau dușmănos, sau invidios, sau orgolios, de aceea mi-am trăit viața cu seninătate, fără resentimente obsedante. În relațiile cu oamenii nu am avut probleme, în general am ținut cont de calitățile bune, pe care le-am “exploatat”, ca să zic așa. Calitățile rele le-am ignorat. Nu sunt nici eu un om perfect, dar totuși sper că în urma întâlnirilor avute de-a lungul vieții nu am lăsat o impresie proastă, hai să zic că am lăsat una acceptabilă. Am avut ocazia să mă întâlnesc cu oameni deosebiți, în mod direct sau privind manifestările lor în conferințe, la RADIO sau TV, sau citind în cărți despre ei. Aș spune că în anumite împrejurări am avut și ce să învăț, dar în general m-a fascinat spectacolul unor minți ieșite din comun.

În ce privește educația aș cita vorbele cunoscutului fizician american **Robert Feynman**, laureat al premiului Nobel, care spunea: “*educația în puține cazuri este eficientă, cu excepția cazurilor fericite când este aproape inutilă*”. Cred că m-aș încadra și eu în aceste vorbe, plecând și de la ideea că firea omului în general nu poate fi schimbată. Totuși unele demersuri educaționale mi s-ar părea eficiente, de exemplu să dai copiii de mici la învățat limbi străine. Cred că o limbă străină învățată la maturitate, oricât de talentat ai fi, nu poate fi comparată cu o limbă străină învățată de mic copil. Ar mai fi și alte demersuri educaționale aplicate din vreme, cum ar fi respectul față de mediu și de oameni, ideea de a deveni un bun cetățean. Eu în general m-am autoeducat și cred că am făcut-o destul de bine.

În ce privește relațiile interumane aș mai cita un laureat al premiului Nobel este vorba de **Hans Selye** care a scris cartea “De la vis la descoperire”, apărută și la noi. El spunea că nu are sens să ne comparăm cu alții, dacă vrem să ne comparăm este bine să ne comparăm cu noi înșine. Se pare că are mare dreptate, n-are nici o relevanță să mă compar cu unul mai deștept ca mine sau cu unul mai prost. Dacă fața de mine constat că fac progrese de la o etapă la alta este ceva foarte important, este o comparație utilă. Pe mine m-au marcat vorbele lui Hans Selye, medic canadian de origine austro-ungară, laureat al premiului Nobel pentru teoria stresului, aș putea spune că mi-au diminuat timiditatea, diminuaie și ca o consecință a evoluției mele intelectuale.

Verișoara mea Luminița s-a oferit să sponsorizeze tipărirea acestei cărți, eu vreau să tipăresc un număr minim de exemplare pentru neamurile mai apropiate. În semn de recunoștință îi voi da și verișoarei mele Luminița un exemplar, bineînțelese contracost.

Două fete, apropiate de vârsta mea, m-au întrebat de ce nu vorbesc în amintiri și despre iubitele mele, eu pusesem pe internet varianta neterminată a amintirilor. Pot să le confirm dragelor curioase că nu am fost un mare cuceritor dar nici un indiferent, în al doilea rând le asigur că subscriu total frumoaselor vorbe populare:

*“Că nimica nu-i mai sfânt
Ca muierea pe Pământ”.*

Fiind vorba de acest sublim subiect nu strică să-l cităm și pe **Lucian Blaga**:

*“Viori sunt femeile,
tremur în palme răsfânt.
Le slăvesc și le cânt
pentru sfârșitul de drum
ce-l au pe pământ...”*

În continuare mă adresez bărbaților, femeile nu intră în discuție pentru că ele poartă inele pe toate degetele și nu le deranjează. O vorbă zice că *“o verighetă oricât de largă ar fi tot strânge”*, se pare că este ceva adevăr. Când purtam verighetă (acum nu mai port de când acromegalia mi-a îngroșat degetele) mereu simțeam nevoia să pun mâna pe verighetă, să o rotesc pe deget, o mișcare tipică. Așa ceva văd la diverși bărbați, chiar recent am văzut gestul acesta la televizor. Nu știu dacă e ceva general pentru toți bărbații sau numai la unii. La 25 de ani de căsătorie cu ocazia nunții de argint mi-am făcut verighetă de argint, fiind prea mică mi-am pus-o pe degetul cel mic, așa o port de ani de zile și parcă nici nu o simt. Acum mă întreb, oare chestia cu inelarul Creatorul nu a făcut-o deliberat ?, să-și aducă bărbatul mereu aminte că nu mai e de capul lui, vorba populară:

*“Cât ești tânăr și holtei
Te duci seara unde vrei,
După ce te-ai însurat
Stai noaptea legat de pat”.*

Aș mai adăuga niște versuri dintr-un cântec popular, că sună frumos:

*“Când o fi la moartea mea
Aduceți ibovnica
C-a fost bună, n-a fost rea”.*

În final o scurtă lecție de antropologie, mai în glumă, mai în serios; apelez la pozele mele fiindu-mi mai la-ndemână. Evident fiecare poate face acest “studiu” apelând la fotografiile proprii, îi doresc mult succes.

Atașez și un Arbore genealogic cu specificații.

Mai jos, în cele patru poze, ne ocupăm puțin de evoluția speciei umane.

Absolvent Liceu
1965

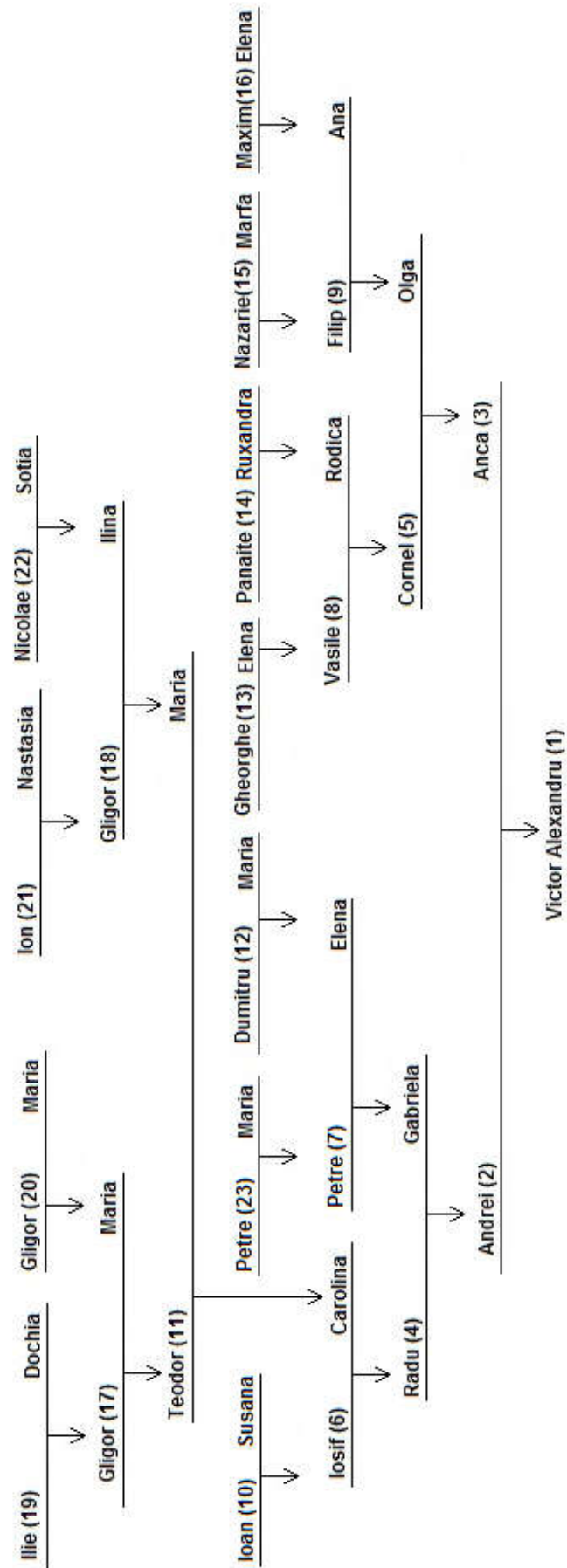
Absolvent Facultate
1970

Tânăr inginer
1982

Pensionar
După 2010

Specificații la Arborele genealogic

1. Victor-Alexandru DRĂGUȘ n.2014
2. Andrei DRĂGUȘ n.1977
3. Anca BĂLȚĂTESCU n.1978
4. Radu-Diomid DRĂGUȘ n.1947, are un frate * Gabriela n.1948
5. Cornel BĂLȚĂTESCU n. 1954, are un frate * Olga n. 1955, are o soră
6. Iosif DRĂGUȘ n.1919 - d.1960, are un frate și o soră * Carolina n.1922 - d.2009, are un frate și o soră
7. Petru MARINESCU n.1916 - d.1981, are patru frați și două surori * Elena n.1923 - d.1997, are doi frați și două surori
8. Vasile BĂLȚĂTESCU n.1932 – d.1996 * Rodica n.1927
9. Filip ABRAMOV, are un frate și două surori * Ana, are două surori
10. Ioan DRĂGUȘ n.1882 – d.1942, are o soră * Susana n.1880 – d.1966, are un frate și o soră
11. Teodor BEGA n.1894 - d.1983, are patru frați și două surori* Maria n.1895 - d.1980, are un frate
12. Dumitru CÂNDEA, * Maria
13. Gheorghe BĂLȚĂTESCU * Elena
14. Panaite DÂRLĂU n.1877 – d.1959 * Ruxandra n.1885 – d.1936
15. Nazarie ABRAMOV, are un frate * Marfa, are un frate și o soră
16. Maxim ARIFOV, are un frate * Elena, are un frate
17. Gligor Bega n.1860 – d.1923, * Maria
18. Gligor MICLEA, * Ilina
19. Ilie BEGA, * Dochia

20.Gligor PÂRȚILĂ, * Maria

21.Ion MICLEA, * Nastasia

22.Nicolae POPA, * soția

23.Petre MARINESCU d.1959 * Maria d.1930

A handwritten signature in blue ink, likely belonging to Petre Marinescu, is centered on the page. The signature is stylized and cursive, with a long horizontal stroke extending to the right.

CUPRINS

PAGINA

Cap. INTRODUCERE	7
Cap. COPILĂRIA LA LUNCA ARIEȘULUI până în clasa a IV-a	8
Cap. LUNCA ARIEȘULUI	16
Calea ferată îngustă	25
Drumul DN75	26
Arieșul	26
Podul	29
Ungurii	31
Bunicii materni	31
Mama bătrână	31
Moșu	31
Memoriile lui Teodor Bega	38
Bunicii paterni	50
Părinții	50
Iosif, tatăl	50
Carolina, mama	53
Mircea-Virgil, fratele	57
Cap. ȘCOALA LA TURDA, clasele V-XI	66
Eugenia Popa, profesoară	74
George Gabor, profesor	75
Ioan Onacă, profesor și diriginte	76
Petru Potârniche, profesor	77
Cap. TURDA	81
Cap. BUCUREȘTI, Facultatea de Electronică	83
Cap. ACTIVITATEA PROFESIONALĂ	92
Cap. FIRMELE MELE	100
Cap. CU BARCA pe Arieș și pe Mureș	109
Cap. GAZDELE din București	110
Cap. CĂSĂTORIA ȘI FAMILIA	111
Cap. NEAMURILE	118
Cap. NEAMURILE DIN SĂLCIUA	122
Cap. ALGERIA	123
Cap. STRĂINĂTATEA	126
Cap. CONCEDIIILE	130
Cap. MĂTUȘA ȘI UNCHIUL, Ileana și Nicolae Cremene	137
Cap. RELAȚIILE cu colegii, rudele, prietenii	140
Cap. SPECTACOLELE VIETȚII	165
Cap. LECTURILE MELE	172
Cap. ACTIVITATEA CIVICĂ	181
Cap. BOLILE MELE	182
Cap. CAPITOLUL DE ÎNCHEIERE	187

**Din trecutu-mi amintiri,
Ce au fost reale o dată,
Vin ca simple-nchipuiri
Care parcă mă desfată.**

Radu-Diomid Drăguș